

# FOGEDRET

---

Bernhard Gomard



JURISTFORBUNDETS FORLAG

KØBENHAVN

1960

Tilskud til bogens trykning er ydet af Københavns universitets fritrykskonto

Tryk: Andelsbogtrykkeriet i Odense

# Indholdsfortegnelse

## *Kapitel I : Grundbegreber og oversigt*

- |   |  |
|---|--|
| A. BEGREBET FOGEDRET 1–2                    | D. FOGEDFORRETNINGER ER<br>JUDICIELLE AKTER 6–9                      |
| B. OVERSIGT OVER<br>FOGEDFORRETNINGERNE 2–5 | E. DOMME OG KENDELSER SOM<br>GRUNDLAG FOR<br>TVANGSFULDBYRDELSE 9–11 |
| C. STATISTIK 5–6                            |  |

## *Kapitel II : Udlæg*

- |   |   |
|---|---|
| A. GRUNDLAGET FOR UDLÆG<br>12–36                                      | 2. Universalforfølgning udelukker<br>individualforfølgning 51–55        |
| 1. Domme og kendelser 12–20   | 3. Sikring af et økonomisk<br>eksistensminimum 55–62                    |
| 2. Forlig 20–25   | 4. Personlige rettigheder 62–79   |
| 3. Pantebreve 25–34   | a. Ophavsrettigheder 63–64  |
| 4. Skadesløsbreve 34–35   | b. Erstatningskrav 64–65  |
| 5. Panthaverens stilling i konkurs-<br>og gældsfrågældelsesboer 35–36 | $\alpha$ Godtgørelse for ikke<br>økonomisk skade 64                     |
|   | $\beta$ Erstatning for personska-<br>de og for tab af forsør-<br>ger 65 |
| B. GENSTAND FOR UDLÆG<br>36–82  | c. Betingede rettigheder 65–68  |
| 1. Trediemands tingligt beskytte-<br>de ret skal respekteres 37–51    | d. Fordringer ifølge gensidigt<br>bebyrdende kontrakt 68–79             |
| a. Genstande købt under ejen-<br>domsforbehold 40–42                  | 5. Almene hensyn til hinder for<br>kreditorforfølgning 79–80            |
| b. Fast ejendom købt på betin-<br>get skøde 42–43                     | 6. Udelukkelse af kreditorforføl-<br>ning ved aftale 80–82              |
| c. Udlæg hos gifte personer<br>43–45                                  | C. UDLÆGGETS RETSVIRKNINGER<br>82–99                                    |
| d. Interessentskab og sameje<br>45–48                                 | 1. Udlæg i penge 82–83  |
| e. Andre tilfælde 48–51   | 2. Udlæg i rekvisiti forfaldne for-<br>dringer på rekvirenten 83–85     |
| $\alpha$ Sagsomkostninger 48–49                                       | 3. Udlæg i andre genstande<br>85–99                                     |
| $\beta$ Børnebidrag 49–50   |   |
| $\gamma$ Penge i rekvisiti besid-<br>delse 50–51                      |   |

- a. Stiftelse 87–90
  - $\alpha$  Registreringen 88–90
  - $\beta$  Vurderingen 90
- b. Sikringsakten 90–98
  - $\alpha$  Fast ejendom 91
  - $\beta$  Registrerede skibe 91
  - $\gamma$  Løsøre 91–96
  - $\delta$  Værdipapirer og simple fordringer 96–97
- c. Retsvirkninger 98–99
  - $\alpha$  Realisation 98
  - $\beta$  Rådighedsbegrænsning 98
  - $\gamma$  Forældelse 99
- D. DEN PRAKTISKE GENNEMFØRELSE AF UDLÆGSFORRETNINGER 99–102
  1. Den kompetente myndighed 99–100
  2. Begæringen om foretagelse af en udlægsforretning 100
  3. Parternes møde 101
    - $\alpha$  Rekvirenten 101
    - $\beta$  Rekviritus 101
    - $\gamma$  Skyldnerens oplysningspligt 101–102

### *Kapitel III : Udpantning*

- I. RETSPLEJELOVENS ALMINDELIGE REGLER OM UDPANTNING 103–109
  - A. Begrebet udpantning 103–104
  - B. Hvilke fordringer kan inddrives ved udpantning 104–106
  - C. Genstanden for udpantning 106
  - D. Fogedens prøvelsesret og udpantningens praktiske gennemførelse 106–109
- E. Udpantningens retsvirkninger 109
  - a. Stiftelse 109
  - b. Sikringsakt 109
- II. REGLER OM UDPANTNING FOR UNDERHOLDSBIDRAG OG SKATTER 110–111
  - A. Underholdsbidrag 110
  - B. Skatter 110–111

### *Kapitel IV : Arrest*

- I. ARRESTENS FORMÅL 112
- II. BETINGELSERNE FOR AT GØRE ARREST 113–117
  - A. Til sikkerhed for en fordring 113–114
  - B. Behov for arrestbeskyttelsen 114–116
  - C. Værneting her i landet 116–117
- III. ARRESTENS GENSTAND OG RETSVIRKNING 118–123
  - A. Genstanden for arrest 118–119
  - B. Arrestens retsvirkning 119–123
- IV. SIKKERHEDSSTILLELSE OG ERSTATNING 123–125
  - A. Sikkerhedsstillelse 123–124

- B. Erstatning 124–125
- V. FREMGANGSMÅDEN VED ARRESTENS FORETAGELSE OG FORFØLGNING 126–128
  - A. Arrestens foretagelse 126
  - B. Arrestens forfølgning 126–128
- VI. ARREST PÅ PERSON 128–129
  - 1. Retsplejelovens regler om gælds fængsel 128
  - 2. Reglerne i lov om inddrivelse og sikring af underholdsbi-drag 128–129
  - 3. Afsoning af bøder 129

### *Kapitel V : Fuldbyrkelse på særligt tvangsgrundlag af andre krav end fordringer på penge*

- A. NATURALOPFYLDELSE OG GEN-OPRETTELSE IN NATURA 130–31
- B. UMIDDELBAR GENNEMTVINGELSE AF REKVIRENTENS KRAV 131
  - 1. Ved politiet 131–132
  - 2. Ved fogeden 132–135
    - a. Krav vedrørende fast ejendom 132–133
    - b. Krav på udlevering af løsøre 133–134
    - c. Krav på udlevering af børn 134–135
- C. GENNEMTVINGELSE IN NATURA AF ARBEJDSAFTALERS OPFYLDELSE 135–136
- D. STRAF, TVANGSBØDER OG FRIHEDSBERØVELSE 136–138
  - a. Straf 136–137
  - b. Tvangsbøder 137
  - c. Frihedsberøvelse 137–138
- E. OMDANNELSE AF KRAVET TIL EN FORDRING PÅ PENGE 138–139
- F. DEN PRAKTISKE FREMGANGSMÅDE 139

### *Kapitel VI : Tvangsauktion*

- I. BEGREBET TVANGSAUKTION 140–142
- II. FREMGANGSMÅDEN VED AFHOLDELSE AF TVANGSAUKTION 142–156
  - A. Løsøre, fast ejendom, tilbehør 142–143
  - B. Begæring om tvangsauktion 144–146
  - C. Vilkår for auktionen og dens bekendtgørelse 146–149
  - D. Gennemførelsen af selve auktionen 149–154
  - E. Auktionssummens fordeling 154–156
  - F. Hvem afholder auktionen 156
- III. TVANGSAUKTIONENS RETSVIRKNINGER 156–162
  - A. Salgsaftalen og dens indgåelse 156–158
  - B. Auktionskøber som omsætningserhverver 158
  - C. Kreditorekstinktion ved tvangsauktion 159

D. Tvangsauktion som ophørsgrund for tinglige rettigheder 160–161

E. Tvangsauktion som forfaldsgrund for pantegæld 161–162

### *Kapitel VII : Umiddelbare fogedforretninger*

- |   |  |
|---|--|
| I. BEGREBET UMIDDELBARE FOGEDFORRETNINGER 163                                   | C. Særligt om børn 175–178                             |
| II. RETSPLEJELOVENS ALMINDELIGE REGLER OM UMIDDELBARE FOGEDFORRETNINGER 163–178 | III. DEN PRAKTISKE FREMGANGSMÅDE 178–183               |
| A. Særligt om fast ejendom 171–173  | IV. SÆRREGLER OM UMIDDELBARE FOGEDFORRETNINGER 184–189 |
| B. Særligt om løsøre 173–175  | A. Brugeligt pant 184                                  |
|   | B. Køb på afbetaling 184–188                           |
|   | C. Boliganvisning 188–189                              |

### *Kapitel VIII : Forbud*

- |   |   |
|---|---|
| I. FORBUDETS FORMÅL 190–191                         | 7. Private retsforhold 202                                    |
| II. BETINGELSERNE FOR AT NEDLÆGGE FORBUD 191–203    | 8. Forbud og domssager 203                                    |
| 1. Retstridighed 191–194                            | III. OVERTRÆDELSE AF FORBUD 203–204                           |
| 2. Handlinger 195–196                               | A. Straf 203  |
| 3. Søgsmålsret 196–198                              | B. Erstatning 203–204   |
| 4. Fare for krænkelse af undladelsespligten 198–199 | C. Magtanvendelse 204   |
| 5. Anden retlig beskyttelse utilstrækkelig 199–201  | IV. FORBUDETS FORMULERING, FORETAGELSE OG FORFØLGNING 204–206 |
| 6. Bevis og sikkerhedsstillelse 201–202             | V. SPECIALREGLER OM FORBUD 207                                |

### *Kapitel IX : Appel og retskraft*

- |   |  |
|---|--|
| I. APPEL 208–214                                    | a. Omgørelse ved fogeden 212           |
| A. Grundlaget for appel 208–209                     | b. Omgørelse under en domssag 212–213  |
| B. Nova 209   | B. Forholdet til trediemand 213–214    |
| C. Trediemands stilling 209–210                     | a. Selvtægt 213                        |
| D. Anke eller kære 210–211                          | b. Omgørelse af fogedens afgørelse 214 |
| E. Fristen for appel 211                            |  |
| II. RETSKRAFT 211–214                               |  |
| A. Forholdet mellem rekvirent og rekvisitus 212–213 |  |

# Kapitel I : Grundbegreber og oversigt

## A. BEGREBET FOGEDRET

En væsentlig egenskab ved et retskrav og en retspligt og dermed ved begrebet ret er, at den berettigede under visse betingelser ved offentlige myndigheders bistand kan tvinge den eller de forpligtede til at udvise en sådan adfærd, at han opnår sin ret eller ikke hindres i at udøve den.<sup>1</sup>

Det er nødvendigt at skabe et systematisk grundlag for fremstillingen af, hvornår en person således kan fordre myndighedernes bistand til, at det respekteres, at han i en eller anden henseende har en privilegeret stilling. Systematikken skal lette tilegnelsen af retsstoffet, den skal gøre det muligt nemt at finde de oplysninger, man søger, og den skal tjene som en passende arbejdsdeling. Efter traditionen inddeles retssystemet i den materielle og den processuelle ret. De processuelle regler angår de betingelser for indrømmelsen af et retskrav, som angår den dømmende myndighed og parternes forhold til denne, mens den materielle ret angår deres indbyrdes forhold. Denne sondring er naturligvis ikke skarp; men det kræver dens funktion naturligvis heller ikke.<sup>2</sup>

Nogle processuelle regler handler om domstolenes organisation, andre om sagernes forelæggelse, undersøgelse og afgørelse, mens atter andre vedrører gennemførelsen af rettens beslutninger, hvor disse ikke frivilligt efterleves. De sidstnævnte regler er hovedemnet for læren om *tvangsfuldbyrdelse*.

Rpl bruger ikke ordet tvangsfuldbyrdelse. Hovedoverskrifterne over de bestemmelser, der handler om dette emne – 3.–5. afsnit i 3. bog – er »eksekution og tvangsauktion«, »udpantning samt indsættelses- og udsæt-

1. Sml. herved *Ussing*: Almindelig del s.2 og *Ross*: Ret og Retfærdighed s.45-47, 66-73 og 188-215 hvor det hævdes, at al ret – materiel som processuel – er direktiver til de dertil bestemte offentlige myndigheder, i første række domstolene, om udøvelse af fysisk tvang mod person.

2. Saml. Tvistemål s.11-13 og *Olivecrona*: Utsökning s.62 ff.

telsesforretninger« og »de foreløbige retsmidler«. Ordet er derimod almindelig anvendt i litteraturen.<sup>3</sup> Det bruges også i Norge og Tyskland.<sup>4</sup>

Ikke al tvangsfuldbyrdelse er eksekvering af en beslutning truffet af en domstol. I et begrænset omfang er folk berettiget til at tage sig selv til rette ved udøvelse af nødværge og selvtægt. Også offentlige myndigheder kan i visse tilfælde gennemtvinge overholdelse af retsfor skrifter, selvom domstolene ikke på forhånd har konstateret, at disse forskrifter er eller vil blive overtrådt, jfr. således om politiets beføjelser Rpl § 108.<sup>5</sup> I denne bog behandles kun den tvangsfuldbyrdelse, der udøves af *fogeden*. Hvervet som foged udføres af dommeren ved underretten, jfr. Rpl §§ 14 og 17, stk.3. Denne del af læren om tvangsfuldbyrdelse kaldes *fogedret*. Disciplinen fogedret omfatter ikke enhver fuldbyrdelse af domme. Straffedommes fuldbyrdelse påhviler det således efter Rpl § 997 politimesteren at drage omsorg for. Politiet kan dog herved være nødsaget til at søge fogedens bistand, navnlig til inddrivelse af bøder, jfr. Strfl § 52,stk.3.

## B. OVERSIGT OVER FOGEDFORRETNINGERNE

I Rpl er omtalt adskillige slags fogedforretninger. Rpl's opregning er udtømmende. Fogeden kan ikke foretage tvangsfuldbyrdelsesskridt af en anden art, end den loven nævner.

Fuldbyrdelse af domme, der – som det hedder i overskriften til lovens kapitel 47 – lyder på udredelse af penge, sker normalt ved *udlæg* med efterfølgende *tvangsauktion*. Sådant udlæg kaldes undertiden *udlæg til forauktionering*, jfr. § 538 for at skelne det fra *udlæg til ejendom*, en form for fuldbyrdelse der kan anvendes, hvis domfældte har rede penge eller forfaldne fordringer på domhaveren, jfr. § 503,stk.3, eller hvis kreditor søger sig fyldestgjort i håndpant, jfr. DL 5-7-2 og 3. Ved udlæg til ejendom bliver domhaveren (rekvirenten) ejer af det udlagte. Ved udlæg til

3. Således i Hans og Erwin Munch-Petersens fremstillinger, senest *Erwin Munch-Petersen: Tvangsfuldbyrdelse og foreløbige retsmidler*, 4.udg. af H. Munch-Petersen: Den danske retspleje III,1948.

4. I Norge findes en lov om tvangsfuldbyrdelse nr.7 af 13.8.1915; titlen på 8.bog i den tyske Zivilprozessordnung af 13.1.1877 er Zwangsvollstreckung.

5. Se iøvrigt om *forvaltningstvungen*, *Poul Andersen: Forvaltningsret* s.513 ff.

forauktionering får udlægshaveren adgang til under visse nærmere betingelser at søge sig fyldestgjort i det udlagte. Udlægshaverens ret ligner en panteret, idet kollisioner mellem hans ret og andre rådighedsrettigheder løses efter et prioritetsprincip, mens en kollision mellem udlægget og fordringsrettigheder løses efter præferenceprincippet. Dette kan udtrykkes ved at betegne udlægget som en tinglig (dynamisk) beskyttet ret, jfr. Rpl § 533.<sup>6</sup> Da retten efter et udlæg således ligner en almindelig viljesbestemt panteret, og da den stiftes ved fogedens erklæring til fogedbogen, jfr. Rpl § 528,stk. 2, kaldes den en retspanteret.<sup>7</sup>

Fuldbyrdelse af domme, der ikke lyder på udredelse af penge, sker ifølge § 493 ved inddrivelse af det pengebeløb, hvortil fogeden anslår domhaverens interesse i dommens efterkommelse. Inddrivelsen sker efter reglerne i kapitel 47. I de i §§ 494-96 omtalte tilfælde kan fogeden umiddelbart gennemtvinge dommens opfyldelse.

En kreditor kan undertiden få stiftet et retspant til fordel for sig, skønt han ikke har erhvervet dom over debitor. Under visse nærmere betingelser kan udlæg således foretages på grundlag af forlig, pantebreve og skadesløsbreve, jfr. § 478, og for visse typer af gæld kan retspant endda stiftes, selvom intet dokument er udstedt om gælden, jfr. § 596. Stiftelsehandlingen kaldes i disse tilfælde *udpantning*, jfr. Rpl kapitel 54.

Ved udlæg og udpantning stiftes alene ret til fordel for rekvirenten. Går en skyldner *konkurs*, erhverver derimod alle, som havde en fordring på ham ved konkursens begyndelse, en ret til at blive fyldestgjort af konkursmassen, jfr. KL § 1. Også denne ret er tinglig beskyttet, jfr. KL §§ 2 og 10. Den betegnes derfor undertiden som en almindelig retspanteret.<sup>8</sup> Behandlingen af et konkursbo forstås ikke af fogeden, men af skifteretten. Reglerne om konkurs er derfor ikke en del af fogedretten.

Kreditor kan undertiden opnå en vis sikring for sit tilgodehavende ved at foretage *arrest*, jfr. § 612. Skyldneren er, når arrest på gods er foretaget, uberettiget til faktisk eller retligt at råde over de arresterede genstande. Derimod hindrer arresten ikke andre kreditorer i at søge sig

6. Teksten bygger på de af *Ross* i *Ret og Retfærdighed* s.233-43 givne begrebsbestemmelser.

7. *Torp*: *Dansk Tingsret* s.590 og 716 ff. *Vinding Kruse*: *Ejendomsret III* s.1363-65 og *v. Eyben*: *II* s.13. Den norske tvangsfuldbyrdelseslov udtaler i § 90, at rekvirenten får panteret i det udlagte.

8. *Skifteretten* s.48 med note 2.

fyldestgjort i godset. Ej heller giver den arrestrekvirenten nogen fyldestgørelsesadgang. Arrest er derfor ikke en fuldstændig retspanteret.

I overskriften til 5. afsnit i Rpl's 3. bog betegnes arrest som et foreløbigt retsmiddel. Herved sigtes til, at arrestens lovlighed skal prøves under en domssag om den fordring, for hvilken arrest er gjort, jfr. nærmere § 634. Dette er begrundet i, at arrest kan foretages, selvom arrestrekvirenten ikke kan producere bevis for eksistensen af sit krav, jfr. § 627.

Som allerede nævnt sker realisation af retspant, hvad enten dette er stiftet ved udlæg eller udpanthavning, i almindelighed ved tvangsauktion, jfr. §§ 538 og 605. Realisationen kan eller skal dog efter omstændighederne ske på anden måde, jfr. §§ 504 og 508, 557, 558, 605 og 682. Realisation af viljesbestemt håndpant kan ske ved tvangsauktion, jfr. Rpl § 538, stk. 2, og KL § 155. Håndpanthaveren behøver i modsætning til andre panthavere ikke først at gøre udlæg i pantet. Derimod kan tvangsauktion ikke afholdes alene på grundlag af en arrest, jfr. § 616. Det særlige ved en tvangsauktion i modsætning til en frivillig auktion er, at købesummen ikke tilfalder sælgeren, men fordeles mellem indehaverne af tinglige rettigheder over salgsgenstanden efter deres prioritetsstilling. Ikke alle tvangsauktioner afholdes af fogeden. I konkursboer og dødsboer, der skiftes efter Skl. kapitel 3, kan skifteretten vælge selv at foretage tvangsauktioner. Kun auktioner over pantsatte ting fra disse boer er tvangsauktioner, jfr. §§ 679 og 682. Tvangsauktioner over løsøre kan efter § 2 i lov nr. 132 af 16.4.1935 om offentlig auktion ved auktionsledere efter henvisning af fogeden eller skifteretten afholdes ved en auktionsleder.

Krav om at opnå besiddelsen af løsøre eller fast ejendom kan undertiden umiddelbart gennemtvinges af fogeden, selvom den berettigede ikke har opnået dom for sit krav, jfr. § 609. Bestemte krav til formen for beviset for kravets eksistens stilles ikke. Denne art af fogedforretninger kalder Rpl *indsættelses- og udsættelsesforretninger*. I litteraturen kaldes de som oftest *umiddelbare fogedforretninger*.

Hvis det må befrygtes, at en eller flere bestemte personer vil overtræde en undladelsesforpligtelse, der påhviler dem, kan fogeden under de i lovens kapitel 57 angivne betingelser forbyde de pågældende at foretage disse handlinger, jfr. §§ 646 og 648. Betydningen af fogedens *forbud* er, at overtrædelseshandlinger ikke alene rammes af de sanktioner, der måtte kunne påkaldes allerede i kraft af almindelige regler, men tillige kan mødes med den i § 650 omtalte retshåndhævelse. Det kræves ikke, at forbudsrekviren-

ten har erhvervet dom for unkladelsespligtens eksistens, eller at han kan præstere bevis i en bestemt form for, at rekvisitus agter at udføre disse handlinger, eller for at foretagelsen af handlingerne vil stride mod hans ret. Forbundets retmæssighed skal konstateres under en justifikationssag. Herom gælder samme regler som om arrest. Også forbud benævnes derfor et foreløbigt retsmiddel.

### C. STATISTIK

Statistisk departement har udarbejdet en oversigt over den borgerlige retspleje. Det fremgår heraf, at ca.  $\frac{1}{4}$  af de afsagte domme efterfølges af en fogedforretning.<sup>9</sup> Antallet af udpantninger er ca. 20 gange antallet af

Antallet af fogedforretninger

	1946 - 50 gsnrl.				Hele landet	
	Hoved- staden	Provins- byerne	Landkom- munerne	Hele landet	1941-45 gsntl.	1936-40 gsntl.
Udlæg efter dom i borg. sager . . . .	9770	7200	6952	23922	13813	16509
forlig . . . . .	12463	6852	5751	25066	17103	22469
pantebrev . . . . .	296	334	1039	1669	1679	4767
dom i straffesager . . . .	334	112	213	659	348	254
Udlæg i alt . . . . .	22863	14498	13955	51316	32943	43999
Heraf foretaget af fogeden . . . . .	21100	14498	10265	45863	29393	38709
sognefogeden . . . . .	1763	0	3690	5453	3550	5290
Udpantninger for skat . . . . .	451039	500250	102218	1053507	994300	1015240
underholdsbidr. . . . .	515	373	380	1268	1046	3775
andet . . . . .	36273	15126	5655	57054	56147	66876
Udpantninger i alt . . . . .	487827	515749	108253	1111829	1051493	1085891
Heraf foretaget af fogeden . . . . .	5165	4889	1204	11258	5221	9954
sognefogeden . . . . .	5980	0	22581	28561	27706	45911
kom. pantefog. . . . .	476682	510860	84468	1072010	1018566	1030026
Udlæg til ejendom . . . . .	41	72	203	316	597	1893
Arrest på gods . . . . .	1032	683	1010	2725	1733	2535
person . . . . .	1	3	3	7	2	5
Forbudsforretninger . . . . .	65	37	42	144	138	115
Indsætt. i henh. t. afbet. loven . . . .	7711	1896	1090	10697	13411	-
Ind- og udsætt. forretn. iøvrigt . . . .	2638	1594	1477	5709	6346	24690
Andre fogedforretninger . . . . .	24	904	536	1464	353	1058
Tvangsauktioner over fast ejendom . . . .	394	116	327	837	901	2375
over løsøre . . . . .	839	356	117	1312	1162	1747

9. Senest er udkommet Danmarks Statistik, statistiske meddelelser, 4.række, 146. bind, 3.hæfte, Den borgerlige retspleje, 1946-50.

udlæg. Hovedmængden af udpantningsforretninger, ca. 1 million om året, foretages af pantefogederne for skat. Antallet af tvangsauktioner er kun ca.  $\frac{1}{50}$  af det samlede antal af udlæg og udpantninger. De forskellige typer af fogedforretninger fordeler sig, som det fremgår af den foranstående tabel, ikke ensartet på by og land. De økonomiske konjunkturer påvirker formentlig antallet af sager. I hvert fald svinger det en del fra år til år.

## D. FOGEDFORRETNINGER ER JUDICIELLE AKTER

Udførelsen af en fogedforretning består i, at fogeden stifter en ret eller foretager en faktisk handling. Forretningens formål er opfyldelsen af et krav, hvis eksistens er fastslået i en dom eller på anden måde, f. eks. i en bidragsresolution, jfr. §§ 1 og 5 i lov nr.133 af 7.5.1937 om inddrivelse og sikring af underholdsbidrag. Selv hvor gennemførelsen af forretningen ikke giver anledning til nogen tvist mellem parterne – rekvirenten og rekviritus – eller med trediemand, foretages den af fogeden, bortset fra de bestemte arter af forretninger, som er henlagt til sognefogeder, pantefogeder og auktionsledere. Opstår en tvist under forretningen, afgøres denne af fogeden ved kendelse, jfr. §§ 527 og 590. Sådanne kendelser er judicielle afgørelser, som kun kan ændres ved appel til højere ret, jfr. Rpl kapitel 53 og §§ 603,611,645 og 652.<sup>10</sup> Også en fogedforretning, der ikke har givet anledning til tvistigheder, anses som en judicial akt, således at også omgørelse af en sådan forretning i almindelighed kun kan ske ved appel. Fogeden er ikke part i sagen for den højere ret, cfr. om administrative myndigheder (huslejenævn) f.eks. LL § 105. Fogeden kan i almindelighed ikke selv omgøre sine afgørelser. Derimod kan han naturligvis på et nyt grundlag træffe en ny afgørelse.<sup>11</sup>

10. Visse indsigelser mod udpantning kan dog prøves ved søgsmål i 1.instans, jfr. Rpl § 607. Mod de fogedforretninger, der foretages af andre end fogeden eller hans fuldmægtige, jfr. §§ 524,stk.6,604 og § 7 i lov nr.185 af 23.6.1932 om inddrivelse af skatter og afgifter til det offentlige m.m., kan der fremsættes indsigelse over for fogeden inden 14 dage, se også § 16,stk.2, i auktionslederloven.

11. Om omgørelse af administrative beslutninger, se *Poul Andersen: Forvaltningsret* s.453 ff.

Klager over fogedens optræden må forelægges for *Den særlige klageret*, jfr. § 49,stk.1. Dette gælder også, hvor fogedretten – som det i reglen er tilfældet – er beklædt af en dommerfuldmægtig, jfr. § 55. Klager over dommerfuldmægtige kan tillige indgives til *justitsministeriet*, der også tager stilling til klager over sognefogeder, pantefogeder og auktionsledere, jfr. for så vidt angår disse sidste auktionslederlovens § 9. Ministeriet kan dog naturligvis ikke ændre de foranstaltninger, vedkommende har truffet som foged. Ministeriet har kun disciplinær myndighed, ikke domsmyndighed, jfr. herved UfR 1941.947. Det påhviler *folketingets ombudsmand* at have indseende med forvaltningen, jfr. grundlovens § 55. Retsplejen falder derimod uden for hans virkefelt. Det samme gælder efter § 1 i lov nr.203 af 11.6.1954 som ændret ved lov nr.205 af 11.6.1959 om folketingets ombudsmand »den del af forvaltningen, der varetages af dommere, justitssekretærer, chefen for skiftekontoret under Københavns byret, protokolsekretærer i højesteret og fuldmægtige ved domstolene«.

Fogedsager behandles, som naturligt er, ikke på samme måde som egentlige domssager. I hovedparten af de tilfælde, hvor en fogedforretning efter Rpl kan foretages, er der ikke noget at snakke med rekvisitus om. De bevisligheder, som rekvirenten skal fremlægge for fogeden, er sædvanligvis et tilstrækkeligt grundlag for at foretage forretningen. En egentlig bevisførelse finder derfor i almindelighed ikke sted, jfr. § 524,stk.4, og det er ikke nødvendigt at tilsige rekvisitus, jfr. nærmere §§ 516,stk.2, og 520,stk.2.<sup>12</sup> Undertiden kan dog opstå en tvist, som fogeden må tage stilling til, f.eks. uenighed om retsspørgsmål, om hvorvidt rekvirentens krav er ophørt på grund af efterfølgende omstændigheder, eller om i hvilke genstande, der kan gøres eller – under auktionsforretninger – er gjort udlæg. Sådanne tvister behandles på samme måde som domssager for underret. Forhandlingerne for fogeden foregår mundtligt, jfr. § 524,stk.3. Fogeden skal, hvor kravet efter § 225 ville høre under underret, yde parterne vejledning, dersom de ikke møder ved advokater, jfr. §§ 524,stk.5 og 429. Den bevisførelse, som foranstalles, foretages »efter de for underretssager gældende regler«, jfr. § 524,stk.4. Fogedens afgørelse træffes ved kendelse, der skal være ledsaget af grunde, jfr. § 527,stk.2.

Rpl sigter med bemærkningen i § 14 om, at fogedforretningerne hører

12. Udpantningskendelser skal dog forkyndes for skyldneren, jfr. § 599 og skatteinndrivelseslovens § 2.

til »den egentlige retspleje« til de nysnævnte faktorer. Det er en særegen-  
hed ved dansk ret, at også tvangsfuldbyrdsesskridt, der ikke giver anled-  
ning til tvister, betragtes som judicielle handlinger.<sup>13</sup> Dette begrundes i  
motiverne til udkastet til lov om den borgerlige retspleje af 1877 s.180-82  
med, at der ikke sjældent fremsættes indsigelser mod foretagelsen af  
udlæg, navnlig hvor grundlaget herfor ikke er en dom; og endnu hyppigere  
opstår uenighed under de forretninger, for hvis foretagelse det ikke er en  
betingelse, at bevis i en bestemt form foreligger. Skulle forretningen fore-  
tages af personer, der ikke har domsmyndighed, måtte den enten udsættes  
i tilfælde af indsigelser fra debtors side eller tværtimod fremmes uden  
hensyn til disse. Begge dele ville være uheldigt. Rpl har i de tilfælde, hvor  
den gældende lovgivning indeholder hjemmel til, at udlæg og udpantning  
kan foretages af andre end fogeden, valgt det sidste alternativ, jfr. § 526,  
stk.4 og § 604,stk.2, men samtidig har loven lettet rekvisitus adgangen til  
at få sine indsigelser påkendt, jfr. §§ 524,stk.6 og 604,stk.2<sup>14</sup>).

Motiverne peger endvidere på, at man, såfremt udlæg kunne foretages  
af andre end dommeren som foged, formentlig måtte stille krav om en  
»eksigibilitetsattest«, det vil sige en attest fra den dømmende ret om, at  
dommen er eksigibel. Dette er overflødig, hvor tvangsfuldbyrdelsen fore-  
tages af en dømmende myndighed. Hvor fogedforretninger efter den gæl-  
dende lovgivning kan foretages af andre end fogeden, påhviler det dog  
denne at konstatere, at rekvirenten har fremlagt det fornødne grundlag  
for, at forretningen kan foretages, jfr. nærmere §§ 516 og 598.<sup>15</sup>

Henlæggelsen af fogedforretningerne til den judicielle myndighed er  
endelig, siges det i motiverne s.192, noget nær en nødvendighed for at  
kunne gennemføre udkastets – og nu lovens – regler om fuldbyrdelse af  
civile domme, der ikke lyder på udredelse af penge. Et bærende led i  
denne ordning er, at domhaverens interesse i dommens opfyldelse af den  
eksekutive myndighed skal anslås i penge. Løsningen af denne vanskelige  
opgave må henlægges til den dømmende myndighed. Fuldbyrdelsen af

13. *Hagerup*: Civilproces III,s.3-4.

14. Efter § 7,stk.2 i skatteinndrivelsesloven finder Rpl's regler om »sognefogeders  
udpantningsvirksomhed« også anvendelse på pantefogeder. Se om tvangsauktioner  
over udpantet løsøre §§ 605, jfr. 587 og 524 samt for så vidt angår auktioner  
ved auktionsleder auktsionslederlovens § 16,stk.2.

15. Se endvidere §§ 1 og 4 i skatteinndrivelsesloven og § 2 i auktsionslederloven.

sådanne domme er da heller ikke i noget tilfælde af den gældende lovgivning blevet overdraget til andre myndigheder.

Det kan til slut som et kuriosum nævnes, at udkastets fædre mente, at ikke »en underordnet betjent«, men nok en dommer ville være i besiddelse af den »takt og humanitet«, som kræves af en god foged.

## E. DOMME OG KENDELSER SOM GRUNDLAG FOR TVANGSFULDBYRDELSE

Rpl giver både regler om fuldbyrdelse af de domme og kendelser, der »lyder på udredelse af penge«, og om dem, som »ikke lyder på udredelse af penge«. Skønt disse to sætninger er komplementære og således tilsammen omfatter alle arter af domme, kan dog ikke enhver dom danne grundlag for en fogedforretning. Domme kan gå ud på at fastslå, at en person er ejer af en ting, at hans lejemål omfatter et bestemt rum, at han har krav på en – individuelt eller artsbestemt – ydelse, at hans ægteskab består eller ikke (længere) består, etc. Selve dette, at en dom har fastslået, at en person har eller ikke har en ret, en pligt, en kompetence eller en retlig status,<sup>16</sup> giver ikke den pågældende et krav på fogedens bistand til at hævde sin ret i det omfang, han måtte have behov derfor. Dommens udsagn om, at en person har en vis ret, status etc., er et kort udtryk for, at den har konstateret tilstedeværelsen af et retsfaktum, der efter dommernes opfattelse bør medføre et vist indbegreb af retsfølger.<sup>17</sup> Konstaterer dommen derimod indtrædelsen af en bestemt retsfølge, et bestemt udslag af rettigheden om man vil, kan der blive tale om tvangsfuldbyrdelse. Dommen kan f.eks. fastslå, at en person har krav på at få en ting udleveret fra en anden, fordi han er ejer af den, og fordi besidderen savner særlig hjemmel til at sidde inde med den, eller på at domhaveren har krav på betaling af visse beløb, fordi hans ægteskab bliver opløst ved dommen, bl.a. på vilkår, at den anden ægtefælle yder ham bidrag til hans underhold.

16. Se om disse begreber *Ross: Ret og Retfærdighed*, navnlig side 196-204.

17. *Ross samstd.* s.206-11.

Dommes indhold kan således være af forskellig karakter. Dette plejer man at give udtryk for ved at inddele dommene i visse grupper. Der sondres mellem *konstitutive* og *konstaterende* domme. En konstitutiv dom er en selvstændig retsstiftende kendsgerning. Dens afsigelse bevirker, at retsforholdet mellem parterne undergår en forandring, mens en konstaterende dom blot fastslår, hvordan parternes indbyrdes retsstilling i en eller anden relation er. De konstaterende domme kan enten være *anerkendelsesdomme* eller *fuldbyrdelsesdomme*. De første nøjer sig med at konstatere et foreliggende retsforholds eksistens, mens de sidste tillige udtaler, at som følge af, at et bestemt retsforhold foreligger, har den ene af parterne en pligt overfor den anden.<sup>18</sup>

Grundlaget for sondringen mellem konstaterende og konstitutive domme er ikke holdbart. Tanken er, at mens visse domme selv indgår som een af bestanddelene i det retsfaktum, som efter den materielle rets regler fremkalder den retsfølge, dommen udtaler, har andre domme kun processuelle virkninger, såsom eksekutionskraft. Sondringen bygger således på forestillingen om, at der findes en naturlig og skarp grænse mellem proces og materiel ret.<sup>19</sup> Denne anskuelse er ikke rigtig. Enhver dom ændrer retsstillingen mellem parterne. Retsforfølgning afbryder forældelse, og den stifter krav på renter.<sup>20</sup> Parternes indbyrdes retsstilling påvirkes af selve det forhold, om der hersker klarhed over retsstillingen eller ej.<sup>21</sup> Domme afsiges ikke på grundlag af forholdene, som de virkelig er, men på grundlag af de oplysninger, der forelægges for dommeren.

Sondringen mellem konstitutive og konstaterende domme er ikke klar. Det er imidlertid ej heller nødvendigt at foretage en udsondring af de domme, der i en vis forstand kunne kaldes konstaterende, for at give en beskrivelse af, hvilke domme der – under visse nærmere betingelser – kan tvangsfuldbyrdes. Det karakteristiske for en fuldbyrdelsesdom er, at den efter sit indhold pålægger visse bestemte forpligtelser. Disse forpligtelser påhviler i første række den domfældte. Efterkommer denne ikke dommen, forpligtes fogeden, hvis domhaveren fremsætter begæring derom, til at foretage en fogedforretning til opfyldelse af rekvirentens krav. Beskrivelsen

18. Tvistemål s.88 f.

19. Jfr. herved *Olivecrona*: *Domen i tvistemål* s.15 ff.

20. Disse virkninger anses normalt for indtrådt allerede ved sagens anlæg, jfr. § 2 i forældelsesloven af 1908, gældsbrevslovens § 62,stk.2 og *Tvistemål* s.176 f.

21. Eksempler herpå er omtalt af *Gomard* i *UfR* 1954B.75 ff.

af en fuldbyrdelsesdom bliver først fuldstændig, når de krav, som må stilles til domsindholdets bestemthed, for at fogeden skal gå i aktion, er beskrevet. Dette spørgsmål volder kun sjældent tvivl i praksis. Afgørende er, at dommen klart angiver den berettigede og den forpligtede, jfr. UfR 1957.375, og at den ydelse, som kreditor har krav på, kan bestemmes alene på grundlag af dommen og simple, utvivlsomme retsregler, jfr. UfR 1948.481H og 627.<sup>22</sup> Reglerne om kravene til eksigible dommes indhold gælder også om eksigible forlig, jfr. JD 1943.95.

22. Se endvidere JD 1937.70 og UfR 1943.1212.

## Kapitel II : Udlæg

Hovedparten af reglerne i Rpl om udlæg findes i kapitlerne 45 og 46. Ovenfor s. 2–3 er kort omtalt, hvad udlæg er. I dette kapitel gennemgås en række spørgsmål, der er særegne eller er løst på en måde særegen for udlæg tildels i modsætning til andre fogedforretninger. I kapitel IX er redegjort for reglerne om appel og retskraft i fogedretten. Disse spørgsmål har vel også betydning for udlæg, men de behandles dog bedst for flere eller alle arter af fogedforretninger under eet.

### A. GRUNDLAGET FOR UDLÆG

Ikke et hvilket som helst betryggende bevis for, at rekvirenten har en forfalden fordring på rekviritus, kan danne grundlag for et udlæg. Beviset for fordringen kan kun føres på en af de i § 478 nævnte måder. Dette er nødvendigt, selvom skyldneren erkender fordringens rigtighed og samtykker i, at forretningen fremmes, medmindre parterne indgår en aftale, som opfylder de krav, der i § 478, nr. 2, stilles til eksigible forlig. Dette hænger sammen med, at en skyldner ej heller, før sag mod ham er anlagt, kan fraskrive sig sin adgang til under sagen at fremsætte indsigelser. Man kan ikke vedtage hurtig retsforfølgning, jfr. § 443.<sup>1</sup> Skyldneren kan derimod under forretningen give afkald på de indsigelser mod udlægsgrundlaget, som han også forinden kunne have opgivet, f.eks. godkende et forlig indgået af en advokat på hans vegne uden bemyndigelse, sml. UfR 1948.614.

Opregningen i § 478 af de bevismidler, på grundlag af hvilke fogeden kan foretage udlæg, indledes, som naturligt er, med

#### *1. Domme og kendelser*

Retten skal efter § 217 træffe sin afgørelse ved kendelse i de tilfælde, hvor denne form er særlig foreskrevet. Rpl indeholder derimod ikke nogen

1. En vedtagelse i et gælds brev udstedt før gældslovens ikrafttræden den 1.7.1938 om, at skyldneren underkaster sig den hurtige retsforfølgning, er dog stadig gyldig, jfr. Rpl § 443, nr. 1 og Tvistemål s. 259 f.

almindelig vejledning om, når retten skal give sine afgørelser domsform. I praksis træffes afgørelser, som tager stilling til sagens realitet, eller som afviser sagen fra retten, ved dom. Domme er derfor som oftest det sidste led i rettens behandling af sagen. Dette gælder dog ikke, hvor forskellige dele af sagen bedømmes hver for sig.<sup>2</sup>

Rettens formløse beslutninger, det vil sige afgørelser, som hverken skal træffes ved kendelse eller dom, er ikke eksigible.<sup>3</sup> Fogeden kan derimod tvangsfuldbyrde domme og kendelser, dersom disse efter deres eget indhold er fuldbyrdesdomme eller -kendelser. Det følger heraf, at *delafgørelser* efter § 294 er eksigible; men at *mellemafgørelser* efter § 295 ikke tvangsfuldbyrdes, bortset fra de tilfælde hvor disse afgørelser går ud på at godkende modfordringer eller en anerkendt del af et indtalt beløb. Da den samlede afgørelse af sagen måske vil vise, at intet skyldes, når hensyn tages til parternes samlede mellemværende, er mellemafgørelsen selv i disse tilfælde dog kun eksigibel, hvor retten særlig bestemmer, at den – med eller uden sikkerhedsstillelse – straks kan fuldbyrdes. Foreløbige edsdomme, jfr. §§ 308-09<sup>4</sup> og domme, der går ud på frifindelse eller afvisning, er aldrig fuldbyrdesdomme. Afgørelser, hvis hovedindhold ikke kan fuldbyrdes, kan indeholde eksigible bestemmelser, f.eks. om sagsomkostninger eller processtraffe.<sup>5</sup> Afgørelser, som træffes af fogedretten og af skifteretten, fuldbyrdes som regel af retten selv. For denne del af processen opstår derfor ikke noget spørgsmål om en særlig tvangsfuldbyrdelse. Disse retter har dog hjemmel til i nogle tilfælde at træffe afgørelser, som det ikke påhviler retten selv at fuldbyrde som et led i den rekvirerede fogedforretning eller i skiftet, og som efter deres indhold kan være genstand for fuldbyrdelse. Skifteretten afgør således ved dom tvistigheder angående anmeldte fordringer eller fremsatte krav i døds- og konkursboer, jfr. §§ 660 og 672, og fogeden kan efter omstændighederne pålægge en part at udrede omkostninger til den anden, se nærmere §§ 527, stk.4 og 329.<sup>6</sup> Begge retter kan pålægge parterne bøde, hvis de krænker

2. Tvistemål s.207-9.

3. Dette gælder kun for den borgerlige retspleje. Rettens bestemmelse om anholdelse, der naturligvis er eksigibel, træffes efter §§ 768-70 ved beslutning, se Strafferetsplejen s.438.

4. Tvistemål s.171f.

5. Tvistemål s.216-18.

6. UfR 1937.177 antager, at § 329 udtømmende angiver fogedens beføjelser inden

rettens værdighed, jfr. § 151,stk.2. Alle disse foged- og skifteretsafgørelser er omfattet af § 478,nr.1.

Lovbestemmelser udenfor Rpl kan naturligvis udvide – eller indskrænke – kredsen af eksigible afgørelser. § 478 gør selv opmærksom på, at visse andre myndigheder end de almindelige domstole »efter lovene er beføjede til at afsige eksigible kendelser«. Som eksempler på sådanne love kan nævnes LL § 95,stk.8, hvorefter *boligrettens* afgørelser kan tvangsfuldbyrdes. Endvidere § 35,stk.1 i lov nr.213 af 31.3.1949 om *landvæsenstretter*, der fastslår, at de af disse myndigheder afsagte kendelser fuldbyrdes efter de for domme fastsatte bestemmelser.<sup>7</sup> Endelig bestemmer lov om voldgift i tvistigheder angående handel med husdyr nr.94 af 15.3.1939 § 9, at de kendelser, der i medfør af loven afsiges af husdyrvoldgiftstretterne, er eksigible.<sup>8</sup>

*Udlandske myndigheders afgørelser* er kun eksigible her i landet, dersom dette er særlig vedtaget i en overenskomst med det pågældende land.<sup>9</sup> En sådan overenskomst får umiddelbart virkning som national dansk ret, dersom den indeholder en bestemmelse om gensidighed, jfr. § 479. Det er endvidere en betingelse, at de fremmede afgørelser er eksigible i hjemlandet og er bindende – retskraftige – i Danmark. Endelig angår § 479 kun afgørelser om borgerlige krav.<sup>10</sup> Udlandske afgørelser er, som det fremgår af § 223a, kun retskraftige i Danmark, hvis dette særlig er bestemt i en traktat med vedkommende fremmede land eller i en kongelig anordning.<sup>11</sup> Rpl åbner således mulighed for alene at tillægge afgørelser fra visse

for det i Rpl kap.30 behandlede område. Han kan derfor pålægge rettergangs-bøder. Dette er vel ikke noget stort savn. Værre er, at begrundelsen tvinger til at lade pålæggelse af sagsomkostninger i tilfælde, der ikke omfattes af § 527,stk.4 ske under en ny selvstændig sag i 1.instans, jfr. UfR 1938.977.

7. Lovens § 35,stk.2 og 3, indeholder nogle særregler om tvangsfuldbyrdelsen. – Landvæsenstretternes sammensætning og arbejdsmåde er beskrevet i *Tolstrup: Lærebog i landboret*,1956,s.9 ff.

8. Sådanne bestemmelser findes endvidere i lov nr.536 af 4.10.1919 om Den faste Voldgiftsret og i lov nr.261 af 2.10.1956 om lærlingeforhold (lærlingevoldgiftstretterne). – Husdyrvoldgiftstretteren er omtalt i *Hurwitz: Husdyrvoldgift*, 2.udgave, 1956. Lovens § 9 indeholder særlige regler om eksekutionsfristen.

9. Se til det følgende, *Borum: Lovkonflikter* s.200 ff.

10. Se om anerkendelse og fuldbyrdelse af fremmede domme i straffesager, lov nr.232 af 28.5.1948 og *Strafferetsplejen* s.551 f.

11. *Twistemål* s.244-45.

lande retskraft, men ikke eksekutionskraft. At en fremmed afgørelse er retskraftig, men ikke eksigibel betyder, at prøvelsen af, om de i overenskomsten stillede krav er opfyldt – og om der foreligger efterfølgende ophørsgrunde – ikke foretages af fogedretten, men må finde sted under en egentlig retssag i 1. instans. Ordningen er udnyttet for så vidt angår tyske domme. Efter anordning nr.148 af 13.4.1938 har »tyske domme om formueretlige krav, som er afsagt i borgerlige sager . . . bindende virkning her i riget«. Anordningen, der stammer fra nazismens blomstringstid, finder efter sin § 5 »ikke anvendelse på domme og forlig vedrørende person- eller familieretlige krav«<sup>12</sup> og § 2 betinger de formueretlige afgørelses retskraft af, at de ikke strider mod »ufravigelige danske retsgrundsætninger« (ordre public). At praktisere disse bestemmelser over for en mægtig nabo, hvis retsorden havde højst usympatiske træk, kunne befrygtes at ville blive en svær opgave.<sup>13</sup> En grundig prøvelse af de fremmede domme var påkrævet.

Overenskomst om udlandske dommes eksigibilitet er kun indgået med de nordiske lande, Finland, Island, Norge og Sverige. Efter *konventionen af 16.3.1932 om anerkendelse og fuldbyrdelse af domme*, afsagt i de nævnte lande har nordiske domme i borgerlige sager og afgørelser om erstatning eller godtgørelse for skadegørende handlinger, der træffes ved domme i straffesager, bindende virkning og er eksigible overalt i Norden. Dommene har dog kun denne virkning, for så vidt de har formel retskraft, det vil sige, at de ikke (længere) kan appelleres uden særlig tilladelse, jfr. an.nr.178 af 11.5.1933 §§ 1 og 16. Domskonventionen finder ikke anvendelse på afgørelser i ægteskabssager, på afgørelser og forlig om familieretlig underholdspligt eller vedrørende konkurs- eller dødsboer, jfr. § 17, nr.1-3 i den nævnte anordning. De afgørelser, som er undtaget fra domskonventionen er ved nogle andre nordiske konventioner tillagt retskraft og eksigibilitet, se *konventionen om inddrivelse af underholdsbidrag*, jfr. lovene nr.283 af 11.11.1931 og nr.298 af 17.11.1953, samt art.1 i den ved bekendtgørelse nr.56 af 8.3.1954 offentliggjorte konvention,<sup>14</sup>

12. Se herved *Poul Gaarden: Myndighedsloven s.25 f.*

13. Tysklands-anordningen er udførligt omtalt af *E. Munch-Petersen* i UfR 1938. B.165 ff. Jmt. antager i cirkulære nr.118 af 28.8.53, at anordningen er og uafbrudt har været gældende.

14. Art.22 i ægteskabskonventionen, offentliggjort i bekg.nr.121 af 10.4.1954 hjemler alene retskraft ikke eksigibilitet.

*konkurskonventionen*, jfr. lov nr.35 af 14.2.1934 og § 18 i an.nr.250 af 1.9.1934<sup>15</sup> og *dødsbokonventionen*, jfr. lov nr.88 af 30.3.1935 og § 28 i an.nr.273 af 4.10.1935.<sup>16</sup>

§ 223a indeholder kun hjemmel til at indgå traktater, der indeholder forbehold om ordre public. Selv den nordiske domskonvention indeholder et sådant forbehold. Det har derfor ikke været nødvendigt at vedtage en særlig lov om transformation af bestemmelserne i denne konvention. Et generelt krav om en ordre public-klausul har den fordel, at det lettere kan fastholdes overfor de lande, hvor det virkelig har betydning. Ordre public-klausulen tjener ikke blot til at fri os for at medvirke til udøvelsen af slaveri og kannibalisme, men også til at styre fri af virkningerne af en økonomisk politik, der bygger på andre principper end vore egne, sml. UfR 1952.856.<sup>17</sup>

De udlandske domme, der er eksigible her i landet, tvangsfuldbyrdes efter samme regler som danske domme. Dog skal begæringen til fogeden om fuldbyrdelse af en afgørelse truffet i et andet nordisk land være ledsaget af en erklæring fra vedkommende lands justitsministerium om, at afgørelsen hører til de, der er omfattet af konventioner, og for så vidt angår udeblivelsesdomme, tillige, at sagsøgte ved stævningens forkyndelse havde bopæl i det land, hvor dommen er afsagt, jfr. § 15 i an.nr.178 af 11.5.1933.

*Voldgiftskendelser* er ikke eksigible. De er derimod bindende for parterne, dersom selve aftalen om voldgiftsbehandling er gyldig. Dette gælder dog ikke, hvor voldgiftsrettens sammensætning eller voldgiftsbehandlingen ikke giver en betryggende garanti for kendelsens rigtighed. *Udlandske voldgiftsafgørelser* har samme betydning som danske afgørelser for retsforholdet mellem parterne, blot må der ved bedømmelsen af deres gyldighed tages hensyn til den fremmede ret i overensstemmelse med de internationalprivatretnlige regler, jfr. UfR 1934.856.<sup>18</sup>

Fogeden er pligtig til efter begæring af kreditor at fuldbyrde de afgørelser, der hidrører fra de nys omtalte myndigheder, under forudsætning af at afgørelserne er udfærdiget i de rette former og efter deres eget indhold kan fuldbyrdes, jfr. § 483. Derimod – siges det videre i § 483 – »vedkommer det ikke fogeden at undersøge eller afgøre, om dommen eller ken-

15. Skifteretten s.347-49.

16. Skifteretten s.356-57.

17. Se nærmere *Borum*: Lovkonflikter s.74-77 og 138-39.

18. Se nærmere *Hjeje*: Frivillig voldgift s.177 ff og *Trolle*: i J 1957.178 ff.

delsen måtte lide af sådanne fejl eller mangler, som kunne medføre en anden afgørelse efter anke eller kære«. Fogeden skal således påse, *om* der er hjemmel i lovgivningen til at eksekvere afgørelser af den foreliggende art, *om* afgørelsen efter sit indhold kan fuldbyrdes, og *om* den er udfærdiget i »lovmæssig form«, men ikke *om* den er rigtig.

Der kan ikke drages en ganske skarp skillelinie mellem dommes form og indhold. Denne usikkerhed åbner en mulighed for fogedretterne til at udøve en vis kontrol. En foged bør have adgang til at nægte at fuldbyrde en dom, der har fået et urigtigt indhold på grund af en helt åbenbar fejltagelse, hvis dette er nødvendigt for at afværge en forurettelse af nogen. Denne adgang bør næppe ubetinget begrænses til de i § 221 nævnte tilfælde. I UfR 1935.1124 udnyttede fogedretten sin mulighed for at tiltage sig en vis prøvelsesret. Fogeden nægtede at fuldbyrde en dom, fordi det viste sig, at den person, der i dommen var angivet som domfældt, ikke var identisk med den, som retten ville have domfældt. Foreligger ikke en sådan *åbenbar* fejltagelse, må fogeden derimod bøje sig for dommen, jfr. UfR 1911.147, der angår en dom over en umyndig.<sup>19</sup> Fogeden kan ej heller tage stilling til, om retten har haft kompetence – saglig og stedlig – til at afsige den foreliggende dom.

Den dømmende ret vil i reglen kunne rette egentlige formfejl efter § 221. Spørgsmålet om fogedens prøvelsesret har kun praktisk betydning i de tilfælde, der falder uden for § 221's område. Fogeden kan formentlig nægte at fuldbyrde domme, der slet ikke angiver nogen reel begrundelse for deres resultat, sml. Rpl § 218.<sup>20</sup> Derimod kan en dom nok fuldbyrdes, selvom dens begrundelse ikke er fyldestgørende, sml. UfR 1949.197. Dommens eksekutionskraft berøres ikke af, at retten har undladt at indramme sin konklusion med de hævdundne formler »thi kendes for ret« og »det idømte at udrede inden 15 dage efter denne doms afsigelse«, blot det er utvivlsomt, hvad dommens konklusion er, og at dommen ikke giver grund til at tro, at retten har villet fravige den almindelige regel i § 487 om fuldbyrdelsesfristens længde. Undladelse af, som påbudt i stempelovens § 49, i dommen at bemærke, om nogen stempelovertrædelse må antages at have fundet sted med hensyn til de under sagen fremlagte dokumenter, har ingen betydning for dommens eksekutionskraft. En dom,

19. Se også UfR 1943.1212.

20. Se herved Tvistemål s.215.

der tilpligter nogen »at yde eller foretage noget efter et dokument, med hensyn til hvilket statskassens ret er forbeholdt«, kan derimod ikke eksekveres, før dokumentet er blevet forevist i berigtiget stand, jfr. stempelovens § 50.<sup>21</sup>

Spørgsmålet om, hvilke afgørelser der efter deres indhold kan fuldbyrdes, er behandlet ovenfor s. 9 ff.

Bestemmelsen i § 483 afgør ikke spørgsmålet, om fogeden kan tage stilling til, om og i hvilket omfang kravet på domfældte er ophørt på grund af omstændigheder, der er indtrådt så sent, at dommen ikke har kunnet tage stilling til dem. Derimod siger § 493 om domme, der ikke lyder på udredelse af penge, at fuldbyrdelsen kun kan fremmes, »for så vidt ikke en efter dommens afsigelse indtrådt umulighed eller andre lignende omstændigheder efter den borgerlige rets grundsætninger har befriet domfældte uden tillige at medføre erstatningspligt for ham.« Det må formentlig for begge arter af domme antages, at fogeden kan tage stilling til enhver indsigelse fra rekvisiti om, at rekvirentens krav er ophørt, sml. UfR 1946.438. Fogedens nægtelse af at fremme rekvirentens begæring om foretagelse af udlæg er ikke til hinder for, at denne under en ny sag mod rekvisitus opnår en dom for, at kravet stadig består. Sætningen *ne bis in idem* hindrer ikke et sådant fornyet søgsmål om det samme krav.<sup>22</sup>

Almindelige regler om omfanget af *fogedens prøvelsesret over for eksekutive afgørelser, der ikke stammer fra de egentlige domstole*, kan ikke opstilles. Ganske vist bestemmer lovene om disse afgørelser som oftest, »at de kan tvangsfuldbyrdes efter lovgivningens almindelige regler om fuldbyrdelse af domme«; men adskillige af de myndigheder, som træffer disse afgørelser, frembyder flere eller færre lighedspunkter med administrative myndigheder, og over for dem har domstolene – og herunder også fogeden – fuld prøvelsesret, jfr. grundlovens § 63. Udstrækningen af fogedens prøvelsesret kan derfor ikke fastsættes uden hensyntagen til de regler, der gælder om vedkommende myndigheds sammensætning og arbejdsform.

Over for *boligretternes* afgørelser har fogeden næppe nogen videregående prøvelsesret end over for afgørelser, truffet af de almindelige

21. De nævnte regler i stempeloven er blevet kraftigt kritiseret, bl.a. af *Spang-Hansen* i UfR 1930B.140 ff. og af *Tamm* i UfR 1947B.247-48.

22. Se nedenfor s.212.

domstole. Formanden for boligretten er stedets dommer, jfr. LL § 94. Sagerne behandles efter Rpl's regler om underretssager, og afgørelserne kan ankes og kæres til landsretten på samme måde som almindelige underrets-afgørelser, jfr. LL § 95, stk.2 og stk.7.

Også i *Husdyrvoldgiftsretterne*<sup>23</sup> er formanden en fagdommer, jfr. § 2 i lov nr.94 af 15.3.1939. Procedurereglerne er betryggende, idet bestemmelserne i lovens §§ 4-6 i hovedsagen blot er et resumé af Rpl's langstrakte forordninger. Adgang til appel er derimod kraftigt beskåret. Anke kan kun ske efter tilladelse fra overøvrigheden, og da til en særlig overvoldgiftsret, som består af en fagdommer og 4 sagkyndige medlemmer, jfr. § 7. Efter lovens § 1 er det alene husdyrvoldgiftens opgave at tage stilling til, om der i køb eller bytte af husdyr er opstået misligholdelsesbeføjelser på grund af faktiske mangler. Der kan være grund til at lade de almindelige domstole udøve en vis censur med, at voldgiften respekterer denne begrænsning; thi husdyrvoldgiftsretten har i andre spørgsmål ingen særlig sagkundskab, og adgangen til prøvelse i højere instans er væsentligt ringere end i almindelige retssager. Prøvelsesretten bør dog kun bestå i en adgang til at tilsidesætte de afgørelser, som lider af så alvorlige mangler, at de bør være ugyldige, sml. § 413,stk.2. Fogeden bør næppe afskæres fra at foretage denne prøvelse. For parterne er det en tung byrde, at deres sag skal prøves af flere sæt myndigheder, og de fleste prøvelses-sager vil formentlig være en rent retlig bedømmelse på grundlag af det under voldgiftssagen fremskaffede materiale. At slå tvangsfuldbyrdelsen og prøvelsen sammen er en lille forenkling af maskineriet. Fogeden må kunne nægte at fuldbyrde en voldgiftskendelse, dersom der er begået væsentlige fejl ved sagens behandling, sml. Rpl § 413,stk.2.<sup>24</sup> Fogeden må formentlig endvidere, uanset at loven i § 1, sidste punkt, bestemmer, at voldgiftsretten selv afgør, om en sag henhører under voldgift, kunne tage stilling til, om voldgiftsretten har overskredet sin saglige kompetence. Endelig udtales det i loven selv, at »en kendelse eller et forlig, der er tilvejebragt på for-bryderisk måde, er ugyldigt«, jfr. § 11. Dette udtryk omfatter også afgørelser, som har lagt vægt på strafbare, urigtige parts- og vidneforklaringer.

23. Se til det følgende *Munch-Petersen* s.43-44 og *Hurwitz: Husdyrvoldgift* s.307 ff., der går ind for andre resultater.

24. Sml. *Hurwitz: Husdyrvoldgift* s.312 og 317 om inhabilitet. Loven indeholder herom i § 4,stk.7 en særlig appelregel.

Fogeden kan efter omstændighederne udsætte udlægsforretningen og afvente resultatet af en politimæssig undersøgelse, jfr. §§ 526,stk.2 og 288.<sup>25</sup>

Det siger sig selv, at fogeden kan nægte at fuldbyrde husdyrvoldgifts-afgørelser, der ikke opfylder kravene i § 483. Et af disse krav er, at afgørelsen skal være udgået fra en »til at afsige eksigible dekreter beføjet myndighed.« Denne bestemmelse giver næppe fogeden adgang til at nægte fuldbyrdelse på grund af en uvæsentlig tilsidesættelse af de formelle regler om voldgiftsrettens konstitution, sml. UfR 1942.366.

Fogedens prøvelsesret over for en vis type af afgørelser må som nævnt afpasses efter reglerne om deres tilblivelse og efterprøvelse af andre myndigheder. Efter § 43 i lov nr.213 af 31.3.1949 om *landvæsensretter* kan det således ved kære til landsretten afgøres, om den landvæsensret, der har påkendt en sag som ankeinstans, har behandlet spørgsmål, som ligger uden for landvæsensretternes område – eller har afvist at beskæftige sig med spørgsmål inden for dette område. Der er derfor ikke – som ved husdyrvoldgiftsretterne – grund til at give fogeden adgang til at prøve den saglige kompetence.

## 2. Forlig

Efter § 478 nr.2 kan udlæg foretages for gæld, som er fastslået i visse forlig. Bestemmelsen er delt i to stykker. Det ene handler om forlig indgået for offentlige myndigheder; det andet om private forlig.

Et forlig er en almindelig privat aftale, der ikke – som køb, bytte eller leje – er karakteristisk ved sit indhold; men ved, at den indgås for at undgå retssag mellem parterne eller for at undgå at gennemføre en allerede rejst sag. Sådanne aftaler er undergivet samme regler som andre aftaler, bl.a. aftalelovens regler om indgåelse og gyldighed. Sondringen i § 478,nr.2 mellem offentlige og private forlig bygger efter bestemmelsens ordlyd på, om forliget er indgået for en ret eller ej. Et forlig kan vel egent-

25. Overvoldgiftsretternes afgørelser kan ikke genoptages. § 423 finder ikke anvendelse her, jfr. justitsministeriets skrivelse nr.207 af 3.7.1941. Har den ene part udvist et erstatningspådragende, men ikke strafbart forhold over for den anden, kan den forurettede få erstatning under en ny selvstændig sag ved de almindelige domstole, jfr. UfR 1929.840 og *Hurwitz*: Husdyrvoldgift s.330-31. I disse tilfælde kan fogeden derimod ikke nægte at fuldbyrde afgørelserne.

lig kun siges at være indgået for en ret, dersom dommeren har deltaget i de afsluttende forhandlinger og i fastslåelsen af, hvad der er aftalt; ikke desto mindre behandles dog ethvert forlig, der er indført i retsbogen, som et offentligt forlig, sml. § 482,stk.1. Et forlig indgået for fogeden er et offentligt forlig, jfr. herved UfR 1954.574. Det samme gælder en af skifteretten stadfæstet akkord, jfr. KL § 119 og tvangsakkordlovens § 28.

*Offentlige forlig* er eksigible, hvadenten de angår forfaldne eller uforfaldne krav. Forliget behøver ikke selv udtale, at det er eksigibelt. Der findes ikke nogen regel om en almindelig fuldbyrdelsesfrist for disse forlig. Fogedforretning kan foretages, såsnart tidspunktet for forligets opfyldelse er indtrådt, jfr. § 490. Forliget er eksigibelt overfor alle, som ifølge forligets eget indhold hæfter som skyldner eller kautionist for dets opfyldelse, jfr. UfR 1958.945. Eksigible forlig kan indgås for de samme offentlige myndigheder, som kan træffe eksigible afgørelser. Det vil sige foruden de almindelige domstole bl.a. også overøvrigheder, jfr. JD1953.104, boligretter, husdyrvoldgiftsretter og landvæsensretter.

Udtrykket *private forlig* omfatter alle de forlig, som ikke er offentlige.<sup>26</sup> Disse aftaler er eksigible, dersom de foreligger i skriftlig form og angår en forfalden gæld. Det oprettede dokument må for at opfylde formkravet være underskrevet eller vedkendt af skyldneren. Der stilles derimod ikke – som ved pantebreve – krav om bekræftelse ved notaren eller vitterlighedsvidner af underskriftens ægthed eller dateringens rigtighed.<sup>27</sup> Gæld er forfalden, når kreditor kan kræve betaling, eller når skyldneren uden at have modtaget påkrav er forpligtet til at erlægge. Et forlig, som både angår forfalden og uforfalden gæld, er i det hele ueksigibelt. Der kan derimod godt ved et eksigibelt forlig gives skyldneren henstand med betaling af en gæld, som ved oprettelsen af forliget var forfalden. Udlæg efter privat forlig kan først foretages efter forløbet af 4 dage fra den forfaldsdag, som forliget angiver, jfr. § 490,stk.1.<sup>28</sup> Forliget er kun eksigibelt, hvis

26. Reglen om disse forlig blev indsat i Rpl ved lov nr.220 af 7.6.1952. En udførlig begrundelse for reglen findes i Betænkning angående forligsmægling i borgerlige retssager,1951,s.30-32.

27. Datoen for forligets underskrift har betydning for anvendelsen af reglen i KL § 23,stk.1 om afkræftelse af udlæg, der er foretaget på grundlag af forlig indgået inden for de sidste 8 uger før konkursen.

28. I bestemmelsen – og i den note 26 nævnte betænkning s.31 – siges det, at skyldneren har 4 *løbedage*. Der er formentlig kun tale om en *eksekutionsfrist* og ikke om løbedage i teknisk forstand, sml. *Ussing*: Almindelig del s.62.

det udtrykkeligt siger, at det skal kunne eksekveres i tilfælde af misligholdelse. Forliget behøver dog ikke udtale dette med lovens egne ord, blot meningen er klar, jfr. UfR 1958.594. Et forlig, hvorved flere personer forpligter sig til at betale gælden, er kun eksigibelt over for dem, som eksigibilitetsklausulen omfatter, jfr. UfR 1954.824 om en selvskyldnerkautionist.<sup>29</sup> Det er endelig en betingelse for forligets eksigibilitet, at det med en bestemt sum angiver de omkostninger, som skyldneren måtte være indgået på at betale, sml. herved reglen i § 312, stk.2, sidste pkt. Bestemmelsen omfatter de omkostninger, som er påløbet til og med oprettelsen af forliget; men ikke omkostningerne ved gennemførelsen af en fogedforretning. Hvilke beløb, der kan tillægges kreditor til dækning af hans udgifter ved selve udlægsforretningen, fastsættes af fogeden, jfr. § 502. Denne bestemmelse giver tillige fogeden hjemmel til at nedsætte det i forliget fastsatte inkassosalær, hvor en nedsættelse findes rimelig under hensyn til sagens beskaffenhed og ulejligheden med inddrivelsen, jfr. UfR 1925.268H. Er omkostningerne ikke i forliget angivet til et bestemt beløb, er det ikke eksigibelt. Kreditor kan end ikke opnå udlæg for hovedstolen på grundlag af forliget, hvis han frafalder sit krav på omkostninger, jfr. UfR 1922.657.

Det er hverken nødvendigt, at forliget betegner sig som »forlig«, eller at det er indgået som afslutning af en tvist mellem parterne. Der kræves alene et løfte fra skyldneren om at betale en forfalden gæld. Med andre ord, det kræves ikke, at forliget er et forlig.

Forlig – offentlige såvel som private – er ligesom domme kun eksigible, hvis de pålægger bestemt angivne pligter, hvis opfyldelse kan gennemtvinges ved hjælp af de eksisterende typer af fogedforretninger. Dette hindrer ikke, at også forlig, der ikke lyder på udredelse af penge, kan være eksigible. Fuldbyrdselsen sker i så fald efter reglerne i Rpl's kapitel 46, jfr. § 492. Forliget mister ej heller sin eksigibilitet ved at fastsætte en tidsfrist og således give skyldneren henstand, eller ved at gøre hans forpligtelse betinget, jfr. § 484,stk.2.<sup>30</sup> Det følger imidlertid af hovedreglen i § 524,stk.4, at bevisførelse ved vidner, syn og skøn eller partsforklaring

29. Dommen *kan* efter sit ordvalg også tænkes at ville begrunde resultatet med, at en selvskyldnerkautionists forpligtelse ikke kan gøres eksigibel ved et forlig.

Dette ville være en urigtig anvendelse af reglen i § 484,stk.2 om betingede forlig.  
30. Rpl nævner – lidt ulogisk – som en selvstændig tredje mulighed, at skyldnerens betalingsforpligtelse kan gøres afhængig af erlæggelse af en modydelse.

i almindelighed ikke kan finde sted for fogeden. Oplysning om, hvorvidt betingelsen er opfyldt, vil derfor ikke altid kunne fremlægges for fogeden. Som en følge heraf kan udlæg efter et betinget forlig kun foretages, hvor betingelsens indtræden kan godtgøres uden foranstaltning af en sådan bevisførelse, således hvor skyldneren erkender, at betingelsen er opfyldt, hvor dette følger af offentlige dokumenter, eller hvor kreditor under fogedforretningen fremsætter lovligt tilbud<sup>31</sup> om erlæggelse af modydelsen. § 484,stk.2 nævner udtrykkeligt disse og kun disse situationer som tilfælde, hvor et betinget forlig kan eksekveres, og i modsætning til § 524, stk.4 indeholder § 484,stk.2 ingen regel om, at fogeden undtagelsesvis kan tilstede en videregående bevisførelse. Opregningen i § 484,stk.2 må formentlig opfattes som en angivelse af nogle – praktisk vigtige – eksempler på anvendelsen af grundsætningen i § 524,stk.4. En udtalelse i motiverne af 1877 s.187 tyder på, at bestemmelsen i § 484 alene er blevet betragtet som en simpel konsekvens af hovedreglen. At Rpl har skabt en uklarhed ved udtrykkeligt at ville udtale denne konsekvens, er et typisk eksempel på de uheldige følger af denne lovs snakkesalighed.

Et betinget forlig, som ikke kan eksekveres, fordi det kræver en mere omstændelig bevisførelse at fastslå, om betingelsen er opfyldt, kan meget vel have en praktisk værdi, fordi den retssag mellem parterne, der måtte blive nødvendig, kan begrænses til at angå spørgsmålet om betingelsens opfyldelse. Et eksempel på et sådant forlig er nævnt i JD 1943.95.

Det må i almindelighed afgøres ud fra almindelige aftaleretlige regler, om parterne er bundet af et indgået forlig, eller om dette er ugyldigt f.eks. på grund af en af de i Aftl's kapitel 3 nævnte grunde, eller fordi partens rettergangsfuldmægtig ikke har været bemyndiget til at forlige sagen, jfr. UfR 1948.614 og Tvistemål s.54f. På samme måde som det tilkommer retterne i 1.instans at afgøre, om andre aftaler er gyldige eller ugyldige, er det også disse myndigheder, som afgør, om forlig – offentlige eller private – er gyldige, jfr. §§ 270,stk.2 og 484,stk.1.<sup>32</sup> Ordet »gyldighed« i disse bestemmelser omfatter både gyldighed i teknisk forstand og hel eller delvis virksomhed.<sup>33</sup> Også fogedretten kan tage stilling til gyldigheds-

31. Se om dette begreb *Ussing*: Almindelig del s.73-74.

32. Tvistemål s.174 f.

33. Visse uvirksomhedstilfælde omfattes dog af § 484,stk.2. Godtages den ovenfor angivne fortolkning af reglen i stk.2, er det upåkrævet at fordele uvirksomhedstilfældene mellem de to stk. i § 484. – Se om terminologien *Ussing*: Aftaler s.485.

spørgsmålet, dersom dette er muligt på det faktiske grundlag, der kan tilvebringes ved den bevisførelse, som efter § 524,stk.4 kan foretages ved denne ret. Er det ikke muligt for fogeden at træffe afgørelse på dette grundlag, kan forretningen ikke fremmes, og rekvirenten må anlægge sag i 1.instans mod rekvisitus, jfr. § 484,stk.1,2.pkt. og JD 1949.99 om manglende fuldmagt. Denne regel omfatter efter sin ordlyd vel kun private forlig. Ikke desto mindre må samme regel også finde anvendelse på andre fogedforretninger overalt, hvor ikke særlig hjemmel findes til at fremme forretningen uden hensyn til, at rekvisitus fremsætter indsigelser, som ikke på det foreliggende grundlag kan forkastes, jfr. § 526,stk.3 og 4.<sup>34</sup> Støtter rekvisitus sin indsigelse om et offentligt forligs ugyldighed på, at retten ved sin mægling mellem parterne har begået fejl, må gyldighedsspørgsmålet dog afgøres ved kære til højere ret. Fejl, som ikke kan antages at have haft »nogen reel betydning for vedkommende part«, påvirker hverken forligets gyldighed eller eksigibilitet, sml. grundsætningen i §§ 413, stk.2 og 438,stk.2. I så fald er forliget gyldigt, men ikke eksigibelt. Fejl, som har påvirket den afgørelse af parternes mellemværende, som er nedfældet i forliget, vil derimod bevirke dettes ugyldighed, uanset om modparten – medkontrahenten – er i god tro.<sup>35</sup> Forliget anses for fremkaldt af fejlen, dersom denne kan antages at have været af betydning for forliget, medmindre det gøres antageligt, at den faktisk ikke har indvirket på forliget. Dette stemmer overens med den almindelige bevisbyrde-regel i ugyldighedslæren, sml. Aftl § 30,stk.2.<sup>36</sup> Et forlig, der kun er kommet i stand på grund af dommerens henstilling, er dog fmlig gyldigt, selvom dommeren har lagt for stærkt pres på parten, dersom forligets indhold svarer til indholdet af en dom i sagen, selvom parten uden dommerens indgriben kunne have opnået et gunstigere forlig. En eventuel reaktion fra retsvæsenets side i anledning af en sådan fejl fra dommerens side må

34. § 484,stk.1,2.pkt. er formuleret af forligsmæglings-kommissionen. Det fremgår ikke klart af betænkningen s.31, hvilken afvigende regel kommissionen mener skulle finde anvendelse på domme, offentlige forlig og pantebreve. – Gyldighedsspørgsmålet må iøvrigt afgøres efter de almindelige ugyldighedsregler. Kommissionen taler i sin betænkning s.31 om »overensstemmelse med ret og billighed«. Det er svært at se, hvad der menes hermed. Dansk fogedretspleje er ikke en særegen equity jurisdiction.

35. Jfr. Tvistemål s.174 og *H. Munch-Petersen II*,s.157. Den dør citerede JU 1856.481 afgiver dog ingen støtte herfor.

36. Jfr. *Ussing: Aftaler* s.144.

ske i form af en disciplinærsag, jfr. §§ 48 og 49. Et forlig er derimod ugyldigt, hvis dets indhold er blevet påvirket af, at dommeren i en underret ved en fejltagelse under sin vejledning af en part, jfr. § 429,stk.2 har givet denne et urigtigt indtryk af hans retsstilling.

Forlig indgået for udenlandske myndigheder er kun eksigible her i landet efter reglerne om offentlige forlig i det omfang, dette følger af en overenskomst med vedkommende fremmede land, jfr. § 479. De ovenfor s. 15 f nævnte konventioner tillægger forlig indgået for de fremmede myndigheder, hvis afgørelser efter konventionerne er eksigible her, eksigibilitet i samme omfang som domme og kendelser. Reglen i § 478,nr.2 om private forlig stiller ingen krav til indgåelsesstedet; men forlig indgået uden for landet kan, uanset om de efter *lex loci* er eksigible, kun danne grundlag for et umiddelbart udlæg her, hvis de opfylder § 478's krav til et privat forlig.<sup>37</sup>

### 3. Pantebreve

Retsplejeloven åbner i et vist begrænset omfang adgang til stiftelse af retspanteret i tilfælde, hvor kreditors krav ikke er fastslået ved dom. En sådan lettelse af fyldestgørelsesadgangen har den iøjnefaldende fordel at gøre inkassationen af hans tilgodehavende hurtigere og billigere; den har samtidig den ulempe, at den øger risikoen for, at retsvæsenet kommer til at yde sin bistand til at gennemføre uberettigede krav.<sup>38</sup> Rpl søger at imødegå denne fare, for så vidt angår forlig, ved hjælp af regelen i § 484, der som omtalt ovenfor under 2 giver fogeden anvisning på at nægte at eksekvere et forlig, dersom skyldneren fremkommer med indsigelser, som ikke uden videre kan forkastes.<sup>39</sup> Efter en rationel ordning af adgangen til at foretage umiddelbart udlæg skulle vel den simplificerede retsforfølgning såvidt muligt komme til anvendelse på alle krav, hvis bevismæssige grundlag er så sikkert, at det, i betragtning af trangen til at få en hurtig afvikling af mellemværendet, er forsvarligt at slække på de processuelle krav til sagernes undersøgelse og afgørelse. Lovreglerne om disse emner er imidlertid ikke blevet til som følge af et bevidst ønske om at realisere dette ønskemål. Reglerne er præget af særegne historiske forudsætninger

37. Jfr. *Borum*: Lovkonflikter s.186 f. om procesloves territorialitet.

38. Sml. herved UfR 1948.614.

39. Sml. for såvidt angår udpantning bestemmelsen i § 603.

og tilfældigheder. Medens § 478, nr. 2 kun åbner mulighed for ved aftale at gøre forfaldne fordringer umiddelbart eksigible, kan pantsætteren af fast ejendom efter bestemmelsens nr. 3 og 4 under visse betingelser afgive et gyldigt løfte om, at krav på fremtidige ydelser skal være eksigible. Det er forståeligt, at panthaverens fortrinsret til at søge sig fyldestgjort i pantet påvirker reglerne om, hvordan selve fyldestgørelsen skal finde sted. Denne fortrinsret kan imidlertid ikke begrunde, at der, for så vidt angår reglerne om fastslåelsen af, om kravet består, gælder andre regler end dem, der kommer til anvendelse på almindelige fordringsrettigheder. For så vidt angår fordringer, der hverken omfattes af nr. 2, 3 eller 4 – eller af specialregler om umiddelbar eksigibilitet<sup>40</sup> – kan kreditor kun gennemtvinge opfyldelse af sin fordring ved at erhverve dom over sin debitor, medmindre fordringen *enten* hører til dem, der kan inddrives ved udpantning, jfr. § 596, *eller* han kan benytte en af de særlige fyldestgørelsesmåder, der er hjemlet for visse typer af pant, jfr. herved bl.a. KL § 155 og DL 5-7-8-10.<sup>41</sup> Det er formentlig ligeledes for en væsentlig del begrundet i traditionen, at Rpl har opretholdt umiddelbart udlæg og udpantning som to selvstændige typer af fogedforretninger. Den væsentligste af de forskelle, Rpl gør på de to forretninger, er, at der ved udpantning skal ske en forkyndelse for skyldneren af rekvirentens begæring påtegnet fogedens kendelse om, at den forlangte udpantning kan foretages, jfr. §§ 598-99. Denne forskel består imidlertid ikke for så vidt angår umiddelbart udlæg efter § 478 nr. 3 og 4. Efter reglen i § 490, stk. 2 skal i almindelighed med 3 dages varsel forkyndes en meddelelse for skyldneren om dagen, på hvilken forretningen vil blive foretaget.

§ 478 giver kun adgang til at foretage umiddelbart udlæg på grundlag af *pantebreve i faste ejendomme*, men ikke i løsøre, ej heller i registreringspligtige skibe eller fly.<sup>42</sup> Et udlæg i fast ejendom, der foretages på grundlag af et pantebrev, omfatter ligeså lidt som andre udlæg i fast ejendom uden videre dennes tilbehør; men udlægget kan, hvis panthaveren ønsker det,

40. Jfr. således § 6 i lovbekendtgørelse nr. 210 af 23.4.1941 om oprettelse af et kreditinstitut for fiskerierhvervet.

41. Se også § 4 i lov nr. 50 af 14.2.1951 om fortrinsret i høsten, der giver panthaveren ret til at inddrive skyldige beløb ved udpantning.

42. I Betænkning vedrørende underpantsætning af løsøre nr. 172 i 1957, foreslås s. 14 og 48, at § 478, nr. 3 ændres således, at pantebreve i løsøre sidestilles med pantebreve i fast ejendom.

udstrækkes til at omfatte det i TL § 37 nævnte tilbehør, jfr. nærmere herom nedenfor s. 88 f. Udlæg efter § 478 kan gøres ikke alene efter ubetingede pantebreve, men også efter pantebreve, der er betingede, idet de f.eks. er udstedt af en køber ifølge betinget skøde. På grundlag af et sådant udlæg kan køberens ret til at blive ejer af ejendommen bortsælges ved tvangsauktion.

Et pantebrev kan kun danne grundlag for en udlægsforretning efter § 478,nr.3, hvis det, når udlægget begæres foretaget,<sup>43</sup> er *tinglyst*. Det er derfor, efter at den nugældende tinglysningslov er trådt i kraft, overflødigt, at bestemmelsen endvidere særligt foreskriver, at pantebrevet skal være oprettet for vitterlighedsvidner, jfr. TL § 10,stk.2. Kravet om tinglysning lægger næppe en urimelig hindring i vejen for mange panthavere. Reelle pantebreve er i almindelighed tinglyst. Det kunne ellers nok give grund til undren, at spørgsmålet om et krav er tingligt beskyttet eller ej, øver indflydelse på gennemførelsen af den del af fyldestgørelsesprocessen, hvor det er retsforholdet *inter partes*, der prøves, og hvor en muligt berettiget trediemand ikke oplyses om, at hans interesser trues, sml. §§ 523 og 561, stk.2. Tinglig beskyttelse vedrører jo ikke det indbyrdes forhold mellem parterne. Den udelukker derimod, så langt den rækker, konflikter med trediemand.

Bestemmelsen i § 478,nr.3 omfatter kun *pantebreve*. Dette udtryk omfatter formentlig også dokumenter, der hjemler grundbyrder, herunder pantesikrede aftægtsrettigheder.<sup>44</sup> Der er for disse dokumenters vedkommende særlig grund til at fremhæve, at der kun kan gøres umiddelbart udlæg, dersom beviset for eventuelle betingelsers indtræden eller tidsfristers udløb kan føres på den i § 484,stk.2 angivne måde, jfr. § 485. Indehaveren af en enkelt partialobligation kan i almindelighed ikke selv udøve beføjelsen efter § 478. Denne tilkommer partialobligationsejerne i fællesskab eller deres i hovedobligationen angivne repræsentant, sml. Ejendomsretten III s.1553-54 og UfR 1938.853.

Ikke alene panthaveren selv, men også den, der har pantebrevet i håndpant, kan foretage udlæg på grundlag af dette.<sup>45</sup> Håndpanthaveren kan således, når hans eget tilgodehavende er forfaldent, søge sig fyldestgjort

43. Jfr. UfR 1952.1080.

44. Jfr. Ejendomsretten III s.1474 og *Sand* i UfR 1957B.105.

45. Jfr. *Steglich Petersen* i UfR 1913B.3 og i *Forhandlingerne på det 14.nordiske juristmøde* s.284 samt Ejendomsretten III s.1651-53 og 1660-61.

ved at bortsælge pantebrevet på auktion, jfr. KL § 155 og Rpl § 544,stk.4 samt, når det pantsatte pantebrev er forfaldent, uanset om hans eget tilgodehavende er forfaldent eller ej, inddrive tilgodehavendet efter pantebrevet ved umiddelbart udlæg. Ved inddrivelse af det pantsatte pantebrev kræves alene, at betingelserne i § 478,nr.3 er opfyldt. Det er derfor f.eks. ikke nødvendigt at give håndpantsetteren varsel efter KL § 155.<sup>46</sup> Håndpanthaveren er kun berettiget til at opsiges pantebrevet, dersom håndpantsetteren misligholder sin forpligtelse. Håndpanthaveren kan foretage udlæg for hele det beløb, der skyldes efter pantebrevet, selvom hans eget tilgodehavende er mindre. Håndpantsetteren kan også selv, uanset den skete håndpantsetning, iværksætte retsforfølgning mod pantet.<sup>47</sup> Håndpanthaveren har formentlig iøvrigt i det hele adgang til at benytte de retsmidler, som står til håndpantsetterens rådighed til inddrivelse af det pantsatte krav. Han kan således på tvangsauktionen overtage ejendommen som ufyldestgjort panthaver efter § 578. Også bestemmelsen i § 680, som giver panthaveren ret til i konkurs- og gældsfragåelsesboer at vælge alene at holde sig til sit pant, bl.a. på betingelse af, at han har foretaget eller foretager udlæg i ejendommen, stiller håndpanthaveren lige med andre panthavere. Udlægget efter § 680 kan foretages som et umiddelbart udlæg.

Bestemmelsen i § 478,nr.3 omfatter alle pantebreve, »hvorved der for *en bestemt angiven pengesum* gives pant«. Skadesløsbreve, det vil sige dokumenter, som udtrykkeligt angiver kun at give pant for det tilgodehavende, kreditor måtte have, omfattes derfor ikke af nr.3. § 478 nr.4 giver en særlig regel for skadesløsbreve. Det sker, at pantsætter udsteder pantebreve, som efter deres indhold giver pant for et bestemt større beløb end panthaverens – øjeblikkelige – tilgodehavende. Navnlig ejerpantebreve bruges jævnlige på denne måde.<sup>48</sup> Fogeden må nægte at efterkomme en begæring om at foretage udlæg i medfør af regelen i nr.3, dersom det oplyses for ham, at et pantebrev er udstedt til sikkerhed for det – ubestemte – beløb, kreditor måtte få tilgode hos debitor, således at pantebrevets pålydende ikke angiver gældens størrelse, men alene er et

46. Jfr. *Lassen*: Almindelig del s. 554,note 38. – Derimod skal håndpantsetteren indkaldes til auktionsmøde, jfr. § 560.

47. Sml. UfR 1933.777, der dog er afsagt før lov nr.209 af 23.7.1932, hvorved reglen om håndpanthaverens adgang til at foretage umiddelbart udlæg blev indført.

48. Herom og om de tidligere brugte akkomodationsobligationer, se *Illum*: Tinglysning s.206 med note 53 og Ejendomsretten III s.1486-88.

maksimum for pantsikkerheden. Det samme gælder, hvis pantsætterens indsigelse herom ikke uden videre kan forkastes, sml. § 484,stk.1. Umiddelbart udlæg på grundlag af sådanne pantebreve kan i medfør af reglen i nr.3 kun gøres, dersom der virkelig skyldes det beløb, som svarer til pantebrevets pålydende med fradrag af de afdrag, der måtte være erlagt, jfr. VLT 1954.164. Hvor skyldens størrelse derimod er bestemt af et retsforhold mellem parterne, som ikke er omtalt i dokumentet, er § 478,nr.3 uanvendelig. Rpl's bestemmelser om sådanne skyldforhold kan undergives to mulige fortolkninger. Det kan enten hævdes, at udlæg må foretages efter § 478,nr.4, fordi dokumentet i virkeligheden er et skadesløsbrev; eller det kan siges, at dokumentet er delvis ugyldigt, fordi det er oprettet pro forma. Rekvirenten kan derfor kun gennemføre sit krav om foretagelse af direkte udlæg, hvis han kan føre et bevis, som har den i § 485, jfr. § 484,stk.2 nævnte beskaffenhed, for at hans krav består. I en nyere afgørelse om emnet har højesteret bestemt sig for det første alternativ, jfr. UfR 1953.1013H.<sup>49</sup> Dette betyder, at skyldnerens erkendelse er det eneste bevismiddel for gældens størrelse og for forfaldstidens indtræden, som fogeden kan acceptere. Havde højesteret valgt det andet alternativ, ville beviset også kunne føres på andre måder, navnlig ved fremlæggelse af offentlige dokumenter, jfr. §§ 485 og 484.<sup>50</sup>

Umiddelbart udlæg kan kun gøres for kapital, renter og omkostninger, uanset om kreditor måtte have yderligere krav på pantsætteren, f.eks. på en konventionalbod, jfr. UfR 1931.134.

Det er en selvfølge, at udlæg kun kan foretages for forfaldne krav.

49. Se også den noget ældre HKK i UfR 1940.402. Ældre praksis er citeret i en redaktionsnote til dommen. Spørgsmålet om adgang til at foretage umiddelbart udlæg på grundlag af ejerpantebreve, akkomodationsobligationer og skadeløsbreve har været livligt debatteret i litteraturen, se henvisninger i noterne til de to højesteretsafgørelser samt *F. Vinding Kruse* i UfR 1955B.21 og *v. Eyben II* s.244-46. – I betænkning vedrørende underpantsætning af løsøre, nr.172 i 1957, foreslås s.48-49, at ejerpantebreve ved anvendelsen af § 478 i det hele side-stilles med skadesløsbreve. Efter udvalgets opfattelse følger iøvrigt af UfR 1953.1013H, at dette allerede er gældende ret. VLT 1954.164, der selv i en note henviser til UfR 1953.1013H, kan imidlertid ikke forenes med denne opfattelse.
50. Virkelig praktisk betydning ville valget af dette alternativ kun have haft, dersom man tillige ville have presset udskrifter af kreditors autoriserede bøger ind under udtrykket »offentlige dokumenter«, sml. herved JD 1954.234 samt *Steglich-Petersen* i Forhandlingerne på det 14.nordiske juristmøde s.287-88.

Gennemførelsen af et umiddelbart udlæg efter nr.3 forudsætter imidlertid ydermere, at forfaldstidens indtræden skyldes de i bestemmelsen opregnede grunde. Umiddelbart udlæg kan foretages, hvis forfaldstiden er indtrådt på grund af en gyldig opsigelse, jfr. herved UfR 1934.130, eller fordi den i pantebrevet fastsatte betalingstid er kommet. Udlæg kan gøres for en del af det forfaldne tilgodehavende, f.eks. for renter eller for et enkelt eller flere forfaldne afdrag, jfr. UfR 1934.365. Begrænsningen i adgangen til at udstykke et krav<sup>51</sup> er ikke til hinder for kun at foretage udlæg for en del af det beløb, for hvilket udlæg kan foretages. Der kan derimod ikke gøres udlæg alene for omkostninger, jfr. UfR 1930.103H og 1948.919. Umiddelbart udlæg for et ejerskifteafdrag kan næppe foretages. Betalingstiden for et sådant afdrag omfattes næppe af lovens udtryk »det tidspunkt, der i pantebrevet er fastsat«. Det ville ganske vist være ubetænkeligt at fremme et umiddelbart udlæg for ejerskifteafdrag; men skønt § 478,nr.3 på mange punkter er en urimelig snæver regel, har flere domme givet udtryk for, at man ikke bør gå ud over dens betingelser.<sup>52</sup> Det er såre vanskeligt at afgøre, *hvor langt* man i givet fald burde gå ud over bestemmelsens ord; derfor har man foretrukket at blive stående.

Pantebreve i fast ejendom kan efter § 3 i tinglysningsanordningen kun tinglyses, hvis de er affattet på de af justitsministeriet godkendte blanketter. Pkt.8 i fællesteksten i den almindelige blanket – Formular I – bestemmer, at kapitalen i otte nærmere angivne tilfælde af aktuel eller anteciperet misligholdelse forfalder til betaling straks uden hensyn til bestemmelser i pantebrevet om uopsigelighed eller opsigelsesfrist. Kun i to af disse misligholdelsestilfælde kan i et begrænset omfang foretages umiddelbart udlæg. Efter pkt.8,a forfalder kapitalen, dersom *renter eller afdrag* udebliver over 7 dage efter forfaldsdagen eller efter den første terminsdag. Umiddelbart udlæg kan imidlertid kun foretages, hvor kapitalen forfalder på grund af ikke erlæggelse af *renter*. Skønt Rpl bruger det ikke tekniske udtryk »udeblivelse«, gælder bestemmelsen dog kun i tilfælde af misligholdelse, jfr. UfR 1939.806H og kommentaren dertil i TfR 1940.455. Rpl tager ikke stilling til det materielretlige spørgsmål, om en ikke erlæggelse af renter eller af en ydelse, der bl.a. omfatter renter, bringer kapitalen til at forfalde. Den kræver blot som betingelse for eksigibilitet – hvad iøvrigt vistnok stemmer

51. Tvistemål s.97-99.

52. Se bl.a. UfR 1930.103H og 1935.372.

overens med almindelige retsregler<sup>53</sup> – at pantebrevet indeholder en *clausula cassatoria*. Kravet spiller ingen synderlig praktisk rolle, da Formular I som nævnt indeholder en sådan klausul. Spørgsmålet om, hvilke krav der må stilles til forsinkelsens væsentlighed, løses også i hovedsagen af bestemmelsen i Formular I. Erfaringen viser imidlertid, at det ikke er tilfredsstillende at arbejde med ganske korte frister, hvis længde er fikseret til et bestemt antal dage. Praksis har derfor ikke respekteret pantebrevens bestemmelser om, at kapitalen forfalder 7 dage efter forfaldsdag i tilfælde, hvor skyldnerens oversiddelse af fristen hverken skyldes manglende vilje eller evne til at betale.<sup>54</sup>

Efter pkt.8,e i pantebrevsformularen forfalder kapitalen, »dersom bygninger af væsentlig betydning for pantets værdi, uden betryggende garanti-stillelse, nedrives, eller pantet iøvrigt kendeligt forringes eller vanrøgtes«. Umiddelbart udlæg kan kun foretages i nogle af de tilfælde, hvor kapitalen er forfaldet til udbetaling på grund af forringelser af pantet. For det første kan dette retsmiddel kun benyttes af en bestemt personkreds. § 478,nr.3 gælder på dette punkt kun for »pantebreve, udstedte<sup>55</sup> til en bank eller sparekasse eller til en kreditforening eller hypotekforening«, hvis statutter er stadfæstede af indenrigsministeren.<sup>56</sup> Opregningen er udtømmende. Reglen kan ikke ved analogislutning udvides til også at omfatte andre »pæne« kreditorer, f.eks. staten, jfr. UfR 1935.372. Adgangen til at foretage umiddelbart udlæg står dernæst kun åben i tilfælde af nogle af de forringelser, der bringer kapitalen til at forfalde, nemlig kun »væsentlig forringelse af pantsat driftsinventar, driftsmateriel eller besætning«. Om en

53. *Ussing*: Almindelig del s.124-25 og Enkelte kontrakter s.56-57.

54. Sml. *V. Meyer* i UfR 1918B.98 om den parallelle udvikling af reglerne om leje-betaling. Den smidigere retstilstand er nu lovfæstet i LL § 86,stk.2.

55. Bestemmelsen gælder formentlig ikke alene for pantebreve, der er *udstedt* til og stadig *indehaves* af de nævnte kreditorer; men tillige for pantebreve, der er *erhvervet* af disse institutioner. Uklarheden i teksten skyldes måske, at banker og sparekasser, som alene kan tænkes at erhverve pantebreve udstedt til andre, først blev indsat i bestemmelsen under forslagens behandling i landstinget, jfr. RT 1928/29, tillæg B,sp.1115-18.

56. Efter lovgivningen om kredit- og hypotekforeninger kan disse foreninger kun oprettes ved lov, og deres vedtægter skal *altid* stadfæstes af boligministeren, jfr. lovbekendtgørelse nr.139 af 15.4.1957 §§ 4,stk.1 og 12, stk.2 samt lov nr.108 af 7.4.1936 §§ 2, stk.1,8, stk.2 og 24,stk.5. Affattelsen af Rpl er selv i denne bestemmelse, der blev ændret senest i 1946, præget af fortiden.

forringelse af dette tilhører bringer kapitalen til at forfalde, må afgøres efter den materielle panterets regler.<sup>57</sup> Rpl tager ikke stilling til dette spørgsmål. Den indskrænker sig – ligesom ved rentebestemmelsen – til at kræve, at det i pantebrevet udtrykkeligt er sagt, at forringelser af pantet bringer kapitalen til at forfalde. Reglen er indført ved lov nr.209 af 23.7.1932. Forklaringen på dens afgrænsning af forringelsesreglen, der f.eks. ikke omfatter nedbrydning af bygninger, er realkreditens trængsler under landbrugskrisen i 1930erne.<sup>58</sup>

Panthaveren kan i almindelighed ikke straks gøre udlæg i ejendommen, når forfaldstid er indtrådt. § 490,stk.2 fastsætter to yderligere tidsfrister. Der skal for det første være »forløbet en tid af 14 dage fra forfaldstiden at regne«. <sup>59</sup> For det andet skal med tre dages varsel forkyndes en meddelelse for skyldneren om, på hvilken dag forretningen vil blive foretaget. De tre dage kan falde inden for de 14 dage. Underretning til skyldneren efter denne regel skal dog kun gives, såfremt han bor på den pantsatte ejendom.<sup>60</sup> Det antages forudsætningsvis i UfR 1887.195H, at rekvisitus under forretningen kan frafalde indsigelsen om, at kreditor ikke har overholdt disse frister. Denne antagelse må vistnok opretholdes, også efter lov nr.220 af 7.6.1952 har indført en eksekutionsfrist på 4 dage for frivillige forlig, jfr. § 490. Også denne 4 dages frist kan formentlig frafalde under forretningen. Derimod er forhåndsafkald på sådanne eksekutionsfrister ugyldige.<sup>61</sup> Hvor udlæg foretages efter § 478,nr.3, fordi gælden er forfaldet

57. Se herom Ejendomsretten III s.1489-91 og v. *Eyben* II s.157-63.

58. Se herom Betænkning vedrørende kreditforeningerne,1936,s.80-81 og Betænkning vedrørende landbrugets kreditforhold I s.48 ff. og II s.16-17 samt bemærkningerne i FT 1956/57, till. A, sp.1304 til lov nr.103 af 2.4.1957, der ophæver den i 1936 indførte regel i kreditforeningsloven om, at værdien af medpantsat besætning og inventar til en landbrugsejendom ved vurdering til låneefterretning højst må sættes til 10 % af værdien af jord og bygninger.

59. Der må være gået 14 hele dage. – UfR 1881.585 antager, at de 14 dage, hvor pantebrevsydelserne skal erlægges i terminerne, skal regnes fra terminens sidste dag. Dette strider mod lovens ord, sml. *Ussing*: Almindelig del s.62-63. Det må i hvert fald antages, at 7 dages fristen i pantebrevsformulærens pkt.8,pkt.a ikke opsætter begyndelsestidspunktet for 14 dages fristen.

60. Ved udlæg efter skadesløsbreve gælder den rimeligere regel, at der skal gives meddelelse, blot »skyldneren har opgivet et sted her i landet, hvor forkyndelse i så henseende skal ske«.

61. Dette spørgsmål forelå, men blev ikke afgjort i UfR 1931.358.

på grund af forringelse af pantet, kan panthaveren forlange forretningen fremmet straks og uden varsel. Fogeden kan dog kræve, at den panthaver, der benytter sig heraf, stiller sikkerhed for det erstatningskrav, panthaveren måtte pådrage sig.

Udlæg efter § 478,nr.3 kan foretages, selvom ejendommen er solgt efter pantebrevets oprettelse, og selvom køberen ikke har overtaget pantegælden.<sup>62</sup> Den i § 490,stk.2 foreskrevne meddelelse til skyldneren må forkynnes for den, der bor på ejendommen, hvis denne enten er pantets ejer eller skyldner ifølge pantebrevet.

På grundlag af domme og forlig kan foretages udlæg i domfældtes formue, jfr. § 501 og nedenfor s. 36 ff. Udlæg på grundlag af pantebreve kan derimod kun gøres i pantet, det vil sige i jorden, i de på denne opførte bygninger og i det i TL § 37 nævnte tilbehør, medmindre disse genstande er undtaget fra pantsætningen. »Pantet« i § 478 omfatter formentlig også surrogater for pantet, såsom erstatninger fra skadevoldere eller fra tingsforsikrere.<sup>63</sup> Skyldneren kan ikke ved hjælp af den ved § 506 hjemlede påvisningsret anvise andet gods som genstand for udlægget, og således hindre panthaveren i at nyttiggøre sig § 478,nr.3. Det er derimod ikke nødvendigt, at udlægget foretages således, at det omfatter hele pantet. Panthaveren kan nøjes med at foretage udlæg i ejendommen uden tilbehør eller i enkelte tilbehørsgenstande. Såvel panthaverens som andre udlægsøgendes adgang til at gøre udlæg i tilbehøret alene er dog undergivet den i § 507,stk.3 angivne begrænsning, og foretagelsen af sådant udlæg kan i medfør af TL § 37 være helt udelukket, jfr. nærmere Ejendomsretten III s.1521 f. og v. *Eyben* II s.210 f. § 478 tager ikke stilling til, om en panthaver, der har det fornødne eksekutionsgrundlag, kan vælge at foretage udlæg i skyldnerens øvrige formue. Spørgsmålet må besvares bekræftende, jfr. DL 5-7-17<sup>64</sup> og Ejendomsretten III s.1372-73.

De regler, § 484 giver om prøvelsen af forligs gyldighed, finder efter § 485 også anvendelse på de pante- og skadesløsbreve, som § 478, nr.3 og 4 omfatter. Fogeden kan derfor påkende de indsigelser, som rekvisitus måtte fremsætte mod pantebrevets gyldighed, i det omfang dette er

62. Jfr. om skadesløsbreve UfR 1934.140.

63. Se herom Ejendomsretten III s.1410 ff. og v. *Eyben* II s.89 ff.

64. Den kuriøse undtagelse om pant i »jordegods« i 5-7-17 i.f. er formentlig stadig gældende.

muligt på grundlag af det bevismateriale, som efter § 524,stk.4 kan forelægges ham, jfr. § 484,stk.1. Henvisningen i § 485 omfatter også 2.stk. af § 484. Det følger heraf, at fogeden er berettiget til at foretage udlæg på grundlag af betingede pantebreve, for så vidt beviset for betingelsens opfyldelse kan præsteres i fogedretten.<sup>65</sup> I UfR 1935.646 begæredes udlæg efter et pantebrev, der skulle forrentes og afdrages med ialt 8 % af det oprindelige pålydende om året. Denne årlige ydelse skulle sættes op til 10 %, »forsåvidt ejendommens likvide overskud kan tilstrække«. Konstateringen af, om betingelsen for forhøjelsen af ydelsen var til stede, måtte kræve en kritisk gennemgang af ejendommens regnskab. Løsningen af en sådan opgave falder uden for rammerne af §§ 484,stk.2 og 524,stk.4. Fogeden måtte derfor nægte at foretage umiddelbart udlæg<sup>66</sup>. Pantebreve i fast ejendom er negotiable, jfr. TL § 27 og Gbl § 11,stk.2,nr.3. Det kan derfor ske, at rekvisiti indsigelser overfor den oprindelige kreditor ikke kan gøres gældende overfor rekvirenten, sml. UfR 1937.866.

#### 4. Skadesløsbreve

Udlæg kan efter § 478,nr.4 foretages på grundlag af skadesløsbreve, som giver pant i fast ejendom, dersom gældens størrelse og forfaldstidens indtræden er erkendt af skyldneren. Skyldnerens erkendelse behøver ikke at ske for fogeden, blot det står fast, at skyldneren har erkendt. På den anden side er det ikke nødvendigt, at skyldnerens erkendelse foreligger, før forretningen påbegyndes.<sup>67</sup> Selvom skyldneren formentlig efter omstændighederne vil blive bundet, dersom han ikke reklamerer over en af kreditor udsendt saldobekræftelse,<sup>68</sup> kan umiddelbart udlæg dog ikke foretages på grundlag af en sådan »stiltiende godkendelse«.<sup>69</sup> Godkendelsen skal afgives af skyldneren ifølge det underliggende forhold. Umiddelbart udlæg på grundlag af en sådan godkendelse kan foretages, selvom ejendommen senere har skiftet ejer, jfr. UfR 1934.140. Bestemmelserne i nr.3 om forfaldstidens ind-

65. Se herved ovenfor s.22 f.

66. Kendelsens egen begrundelse er blot en uklar udtalelse om, at forholdet savner klarhed.

67. Den modsatte og formentlig urigtige afgørelse i UfR 1933.1100 efterleves i hvert fald ikke altid i praksis.

68. Sml. *Ussing: Aftaler* s.396-97.

69. Sml. *F. Vinding Kruse* i UfR 1955B.23.

træden har ingen betydning for de dokumenter, ejerpantebreve og skadesløsbreve, som omfattes af reglen i nr.4.<sup>70</sup> Udlæg i det ved skadesløsbrevet stiftede pant kan foretages på grundlag af en dom, der fastslår, at kreditor har et forfaldent tilgodehavende, og at dette tilgodehavende omfattes af skadesløsbrevet. Derimod kan et sådant udlæg ikke gøres alene på grundlag af en dom, der er afsagt i en sag, som er behandlet efter reglerne i Rpl's kapitel 41, fordi spørgsmålet om den pådømte fordring omfattes af skadesløsbrevet ikke kan afgøres under en sådan sag, sml. § 249 i.f. Et udlæg på grundlag af en kapitel 41-dom vil derfor kun få prioritet efter tidspunktet for dets foretagelse.<sup>71</sup>

### *5. Panthaverens stilling i konkurs- og gældsfragåelsesboer*

Den, der har pant i fast ejendom eller i et pantebrev i fast ejendom,<sup>72</sup> kan opnå at blive separatist i pantsætterens – eller i pantets nuværende ejers – konkurs- eller gældsfragåelsesbo, dersom han inden een måned efter bekendtgørelsen af konkursen, jfr. KL § 52, eller af indkaldelsen af kreditorerne, jfr. Skl § 20, giver afkald på den adgang, han måtte have til at rejse krav mod boet i medfør af KL § 130 for den del af hans tilgodehavende, som ikke kan dækkes af pantet. Panthaveren er ikke forpligtet til at realisere pantet, men gør han det ikke, kan boet begære ejendommen bortsolgt ved tvangsauktion. For at sikre sig herimod må panthaveren, inden 4 uger efter han har givet det nævnte afkald, gøre udlæg i ejendommen og overtage bestyrelsen af den samt godtgøre boet de udgifter, det har haft ved ejendommens bestyrelse og drift. Desuden skal han – »uden uforholdent ophold«, jfr. herved § 542,stk.2 – sætte den til tvangsauktion. Panthaveren kan foretage det fornødne udlæg i ejendommen uden først at erhverve dom

70. Jfr. v. *Eyben* II s.245.

71. UfR 1940.402H udtaler, at en vekseldom ikke kan erstatte den af § 478,nr.4 krævede anerkendelse. Dommen begrundes ikke, hvorfor udlægget ikke blev foretaget på grundlag af vekseldommen.

72. Betænkning vedrørende underpantsetning af løsøre, nr.172 i 1957, foreslår s.13-14 at ophæve bestemmelserne om de privilegerede fordringers fortrin for underpant i løsøre; men mener dog ikke, at underpanthaveren i løsøre bør kunne påberåbe sig §§ 680 og 681,smstd.s.14-15. Udkast til lov om gældsordning fremsatte i § 123 samme forslag, se motiverne s.234.

over skyldneren, blot hans krav er forfaldent, selvom forfaldstiden ikke er indtrådt på nogen af de i § 478,nr.3 omtalte måder. Efter pkt.8,b i den almindelige pantebrevsformular forfalder kapitalen, »dersom debtors bo kommer under offentlig skiftebehandling som konkursbo, eller som gældsfragåelsesbo«. Fristerne i § 490,stk.2 finder ikke anvendelse på udlæg efter § 680, jfr. UfR 1926.418.<sup>73</sup>

Bestemmelsen i § 681 om panthavernes stilling på en af boet i medfør af § 679 rekvireret tvangsauktion, hvor så højt et bud, at de personlige kreditorer vil få andel i budsummen, ikke fremkommer, giver under visse nærmere betingelser panthaverne ret til at forfølge deres panteret uafhængigt af skiftebehandlingen; men § 681 indeholder ingen særlige regler om denne forfølgning.<sup>74</sup>

## B. GENSTAND FOR UDLÆG

Udlæg kan foretages i de genstande og rettigheder, som hører til »domfældtes formue«, jfr. § 501. Udlæg kan ikke gøres i ting, der tilhører trediemand, med mindre trediemands ret ikke er tinglig beskyttet, og domfældte er legitimeret som berettiget. Udlæg kan ej heller gøres i ting, som ikke har økonomisk værdi. Er domfældte gået konkurs, kan udlæg ikke gøres i »de under konkursbehandlingen hørende formuegenstande«, jfr. KL § 10. Kreditorerne kan tilegne sig hele domfældtes formue. Visse aktiver er dog undtaget fra retsforfølgning. Dette gælder såvel ved individuel som ved universel kreditorforfølgning. De regler, der bestemmer, hvilke genstande og rettigheder, der kan være genstand for udlæg, og hvilke der kan inddrages under konkursbehandlingen, er i hovedsagen ens, jfr. KL § 1. Som et bidrag til at sikre skyldneren et nødtørftigt underhold er for det første visse formuede, bestemt enten ved deres art eller værdi, undtaget fra retsforfølgning. For det andet personlige rettigheder, som foruden deres økonomiske værdi har en sådan tilknytning til skyldnerens person, at de ikke bør kunne tages fra ham. Retsforfølgning er undertiden også udelukket af andre grunde, således fordi lovgivningen eller almindelige retsgrundsætninger ud fra almene hensyn kræver, at visse genstande skal

73. Også indehaveren af et skadesløsbrev kan anvende § 680, jfr. *Frost* § 680, note 2.

74. Reglerne i §§ 680 og 681 er nærmere omtalt i Skifteretten s.66-71.

forblive på bestemte steder eller skal forblive undergivet visse – fysiske eller juridiske – personers ejendomsret. Denne sidste gruppe omfatter bl.a. udelukkelse af retsforfølgning i skyldnerens kunstige lemmer og i hans militære udrustning. Kreditorforfølgning kan endelig i et vist omfang udelukkes ved aftale.

Det er ikke således, at een af de foregående sætninger altid vil give fuld besked om »grunden« til, at udlæg ikke kan gøres i et vist aktiv. Ofte har mange forskellige grunde medvirket til en regels opståen, og en retsregel kommer også ofte til at få flere forskelligartede funktioner. Det kan være vanskeligt at få et virkeligt indtryk af retsregler ved en analyse af mere eller mindre vilkårligt isolerede detaljer. Det er imidlertid nødvendigt at tale om een ting ad gangen. Sætningerne ovenfor er derfor brugt som rubra i dette afsnit.

### *1. Trediemands tingligt beskyttede ret skal respekteres*

Det er en selvfølge, at udlæg kun kan gøres i ting, der tilhører personer, som hæfter for gælden. Selvom udgangspunktet er evident, er det dog undertiden vanskeligt at fastslå retstilstanden i enkelte situationer. Præstationen af det fornødne *bevis* for, om tingen tilhører skyldneren eller trediemand, kan volde vanskeligheder. Det kan også, hvor retten til den ting, hvori rekvirenten søger udlæg, er ved at gå over fra trediemand til domfældte eller omvendt, være vanskeligt på det stadium, hvor fuldbyrdelsen af denne ejendomsovergang befinder sig, at afgøre, om trediemand endnu har, eller om han har erhvervet en ret, der er tinglig beskyttet.

Udsagnet om, at trediemands ret kun er til hinder for udlæg, hvis den er tinglig beskyttet, indeholder ingen selvstændig retssætning. Det fremkommer blot ved at ændre formuleringen af begrebet tinglig beskyttelse.<sup>75</sup>

Indehaveren af en tinglig ret er ikke beskyttet mod enhver kreditorforfølgning. Det fremgår for det første af KL § 38 og af Rpl § 680,stk.2, at underpanthavere, som fyldestgøres gennem en konkursbehandling, må vige for visse massekrav.<sup>76</sup> Den tinglige beskyttelse, som viljesbestemt

75. Sml. herom Ejendomsretten I s.165 og *Ross: Ret og Retfærdighed* s.228.

76. Se nærmere Skifteretten s.67 og 92. En del nyere love, bl.a. medhjælperloven § 22a, har indført lovbestemte panterrettigheder med fortrinsret for viljesbestemt pant, jfr. Ejendomsretten III s.1368.

underpant i løsøre kan opnå, er endvidere noget ringere end beskyttelsen af andre underpanterettigheder, idet underpant i løsøre tillige må vige for de i KL § 33 nævnte fordringer. Dette gælder både i og uden for konkurs, jfr. Plakat af 14.5.1834.<sup>77</sup> Kreditorerne kan endelig efter omstændighederne berøve trediemands ret dens tinglige beskyttelse ved *afkræftelse*.<sup>78</sup>

Trediemands ret over en ting udelukker kun et udlæg netop i denne ret, men er ikke til hinder for udlæg i tingens øvrige værdi. Selvom derfor andre allerede har gjort udlæg i en ting, eller tingen er pantsat, vil udlæg dog kunne gøres i tingen således, at udlægget får prioritet efter de allerede stiftede begrænsede tinglige rettigheder, jfr. § 503,stk.2.

Den senere stiftede udlægsret får ikke altid ringere prioritet. Det fremgår af TL § 40, at der ikke gælder nogen almindelig regel om oprykning på grund af foranstående hæftelsers bortfald.<sup>79</sup> Oprykning finder kun sted efter panterettigheder i fast ejendom, dersom dette særligt er aftalt med indehaveren af den efterstående rettighed. En sådan aftale om oprykning er endda, for så vidt angår fast ejendom, kun gyldig i begrænset omfang. Også efter udlæg – efter retspant – kan oprykning kun ske i overensstemmelse med reglen i TL § 40,stk.3, jfr. UfR 1932.802. Udlæg rykker op i det i § 40,stk.3 angivne omfang, uden at nogen særlig bestemmelse herom behøver indføres i fagedbogen, jfr. UfR 1958.1264 med note 1.<sup>80</sup> Efter andre begrænsede tinglige rettigheder, såsom brugsrettigheder og servitutter, hvor § 40,stk.3 efter sit eget indhold er uanvendelig, rykker udlægget uden videre op. I det omfang, oprykningsretten er begrænset, opstår ejerpant, det vil sige ledige pladser i prioritetsordenen. Det aktiv, disse ledige pladser repræsenterer, er genstand for såvel individuel som for universel kreditorforfølgning, jfr. TL § 40, stk.1, sidste pkt. Hvor et sådant uudnyttet ejerpant findes, kan et senere foretaget udlæg få prioritet foran tidligere stiftede rettigheder.

77. Plakaten af 1834 gælder kun for viljesbestemt, ikke for retsbestemt pant (udlæg), jfr. motiverne i Collegial-Tidende 1834.473 ff. Udstedelsen af plakaten begrundes med det ønskelige i at fritage indehaveren af en privilegeret fordring for at erklære skyldneren konkurs. En konsekvent gennemførelse af motivernes tanke ville kræve, at konkursordenen i sin helhed blev gjort anvendelig på individualforfølgning.

78. Skifteretten s.141.

79. Se om TL § 40 Ejendomsretten III s.1589 ff og *v. Eyben* II s.220 ff, særlig s.238-40.

80. Registrerings- og vurderingskravet i § 528,stk.1 er ikke til hinder herfor.

Spørgsmålet om, hvorvidt trediemands ret er tinglig beskyttet, opstår jævnligt i fogedretterne. Fogeden må da tage stilling til, om individualisering af bestemte genstande, tinglysning, denunciation etc., er nødvendig til rettens beskyttelse, og i bekræftende fald om den er foretaget, se herved UFR 1959.572. Betingelserne for opnåelse af tinglig beskyttelse eller omsætningsbeskyttelse er beskrevet i tingsretten.

Fogeden skal, dersom dette er muligt på grundlag af den bevisførelse, der kan finde sted for ham, tage stilling til, om udlæg overhovedet kan foretages i det påviste gods. Det er dog undertiden praktisk at undlade allerede under den første foretagelse af udlægsforretningen at tage stilling til, om trediemands ret er til hinder for at gøre udlæg i et bestemt aktiv. Det vil ofte tage tid at komme til bunds i ejendomsforholdene, dette arbejde ville ikke sjældent være spildt, da mange udlæg ophører på grund af opfyldelse. For rekvirenten vil det i mange tilfælde være utilfredsstillende at udsætte fogedsagen til fremskaffelse af det fornødne bevis, fordi muligheden for at opnå dækning kan blive forringet.<sup>81</sup> Der er derfor trang til at kunne gøre udlæg straks, men »med forbehold af trediemands bedre ret«. Sådanne udlæg foretages ofte i praksis, se som eksempler VLT 1929.102 og 1931.333. Forbeholdet er i hovedsagen blot en rent faktisk henleden af opmærksomheden på, at udlægget måske er i strid med trediemands ret. Det hindrer ikke i sig selv rekvirenten i at bringe det udlagte ud af rekvisiti besiddelse eller i – efter udløbet af den i § 542, stk.2 fastsatte frist – at realisere det. Forbeholdet har dog den retlige betydning at holde muligheden åben for trediemand til uanset reglen i § 586,stk.1 påny under tvangsauktionen at fremsætte sin indsigelse.<sup>82</sup>

Fogeden skal ikke tage stilling til, hvilken prioritet i tingen udlægget får. Fogeden er ikke i besiddelse af det materiale, der ville være nødvendigt for at træffe »en almindeligt forbindende afgørelse af prioritetsforholdet mellem udlægshaverne«, jfr. UFR 1944.643. Der er intet behov for allerede på det første stadium af tvangsfuldbyrdelsen at træffe bestemmelse om udlæggets prioritetsstilling. Denne afgørelse bør – og kan – først træffes ved tvangsauktionen. Reglen i § 528,stk.1 om, at de enkelte gen-

81. Rekvirenten opnår ikke tinglig beskyttelse ved de i § 526,stk.2 nævnte foranstaltninger til bevarelse af status quo.

82. Genoptagelse af fogedforretningen for at træffe afgørelse om berettigelsen af en trediemands indsigelse kan kun ske med samtykke fra alle fogedsagens parter, jfr. § 535, VLT 1933.207 og nedenfor s.212 og 214.

stande, hvori udlæg gøres, skal »optegnes nøjagtig i fogedbogen« betyder kun, at de aktiver, udlægget vedrører, skal beskrives således, at de kan identificeres på en betryggende måde, ikke at udlæggets prioritetsstilling skal nøjagtig angives. Selvom rekvirenten ikke på forhånd ved, at der består et ejerpant i rekvisiti ejendom, og selvom dette forhold ejheller fremdrages under udførelsen af fogedforretningen, omfatter udlægget dog den ledige plads, der findes i det øjeblik, det foretages, jfr. Ejendomsretten III s.1600 og v. *Eyben* II s.238.

Nogle typer af konflikter mellem trediemænd, der har rettigheder over de ting, som udlægssøgende kreditorer kan ønske at rette deres forfølgning mod, har voldt eller volder stadig særlige vanskeligheder i fogedpraksis. I det følgende er nogle af disse konfliktsituationer kort omtalt.

#### a. GENSTANDE KØBT UNDER EJENDOMSFORBEHOLD

Køb under ejendomsforbehold omfattes af Afbtl, dersom »betalingen skal erlægges i afdrag, af hvilke eet eller flere forfalder til udbetaling, efter at den solgte ting er overgivet til køberen«. De fogedretlige bestemmelser i Afbtl §§ 9-16 gælder kun om sælgerens inddrivelse af sit tilgodehavende hos køberen, ikke om trediemands retsforfølgning mod salgsgenstanden. Sælgerens ret efter ejendomsforbeholdet er tinglig beskyttet i det omfang, ejendomsrettens endelige overgang er betinget af betaling af en købesum, jfr. UfR 1957.759H.<sup>83</sup> Køberens udlægssøgende kreditorer må derfor respektere sælgerens ret.

Et udlæg foretaget af trediemand i det aktiv, en ting købt på afbetaling er for køberen, kan enten beskrives som et udlæg i køberens ret efter købeaftalen, jfr. § 511,stk.3, eller som et sekundært udlæg i selve salgsgenstanden, jfr. § 503,stk.2. Valget mellem disse to formuleringer har ingen retlig betydning for reglerne om udlæg. Det afhænger af, om afbetalingskøberens ret konstrueres som en suspensivt eller som en resolutivt betinget ret. Efter den herskende sprogbrug på dette område må køberens ret kaldes suspensivt betinget.<sup>84</sup> Genstanden for et udlæg hos køberen

83. Se til det følgende *Illum* i Tingsret I s.374 ff og i Ejendomsforbehold s.59 ff.

84. Jfr. *Illum* i Tingsret I 341-42 og i Ejendomsforbehold s.13-17. – Strafferetspraksis har draget den slutning af konstruktionen, at køberens ulovlige råden over salgsgenstanden straffes som underslæb og ikke som skyldnersvig. Dette kritiseres af *Hurwitz: Kriminalret, spec.del, s.409 f.*

må derfor kaldes retten til i medfør af kontraktens bestemmelser at blive ejer af salgsgenstanden. Disse talemåder løser imidlertid ingen problemer. Retsspørgsmål kan kun løses på grundlag af et studium af retspraksis og andre retskilder.

Den, der har gjort udlæg i køberens ret efter en afbetalingskontrakt, bliver ved udlægget berettiget til med frigørende virkning at erlægge de ydelser, det påhviler køberen at betale, herunder også til i medfør af Afbtl § 6,stk.2 at indløse tingen, efter at sælgeren har taget den tilbage.<sup>85</sup> Det synes bedst stemmende med grundsætningen i § 560 at antage, at sælgeren skal give udlægshaveren meddelelse om, at han tager tingen tilbage, dersom han har fået underretning om udlægget, sml. § 531,stk.2.<sup>86</sup> Kender sælgeren udlægshaverens ret, skal han udbetale et eventuelt overskud ved tilbagetagelse til denne. Han kan ikke søge fyldestgørelse deri for andre krav, han måtte have på køberen, jfr. UfR 1944.1048,<sup>87</sup> og han bliver ej heller frigjort ved betaling til køberen. Indfrier udlægshaveren sælgerens fordring, indtræder han i dennes retsstilling over for køberen. Udlægshaveren har ingen pligt til at tilbyde en sådan indfrielse for at kunne overholde fristerne i § 533, sml. Afbtl § 6 og jfr. nedenfor s. 94.

Den sum, hvormed tingens værdi måtte overstige sælgerens fordring, ville køberen i medfør af Afbtl § 5 have haft krav på, dersom der ikke var gjort udlæg i tingen. Udlægshaveren kan af dette beløb tilegne sig så meget, som han har gjort udlæg for, jfr. UfR 1955.351.<sup>88</sup> Udlægshaveren kan vel som andre udlægshavere overdrage sin fordring med den dertil knyttede udlægsret; men han kan ikke på grundlag af udlægget kræve afholdt tvangsauktion. Sælgerens ejendomsforbehold er – ligesom en ældre pan-

85. § 511,stk.3 bygger på en forudsætning om, at rekvirenten kan erlægge med frigørende virkning, sml. *Nellemanns* udkast af 1871 s.143 ff. Se iøvrigt *Lassen*: Almindelig del s.578,note43a, *Ussing* i Almindelig del s.214 og i Erstatningsret s.224 ff.

86. Anderledes *Illum* i Ejendomsforbehold s.64 og i Tingsret I s.377. Spørgsmålet var fremme i UfR 1936.955 og i VLT 1943.205, der dog ikke tager klar stilling.

87. Se om denne dom *Illum* i Tingsret I s.378, note 141 og i Ejendomsforbehold s.65-67.

88. Udlægshaveren kan vistnok endvidere modregne eventuelle andre krav med et overskud herudover, jfr. *Illum*: Ejendomsforbehold s.65. *Ussing*: Almindelig del s.416 antager dog, at panthavere ikke kan modregne med et overskud ved realisation af pantet; men dette er næppe rigtigt uden for tilfælde som UfR 1896.1021 H.

teret – til hinder herfor, jfr. § 551,stk.2 og nedenfor s. 145 f. Udlægshaveren kan end ikke med sælgerens samtykke eller efter at have indfriet hans krav lade tingen bortsælge ved auktion, fordi køberen derved ville miste den fordel, som regelen i Afbtl § 12,stk.2 og 3, om at tingens værdi ved opgørelse i utide skal fastsættes ved vurdering og ikke ved auktionssalg, giver ham.<sup>89</sup>

Retsforfølgning for sælgerens fordring og reglen i Afbtl § 9,stk.2 er omtalt nedenfor s. 184 ff.

#### b. FAST EJENDOM KØBT PÅ BETINGET SKØDE<sup>90</sup>

Ligesom i de under a) omtalte tilfælde kan udlæg her foretages i *sælgerens krav* på betaling af restkøbesummen. Dette krav er i begge tilfælde sikret ved, at sælgeren kan tage det solgte tilbage ved misligholdelse. Udlægget i restkøbesummen omfatter også denne sikkerhedsret. Et sådant udlæg må derfor, for så vidt angår fast ejendom, tinglyses for at opnå omsætningsbeskyttelse, jfr. TL § 1.<sup>91</sup> Køberen bliver, hvis han har fået underretning om udlægget, ikke frigjort ved erlæggelse til sælgeren, jfr. § 531, stk.2.<sup>92</sup> Betaler køberen købesummen med frigørende virkning til sælgeren, udslættes udlægget af tingbogen, selvom udlægshaveren ikke er blevet fyldestgjort, jfr. UfR 1957.1086.<sup>93</sup>

*Køberens kreditorer* kan gøre udlæg i hans ret efter det betingede skøde. Udlægget kan tinglyses, hvis det betingede skøde er lyst, jfr. TL § 12, stk.1. Da der ikke findes særregler om opgøret mellem køber og sælger af fast ejendom, kan udlægshaveren efter udløbet af den i § 542,stk.2 angivne frist lade køberens ret bortsælge ved tvangsauktion, jfr. UfR 1947.774.<sup>94</sup> Misligholder køber sin aftale med sælgeren, og hæver sælgeren

89. *Illum* i Ejendomsforbehold s.65, i UfR 1950 B.56 og i Tingsret I s.378. Anderledes *Stig Jørgensen* i UfR 1954 B.113-15.

90. Se til dette afsnit Ejendomsretten II s.996-1002, *Illum* i UfR 1949 B.137 ff og v. *Eyben* I s.256-58.

91. UfR 1948.1183 antager, at sådan lysning ikke kan ske. Denne kendelse er formentlig urigtig, jfr. *Illum*: Tinglysning s.30-31 med henvisninger i note 16.

92. *Illum*: Tinglysning s.40 anser tinglysning af udlægget for tilstrækkeligt også i denne relation.

93. Tinglysningsdommeren kan formentlig slette udlægget i medfør af reglen i TL § 20,stk.1, jfr. note 2 til VLT 1957.341. Dommen er også trykt i UfR 1957.1086.

94. Denne kendelse antager, at salget skal ske efter reglerne om løsøreauktioner, se herom nedenfor s.143.

som følge heraf handlen, falder udlægget bort og kan slettes af tingbogen. Som bevis over for tinglysningsdommeren for, at retten ifølge udlægget er ophørt af denne grund, kræves enten en erkendelse fra køberen af, at sælgeren har været berettiget til at hæve aftalen, jfr. UfR 1949.924H, eller en dom, som fastslår dette.<sup>95</sup>

#### C. UDLÆG HOS GIFTE PERSONER <sup>96</sup>

Alt hvad ægtefæller ejer ved ægteskabets indgåelse, og alt hvad de erhverver under ægteskabet, indgår ifølge Retsvirkningslovens § 15 i almindeligt formuefællesskab mellem dem, medmindre det omfattes af de særlige regler i §§ 21 og 42 om særeje, eller ægtefællerne er separerede, jfr. Ægteskabslovens § 66.<sup>97</sup> Efter § 25 i retsvirkningsloven hæfter ægtefæller med den del af fællesboet, de i medfør af § 16 er rådige over, og med deres særeje for deres forpligtelser. Sondringen mellem fælleseje og særeje spiller ingen rolle for hæftelsen overfor kreditorerne.<sup>98</sup>

Disse regler om ægtefællers gældshæftelse giver udtryk for en klar og skarp tanke. Rådighed og hæftelse bestemmes alene af, hvem af ægtefællerne der har erhvervet aktivet. Går den ene ægtefælles indkomst til øjeblikkeligt forbrug og den andens til opsparing og anskaffelse af varige forbrugsgoder, omfatter den andens bodel hele boet.<sup>99</sup> De aktiver, der ved køb, bytte, gennemførelse af erstatningskrav eller på anden måde træder i stedet for, hvad ægtefællen oprindeligt erhvervede, er underkastet samme hæftelsesordning, som gjaldt for dem, de erstatter, jfr. for så vidt angår særeje Retsvirkningslovens § 21,nr.3.<sup>100</sup>

Skønt tanken bag loven således er klar og enkel, er det overordentlig vanskeligt at gennemføre disse regler effektivt i praksis. Dette beror på, at i de tvister, der opstår, er det vanskeligt at konstatere på en betryg-

95. Se herved *Illum*: Tinglysning s.122-23.

96. Se til dette afsnit *Ernst Andersen*: Ægteskabsret II s.72-74,86-87,94 og 133-40, *Borum*: Familieretten II 2.udg.,s.251-54 og *Mogens Munch*: Formueforholdet mellem ægtefæller s.70-90.

97. *Ernst Andersen* smstd.s.92 betegner de separerede ægtefællers adskilte formue som særeje. Reglerne om særeje finder dog ikke uden videre anvendelse her, se f.eks. retsvirkningslovens §§ 21,stk.2 og 22.

98. *Munch* smstd.s.74-75.

99. *Ernst Andersen* s.136 og *Munch* s.81-82.

100. *Ernst Andersen* s.69 ser denne sætning som et udslag af et almindeligt surrogationsprincip; jfr. herved *Ussing*: Almindelig del s.506-7.

gende måde, om de betingede kendsgerninger<sup>101</sup> foreligger eller ej. Det må oplyses, af hvem af ægtefællerne en bestemt indbogenstand – måske år tilbage i tiden – er erhvervet, og undertiden tillige om dette aktiv – eventuelt gennem flere omsætninger – er brugt til anskaffelse af det aktiv, som nu findes i boet. Ofte vil kun ægtefællerne selv være i stand til at give oplysning herom. Undlader ægtefællerne at tilvejebringe de beviser, som kan fremskaffes, må dette komme dem til skade, jfr. § 305. Selv hvor ægtefællerne ikke er i stand til at skaffe de fornødne oplysninger, må fogedretten lægge den for rekvirenten gunstigste antagelse til grund, medmindre dens rigtighed er ganske usandsynlig. I § 22 nævner Retsvirkningsloven en måde, hvorpå ægtefæller kan beskytte sig mod disse regler ved at sikre sig et vist bevis. Efter § 22 – der dog næsten aldrig bruges<sup>102</sup> – kan hver af ægtefællerne forlange, at den anden deltager i oprettelsen af en fortegnelse over, hvilke dele af fællesboet enhver af dem råder over, og hvad der hører til enhvers særeje. Ved ikke at sikre sig bevis påfører ægtefællerne sig bevisbyrden, jfr. UfR 1952.226 og Tvistemål s.139.

De ovenfor nævnte bevisregler er ikke i deres almindelighed lovfæstet. Retsvirkningsloven fastslår kun i § 32, at ægtefællerne om et enkelt spørgsmål bærer »tvivlrisikoen«.<sup>103</sup> § 32 angår tvister om, hvorvidt ægtepagt kræves til en given overdragelse mellem ægtefællerne.<sup>104</sup> Hvilken grad af sandsynlighed, rekvisitus må kunne tilvejebringe, for at blive hørt med sin påstand om, at en vis genstand hører til hans ægtefælles bodel eller særeje, afhænger bl.a. af tingens og erhvervsmådens beskaffenhed og tidspunkt. For så vidt angår ting, der er erhvervet før ægteskabet, vil et tilstrækkeligt bevis kunne føres ved navnet på en regning, vidneførsel om, at ægtefællen allerede dengang ejede tingen og også ved ægtefællens eller ægtefællernes forklaring, navnlig hvor denne bestyrkes af oplysninger om familiens forhold og af tingens udseende og beskaffenhed.<sup>105</sup>

Det er vanskeligere at formulere kravene til beviset for, af hvem af ægtefællerne en ting, der er anskaffet efter ægteskabets indgåelse, er erhvervet. For det første må godtgøres, at vedkommende ægtefælle over-

101. Se om dette udtryk *Ross: Ret og Retfærdighed* s.207.

102. *Munch* s.78-79.

103. Ordet bruges af *Torstein Eckhoff* i *Tvivlrisikoen*, Oslo, 1943.

104. Se om bestemmelsen *Ernst Andersen* s.218 med note 1.

105. Om bryllupsgaver, se *Ernst Andersen* s.86-87.

hovedet har haft en indkomst eller formue, hvoraf tingen *kan* være betalt. Dernæst, at disse midler faktisk er brugt til anskaffelsen. I mangel af bedre bevismidler har man også her i praksis tillagt angivelsen af ægtefællens navn på regninger, fakturaer og i sælgerens bøger en vis betydning.<sup>106</sup> Et tilstrækkeligt bevis vil efter omstændighederne også kunne præsteres gennem ægtefællernes forklaring eller ved vidneforklaring, f.eks. af en sælger.

Det er ikke muligt at opstille nogle enkle sætninger, som kan gøre nytte ved afgørelsen af, om et vist aktiv er erhvervet ved ombytning med aktiver, som ægtefællerne tidligere har ejet. De sager, der foreligger herom, har alle et kompliceret og særegent faktum, jfr. bl.a. UfR 1946.179 og 1952.226.

#### d. INTERESSENTSKAB OG SAMEJE<sup>107</sup>

I et ansvarligt interessentskab hæfter deltagerne personligt og solidarisk for selskabets gæld. På grundlag af en *dom over selskabet eller over samtlige interessenter* for selskabets gæld kan fælleskreditorerne gøre udlæg i fællesformuen, men ikke i interessenternes særformue. *En dom over een eller flere interessenter* kan, hvad enten domhaveren er fælleskreditor eller særkreditor, fuldbyrdes i disses særformue og i deres nettoandel i fællesformuen, jfr. UfR 1910.612 og *Sindballe* s.78-79 med note 12.

Det følger af bestemmelsen af begrebet særkreditorer, at disse ikke kan opnå *dom over* interessentskabet, men alene over *een eller enkelte interessenter*. På grundlag af en sådan dom kan udlæg foretages i den domfældte interessents formue uden for interessentskabet. Derimod kan udlæg ikke gøres i selskabets aktiver; men alene i interessentens rettigheder i selskabet. d.v.s. i hans fordringer, f.eks. på løn for udført arbejde og udbytte og i hans kapitalandel eller nettoandel, d.v.s. i hans anpart af den beholdne selskabsformue. Ved beregningen af kapitalandelen må der både fradrages selskabskreditorernes krav og medinteressenternes krav på, at

106. *Ernst Andersen* s. 74 og s.136 samt *Munch* s.76-77. *Trolle* stiller sig i UfR 1956 B.248 skeptisk over for denne praksis.

107. Se til dette afsnit *Sindballe*: Dansk Selskabsret, 1949, s.73 ff, *Illum* i Tingsret I s.300 ff, i UfR 1956 B.73 ff og i UfR 1959 B.74 ff og v. *Eyben* I s.105 ff, navnlig s.112-17, der gentager J 1955.1 ff, og i J 1956.263 ff, samt *Ejendomsretten* I s.372 ff.

interessenten bærer sin del af de fællesudgifter, som de måtte have afholdt.<sup>108</sup> Udlægget omfatter kun retten til at kræve denne kapitalandel udbetalt ved at opsiges eller ophæves interessentskabsaftalen, dersom denne beføjelse er overdragelig, jfr. *Sindballe* s.53-54 med note 18, s.67 og s.70 med note 9.<sup>109</sup> Fælleskreditorerne har således en fortrinsstilling fremfor særkreditorerne.<sup>110</sup> Det er ikke ganske klart, hvorvidt denne fortrinsstilling er afhængig af, om selskabet i overensstemmelse med fimalovens §§ 16 og 18 er anmeldt til handelsregisteret, og om de almindelige betingelser for opnåelse af tinglig beskyttelse over for interessenternes særkreditorer er opfyldt, d.v.s. tinglysning, rådighedsberøvelse og denunciation.<sup>111</sup> For de selskaber, der skal registreres, er registrering formentlig nødvendig, jfr. UfR 1939.174, som antog, at en særkreditor kan gøre udlæg i interessentens bruttoandel i et ikke registreret selskabs formue.<sup>112</sup> Det må formentlig for så vidt angår fast ejendom kræves, at selskabet lyser sin adkomst. For andre goder kan næppe stilles noget mere bestemt krav, end at de er i selskabets besiddelse, sml. v. *Eyben* I s.116-17.

Af det hidtil sagte fremgår, at fogeden kun behøver tage stilling til, om en gæld er selskabsgæld eller privatgæld, hvis rekvirenten vel har opnået dom over samtlige interessenter; men hvor selskabet under udlægsforretningen gør gældende, at kravet ikke vedrører selskabets virksomhed.<sup>113</sup> Fogeden vil endvidere kunne blive stillet over for spørgsmålet

108. Ejendomsretten s.388-89 og *Illum* i UfR 1956 B.74.

109. Om en interessents konkursbo, se *Sindballe* s.68 og s.87.

110. Det er tvivlsomt, hvorvidt fælleskreditorerne også ubetinget går forud for krav fra før selskabets oprettelse og for krav på erstatning uden for kontrakt, jfr. herom v. *Eyben* I s.115-16.

111. Kgl. resolution af 18.8.1814 bemyndigede kancelliet (justitsministeriet) til ad mandatum at konfirmere interessentskabskontrakter, der afskar individualfølgning mod selskabet for kontraktsgæld, der er »fællesskabet uvedkommende«. Den retlige betydning af disse konfirmationer var uklar, jfr. *Sindballe* s.69-70. De faldt bort ved TL, jfr. dennes § 53,stk.5.

112. UfR 1935.201 fremmer en arrest i et registreringspligtigt, men ikke registreret selskabs formue for privatgæld. Dommen tager næppe – som vistnok antaget i redaktionsnoten til UfR 1939.174 – stilling til, om arresten kunne foretages i hele formuen eller kun i skyldnerens kvote.

113. *Sindballe* s.72 antager, at et sådant krav ikke viger for selskabsgæld. Denne antagelse er måske endnu præget af *Torps* lære om den gensidige fradragsret, sml. herved *Trolles* betragtninger over UfR 1935.767 H i J 1951.9-10.

om, hvorvidt en interessent har indskudt et vist aktiv i interessentskabet, eller om det stadig hører til hans særformue, og om selskabet har fået brugs- eller ejendomsret til tingen, jfr. herved UfR 1914.398 og *Sindballe* s.37-38. Kun til selskabsformuen har fælleskreditorerne fortrinsret.

Det er et omstridt spørgsmål, om andre regler om forholdet til kreditorerne gælder for fælleseje, der ikke har til formål i fællesskab at drive et aktivt erhverv, men blot er en fællesinvestering i et formuegode, som alene kræver almindelig pasning og vedligeholdelse.

I det typiske passive fælleseje kan enhver medejer på egen hånd overdrage og pantsætte sin andpart, sin »bruttoandel« i fællesejet.<sup>114</sup> Fællesejerne hæfter solidarisk for gæld, som er opstået ved en befuldmægtiget administrators bestyrelse, og for erstatning for skade som fællesejet har voldt.<sup>115</sup>

Der kan ikke opnås dom over et særligt fælleseje, jfr. UfR 1921.435. Både sager til betaling af gæld, der har tilknytning til fællesejet, og sager om anden gæld må anlægges mod fællesejerne personligt. Sager mod flere fællesejere til betaling af gæld, for hvilken de hæfter solidarisk, kan kumuleres efter reglerne i §§ 250 og 249, jfr. § 245. Enhver dom over en fælles-ejer kan fuldbyrdes såvel i hans fællesejeandel som i hans øvrige formue, jfr. herved noten til UfR 1932.67H. Ved gennemførelsen af udlæg og bortsalg ved auktion af fællesejeandele til fyldestgørelse af gæld opstår ingen særegne vanskeligheder, hvadenten gælden vedrører fællesejet eller ej, da hverken fælleskreditorer eller medejere for deres udlæg til det fælles-ejedes vedligeholdelse eller drift har fortrinsret til fyldestgørelse af fælles-ejet, jfr. *Illum* i Tingsret I s.305-7 og i UfR 1956 B.73 ff. Auktionskøbere – eller andre købere – af fællesejerens andpart behøver derfor ikke frygte for, at andparten vil blive angrebet af medejere eller af ældre fælleskreditorer.

Andre forfattere antager, at de fælles kreditorer bør gives fortrinsret også ved almindeligt fælleseje, jfr. Ejendomsretten I s.388-90 samt *v. Eyben* I s.115 og i J 1956.263 ff. Disse forfatteres begrundelse for at ville behandle fællesejet efter de samme regler, som gælder om interessentskaber, er for det første, at et skarpt skel ikke kan drages mellem disse to former for sameje. For det andet, at domspraksis – navnlig UfR 1912.581 og 1952.120 – skal have godkendt en fællesregel.

114. *Illum*: Tingsret I s.308 ved note 33, anderledes *v. Eyben* I s.122-23.

115. *Illum*: Tingsret I s.307, anderledes *v. Eyben* I s.112-13.

Den første betragtning kan næppe være afgørende. Interessentskabsreglen egner sig ikke til brug på typiske fællesejer. Grænsetilfældene på dette område er vistnok fåtallige, og man bør ikke indføre et mindretalsdiktatur. Redaktionsnoten til UfR 1912.581H antyder vel, at højesteret måske ville have givet fælleskrav fortrin også i tilfælde af fælleseje.<sup>116</sup> Et mere end fyrre år gammelt obiter dictum er der imidlertid ingen grund til at føle sig bundet af. I UfR 1952.120H indeholdt samejeaftalen en udtrykkelig bestemmelse om udelukkelse af særkreditorerne, og det var oplyst, at den samejer, hos hvem udlæg blev gjort, ikke ved samejets erhvervelse havde betalt nogen del af købesummen, der i hvert fald for hans vedkommende alene bestod i overtagelse af ansvar for den indestående gæld. Under disse omstændigheder følger udlægsfritagelsen formentlig allerede af den indgåede aftale. Praksis kan derfor ikke siges at have godkendt Fr. Vinding Kruses og v. Eybens opfattelse.<sup>117</sup>

Skulle spørgsmålet komme op under en udlægsforretning, skal fogeden tage stilling til det, hvis sagens faktum er tilstrækkeligt oplyst, jfr. § 524, stk.4. Fogeden kan ikke afvise en sag, fordi dens afgørelse kræver stillingtagen til principielle og vanskelige juridiske spørgsmål.

#### E. ANDRE TILFÆLDE

α. SAGSOMKOSTNINGER. De fleste domme indeholder en bestemmelse om, at en af parterne skal udrede et vist beløb til dækning af sagens omkostninger.<sup>118</sup> Det er ej heller sjældent at finde sådanne bestemmelser i forlig. En omkostningsfastsættelse kan f.eks. være formuleret således: »I sagsomkostninger for Højesteret betaler appellant, A, til indstævnte,

116. I J 1956.264-65 oplyser v. *Eyben*, at der til brug for UfR 1912.581 var afgivet et responsum af *Torp*, hvorefter ethvert viljesbestemt fælleseje er et interessentskab, og at voteringsprotokollerne viser, at dommerne var enige med *Torp*. – Det fremgår af *Torps* Tingsret s.143-44, at *Torp* ikke ville give fælleskreditorerne fortrinsret i alle samejeforhold, men kun i interessentskab. Efter *Torps* opfattelse er imidlertid alt viljesbestemt sameje interessentskab. Hverken fremstillingen i Tingsretten eller i Den danske selskabsret, 1919,s.75 ff tyder på, at *Torp* har underkastet denne grænsedragning, der næppe er vellykket, nogen dyberegående overvejelse. Se iøvrigt om dommen *Illum* i UfR 1959 B.74-76.

117. UfR 1956.185 viser, at kammeradvokaten har handlet ud fra den her bestridte opfattelse; men ikke at retten har delt den.

118. Tvistemål s.216-18

B, 3000 kr.«, HRT 1957.474, eller »Til appellanten vil indstævnte have at betale sagens omkostninger for begge retter med 200 kr.«, VLT 1939. 241. Omkostningsbeløbet fastsættes i almindelighed således, at det dækker retsafgifter o.lign. og kan bidrage til dækning af »udgift til advokatsalær«, jfr. § 312,stk.2. Rpl afgør ikke, om advokaten har krav på forlods dækning af sine udlæg og sit salær.<sup>119</sup> Det synes rigtigst at give ham en sådan fortrinsret. Fordringen på omkostningsbeløbet er givet med henblik på dækning af rettergangsfuldmægtigens krav, og dette fremgår klart af dommen eller forliget, hvorved fordringen er stiftet. I UfR 1958.653, der angår et retsforlig, fandt landsretten, at kreditorerne vel kunne gøre udlæg i kravet på betaling af selve forligsbeløbet; men ikke i et beløb, som ved forliget var tillagt revisitus som sagsomkostninger. For så vidt angår beløb – omkostninger eller hovedstol – der er indbetalt til advokaten, er denne beskyttet for sit krav på salær og udlæg i medfør af reglerne om modregning af konnekse krav.<sup>120</sup> I UfR 1952.245 ophævede landsretten en af fogedretten foretaget udpantning i et beløb, som for revisitus var blevet indbetalt til hans advokat, fordi advokaten var berettiget til at beregne sig et à conto salær, der ville overstige det indbetalte beløb, uanset at han ikke allerede havde debiteret klientens konto for salær.<sup>121</sup>

β. BØRNEBIDRAG. Underholdsbidrag til børn tilkommer barnet. Dette gælder både bidrag til børn født i og uden for ægteskab, til adoptivbørn og stedbørn, og hvadenten bidraget kommer fra en far, en mor eller enkelte bidragspligtige,<sup>122</sup> og hvadenten bidragspligten er fastslået ved dom, ved administrativ bestemmelse eller ved aftale, jfr. Ubl § 27 og Æbl § 7. Retten til at indkræve børnebidrag tilkommer den, der har forældremyndigheden over barnet, jfr. Ubl § 28 og Æbl § 7; men pengene er barnets.<sup>123</sup> Forældrenes kreditorer kan hverken gøre udlæg i krav på forfaldne eller uforfaldne bidrag. Ejheller i de udbetalte penge, sålænge disse holdes

119. Sml. kmsl §§ 35 og 58, jfr. 27-30 om beskyttelsen af kommissionærens krav mod kommittenten på provision og godtgørelse for udlæg.

120. Se herved *Ussing*: Almindelig del s.415 med henvisninger.

121. Se *Ussing* smstd. s.426-27 om den konnekse modregnings tilbagevirkende kraft.

122. Bidrag fra flere bidragspligtige tilkommer staten, jfr. nærmere Ubl §§ 27,2.pkt., 29 og 30.

123. *Ernst Andersen* I s.231-33.

adskilt fra forældrenes egne penge.<sup>124</sup> Barnets egne kreditorer er også afskåret fra at søge sig fyldestgjort i bidraget, jfr. bestemmelsen i § 514, nr. 3.

Efter lov nr. 77 af 21.3.1959 ydes i skatteåret 1959–60 et *børnetilskud* til forsørgere, hvis skalaandkomst ikke overstiger 15.000 kr.<sup>125</sup> Beløb modregnes såvidt muligt i den pågældendes skat for dette skatteår, jfr. lovens § 3, stk. 1. Tilskuddet kan derimod ikke holdes tilbage til dækning af ældre restancer. Udlæg kan ikke gøres i krav på børnetilskud, jfr. § 7, 1. pkt. Udlæg kan derimod gøres, såsnart pengene er udbetalt.

Disse regler danner baggrund for en tragikomisk episode skildret i UfR 1953.572. En far til 8 børn bad på kommunekontoret om at få udbetalt børnetilskud. Han skyldte endnu skat for tidligere skatteår. Efter nogen parlamentaren fik han pengene udbetalt. Kommunekontoret tilkaldte imidlertid samtidig 2 betjente, som førte faderen til dommerkontoret, hvor der blev gjort arrest<sup>126</sup> i børnetilskuddet for skatterestancen. Landsretten fastslog, *at* der ikke havde været hjemmel i Rpl til at lade faderen fremstille i fogedretten af politiet, jfr. §§ 632 og 520, stk. 2, hvorefter politifremstilling kun kan ske, hvor en skyldner, som er tilsagt til at møde ved en fogedforretning, udebliver uden lovlig forfald, *at* formålet med forretningen var at opnå fyldestgørelse for skatterestancen i børnetilskuddet, uagtet loven forbyder modregning, og *at* arresten under disse særlige omstændigheder var en omgåelse af loven. Arresten blev derfor ophævet.

**γ. PENGE I REKVISITI BESIDDELSE**<sup>127</sup> Udlæg kan ikke gøres i penge, som vel findes hos rekvisitus, men som tilhører trediemand og opbevares adskilt fra rekvisiti egne penge. Udlæg kan således ikke foretages i de penge, som gæsterne måtte have overgivet portieren til opbevaring, for hotellets gæld. I UfR 1895.438 havde en panthaver overtaget en land-

124. UfR 1948.1184: Der kan ikke hos moderen til et uden for ægteskab født barn foretages udpantning for skat i et beløb, som kommunen efter reglerne i LOF kapitel XV, lovbekendtgørelse nr. 329 af 19.11.1958 havde udbetalt forskudsvis til barnets underhold. Se også UfR 1934.428 H.

125. Sådanne love er blevet givet siden lov nr. 147 af 31.3.1950. – Se om begreberne skatteår, forsørger og skalaandkomst *Glistrup*: Skatteret s. 336, 293-95 og 180.

126. Genstanden for arrest og udlæg er den samme, jfr. § 614, stk. 1 og nedenfor s. .

127. Se til dette afsnit *Illum*: Tingsret II s. 100 note 29 og *Munch-Petersen* s. 64 note 2.

ejendom til brugelig pant og ansat ejeren som bestyrer. Under en udlægsforretning hos ejeren oplyste denne, at han havde 50 kr. i sin pung, men at disse penge udgjorde købesummen for nogle af ejendommens produkter, som han nys havde solgt, og derfor tilhørte brugspanthaveren, jfr. Ejendomsretten III s.1613 og *v. Eyben II* s.249. Dommen fandt det godtgjort, at pengene omfattedes af brugspanthaverens ret, »i hvilken henseende den omstændighed, at det ikke var blevet henlagt i den til gården hørende pengekasse, men beroede i A's portemonnæ, må anses at være uden videre betydning«. Nu, efter brugen af check er blevet mere udbredt, og efter indførelsen i 1920 af postgiro, vil praksis nok være lidt strengere, end denne dom kunne give indtryk af, i tilfælde hvor en betryggende individualisering af andres penge nemt kan foretages ved oprettelsen af en sådan konto, jfr. herved UfR 1959.689.<sup>128</sup> I andre tilfælde bør man derimod næppe stille strengere krav. UfR 1949.709 anerkender, for så vidt angår tjenerne på en restaurant, som en tilstrækkelig individualisering den praktisk brugelige måde at skelne mellem egne og værtens penge. Dommen ophævede en udpantning, foretaget mens tjeneren serverede, i pengene i hans tegnebog, idet det blev oplyst, at en del af pengene var betaling fra gæster for fortæring, at tjenerens tilsvarende fremgik af opslag på et kasseapparat, og at tjeneren afregnede hver aften efter lukketid.

## 2. *Universalforfølgning udelukker individualforfølgning*

Tvangsfuldbyrdelse ved udlæg kaldes undertiden sammen med udpantning og arrest for *individualforfølgning*. Dette udtryk peger på den ejendommelighed, at de enkelte kreditorers retsforfølgning med disse midler foregår uafhængigt af hinanden. Rpl giver kun regler om indbyrdes prioritet og beskyttelse, jfr. §§ 503,stk.2 og 533.

Tvangsfuldbyrdelse ved konkurs og visse konkurslignende retsmidler kaldes for at pointere forskellen fra udlæg og anden individualforfølgning for *universalforfølgning*. Gennem konkursbehandlingen bliver provenuet af alt, hvad der i det øjeblik, konkursen tager sin begyndelse, hører til

128. Om adgangen til at foretage udlæg i beløb, der indestår på bankkonti o.lign., se UfR 1950.230. – Særligt om checkkonti, se *v. Eyben I* s.167-68 med henvisninger.

skyldnerens formue så vel som alt, der tilfalder ham under konkursen, anvendt til ligelig fyldestgørelse af de krav, som ikke er tinglig beskyttet, jfr. KL §§ 1 og 6. De tinglig beskyttede krav og enkelte andre krav – de privilegerede fordringer – fyldestgøres forud for andre krav, jfr. nærmere KL kapitel 5, A.

Formålet med konkursen er at fordele den insolvente skyldners formue ligeligt mellem hans kreditorer. Derfor må adgangen til at foretage individualfølgning afskæres. Dette er sket ved reglen i KL § 10. Efter denne bestemmelse ophører adgangen til at gøre arrest, udlæg og udpantning<sup>129</sup> i konkursmassen ved konkursens begyndelse. Reglen i § 23 giver bestemmelsen en vis tilbagevirkende kraft. Udlæg, foretaget i de sidste tre uger før konkursens begyndelse, falder uden videre bort, og udlæg, foretaget længere tid før konkursen, kan afkræftes, hvis grundlaget for udlægget er et forlig, som er indgået, eller en dom, som er afsagt i en sag, der er anhängiggjort<sup>130</sup> i løbet af de sidste 8 uger før konkursens begyndelse. En betingelse for afkræftelse efter § 23 er, at det ikke godtgøres, at skyldneren var solvent ved indgåelsen af forliget eller ved anhängiggørelse af sagen, eller at kreditor i hvert fald ikke var vidende om skyldnerens insolvens.<sup>131</sup> Afkræftelsesreglen gælder kun udlæg, ikke *udpantning*. Hjemmelen til at foretage udpantning findes direkte i lovgivningen, og der er derfor ikke som ved udlæg grund til at frygte, at debitor og kreditor har bestræbt sig for til skade for de andre kreditorer i hast at skabe et grundlag for foretagelsen af fagedforretning, jfr. herved bemærkningerne til § 445 i *Nellemanns* foreløbige udkast, 1871.<sup>132</sup> *Arrest* taber ved konkursens indtræden uden videre sin virkning, jfr. nedenfor s.120.

Udøvelsen af visse arter af erhvervsvirksomheder er undergivet særlige love, som stiller virksomhederne under et særligt tilsyn. Dette gælder bl.a. bank-, sparekasse- og forsikringsvirksomhed. Disse love indeholder bl.a.

129. Skønt KL § 10 ikke nævner udpantning, må også adgangen til at benytte dette retsmiddel falde bort. Tvangsakkordlovens § 5,stk.2 udelukker udtrykkeligt både udlæg og udpantning, mens akkordforhandlingerne står på. Motiverne – RT 1903-4, tillæg A spalte 3465 – siger intet om, at indholdet af denne regel afviger fra KL.

130. Se om dette udtryk Tvistemål s.177.

131. Et forslag til ændring af § 23 findes i Udkast til lov om gældsordning § 103. – Om afkræftelse af udlæg efter KL § 24, se Skifteretten s.111 note 19.

132. Se hertil Skifteretten s.134 med note 83.

bestemmelser om, at virksomhedernes bo i tilfælde af insolvens kan eller skal skiftes ved likvidation. Banker og sparekassers bo kan kun underkastes likvidation, jfr. § 16 i bankloven og § 16 i sparekasseloven. For forsikringsaktieselskaber består derimod ligesom for andre aktieselskaber både mulighed for konkurs- og likvidationsbehandling, jfr. lov om forsikringsvirksomhed nr.147 af 13.maj 1959 §§ 100 og 108 og aktieselskabslov, lov-bekendtgørelse nr.313 af 28.8.1952 §§ 60-71. Det samme gælder gensidige forsikringselskaber. Kreditorerne er afskåret fra at foretage udlæg i likvidationsboer, som omfattes af disse love. Reglen i KL § 10 finder tilsvarende anvendelse. KL § 10 finder også anvendelse på likvidationen af almindelige aktieselskaber, når likvidationen er endelig vedtaget, og selskabets bo er insolvent. Ganske vist erklærer de øvrige love udtrykkeligt KL § 10 for anvendelig på likvidationen, mens det i aktieselskabslovens § 65,stk.4 alene hedder, at reglerne i KL kapitel 4 og 5 – men ikke kapitel 2, der bl.a. omfatter § 10 – finder tilsvarende anvendelse, hvis selskabet viser sig at være insolvent. Udlæg bortfalder imidlertid uden videre efter KL § 23,stk.2, hvis det er foretaget inden for 3 uger før likvidationens endelige vedtagelse, jfr. UfR 1938. 1061 H. Heraf kan sluttes, at udlæg ikke kan foretages under likvidationen, jfr. 1956.890. Udpantning kan derimod ikke afskæres med denne begrundelse. Ikke desto mindre er det vistnok rettest også at udelukke udpantning under likvidationen.

Mens forhandlingerne om *tvangsakkord i konkurs* står på, er debtors bo stadig under konkursbehandling. Konkursen ophører først, når akkorden stadfæstes af skifteretten, jfr. KL §§ 116 og 121. Når konkursen er forbi, gælder § 10 ikke længere, og både akkordkreditorerne og de kreditorer, der senere måtte komme til, kan i overensstemmelse med Rpl's almindelige regler gøre udlæg hos skyldneren. § 5,stk.2 i tvangsakkordloven bestemmer om *tvangsakkord uden for konkurs*, at de kreditorer, hvis krav vil blive omfattet af en eventuel akkord, fra akkordforhandlingens begyndelse er afskåret fra enhver form for individualforfølgning mod skyldnerens formue, lovens § 3, til dens slutning, § 23. Panthaverne kan derimod forfølge deres krav uafhængig af akkorden, i det omfang pantet strækker til, jfr. §§ 10 og 20 samt UfR 1934.411 og VLT 1941.195.

Det hænder, at en insolvent skyldner indgår en aftale med sine kreditorer, hvorved han opnår en henstand, en nedsættelse af sin gældsbyrde, eller hvorved hans aktiver søges fordelt mellem kreditorerne. En sådan aftale kaldes, alt efter sit nærmere indhold, en *frivillig akkord eller likvi-*

*dation*. Kreditorer, som har afgivet en sådan delvis opgivelse, er naturligvis bundet deraf. De kan derfor kun iværksætte individualforfølgning, dersom skyldneren ikke overholder aftalen. I så fald kan kreditor iøvrigt vistnok gøre sin fordring gældende, således som den var før aftalen om henstand eller afslag med skyldneren, jfr. *Ussing*: Almindelig del s.452-53.<sup>133</sup> Kreditorer, som ikke har tiltrådt aftalen, kan frit gøre udlæg i likvidationsboet. Dette gælder også, hvor aftalen er formet som en bemyndigelse f.eks. for en advokat eller en akkordforening til at fordele skyldnerens aktiver blandt kreditorerne. Det gør ingen forskel, om bemyndigelsen er gjort uigenkaldelig, eller om den benævnes en overdragelse af en særegen beskaffenhed, jfr. *Ussing*: Almindelig del s.534.<sup>134</sup>

Et af de midler til oplysning af straffesager, som Rpl omtaler i 2.afsnit i 4.bog, er beslaglæggelse.<sup>135</sup> »Ting, der antages at være af betydning som bevismidler eller at burde konfiskeres, eller som ved forbrydelsen er fravendt nogen, af hvem de kan kræves tilbage«, kan beslaglægges efter reglerne i kapitel 68, hvis dette skønnes fornødent. UfR 1932.825 antager, at udlæg ikke kan gøres i ting, som er beslaglagt efter disse bestemmelser. Udlæg kan dog formentlig gøres med respekt af de rettigheder, som beslaglæggelsen vil værne, således at tingen forbliver i politiets varetægt til beslaglæggelsens ophør.

Efter § 797, der står i kapitel 73 om beslag på sigtedes formue, kan »beslaglæggelse af en mistænks gods« ske »til sikkerhed for sagens omkostninger og erstatningsansvar«. Sådan beslaglæggelse har efter § 797, stk.2 samme virkninger som »arrest på gods ifølge den borgerlige retsplejes regler«, det vil sige efter samme lovs kapitel 56. Beslaglæggelsen er derfor ikke til hinder for foretagelsen af udlæg, jfr. § 616 og UfR 1948.296.<sup>136</sup>

I aktiver, som findes i et dødsbo, der behandles efter reglerne i SKL kapitel 3, kan udlæg ikke foretages for gæld, som påhvilede den afdøde, jfr. § 35.<sup>137</sup> Afdødes kreditorer bliver fyldestgjort i det omfang, boet

133. Om opgivelsens gyldighed iøvrigt, se *Stampe* i J 1954.251 ff.

134. Sml. Skifteretten s.233-35 med note 13 og 14 og *Erwin Munch-Petersens* udførligere fremstilling i *Overdragelser til fyldestgørelse*,1935.

135. *Strafferetspleje* s.500 ff.

136. Kendelsen begrundes i første række sit resultat med, at retskendelse om beslaglæggelse ikke var afsagt. Har den sigtede givet sit samtykke til beslaglæggelsen, er denne imidlertid formentlig gyldig uden retskendelse.

137. Skifteretten s.253 og *Harbou* s.194-95.

strækker til, ved udlodninger i overensstemmelse med reglerne i KL kapitel 14, jfr. SKL § 44. Udlæg for afdødes gæld kan ej heller foretages i den tid, der hengår, inden afgørelse er truffet om, hvorvidt arvingerne vil vedgå gælden.<sup>138</sup> Udlæg i boet for afdødes gæld kan derimod foretages, når arvingerne har vedgået gælden, jfr. SKL §§ 54 og 81. Uanset hvordan afdødes bo behandles, kan hans efterlevende ægtefælles kreditorer forfølge deres ret mod hende »ganske på samme måde, som om ingen skiftebehandling fandt sted«, jfr. SKL § 62.<sup>139</sup> Samme ret har begge ægtefællernes kreditorer i et separations- og skilsmissebo, jfr. SKL § 69.<sup>140</sup> Er der flere arvinger, kan disses kreditorer ikke gøre udlæg i de enkelte ting, som findes i boet, men kun i den arvelod, der vil blive udlagt til skyldnerarvingen ved skiftets slutning, jfr. DL 1-24-30.<sup>141</sup> På grundlag af et sådant udlæg kan tvangsauktion først afholdes, når arveparten kan fordres udbetalt, jfr. § 511,stk.2. Den, i hvis arvekrav udlæg er gjort, kan ikke på egen hånd benytte den beføjelse, som SKL § 47 giver arvinger til at fordre udlæg efter vurdering, jfr. UfR 1890.1060.

De fremstillede regler om arvingernes kreditorer gælder både i boer, der behandles efter SKL's kapitler 3,4 og 7.<sup>142</sup>

### 3. Sikring af et økonomisk eksistensminimum

I 3.bind af værket Systematisk Fremstilling af den danske Procesmåde, som P. G. Bang og J. E. Larsen udsendte i 1841, fastslås det, »at man ved Execution ikke må berøve Debitor, hvad han *øieblikkeligen* ikke kan undvære til at vedligeholde Liv og Sundhed og bevare Velanstændigheden,

138. Dette fremgår af SKL § 54. *Harbou* s.56 peger – med UfR 1914.468 – på lovens § 18,stk.2.

139. Skifteretten s.268 og *Borum: Arvefaldet* s.89.

140. SKL kapitel 6, hvori § 69 findes, gælder også for bosondring og omstødelse, hvis der består et delvist fælleseje, jfr. ægteskabslovens § 46. En lignende regel må anvendes under skifter efter SKL § 82 mellem ægtefæller, der har særeje, sml. Skifteretten s.283 med note 4.

141. Præmisserne i UfR 1932.67H lader muligheden for i boer under privat skifte at foretage udlæg i bestemte ting stå åben, hvor særlige forhold tyder på, at adgangen til at få udlæg i bestemte ting forhales af boet, jfr. redaktionsnoten til dommen og kommentaren i TfR 1932.413. Se også UfR 1942.381 og *Borum: Arvefaldet* s.25,83,113 og 119.

142. Vistnok afvigende *Munch-Petersen* s.70 ved note 29 og 30.

navnlig de *nødvendige* Gangklæder . . .<sup>143</sup> hvorimod det naturligvis ikke kan være til Hinder for Executionen, at Debitor iøvrigt ved samme bringes i en hjælpeløs Tilstand, naar der dog er tilstrækkelig Leilighed for ham til at søge Hjælp hos andre og navnlig hos det Offentlige«. De, der måtte støtte sig til den offentlige forsorg, førte i de dage en kummerlig tilværelse. Forsorgen holdt dem lige akkurat i live.<sup>144</sup> Senere har en anden socialpolitisk opfattelse vundet indflydelse og magt. Nu bestemmes omfanget af den bistand, det offentlige yder som kommunehjælp, af reglen i LOF § 297,stk.1, hvorefter hjælpen ikke må overstige 85 % af det beløb, som kunne have været ydet den pågældende som invalide- eller folkepension, jfr. folkeforsikringslovens § 39, hvis han havde opfyldt betingelserne for at oppebære sådan pension. Forsorgen skulle gøre det muligt for alle at opretholde et beskedent hjem. En ubegrænset adgang for kreditorerne til at søge sig fyldestgjort i debtors ejendele ville modvirke bestræbelserne for at bedre forholdene for de dårligst stillede. Et *beneficium competentiae* er en socialpolitisk nødvendighed.

Allerede i *Nellemanns* foreløbige udkast fra 1871 findes et første tilløb til forståelsen af, at en human socialpolitik må påvirke også reglerne om tvangsfuldbyrdelse. Nellemanns forslag om at indrømme skyldnere et *beneficium competentiae* blev optaget i KL af 25.3.1872 som § 160. Denne regel blev sammen med de andre bestemmelser i KL's tredje afsnit, Nogle Forandringer i de gjældende Bestemmelser om Execution og Arrest paa Person, optaget i Rpl som § 509. Regler er senere flere gange blevet ændret, senest ved lov nr.130 af 28.4.1955.

Efter § 509,stk.1 og 2 kan udlæg ikke gøres i genstande, som er nødvendige til opretholdelse af et beskedent hjem for skyldneren og hans husstand, eller som iøvrigt hører til de vigtigste livsfornødenheder.<sup>145</sup> Be-

143. I en note oplyser forfatterne her, at »Debitor, som besidder flere Klædningsstykker af samme Slags, kan dog saaledes ikke være berettiget til, ved at iføre sig de bedste Stykker, som have nogen Værdi, at unddrage disse fra Execution«.

144. Se herved *Kjeld Philip: Staten og Fattigdommen, 1947, s.26 ff.*

145. § 509,stk. 1 og 2 lyder således: »Udlæg kan ikke gøres i de for skyldneren og hans husstand fornødne gangklæder, linned, senge og sengeklæder.

Ej heller kan udlæg gøres i andre indbogenstande, som efter forholdene er nødvendige til opretholdelse af et tarveligt hjem for skyldneren og hans husstand, eller i genstande, som iøvrigt hører til de vigtigste livsfornødenheder.«

Opregningen af visse bestemte genstande i stk.1 har efter lovændringen i 1955 ikke længere nogen mening, sml. FT 1954/55, tillæg A, spalte 803-4.

stemmelsen angiver ikke et bestemt maksimum i penge for hvor store værdier, som kan unddrages kreditorerne. Den siger ejheller, hvilke typer af genstande, der hører til et beskedent – eller som loven siger med et i nutidsøren uskønt udtryk – et tarveligt hjem. Den frihed, bestemmelsen giver fogederne, bør ikke sættes til ved en nærsynet dyrkelse af samlinger af ældre afgørelser. Det er en fordel i hovedsagen at overlade disse spørgsmål til fogedens dømmekraft og konduite.<sup>146</sup> Også fattige folk har deres personlige smag og mening om, hvordan et hjem bør være. Iøvrigt har de fleste brugte indbogenstande kun ringe økonomisk værdi. Der er derfor råd til ikke at være for smålig og til ikke at afgøre enhver sag blot ved at sammenholde den med en liste over inventaret i »et tarveligt hjem«, som er skrevet sammen på grundlag af domssamlingerne. Den almindelige levestandard i samfundet er stigende. Skik og brug ændrer sig stadig. Dette påvirker opfattelsen af, hvad der er fornødent. Afgørelser, der ligger nogle år tilbage, bør derfor omgås med særlig varsomhed.<sup>147</sup> En alt for smålig praktiseren af § 509 kan også tvinge fogeden til at interessere sig for skyldnerens privatliv på en urimelig måde.<sup>148</sup> Fogeden er ikke berettiget til ved udøvelsen af det skøn, § 509 giver ham, at tage hensyn til, om debitor frivilligt burde have bragt den gæld, for hvilken der nu søges udlæg, ud af verden.<sup>149</sup> Der er næppe grund til at frygte for, at skyldnere vil misbruge en liberal praktiseren af § 509 til at bringe midler af betydning i sikkerhed for deres kreditorer. De, der vil skuffe deres kreditorer, vælger ikke almindelige brugte indbogenstande som investeringsobjekter. Der

146. Et norsk Utkast til ny Lov om tvangsfulbyrdelse fra 1954 indeholder i § 40 – ligesom den gældende lovs § 70 – en minutiøs opregning af de ting, som debitor kan udtage. Motiverne s.53 siger, at det ikke godt kan overlades til de – ikke judicielle – namsmyndigheder at fastsætte grænsen skønsmæssigt.

147. Sml. herved f.eks. UfR 1932.526H, der statuerede, at »efter beskaffenheden og værdien af det til 125 kr. vurderede radioapparat med tre lamper, højttaler og akkumulator skønnes dette ikke at kunne henregnes til nødvendigt indbo . . .«.

148. *Munch-Petersen* refererer s.94 note 22 en utrykt kendelse, der tager stilling til, om en enlig skyldner, der havde en divan, tillige kunne udtage en dobbeltseng!

149. *Tamm* vil i J 1948.393 finde grunden til højesterets strengthed i UfR 1943.1094 i, at skyldneren kunne og burde have betalt sin gæld. Kendelsen gav en arbejdsmand, hos hvem der gjordes udlæg for gammel købmandsgæld lov til af en ugeløn på 136 kr. at beholde de 60, efter at han havde udtaget indbo til en værdi af 150 kr. Læsningen af kendelsen efterlader et indtryk af, at meget små sager ikke egner sig til afgørelse i meget høje instanser.

er ejheller grund til med *Nellemann* i udkast af 1871 s.141 at frygte, at »det derved gøres umuligt for de Samfundsklasser, som Loven fortrinsviis tilsigter at beskytte, at skaffe sig Credit«. Moderne masseproduktion og -distribution kan bære en kreditrisiko.

Udlæg kan hverken foretages i skyldnerens egne eller i hans *husstands* vigtigste livsfornødenheder. Udtrykket husstand omfatter ikke alene ægtefælle og børn, men også andre, der til stadighed bor hos skyldneren og har fælles husholdning med ham, såsom de facto-ægtefæller og forældre samt plejebørn. En forudsætning herfor må dog vistnok være, at de pågældende helt eller delvis forsørges af skyldneren. Husstanden må betragtes som en enhed. Skyldnerens udtagelsesret rækker ikke længere end til at sikre, at det fornødne indbo m.v. findes i hjemmet, uanset hvem det tilhører. En gift skyldner kan således ikke udtage genstande fra sin egen bodel eller særeje, dersom der i ægtefællens bodel og særeje findes det fornødne indbo m.v.<sup>150</sup>

Findes hos skyldneren ting, som andre har overladt ham til brug, kan han ikke tillige af sine egne ting udtage de af § 509 omfattede aktiver, hvis man må regne med, at han vil kunne beholde tingene i længere tid, jfr. UfR 1927.162 om en mand, der havde lånt en del møbler af sin mor. Der må også ved fastsættelse af udtagelsesrettens omfang tages hensyn til lejede ting og genstande købt på afbetaling, men her må samtidig ved bedømmelsen af skyldnerens økonomi tages hensyn til lejens eller retsgældende størrelse, navnlig ved afgørelsen af, hvilket kontantbeløb skyldneren kan udtage. Det må i denne forbindelse fremhæves, at skyldneren ved sin udøvelse af udtagelsesretten efter § 509 ikke er bundet af de begrænsninger i påvisningsretten, som er fastsat i § 506,stk.2. Han kan med andre ord udtage det ubehæftede løsøre og overlade det behæftede til kreditorerne, jfr. § 509,stk.4 og VLT 1938.247.

Skyldneren kan kun undtage indbogenstande til *opretholdelse* af hjemmet, ikke et tilsvarende beløb i penge eller andre værdier til engang i fremtiden at stifte et hjem, jfr. UfR 1953.832.<sup>151</sup>

Som eksempel på, hvilke genstande man i praksis har tilladt rekvisitus at udtage i medfør af § 509,stk.1 og 2, kan nævnes UfR 1938.839, der

150. Se nærmere *Ernst Andersen II* s.139 note 105 og *Munch* s.89-90.

151. Dommen tillod en skyldner, hvis ejendele nys var brændt, at udtage såmeget af kravet mod løsørebrandforsikreren, som var nødvendigt til indkøb af nyt forødent indbo og tøj.

gav en gift fhv. gårdejer lov at beholde et dækketøjsskab vurderet til 40 kr., et vægur vurderet til 50 kr. og et skrivebord, der var vurderet til 50 kr. VLT 1938.12 lod en arbejdsmand beholde et dækketøjsskab til 50 kr., et skrivebord til 25 kr., en radio til 40 kr., et radioskab til 5 kr., en klubstol til 15 kr., et rygebord til 10 kr. og en elbageovn til 40 kr.<sup>152</sup>

Efter bestemmelsen i § 509's tredje stykke kan skyldneren forlange, at der ikke gøres udlæg i »genstande, som er nødvendige til hans næringsvejs udøvelse« inden for et beløb af 300 eller 600 kr., alt eftersom skyldneren er enlig eller familieforsørger. Afgørelsen af, hvor mange ting skyldneren herefter må udtage, sker på grundlag af den af fogedvidnet (vidnerne) foretagne vurdering, jfr. §§ 480,stk.2 og 505. Enhver, der er forpligtet til eller faktisk forsørger sin familie, bør anses som familieforsørger, uanset om der påhviler ham en offentligretlig eller privatretlig forsørgelsespligt over for den, han forsørger. Afgørelsen i UfR 1932.407, hvorefter en enkemand, der forsørgede sin 21-årige lettere åndssvage datter, ikke kunne anses som forsørger, bør ikke følges.<sup>153</sup> UfR 1937.566 nægter at give en frasepareret mand, der var sat i bidrag til sin kone og to børn, udtagesret som forsørger, fordi han endnu intet havde betalt til opfyldelse af denne underholdspligt. UfR 1942.138 antager, at en skyldner ikke har udtagesret som forsørger under en fogedforretning til inddrivelse af underholdsbidrag, hvis han ikke har forsørgelsespligt over for andre end rekvirenten. De resultater, de to sidstnævnte afgørelser er kommet til, er næppe bedre end dem, man ville være kommet til ved at følge lovens ord.

Til belysning af, hvilke genstande skyldneren kan udtage i medfør af § 509,stk.3, kan nævnes UfR 1956.956, der gav en 70-årig slagtermester, som sammen med sin kone modtog 230 kr. om måneden i folkepension, lov til at udtage en bil, der – meget passende – var vurderet til 600 kr. Det var oplyst, at slagtermesteren kørte rundt med bilen og solgte smågrise, og at han derved tjente ca. 100 kr. om måneden. UfR 1951.337 lod en arbejdsmand udtage en symaskine, vurderet til 400 kr., som hans kone

152. Lovændringen i 1955, hvorved de værdigrænser, som § 509,stk.2 tidligere indeholdt, blev ophævet, har næppe haft nogen synderlig betydning for praksis, sml. UfR 1945.371. – Hos *Munch-Petersen* s.94 ff. og hos *Frost* findes udførlige redegørelser for praksis.

153. Sml. om forsørgerbegrebet i skatteretten *Glistrup*: Skatteret s.293 og lovbekendtgørelse nr.338 af 9.12.1958 § 25, i erstatningsretten *Ussing*: Erstatningsret s.157 og *Stig Jørgensen*: Personskade s.209 ff.

brugte til at udføre syarbejde mod betaling. Skyldneren kan kun udtage ting, han bruger og fortsat vil bruge til udøvelsen af et erhverv.<sup>154</sup>

Det kan ske, at debitor ejer en genstand, som er væsentlig mere kostbar end de ting, ubemidlede mennesker plejer at have, men som efter sin beskaffenhed eller anvendelse hører til de aktiver, som skyldneren kan udtage i medfør af § 509. I UfR 1927.1042 og 1948.659 antages, at rekvirenten i sådanne tilfælde kan gøre udlæg i den kostbare ting mod at stille en anden billigere, men dog brugbar ting af samme art til skyldnerens rådighed. Det kan være en vanskelig, men dog ikke uløselig opgave for fogeden at afgøre, om den tilbudte ting er god nok.<sup>155</sup>

Udtagelsesretten efter § 509 kan også gøres gældende over for en *panthaver*, der søger fyldestgørelse i sit pant. Hører den pantsatte genstand til de ting, som omfattes af § 509, kan skyldneren udtage den. Som allerede nævnt kan rekviritus uanset reglen i § 506,stk.2 frit vælge, om han ønsker at udtage pantsat eller ikke pantsat løsøre. Skyldneren kan dog ikke ved hjælp af udtagelsesretten hindre panthaverne i at gøre udlæg i fast ejendom. En skrivelse fra retsrådet i UfR 1923 B.294 drager heraf den konsekvens, at skyldneren ej heller forlods kan udtage nogen del af auktionsprovenuet af en fast ejendom, selvom hans øvrige formue ligger under § 509's niveau. Skyldneren kan derimod udtage tilbehør til en fast ejendom, uanset dette tilbehør omfattes af panterettigheder i ejendommen, jfr. UfR 1929.530H. Han kan dog ikke udtage de i § 507,stk.3 nævnte genstande.<sup>156</sup> Efter lov nr.50 af 14.2.1951 om fortrinsret i høsten finder hverken reglerne i § 507,stk.3 eller i § 509,stk.3 anvendelse ved høstpanthaverens fyldestgørelse af høsten.

I UfR 1950.395 er antaget, at skyldneren ikke ved hjælp af § 509 kan hindre foretagelsen af udlæg i genstande, der vel tilhører ham, men som er i rekvirentens besiddelse i kraft af en tilbageholdelsesret. Udelukkelse af retsforfølgning ville ikke gavne skyldneren. Han er jo alligevel

154. UfR 1956.1083 nægtede en fiskeeksportør at udtage et møblement, som han påtænkte at bruge i en restaurant, som hans svigerfader var ved at købe til ham, saml. ovenfor s.58 note 151 og *Illum: Fast ejendom* s.162.

155. *Munch-Petersen* s.101-2 og *Tamm* i J 1948.393-4 mener ikke, at denne praksis har den nødvendige hjemmel i loven. At spørgsmålet er uomtalt i Rpl kan dog ikke være afgørende. Det bør ikke forlanges af en proceslov, at ingen detalje lades uomtalt.

156. Se herved *Frost* s.94-95 og 101-2 samt *Illum: Fast ejendom* s.162-63.

afskåret fra at få tingen, før gælden er betalt.<sup>157</sup> Trangsbeneficiet kan ej heller indskrænke en kreditors adgang til at skaffe sig fyldestgørelse ved modregning, jfr. UfR 1930.907 og *Ussing*: Almindelig del s.412.

Det påhviler efter § 509,stk.1 og 2 fogeden at påse ex officio, at udlæg ikke gøres i aktiver, hvorover skyldneren har udtagelsesret. Det i § 509,stk.3 nævnte erhvervsløsovre medtages derimod kun efter skyldnerens påstand. Det kræver vel også et mere indgående kendskab til skyldnerens forhold at kunne udtage næringsredskaber end at udtage almindeligt indbo o.lign. Det synes dog ikke givet, at denne forskel i behovet for oplysning af sagen bør føre til forskellige processuelle regler om gennemførelsen af udtagelsesretten. Spørgsmålet har imidlertid ikke stor betydning. Efter § 509,stk.4 skal fogeden gøre skyldneren opmærksom på hans ret efter alle § 509's regler. Er hverken skyldneren eller nogen anden, som på hans vegne kan udøve udtagelsesretten for ham, jfr. §§ 509, stk.4 og 517,stk.2, til stede under forretningen, bør fogeden kun foretage udlægget under forbehold af rekvisiti udtagelsesret, hvis der skønnes at kunne være tvivl om, hvorvidt de aktiver, hvori udlæg agtes gjort, er omfattet af udtagelsesretten, jfr. herved cirkulære af 14.1.1937 fra fogeden i København.<sup>158</sup>

Skyldneren kan selv vælge, hvilke genstande han vil udtage i medfør af § 509. Hans valgret er ikke begrænset af de indskrænkninger, der ved § 506,stk.2 er gjort i påvisningsretten. Udlæg kan gøres i genstande, der omfattes af § 509, hvis skyldneren giver afkald på sin udtagelsesret. Dette gælder ikke alene det i 3.stykke omtalte erhvervsudstyr, men også det indbo m.v., som går ind under stk.1 og 2. For så vidt angår indboet, må skyldnerens afkald tiltrædes af hans ægtefælle og eventuelt også af andre voksne medlemmer af hans husstand.<sup>159</sup> Selvom skyldneren har givet afkald, kan han dog gøre udtagelsesretten gældende, »indtil udlægsforretningens slutning«; men ikke efter dette tidspunkt, jfr. UfR 1937.1149 og *Frost* § 509 note 9. Det betyder, at udtagelsesretten må gøres gældende under den forretning, hvor udlægget foretages, og at skyldneren ikke kan

157. *Hjeile* anfører i TfR 1932.358, at skyldneren burde have ret til at forlange så meget af sit gods fra retinenten, som ville omfattes af § 509, sml. v. *Eyben II* s.337.

158. Cirkulæret er trykt i Rpl-kommentaren I s.705-6.

159. UfR 1931.382, VLT 1936.241 og 291. Kravet om samtykke til afkald bør næppe begrænses til de tilfælde, der omfattes af retsvirkningslovens § 19.

anfægte udlægget under de eventuelle senere forretninger, hvorved de udlagte effekter udleveres til rekvirenten, jfr. § 530, eller sælges ved tvangsauktion. Det gør ingen forskel, om det udtrykkeligt er sagt i fogedbogen efter omtalen af udlæggets foretagelse, at forretningen er sluttet, jfr. motiverne af 1899 sp.154 og UfR 1928.395.<sup>160</sup> Er udlægget foretaget med forbehold af udtagelsesretten, kan retten derimod benyttes, lige indtil bortsalg på tvangsauktion har fundet sted, sml. UfR 1933.343. § 586 er ikke til hinder for, at rekviritus gør sin forbeholdte udtagelsesret gældende under tvangsauktionen.

Reglen i § 509 findes i Rpl's kapitel 47 om fuldbyrdelse af domme, der lyder på udredelse af penge. Ikke desto mindre finder den – ligesom de andre regler i dette kapitel – anvendelse på alle udlæg. Bestemmelsen i § 509 er ved reglerne i §§ 602,614 og i KL § 1 tillige gjort anvendelig på udpantning, arrest og konkurs.<sup>161</sup> Skyldneren antages også at nyde godt af transbeneficiet over for en pantnaver, der tager den pantsatte ejendom til brugeligt pant, jfr. UfR 1929.530H og VLT 1935.55.

#### 4. Personlige rettigheder

Formuerettigheder kan i almindelighed omsættes, være sig ved overdragelse, kreditorforfølgning eller arv. Der findes andre rettigheder, som er personlige i den forstand, at de ikke frit kan overføres fra den ene til den anden.<sup>162</sup> Her tænkes kun på begrænsninger i overførligheden ved kreditorforfølgning. Gennemførelsen af en kreditorforfølgning forudsætter, at vedkommende ting eller rettighed kan sælges eller inddrives. Heraf kan dog alene slutes, at udlæg kun kan gøres i aktiver, som efter deres beskaffenhed i almindelighed er overdragelige; men ikke at kreditorforfølgning forudsætter, at tingens ejer under de foreliggende omstændigheder lovligt kan overdrage dem. Udlæg kan således ikke gøres i kravet på folkepension, men vel i en fast ejendom, som er solgt ved et utinglyst skøde,

160. *Munch-Petersen* antager s.107-8, at motiverne alene lægger vægt på formuleringen af protokollatet i fogedbogen. Dette er vistnok en misforståelse af motiverne. Se iøvrigt nedenfor s.208.

161. Se herom og om skyldnerens adgang til i medfør af KL § 83 at få en understøttelse af boet Skifteretten s.52 med note 10 og s.62.

162. *Ross: Ret og Retfærdighed* s.257 ff.,261,274 ff. og *v. Eyben I* s.11-12.

uagtet rekvisitus (sælgeren) ikke i den foreliggende situation er berettiget til at overdrage den til rekvirenten.<sup>163</sup>

#### a. OPHAVSRETTIGHEDER<sup>164</sup>

Så længe en forfatters værk ikke er offentliggjort, kan efter forfatterlovens § 12 hverken forfatterens eller hans arvingers kreditorer ved retsforfølgning opnå adgang til at offentliggøre det eller til at råde over forfatterens manuskript. Kreditorerne kan ej heller foretage en fornyet offentliggørelse af et allerede offentliggjort værk. Kreditorerne kan derimod gøre udlæg ikke alene i det udbetalte økonomiske udbytte af forfatterretten, men også i krav og forventning om udbytte af løbende udgaver eller af fremtidige udgaver af allerede offentliggjorte værker. Efter forfatterens død kan udlæg også gøres i det eventuelle udbytte af værker, som aldrig har været offentliggjort. Mærkeligt nok har kreditorerne således efter forfatterlovens § 12 en *videre* adgang til at gøre udlæg i fremtidens udbytte, end de ville have efter den almindelige regel om udlæg i gensidig bebyrdende kontrakter i Rpl § 511.

Det er ikke muligt at give den i § 531,stk.2 nævnte underretning om udlæg til den, med hvem forfatteren måtte slutte aftale om udgivelse af sit værk. Udlæg i vederlaget efter en endnu ikke indgået forlagskontrakt nyder derfor kun ringe beskyttelse. Forlæggeren bliver frigjort ved erlæggelse i god tro til forfatteren. Udlægget er derimod uden videre tinglig beskyttet, og det er derfor for en rent formel betragtning naturlig nok, at det i § 12 er fastslået, at oppebørsel af vederlag i strid med et sådant udlæg straffes efter Strfl § 283 som skyldnersvig.<sup>165</sup> Forsætskravet vil vel afbøde de uheldige virkninger af denne. Udlæg i vederlag efter kontrakter, som endnu ikke er indgået, kendes ikke på andre områder i dansk ret. Udkast til lov om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker, 1951, foreslår denne – uønskværdige – fravigelse af de almindelige regler om genstanden for udlæg afskaffet, se udkastets § 29 og bemærkningerne i betænkningen s.142. Grunden til, at forfatterloven har givet denne sær-

163. Sml. *Ussing*: Almindelig del s.255-56.

164. Se hertil v. *Eyben I* s.36-37 og – særligt om kreditorforfølgning – *Hartvig Jacobsen*: Ophavsretten s.257 ff. og *Torben Lund*: Billedkunsten i retlig belysning s.255 ff.

165. Sml. *Hurwitz*: Kriminalret,speciel del,s.431 ff.

regel, er vel, at den har villet give en godtgørelse for udelukkelsen af retsforfølgning mod selve ophavsretten. Denne udelukkelse er imidlertid ikke en handling, som nødvendigvis kræver betaling.

I forfatterlovens § 29 findes en regel, hvis indhold ganske svarer til § 12, om retsforfølgning mod *kunstnerretten*.

Om *patenter* findes en bestemmelse i patentlovens § 3, hvorefter kreditorerne vel kan søge sig fyldestgjort i meddelte patenter, men ikke i retten til at få patent. Lovgivningen indeholder ingen regler, der afskærer retsforfølgning mod uregistrerede *varemærker* og *mønstre*.

#### b. ERSTATNINGSKRAV

α. GODTGØRELSE FOR IKKE ØKONOMISK SKADE. Et krav på godtgørelse af ideel skade har hjemmel i § 15,stk.1 og 2 i ikrafttrædelsesloven. Kravet kan ikke *overdrages*, før dets eksistens og størrelse er anerkendt eller fastslået af domstolene, jfr. 3.stykke i samme bestemmelse. Om adgangen til kreditorforfølgning er ikke givet nogen regel. Den slutning må dog i hvert fald kunne drages fra § 15,stk.3, at bortsalg som led i en kreditorforfølgning først ville kunne ske, når kravet og dets størrelse var fastslået, jfr. herved Rpl § 511,stk.2 i.f. Endvidere ligger det nær at slutte at skadelidte (rekvisitus) inden for afkræftelsesreglernes grænser frit kan føre både forhandlinger og retssag om sit krav uanset et eventuelt udlæg. Det betyder bl.a., at kreditorerne ikke kan hindre skadelidte i at kræve erstatning i form af en livrente el.lign., som efter FAL §§ 116,118 og 123 ville være unddraget kreditorforfølgning, jfr. UfR 1933.241 H med note 2 og *Ussing*: Almindelig del s.257. At tillade kreditorerne at foretage udlæg i det ikke endeligt fastsatte krav på godtgørelse ville således alene være en tilladelse til at stille sig i kø. Dette tjener næppe noget rimeligt formål, og derfor er kreditforfølgning i det uoverdragelige godtgørelseskrav udelukket.

Reglen i § 15,stk.3 finder formentlig tilsvarende anvendelse på de godtgørelseskrav, der har hjemmel i specialregler uden for § 15, f.eks. Rpl's kapitel 93 a om oprejsning i anledning af strafferetlig forfølgning.<sup>166</sup>

166. § 1018e indeholder en regel om arv af krav på erstatning af formueskade. Kapitel 93a er indsat i Rpl ved lov nr.209 af 23.7.1932. Denne lov burde i stedet for den ufuldstændige § 1018e have gentaget eller henvist til § 15. Lovens motiver, RT 1930/31,tillæg A,sp.4947 ff., omtaler ikke bestemmelsen i ikrafttrædelseslovens § 15.

*β.* ERSTATNING FOR PERSONSKADE OG FOR TAB AF FORSØRGER. Almindelige lovregler om overførligheden af krav på erstatning findes ikke, hverken om erstatningskrav for tingsskade eller for personskade.<sup>167</sup> Der er næppe heller trang til at hindre kreditorforfølgning mod tingsskadeerstatning i det omfang, sådan forfølgning er mulig efter § 509. Anderledes med personskade. I udkastet til lov om gældsordning er foreslået at undtage både krav på og udbetalt »erstatning for legemlig skade« fra kreditorforfølgning. Den udbetalte erstatning dog kun, for så vidt den »er holdt afsondret fra skyldnerens øvrige formue«, se betænkningen s.104 og 281. Arbejdsløn er i vid udstrækning beskyttet mod kreditorerne. Invaliditetserstatning skal træde i stedet for indtægten. Også den bør derfor være beskyttet. Udkastets regel er rimelig; men den er ikke gældende ret, jfr. UfR 1933.242 H.

Som et beskedent skridt henimod forslaget regel foreslår *Ussing* at anvende § 15,stk.3 analogt på sådanne erstatningskrav, jfr. Almindelig del s.257.<sup>168</sup> Redaktionsnoten til UfR 1933.242H synes derimod at antage, at kreditorerne kan tilegne sig kravet, såsnart det er gjort gældende. *Ussing*s opfattelse har vistnok gode grunde for sig. Argumentationen ovenfor under *α.* har samme bærekraft her som der.

Afdødes kreditorer kan ikke gøre udlæg i de forsørgedes krav på tab af forsørger, sml. om livsforsikring FAL § 104. Om retsforfølgning fra erstatningsberettigedes kreditorer gælder formentlig samme regel som om invaliditetserstatning.

### C. BETINGEDE RETTIGHEDER

Efter § 511,stk.1 kan udlæg ikke gøres i fremtidige erhvervelser, men kun i rettigheder, som allerede er erhvervet ved udlæggets foretagelse. At rettigheden er betinget eller knyttet til en tidsfrist er efter § 511,stk.2 ingen hindring, blot rettigheden kan identificeres på grundlag af en sådan beskrivelse af den, som kan gives i fogedbogen, jfr. § 528,stk.1.<sup>169</sup>

167. § 4,stk.5 i jernbanerstatningsloven bestemmer dog, at krav på erstatning af personskade ikke kan overdrages eller gøres til genstand for kreditorforfølgning. Bestemmelsen må formentlig fortolkes i overensstemmelse med ikrafttrædelseslovens § 15,stk.3.

168. Se også *Stig Jørgensen: Personskade* s.285 ff.

169. Sml. om individualiseringskravet ved viljesbestemt pant reglerne i TL § 10 og KL § 152 samt *Ejendomsretten III* s.1402 og *Illum: Tinglysning* s.326-27.

Sondring mellem betingede rettigheder og fremtidige erhvervelser, som reglerne i § 511,stk.1 og 2 således bygger på, er formentlig identisk med en dengang gængs sondring mellem begreberne betingelse og retsstiftende kendsgerning, bl.a. *Lassen* i TfR 1888.112 note 13.<sup>170</sup> Begge begreber betegner vilkår for stiftelsen af en ret. Forskellen er, at mens en *betingelse* alene kræves opfyldt, fordi den er optaget i en viljeserklæring, må den retsstiftende kendsgerning være indtrådt, fordi dette forlanges af selve den retsregel, der hjemler rettens stiftelse.<sup>171</sup> Denne skillelinie er ikke egnet til at angive genstanden for udlæg. Der kan hverken foretages udlæg i den begunstigedes ret efter en livsforsikringspolice, jfr. FAL §116, i en båndlagt arv, jfr. arveforordningen § 28,<sup>172</sup> i en ægtefælles krav på boslod<sup>173</sup> eller i ventendes arv, jfr. loven om uskiftet bo § 13<sup>174</sup> og arveforordningens § 14. § 511's kriterium ville have ført til det modsatte resultat i de to førstnævnte tilfælde. Hvis et beløb ved testamente er tillagt en person, samtidig med at det er bestemt, at en anden skal have rentenydelsesretten, kan kapitalarvingens kreditorer i hvert fald kun gøre udlæg i beløbet med respekt af denne rentenydelsesret, og selv et sådant udlæg kan kun foretages, dersom arven er faldet ved testators død, men ikke hvis arven først falder ved rentenyderens død. I det første tilfælde er kapitalarvingens ret betinget af rentenyderens død, i det sidste er den tillige betinget af, at han overlever rentenyderen.<sup>175</sup> Begge betingelser er fastsat i en viljeserklæring, i testamentet. Hverken teori eller praksis har dog lagt vægt herpå, men har hjulpet sig med analogier fra reglerne om legal arv. Det er på grundlag af sådanne analogier, at man er nået frem til at tillade udlæg hos kapital-

170. Udkastet af 1877, hvori § 511,stk.1 første gang findes, indeholder ingen forklaring, se Motiverne s.199. Udkastet bygger formentlig på *Nellemanns* udkast fra 1871 s.142-43; se også *Læren om Execution*, 3.udgave s.127. 1.udgaven af denne bog kom i 1871. *Bang & Larsen III* s.477 finder det afgørende kriterium i, om *adkomsten* til fremtidige erhvervelser eksisterer eller ej.

171. En retsstiftende kendsgerning, der består i en vis begivenheds indtræden, kaldes *condicio juris*, jfr. *Ussing: Aftaler* s.455. Se også *Ussing* smstd.s.454 med note 47 og *Almindelig del* s.3.

172. Jfr. *Borum: Arveret* s.178 og *Borum-Iuul-Schlegel: Båndlæggelsesinstituttet i dansk ret* s.93-97.

173. *Borum: Familieret II* s.204-5 og *Ernst Andersen II* s.46, jfr. for ældre ret RU 224 i UfR 1924B.40.

174. Før denne lovs ikrafttræden antoges en lod i et uskiftet bo at kunne være genstand for udlæg, se betænkningen s.26 f. og *Harbou* i UfR 1935B.41.

175. *Borum: Arveret* s.198-202 og *samme: Arvefaldet* s.20-21.

arvingen, hvor arven er faldet, jfr. UfR 1938.824; men ikke hvor arvefaldet er udsat til rentenydelsesrettens ophør, jfr. UfR 1926.685 H. Andre sager har kunnet afgøres udfra § 511's ord. Dette gælder UfR 1940.591, som tillod udlæg i reservefondsandel i en kreditforening og UfR 1922.1009, der vistnok forudsætter, at udlæg ikke kan gøres i en ting, rekvisitus overvejer at købe.

Eksemplerne viser, at grænsen mellem de betingede rettigheder eller forventninger, som er genstand for udlæg, og de, der ikke kan gøres udlæg i, ikke kan fastsættes på grundlag af en eller anden generel definition af begreberne betingelse og retsstiftende kendsgerning. Afgørelsen af, om udlæg allerede nu kan gøres i tilfælde, hvor enhver aktuel udøvelse af en rettighed ligger ude i fremtiden, må træffes for hver enkelt type af rettigheder for sig udfra den lovgivning og de andre retskilder, som indeholder regler om disse rettigheder. Ordene i § 511,stk.1 og 2 kan herefter kun betragtes som en vag angivelse af en tendens.

Den praktiske gennemførelse af retsforfølgning mod fremtidskrav kan undertiden volde praktiske vanskeligheder. Det er uheldigt straks at bortselge krav, hvis værdi først kan bestemmes på et senere tidspunkt, på auktion. Denne vanskelighed består bl.a. ved udlæg i en arvings krav på udbetaling af sin arvepart fra et bo, som er under skifte.<sup>176</sup> § 511,stk.2 bestemmer derfor, at tvangsauktion ikke uden arvingens samtykke kan afholdes på grundlag af et sådant udlæg, før arveparten kan fordres udbetalt. Giver arvingen samtykke, kan auktion afholdes over anparten eller kravet på denne, men ikke over enkelte af de ting, der forventes at ville blive udlagt rekvisitus. Samme regel gælder andre udlæg i en persons ideelle anpart af en bestemt formuemasse. Bortsalg af enkelte ting ved auktion forudsætter, at udlæg er foretaget i disse ting. Den kreditor, som har et udlæg i anparten, kan vistnok med bevarelse af sin prioritetsstilling frafalde dette og foretage udlæg i så mange ting som påkrævet for at dække sin fordring.<sup>177</sup>

Der kan næppe angives nogen sikre almindelige retningslinier for, i

176. Se herved ovenfor s.55.

177. *Erwin Munch-Petersen* s.70 og *Frost* s.107 vil vistnok udtrykke dette ved at kalde udlægget i arveparten *foreløbigt*. Samme udtryk bruges af *Nellemann* s.127. Efter de dagældende regler var udlægshaveren imidlertid *forpligtet* til at ombytte sit udlæg i anparten med et udlæg i bestemte ting, såsnart sådanne kunne påvises, jfr. DL 1-24-30.

hvilket omfang udlæg kan gøres. Det kan dog fremhæves, at udlæg i retigheder, hvis aktualisering kan vare meget længe, i almindelighed ikke bør tillades. Muligheden af at kunne foretage et sådant udlæg vil sjældent være en sund kreditbasis. Den vil i reglen fremtræde som en tilfældig chance for de informerede kreditorer. Et illustrerende eksempel herpå er UfR 1938.824. I 1914 gjorde en kreditor udlæg i en arvepart med respekt af den rentenydelsesret, som hvilede på den. I 1937 døde rentenyderen. Dommen fastslog, at det beløb, for hvilket udlæg var gjort, skulle udbetales til kreditor, da udlægget ikke kunne anses for at være forældet, jfr. herved *Ussing*: Almindelig del s.478. Formentlig burde udlæg i arv, som tjener til rentenydelse, afskæres, uanset om arven siges at være »faldet« eller ej. I UfR 1938.824 blev kun rejst spørgsmål om forældelse. Indførelsen af reglen i § 13 i lov om uskiftet bo kunne give praksis grund til at ændre kurs, se herved s.26-27 i den betænkning, som ligger til grund for loven. Der kan på den anden side være grund til at strække sig lidt videre, hvis en skyldner undlader at hjemtage sine aktiver for at undgå, at de tilfalder hans kreditorer. Udlæg kan vel i almindelighed ikke gøres i bestemte genstande i et dødsbo for en arvinges gæld; men det antydes i UfR 1932.67H, at et sådant udlæg måske efter omstændighederne kan foretages, hvor særlige forhold foreligger, som tyder på, at adgangen til at få udlæg i bestemte ting forhales af boet.<sup>178</sup>

#### d. FORDRINGER IFØLGE GENSIDIGT BEBYRDENDE KONTRAKTER

α. En gensidigt bebyrdende aftale giver hver af kontrahenterne et krav på medkontrahenten. Kravene fremtræder som ydelse og vederlag. Denne gensidighed ophører, hvis et af kravene overføres ved kreditorforfølgning eller på anden måde. Kreditorforfølgning er udelukket i tilfælde, hvor kontrahentens person kan have spillet en væsentlig rolle for medkontrahentens beslutning om at indgå kontrakten. Dette gælder, hvadenten rekviritus har erlagt sin ydelse eller ej. Brugsrettigheder og krav ifølge en arbejdskontrakt på udførelse af arbejde kan derfor i reglen ikke tilegnes af lejerens eller arbejdsgiverens kreditorer. Undtagelse er dog gjort for så vidt angår universalforfølgning, jfr. KL § 17 og medhjælperlovens § 21,

178. Se herved *Troels G. Jørgensens* kommentar til dommen i TfR 1932.413 og *Borum*: Arvefaldet s.113-14.

se nærmere *Ussing*: Almindelig del s.258 og 200f. Bestemmer lejekontrakten, at brugsretten er overdragelig, kan den være genstand for kreditorforfølgning, jfr. UfR 1895.462.<sup>179</sup> En meget afvigende opfattelse har fundet udtryk i udkastet af 1877. Her antages, at brugsrettigheder ofte »på den ene side ikke er ligefrem overdragelig, medens det dog på den anden side ikke er udelukket, at en udøvelse af rettigheden i større eller mindre udstrækning kan foregå ved andre end lejetageren selv«, se motiverne s.197.<sup>180</sup> Denne opfattelse gør det nødvendigt at tage stilling til, hvordan kreditorer, der vil udøve lejerens ret, skal gå frem. Dette er sket i lovens §§ 504 og 508, som bestemmer, at lejerens kreditorer i slige tilfælde kan gøre udlæg i brugsretten med den virkning, at ejendommen ved fogedens foranstaltning administreres til fordel for rekvirenten.

Efter gældende ret har en lejer i de lejemål, der omfattes af lejeloven, i et vist omfang ret og pligt til – uden udlejerens samtykke – at låne eller leje en del af sin beboelseslejlighed til andre, jfr. nærmere LL §§ 54,stk.2, 135,stk.3 og 156,stk.1. Efter opfattelsen i motiverne skulle lejerens kreditorer kunne udnytte lejemålet i det omfang, han har fremlejeret, d.v.s. de skulle kunne pålægge fremlejetagerne at indbetale deres leje til sig, hvis fremleje er sket, og ellers foretage fremleje. Dette forekommer uantageligt og er da næppe heller nogensinde forsøgt.<sup>181</sup> Rpl's regler om kreditorernes adgang til at tage skyldnerens brugsrettigheder til brugelighed er derfor døde. De angiver den processuelle fremgangsmåde til gennemførelse af en ret, der ikke eksisterer. Kreditorerne kan derimod gøre udlæg i fremlejeindtægter i samme omfang som i andre lejeindtægter.

*β*. Den første betingelse for, at udlæg kan gøres i skyldnerens krav på ydelser efter gensidigt bebyrdende aftaler, er, som det fremgår af udviklingen under  $\alpha$ , at ydelser af den pågældende art overhovedet kan være genstand for kreditorforfølgning. Er aftalen ikke opfyldt fra skyldnerens side, kan dernæst selve gensidighedsforholdet yderligere indskrænke overførligheden. De almindelige regler i § 511,stk.1 og 2 giver heller ikke en tilfredsstillende løsning af dette spørgsmål. De måtte vel føre til opstillingen af den rigtige, men utilstrækkelige begrænsning, at vederlaget efter

179. *Nellemann*: Execution s.109-10 og *Lassen*: Speciel del 1897 s.162 note 31b.

180. Jfr. *Munch-Petersen* s.258-59 og *Frost* s.85.

181. Fremgangsmåden kan næppe heller anvendes på de lejemål, der ikke omfattes af lejeloven.

aftaler, som endnu ikke er indgået, er undtaget fra udlæg, jfr. allerede *Bang og Lassen* III s.477.<sup>182</sup> Rpl har derfor i § 511,stk.3 tilføjet en særregel om udlæg i indgåede aftaler eller, som det siges, i »det, som skyldneren måtte kunne erhverve ifølge gensidig bebyrdende kontrakt, der ikke endnu er fuldstændig opfyldt fra hans side.«<sup>183</sup> At tillade kreditorforfølgning betyder, at medkontrahenten i almindelighed kun opnår frigørelse ved erlæggelse til rekvirenten, jfr. nærmere §§ 531 og 558. Rekvirenten pådrager sig derimod ikke ved udlægget noget ansvar for opfyldelsen af debtors forpligtelser over for medkontrahenten.

Den indbyrdes afhængighed mellem kontrahenternes forpligtelser består uanfægtet af udlægget. Medkontrahenten kan holde sin ydelse tilbage, kræve afslag og hæve kontrakten, som om intet var hændt. Dette vil imidlertid ikke altid være medkontrahenten nok. Han har måske ønsket at opbygge en forretningsforbindelse med skyldneren, men er ikke interesseret i at levere til rekvirenten. Udlægget kan hindre ham i at aftale ændringer i den oprindelige kontrakt med rekvisitus, da rekvirenten ikke kan forventes at ville samtykke i ændringer, der forringer hans udlæg. Hvor medkontrahenten skal yde først, er det endelig særligt ubehageligt for ham at skulle betale til rekvirenten, fordi det må befrygtes, at skyldneren, der jo åbenbart ikke har kunnet betale rekvirenten hans tilgodehavende, heller ikke vil være i stand til at opfylde sin forpligtelse over for medkontrahenten. Denne frygt vil dog ikke altid være så stærkt begrundet, at medkontrahenten i medfør af Kbl § 39 kan nægte at erlægge til rekvirenten og – hvis han ønsker det – i stedet erlægge til rekvisitus.

En regel, der skal dele sol og vind lige mellem de tre implicerede parter, må gå ud på, at udlæg vel kan foretages; men kun med den virkning, at medkontrahenten ikke nødsages til at erlægge til rekvirenten eller afskæres fra at aftale ændringer med skyldneren, der forringer værdien af udlægget, hvis erlæggelsen eller ændringen medfører nogen væsentlig ulempe eller risiko for ham, jfr. JD 1954.195. Til en sådan regel må føjes et ubetinget udlægsforbud for så vidt angår visse kontrakttyper, navnlig livsforsikring og arbejdsaftaler. Lovbestemmelsen om emnet, § 511,stk.3, giver unægte-

182. Se om undtagelserne i forfatterlovens §§ 12 og 29 ovenfor s.63 f.

183. Motiveringen for bestemmelsen findes i *Nellemanns* udkast s.143-52. Den er bl.a. fortolket af *Ussing*: Almindelig del s.260-66 og af *Munch-Petersen* s.71-75, der bygger på *H. Munch-Petersens* recensjonsafhandling i UfR 1896.645 ff.

lig ikke klart udtryk for disse sætninger. Ikke desto mindre giver de udtryk for gældende ret.

Andet punktum i § 511,stk.3 fastslår, at »ikke forfalden medhjælper- eller arbejds løn« er undtaget fra retsforfølgning, Denne regel er i det store og hele et naturligt supplement til trangsbeneficiet. Den afskærer kreditorerne fra at hindre arbejdsgiveren i at udbetale løn til arbejdere og hindrer, at kreditorerne ved at foretage udlæg for udbetalingen stiller sig i kø hos arbejderen. Reglen er ikke undtagelsesfri, jfr. nærmere nedenfor s.73 om tilbageholdelse af løn til dækning af underholdsbidrag og skat. Måske burde kreditorerne i videre omfang have adgang til at søge sig fyldestgjort i lønkrav, jfr. herom *Ekelöf* i Forhandlingerne på det 21. nordiske juristmøde, bilag VII og *Ussing: Almindelig del* s.264. Det kan imidlertid ikke undre, at Rpl under indtryk af lønmodtagerens kår i det 19.århundrede fandt det rigtigst helt at undtage lønkrav fra retsforfølgning, og vel heller ikke at motiverne efter tidens manér fandt det nødvendigt at begrundede denne undtagelse med »egentlige retsgrunde« og ikke kunne lade sig nøje med blot at henvise til »samfundets tarv og ved siden deraf humanitetshensyn«, jfr. *Nellemanns* udkast af 1871,s.149-50. Nellemann udtaler, at den egentlige retsgrund for den regel, han vil indføre, er ydelsens og modydelsens uadskillelighed. Derfor kan skyldnerens kreditorer ikke tilegne sig modydelsen, dersom de er ude af stand til, selvom de ville, at erlægge ydelsen. § 511,stk.3 gengiver Nellemanns tanke. Udlæg kan ikke ske, hvor den udlægssøgende kreditor ikke kan opfylde kontrakten.

Nellemanns teoretiske undermuring af reglen om arbejds lønnens ukrænkelighed er ikke god. Kreditor bliver aldrig ved at gøre udlæg *pligtig* til at opfylde skyldnerens forpligtelse over for medkontrahenten, og der kan meget vel være god mening i, at skyldneren uanset udlægget selv erlægger ydelsen til medkontrahenten, simpelthen fordi han finder, at dette er den mest smertefri måde, hvorpå han kan afvikle sin gæld. Det er ganske ligegyldigt, om andre ville kunne erlægge ydelsen, hvor det forholder sig sådan. I andre tilfælde kan rekvirenten være interesseret i at opfylde medkontrahentens krav på rekvisitus. Rekvirenten har adgang til at gøre dette. Afslår medkontrahenten udlægshaverens tilbud om betaling, kommer han i fordringshaveremora på samme måde, som hvis han afviser skyldnerens eget betalingstilbud. Rekvirenten bliver ved udlægget i stand til at tilbyde medkontrahenten betaling med denne virkning, sml.

*Ussing*: Almindelig del s.214. Dette er fastslået i UfR 1933.337, for så vidt angår udlæg i en afbetalingskøbers ret.<sup>184</sup>

Reglerne om overdragelser af fordringer ifølge gensidig bebyrdende aftaler kan i hvert fald i hovedsagen overføres på kreditorforfølgning. Det betyder, at medkontrahenten, hvor udlæg er foretaget, kan få adgang til at afregne til skyldneren, dersom erlæggelse til rekvirenten vil påføre ham omkostning eller ulempe. Reglens eget indhold fører til, at overførlighed ved overdragelse og ved kreditorforfølgning ikke altid falder sammen.<sup>185</sup>

Som nævnt indeholder § 511,stk.3,2.pkt. et forbud mod udlæg i *ikke forfalden arbejds løn*. Dette forbud fremtræder i § 511 som en simpel følge af hovedreglen om aftaler, »der ikke endnu er fuldstændig opfyldt fra hans (skyldnerens) side«. Var forbudet i 2.pkt. en rigtig følgeslutning, skulle det ikke rette sig mod udlæg i *ikke forfalden arbejds løn*, men mod udlæg i arbejds løn, som ikke er *fortjent*. Imidlertid forfalder arbejds løn i reglen til betaling bagud. Forskellen er derfor ikke stor. UfR 1957.442 tillod, at udpankning blev gjort torsdag kl.9 i løn for en uge fra onsdag morgen til tirsdag aften, uagtet arbejderen selv først kunne fordrø lønnen udbetalt torsdag kl.16.30. UfR 1955.163 nægtede at gøre udlæg den 31.7. i månedsløn for august, der forfaldt månedsvis forud, uagtet den 1.8. var en søndag, og forfaldstiden derfor antoges at være indtrådt allerede den 31.7.<sup>186</sup> Praxis synes herefter at lægge større vægt på, om lønnen er fortjent, jfr. også UfR 1951.749H og 1959.366. Dette kan næppe heller siges at stride mod Rpl. Begrebet forfaldstid bruges i lovgivningen i vekslende betydninger.<sup>187</sup> UfR 1934.415 tillader udlæg i modydelsen, hvor skyldnerens personlige arbejdsindsats kun var en ganske ringe del af den ydelse, han skulle erlægge.

Tjenestemandsløn er ikke et krav ifølge kontrakt og omfattes derfor ikke af § 511,stk.3. Tjenestemænd har imidlertid samme behov som andre arbejdere for at være sikret ret til selv at få deres løn udbetalt. Rpl er opmærksom herpå. Den indskrænker sig dog ikke til blot at gøre § 511, stk.3 anvendelig på tjenestemænd, men giver i § 513 en – i nutidsøjne

184. Jfr. ovenfor s.41 om afgørelsen i UfR 1936.955.

185. *Ussing*: Almindelig del s.256,261 og 263-66 samt *Sindballe* i Festskrift til *Ussing* s.485 ff.

186. Sml. herved *Ussing*: Almindelig del s.62 og *Gram* i UfR 1929B.220.

187. *Ussing*: Almindelig del s.59.

næppe velbegrunder – særregel. Herefter er kreditorforfølgning udelukket i ikke *udbetalt* tjenestemandsløn, pension og ventepenge. Reglen i § 513 finder ifølge tjenestemandsløvens § 35 tillige anvendelse på krav på tilbagebetaling af pensionsbidrag. Endnu et skridt videre går § 514, nr. 1, som opretholder reglen i § 2 i lov af 21.3.1874 indeholdende nogle bestemmelser om de militære underklassers formuesrådighed m.m., hvorefter udlæg ikke kan gøres i underofficerers, underkorporalers og meniges lønning eller godtgørelse.<sup>188</sup> Denne bestemmelse er blevet forstået således, at også den udbetalte løn er beskyttet mod retsforfølgning, jfr. UfR 1901.649.

Arbejdslønnens immunitet fastholdes ikke over for krav på underholdsbidrag og på skat. Krav på disse ydelser kan fyldestgøres af skyldnerens løn. Dette sker dog ikke ved udlæg, men ved en ordre fra politimesteren eller skattevæsenet til arbejdsgiveren om, når lønnens forfaldstid indtræder, at indbetale en del af lønnen til sig. På dette område ville et formeligt udlæg ikke være en praktisk foranstaltning. Det synes klart, at afholdelse af auktion før forfaldstid ikke bør tillades, sml. § 511, stk. 2 i.f., og efter forfaldstid opnås fyldestgørelse lettest ved at inkassere fordringen, sml. § 558.

Efter § 42 i Kommunal-skatteloven, lovbekendtgørelse nr. 67 af 9.3.1959, kan lønindeholdelse ske for personlige skatter til stat og kommune samt for kirkelige afgifter. Højst 40 pct. af ugiftes og 25 pct. af giftes løn kan dog tilbageholdes. Reglen gælder både for tjenestemænd og privatansatte. Det er ikke en betingelse for lønindeholdelse, at udpantning er forgæves forsøgt. Udpantningsretten begrænses ikke af de i § 42 nævnte brøker, men alene af Rpl § 509, sml. UfR 1957.442. Arbejdsgiveren er ansvarlig for det tab, han måtte påføre kommunen ved ikke at efterkomme dens pålæg om tilbageholdelse af løn.<sup>189</sup>

På tilsvarende måde kan politimesteren efter § 6 i lov nr. 133 af 7. maj 1937 om inddrivelse og sikring af underholdsbidrag give den bidragspligtiges arbejdsgiver pålæg om at tilbageholde det forfaldne bidrag. Loven sætter ikke et bestemt maksimum for, hvormeget der må tilbageholdes, men siger blot, at der efter politimesterens nærmere bestemmelse på den bidragspligtiges begæring må overlades ham det fornødne beløb til eget

188. UfR 1943.1194 finder, at vederlaget for civilbeskyttelsestjeneste også omfattes af reglen.

189. Mere indgående redegørelser for disse regler findes i *Glistrup: Skatteret* s. 518 ff. og i *Hartvig Jacobsen: Skatteretten* s. 377 ff.

og families underhold, jfr. herved justitsministeriets cirkulære nr.206 af 20.12.1937,I,A,stk.6. En bestemmelse i pålægget om, hvor meget den bidragspligtige har krav på at beholde, kan efterprøves af domstolene. Der kan både ske tilbageholdelse af tjenestemænds og af privatansattes løn, jfr. lovens § 11.<sup>190</sup>

De almindelige regler om kreditorforfølgning mod fordringer efter endnu ikke opfyldte gensidigt bebyrdende kontrakter fraviges foruden for løn også for så vidt angår krav ifølge aftaler om *livsforsikring*.<sup>191</sup> Rpl indeholder i § 515 en regel om retsforfølgning mod sådanne forsikringer. Reglen går ud på, at udlæg kan gøres, medmindre andet er aftalt eller fremgår af lovgivningen eller af den borgerlige rets regler. Denne mærkelige bestemmelse stiller ingen krav hverken til arten eller styrken af den retskilde, som kan bryde dens hovedregel. Ret beset udsiger den derfor i virkeligheden kun den truisme, at udlæg kan gøres, medmindre det ikke kan gøres.

Efter FAL § 116 kan hverken den begunstigedes eller forsikringstagerens ret over for selskabet gøres til genstand for retsforfølgning fra deres kreditorers side. Reglen gælder om alle krav efter forsikringsaftalen mod selskabet, således også krav på bonus. Det gør ingen forskel, om den begunstigedes ret er genkaldelig eller uigenkaldelig, sml. herved FAL §§ 108 og 109. Skal forsikringssummen udbetales ved forsikringstagerens død, og er ingen indsat som begunstiget, tilfalder forsikringssummen dog efter § 104,stk.1 forsikringstagerens bo. Forsikringssummen behandles i så fald som boets øvrige aktiver, jfr. bl.a. SKL § 45. Efter § 123 kan ej heller forsikringstagerens eller den sikredes ret efter ulykkes- og sygeforsikringer tilegnes af kreditorerne.

Livsforsikring er ikke alene et middel til opsparing til alderdommen eller til enkers og børns forsørgelse. Der opstår ved denne forsikringsform – men ikke ved ulykkes- og sygeforsikring – tillige et frit omsætteligt aktiv, som også forsikringstageren selv kan udnytte allerede før forsikringsbegivenhedens indtræden, f.eks. ved pantsætning, jfr. § 112. FAL har derfor fundet det rigtigst at gøre visse begrænsninger i livsforsikrings im-

190. Lønindeholdelse efter disse regler kan ske for de i lovens § 1 og i LOF kapitlerne 1 og 15 nævnte bidrag, jfr. §§ 14 og 201.

191. Se til det følgende *Ussing: Enkelte kontrakter* s.311-14, *Sindballe: Dansk forsikringsret II* s.75 ff. og *Drachmann Bentzons kommentar*.

munitet, jfr. s.152 ff i den kommissionsbetænkning, som danner grundlag for loven. Er en livsforsikringspolice overdraget, kan erhververens kreditorer gøre hans ret til genstand for kreditorforfølgning, medmindre erhververen er forsikringstagerens ægtefælle, eller erhvervelsen har fundet sted uden vederlag. Kommer forsikringstageren under konkurs, kan boet efter de nærmere regler i § 117 af selskabet kræve tilbagebetalt, hvad forsikringstageren i de sidste 3 år inden konkursen har brugt til betaling af præmier udover rimelighedens grænser.<sup>192</sup> FAL's regler om fritagelse for kreditorforfølgning finder efter § 9 i statsanstaltsloven, lovbekendtgørelse nr.11 af 15.1.1951, også anvendelse på de forsikringer, som er tegnet i *Statsanstalten for livsforsikring*.<sup>193</sup>

Aftaler om medlemskab i en *pensionskasse* er ikke undergivet reglerne i FAL, men en særlig lov om tilsyn med pensionskasser, lovbekendtgørelse nr. 163 af 26.5.1959. § 18 i denne lov bestemmer, at medlemmer og personer, til hvem der ydes pension, ikke kan råde over deres tilgodehavende i pensionskassen, og at deres kreditorer ej heller kan gøre sådanne beløb til genstand for retsforfølgning, jfr. herved UfR 1941.457 samt *Borum-Iuul-Schlegel* s.149 f. og 164 f.

Det sidste emne, som skal undersøges i dette afsnit, er spørgsmålet om, i hvilket omfang udlejerens kreditorer kan søge sig fyldestgjort i dennes krav på lejeren ifølge *lejekontrakten*. Hverken Rpl eller Lejeloven indeholder særlige regler om dette spørgsmål. Lovgivningen indeholder ikke noget forbud mod, at lejeindtægten ved udlæg skilles fra ejendommen, jfr. UfR 1934.97 og § 507,stk.3. Undersøgelsen falder i tre dele.

α. BRUGELIGT PANT. Efter den endnu gældende bestemmelse i DL 5-7-8 kan den, der har pant i fast ejendom, i tilfælde af misligholdelse tage pantet til brugelighed, det vil sige overtage ejendommens administration og oppebære dens indtægter, herunder lejeindtægter.<sup>194</sup> Panthaveren kan tilegne sig den leje, som ved overtagelsen endnu ikke er betalt, selvom forfaldstid er kommet før dette tidspunkt, jfr. nærmere Ejendomsretten III

192. Se herved også Skifteretten s.137-38.

193. Om ydelser efter den sociale forsikringslovgivning, se *Munch-Petersen* s.81 og *Frost* s.121. Om udlæg i feriepenge, se UfR 1959.379.

194. Reglerne om brugelig pant er omtalt i Ejendomsretten III,s.1611-14, i *Illum: Servitutter* s.265-66 og i v. *Eyben* II s.246 ff.

s.1407-8. Panthaverens oppebørsel hindres ikke af, at andre ringere prioriterede kreditorer har foretaget udlæg i lejeløbet, jfr. UfR 1932.783 H og 1934.625.

Panthaveren påtager sig ikke ved overtagelsen af ejendommens administration nogen hæftelse for de forpligtelser, der hviler på ejendommen, endsige for ejerens personlige gæld. Panthaveren kan fortrænges fra brugen af pantet af bedre prioriterede panthavere. Alle panthaveres tilgodehavender forfalder ved, at ejendom tages til brugelighed, jfr. pantebrevsformular I, pkt. 8, c.<sup>195</sup> Panthaveren kan, men behøver ikke foretage udlæg samtidigt med overtagelsen af ejendommens drift. Panthaveren skal aflægge regnskab til skyldneren over driften af ejendommen i den tid, han har haft den til brugelighed.

Reglerne om brugeligt pant kan ikke omfortolkes, således at de stemmer overens med de ovenfor s.69 nævnte bestemmelser i §§ 504 og 508.

**β. UDLÆG I FAST EJENDOM.** Udlægshavere – retspantehavere – i fast ejendom, der ikke tillige har en viljebestemt panteret, kan ikke søge sig fyldestgjort ved at overtage ejendommens drift, jfr. nedenfor s.86. Er udlægget foretaget i ejendommen alene, og ikke tillige i dens indtægter, kan rekvisitus fortsat oppebære leje og andre indtægter indtil det tidspunkt, hvor ejendommens indtægter efter bestemmelserne i auktionsvilkårene tilfalder auktionskøberen. Omfatter udlægget – hvad der som oftest er tilfældet – tillige ejendommens indtægter, kan udlægshaveren oppebære indtægter i tiden indtil auktionen, sml. § 558. Er der flere udlægshavere, tilfalder indtægterne den bedst prioriterede. Bedre prioriterede panthavere kan standse udlægshaverens oppebørsel ved at gøre udlæg i ejendommen eller ved at tage den til brugelighed. Det er ikke nødvendigt i udlægsdekretet at opregne hver enkelt indtægtspost. Udlægshaverens oppebørselsret er kun ganske kortvarig. Udlægshaveren kan ikke opnå en brugspantelignende stilling blot ved at undlade at begære auktion jfr. UfR 1938.139.<sup>196</sup> Han kan kun kræve indtægterne erlagt til sig, hvis han indgiver begæring om tvangsauktion. Sådant begæring kan indgives allerede inden udløbet af ankefristen, sml. §§ 541 og 542, stk. 2. Post 3,

195. Herom nærmere *Lund Christiansen*: Forfaldsklausuler i pantebreve s.94-96.

196. Se også § 505,3.pkt. og Motiverne af 1899 sp.151 f.n. Afvigende måske UfR 1934.207.

stk.2 i de sædvanligt brugte auktionsvilkår bestemmer, at udlægshaveren ved auktionen skal fremlægge regnskab over den leje eller anden indtægt, han måtte have oppebåret i tiden efter udlægsforretningen, og at beløbet kommer køberen tilgode.<sup>197</sup> Beløbet vil derfor kunne påvirke budene og derigennem blive fordelt mellem de efter auktionsvilkårene berettigede efter deres indbyrdes prioritetsstilling.

Udlæg i ejendommen »med deraf gående lejeindtægt« kan formentlig kun foretages, hvis det er nødvendigt for at udstrække udlægget til indtægterne for at skaffe udlægshaveren dækning, jfr. § 502 og *Frost* s.143.<sup>198</sup>

Lejerne bliver uanset udlægget frigjort ved i god tro at betale til rekviritus, jfr. JD 1957.191 og *Illum*: Tinglysning s.290.

γ. UDLÆG I KRAVET PÅ LEJE. Efter § 511,stk.3 afhænger besvarelsen af spørgsmålet om, hvorvidt en husejers kreditorer kan gøre udlæg i hans fordringer på leje af, om udlægshaveren »er eller ved udlægsforretningen sættes i stand til at« opfylde lejerens krav på udlejer. Det er i harmoni hermed, at panthaveren, der har overtaget ejendommens drift efter DL 5-7-8, oppebærer lejeindtægter. Det virker derimod umiddelbart overraskende, at den, der tillige gør udlæg i den faste ejendom, kan gøre udlæg i lejen for tiden fra udlægget til auktionen. Udlægget i ejendommen giver jo ikke udlægshaveren noget herredømme over den.<sup>199</sup> Det må herefter forekomme ganske usikkert, hvilke regler der bør opstilles om udlæg i lejen alene. Begrundelserne i den foreliggende retspraksis om dette emne er da også jævnligt meget konkrete og delvis modstridende.

Spørgsmålets løsning kan ikke udledes af ordene i § 511,stk.3. *Dels* fordi denne bestemmelse ikke er blevet til som et forsøg på at finde en rimelig og praktisk ordning, men er skrevet på grundlag af *Nellemanns* uheldige teoretisering over gensidige kontraktens retlige ejendommelighed, jfr. ovenfor s.71, *dels* fordi bestemmelsen ikke tager stilling til, om det

197. Formularen er aftrykt i *Hindenburgs* Formularbog s.326.

198. Jfr. præmisserne i UfR 1933.764.

199. Måske for at overvinde denne ejendommelighed antager *Frost* s.143, at »besiddelsen i retlig forstand« overgår til den udlægshaver, der både har udlæg i ejendommen og dens indtægter; tilsvarende *Illum* i Fast ejendom s.163. – Efter § 48 i Forslag til lov om tvangsauktioner medførte udlæg i indtægterne af fast ejendom, at ejendommens bestyrelse overgik til en af fogeden valgt bestyrer, jfr. RT 1889/90,tillæg A,sp.2462 og 2500.

bør have nogen betydning for adgangen til at gøre udlæg, om medkontra-  
hentens krav på rekvisitus helt eller delvist er tinglig beskyttet.

Et udlæg i lejekrav kan tænkes at støde an mod lejernes, mod ejerens  
og mod denne panthaveres eller øvrige kreditorers interesse. En sær-  
lig begrænsning i kreditorernes retsforfølgningsadgang kan formentlig kun  
begrundes i en hensyntagen til *lejernes* interesser. Spørgsmålet er, om  
lejerens beskyttelse kræver en klar regel om, at udlæg ikke kan ske, *eller*  
om det er tilstrækkeligt – som foreslået af *Ussing*: Almindelig del s.265-66  
– at opstille en vagere regel gående ud på, at udlæg vel kan foretages,  
men at lejeren uanset udlægget med frigørende virkning kan erlægge til  
ejereren, dersom det må befrygtes, at ejeren ellers ikke vil være i stand til  
at opfylde sine pligter som husvært overfor lejeren. På grund af brugs-  
rettens tinglige beskyttelse, jfr. TL § 3, vil en sådan frygt normalt kun  
være begrundet for så vidt angår ejerens pligt til at vedligeholde og op-  
varme ejendommen. Den vagere regel gør det nødvendigt for lejeren at  
udøve et efter omstændighederne vanskeligt skøn, og den udsætter ham  
for i tilfælde af – alvorlige – fejlskøn eventuelt at skulle betale to gange.<sup>200</sup>  
Komplicerede afregningsspørgsmål kan opstå, hvis flere kreditorer fore-  
tager udlæg, der beslaglægger lejen langt ud i fremtiden. En sådan form  
for retsforfølgning kan vel også undertiden være ubehagelig for *den al-*  
*mindelige kredit*. De personlige kreditorer har dog ikke så ofte større  
glæde af fast ejendom og nyder iøvrigt en vis beskyttelse gennem reglen i  
KL § 23. Hensynet til *ejerens interesse* i at holde lejerne uden for sit mel-  
lemværende med kreditorerne kan næppe bære en regel om udelukkelse af  
retsforfølgning, men kun en påvisningsret, jfr. § 506. Panthaverne kan selv  
varetage deres interesse. Udlægshaverens oppebørselsret bortfalder, når  
ejendommen tages til brugeligt pant, sml. v. *Eyben II* s.77-79.

Udlæg bør herefter næppe gives i fremtidige lejeindtægter uden nogen  
begrænsning; men i hvert fald kun i bestemte lejekrav angivet ved lejemål,  
beløb og forfaldstid. UfR 1958.289H (HRT 1957.870) og 1937.1114  
nægter et almindeligt udlæg i fremtidige (frem)lejeindtægter. 1958-dommen  
citerer som hjemmel herfor § 511,stk.3, mens 1937-dommen henviser til,  
at beskrivelsen af det udlagte ikke er tilstrækkelig bestemt, medmindre de  
enkelte udlagte lejebeløb opregnes, jfr. §§ 511,stk.2 og 528,stk.1.<sup>201</sup> I for-

200. Saml. herved præmisserne i UfR 1938.139.

201. Denne sidste begrundelse er næppe holdbar, sml. VLT 1934.4.

falden leje kan udlæg formentlig foretages uden begrænsninger. For så vidt angår udlæg i bestemt angivne, ikke forfaldne lejekrav har UfR 1934.97 H tilladt udpantning dagen før forfaldsdag i leje for den følgende måned. Det er vanskeligt at fastsætte en bestemt grænse for, hvor langt ud i fremtiden man kan gå. Kommentaren til UfR 1934.97 i TfR 1934.435 siger intet om, at en grænse må sættes. UfR 1938.139 nægter imidlertid udlæg i et lejekrav, hvis forfaldstid først indtrådte ca. et halvt år senere. Fastsættelse af en bestemt tidsgrænse ville kræve lovhjemmel. Indtil videre bør nok UfR 1934.97 betragtes som et særtilfælde, således at udlæg i bestemte lejekrav i almindelighed udelukkes, også »ganske kort tid« før forfaldstid. Det må befrygtes, at en smidig regel på dette område gør mere skade end gavn.

### 5. Almene hensyn til hinder for kreditorforfølgning

Der kan ikke gøres udlæg i *briller, kunstige tænder, proteser eller lign., som benyttes af skyldneren*. De hidtil omtalte regler om fritagelse af visse genstande fra udlæg udelukker ikke en afbetalingssælger fra at tage sådanne ting tilbage. I disse tilfælde er skyldneren derimod også beskyttet mod en sådan retsforfølgning. UfR 1943.657, som nægter at give kunstige tænder tilbage til afbetalingssælgeren, søger tilsyneladende at finde hjemmelen herfor i læren om tilvækst, idet den taler om »ting, der fra at være selvstændige løsørengstande er blevet forbundet med personen som kunstige nødvendige dele af denne«. Denne begrundelse er både uholdbar<sup>202</sup> og unødvendig. Respekten for næsten må være hjemmel nok. Dette gælder også for den regel, som praksis har dannet, hvorefter afbetalingssælgeren ikke kan fratage køberen hans nødtørftigste beklædning, jfr. herved UfR 1941.1140. I og for sig kunne en hjemmel for *udlægsfritagelse*, men også kun herfor, også findes i § 509 eller dennes analogi. JD 1935.40 henfører vielses- og forlovelsesringe under § 509,stk.1. Retten til disse ting er derimod ikke en personlig ret og som sådan altid undtaget fra udlæg. Fabrikanten og forhandleren nyder ingen beskyttelse mod kreditorforfølgning.

Efter § 510 kan der ikke gøres udlæg i *militæres uniformer* eller udrustning; ej heller i *civile tjenestemænds uniformer* eller »i genstande, som af dem holdes og bruges til deres embeders eller bestillingers udførelse«.

202. Udelukkelsen af tilbagetagelse af indlagte ting gælder vistnok kun, hvor tredie-mand har en ret over hovedtingen, jfr. *Illum*: Fast ejendom s.147 ff.

Efter § 514,nr.6 kan udlæg ikke gøres i »skipperens og *skibsmandskabs om bord i skibet værende ejendele*, som udkræves til tjenesten om bord, når skibet er udklaret for en rejse og iøvrigt sejlferdigt«.

### 6. Udelukkelse af kreditorforfølgning ved aftale<sup>203</sup>

Efter KL § 3 hører arv, legater og gaver, som tilfalder skyldneren under konkursen, til boet, medmindre »retsgyldige bestemmelser af arveladeren eller giveren er til hinder derfor«, og efter rpl § 512 kan udlæg ikke gøres, »når det ved retshandler med tredemand eller ved dennes bestemmelser retsgyldig er fastsat, at kreditorer ikke kan søge fyldestgørelse i godset«. Begge lovbestemmelser bygger på en antagelse om, at undtagelse fra kreditorforfølgning i et vist omfang kan bestemmes ved viljeserklæring; men ingen af bestemmelserne giver noget bidrag til besvarelsen af spørgsmålet om, i hvilket omfang kreditorerne må respektere sådanne viljeserklæringer.<sup>204</sup>

Reglerne om båndlæggelsesbestemmelseres gyldighed er forskellige, alt eftersom bestemmelsen træffes af kapitalejeren selv, af en arvelader, en giver eller medkontrahenten efter en gensidig bebyrdende kontrakt. Fremstillingen af reglerne må derfor opdeles i afsnit, efter hvem afgiveren af viljeserklæringen om båndlæggelse er.

α. En person kan i almindelighed ikke gyldigt selv bestemme, at en del af hans formue ikke kan tjene til fyldestgørelse af hans kreditorer. En sådan *selvbåndlæggelse* behøver kreditorerne ikke at respektere, jfr. UfR 1931.799 og *Borum-Iuul-Schlegel* s.145 ff.

β. ARV kan båndlægges ved en bestemmelse herom i arveladerens testamente. Drejer det sig om tvangsarv, er en sådan bestemmelse dog kun gyldig, hvis den forsynes med en kgl. konfirmation, jfr. nærmere § 28 i arveforordningen og *Borum: Arveret* s.164 ff. Virkningen af en konfirmeret båndlæggelsesbestemmelse er, at arvingerne »ikke kunne råde over kapitalen, men alene oppebære renten«. Dette er blevet forstået således, at også kreditorforfølgning i den båndlagte arv er udelukket. Fritagelsen for

203. Se til dette afsnit *Borum-Iuul-Schlegel, Ussing: Almindelig del* s.258-60 og *Ejendomsretten I* s.218-20.

204. Se herved *Nellemanns* udkast s.143 og 270 samt *Motiverne 1877* s.199.

retsfølgning gælder både kreditorernes tilegnelse ved konkurs, udlæg, udpanning og arrest, jfr. UfR 1956.549. Udlæg i båndlagt arv kan heller ikke foretages således, at beløbet først udbetales til kreditor ved båndlæggelsens ophør, sml. ovenfor s.66. En bestemmelse i et testamente om båndlæggelse af friarv forstås på samme måde, medmindre testamentet indeholder afvigende bestemmelser, jfr. UfR 1953.995H.<sup>205</sup> En uegentlig båndlæggelse, som kun tjener det begrænsede formål at sikre en rentenydelsesret, er ikke til hinder for, at udlæg foretages i det båndlagte aktiv med respekt af den begrænsede båndlæggelse, jfr. UfR 1951.645. Det kan ikke gyldigt bestemmes, at arven kun båndlægges således, at kreditorfølgning afskæres, mens arvingen selv har helt fri rådighed over den, jfr. *Borum-Iuul-Schlegel* s.140. I renter kan udlæg ikke gøres før forfaldstid. UfR 1933.263H statuerer, at udlæg ej heller kan gøres på selve forfaldsdagen, idet båndlæggelsen – som det siges i dommen – afskærer kreditorerne fra »at hindre arvingen i ved forfaldstid at oppebære de ham tilkommende renter«. Lader arvingen renterne henstå *efter forfaldstid*, må kreditorerne, når en passende tid er forløbet, foremøntlig kunne tilegne sig renterne. UfR 1933.263H udelukker ikke udlæg i sådanne tilfælde, jfr. *Troels G. Jørgensens* kommentar i TfR 1933.323.

γ. GAVER kan båndlægges ved giverens bestemmelse herom. Ydelsen af en gave tager ikke noget fra kreditorerne. Båndlæggelsen må ske samtidig med gavens givelse. Bestemmelsen er kun gyldig, hvis båndlæggelsen også er begrundet i andre hensyn end at tjene gavemodtagerens egen interesse i at afskære sine kreditorer fra at søge sig fyldestgjort i gaven, sml. *Borum-Iuul-Schlegel* s.157 ff. Bestemmelsen om udelukkelse af retsfølgning er i almindelighed kun gyldig, hvis den også udelukker gavemodtageren fra selv at råde over gaven, jfr. samme værk s.165 ff.

δ. En bestemmelse i en gensidigt bebyrdende kontrakt om, at det, en af parterne erhverver ved kontrakten, ikke kan tilegnes af hans kreditorer, vil i almindelighed ikke være gyldig. Undtagelse kan dog gøres, hvor fritagelsen for kreditorfølgning er et nødvendigt led i en generel ordning omfattende en flerhed af personer til forsørgelse, opsparing eller lignende formål, og størrelsen af de båndlagte beløb ikke står i misforhold til deltagernes kår, jfr. UfR 1941.457 og 833.<sup>206</sup>

205. Se nærmere *Borum-Iuul:Schlegel* s.174 ff.

206. Sml. *Borum-Iuul-Schlegel* s.149 f. og 164 f.

Efter § 38,stk. 2 i ulykkesforsikringsloven, som affattet ved lov nr.96 af 25. marts 1959, udbetales kapitalerstatninger i anledning af invaliditet på 15 % eller mindre i almindelighed til fri rådighed, mens andre kapitalerstatningsbeløb udbetales efter nærmere bestemmelse af Direktoratet for Ulykkesforsikring. Direktoratet bestemmer jævnlige, at en udbetalt kapitalerstatning båndlægges. Efter – en næppe ganske rimelig – praksis behøver kreditorerne kun respektere sådanne båndlæggelsesbestemmelser, dersom de udtrykkeligt udelukker også kreditorforfølgning, jfr. UfR 1935.972 og 1952.185. Den fortolkning, disse domme har foretaget, strider mod almindelige regler om fortolkning af båndlæggelsesbestemmelser, jfr. f.eks. den ovennævnte UfR 1953.995H og *Ussing*: Almindelig del s.255 f.

## C. UDLÆGGETS RETSVIRKNINGER

### 1. Udlæg i penge

Det siges i Rpl § 503,stk.3, at fogeden, hvis rede penge forefindes hos rekvisitus, har at udbetale disse til rekvirenten til hel eller delvis dækning af hans fordring. Kreditor får ejendomsret til pengene, ikke blot en sikkerhedsret. Rekvisitus kan ikke ved hjælp af sin påvisningsret efter § 506 hindre, at kreditor bliver fyldestgjort af hans penge, bortset fra det beløb, som rekvisitus i medfør af § 509 kan udtage. Ejheller kan rekvirenten nægte at modtage rekvisiti penge til dækning af en del af sit tilgodehavende og i stedet foretage udlæg for hele kravet i andre ting, jfr. *Ussing*: Almindelig del s.28.

Retsforfølgning mod *fremmed valuta* må formentlig ske efter reglerne om udlæg i kursnoterede værdipapirer. Det vil sige, at de fremmede penge i overensstemmelse med § 557 og lov nr.302 af 21.12.1957 om valutaforhold bliver at sælge ved et pålideligt pengeinstitut. Debitor kan næppe heller hindre en sådan fyldestgørelse ved hjælp af påvisningsretten.

Det kan være betænkeligt at udbetale skyldnerens penge til rekvirenten, hvor muligheden af, at udlægget eller grundlaget for dette vil blive omstødt, ikke kan lades ude af betragtning. Det er imidlertid også en betænkelig sag at lade pengene forblive i rekvisiti besiddelse.<sup>207</sup> Ganske samme vanskeligheder opstår ved udlæg i (andre) negotiable papirer. Her klarer § 531,stk.1 vanskelighederne ved at give udlægshaveren ret til at forlange,

207. Sml. herved UfR 1948.227 og *Hurvitz*: Kriminalret, spec.del s.430 med note 2.

at fogeden tager dokumentet i sin besiddelse. Denne løsning på problemet må overføres på udlæg i penge. Det betyder, at pengene, hvis rekviritus ønsker at appellere udlægget, ikke udbetales til rekvirenten, men tages i forvaring af fogeden, indtil appelfristen – 4 uger, jfr. § 537,stk.1 – er udløbet, eller appellen er færdigbehandlet.<sup>208</sup> Udlæg i penge kan næppe foretages, således at pengene forbliver i rekviriti besiddelse, sml. UfR 1948.227.

## *2. Udlæg i rekviriti forfaldne fordringer på rekvirenten*

Ifølge § 503,stk.3 i.f. kan domhaveren ikke vægre sig ved at modtage betaling i forfaldne fordringer på ham selv, når disses rigtighed anerkendes. Dette betyder, at rekviritus under fogedforretningen kan modregne med forfaldne, ubestridte fordringer på rekvirenten. Bestemmelsen bør fortolkes i overensstemmelse med hovedreglerne i §§ 524,stk.4 og 484 om, hvilke spørgsmål en foged kan tage under påkendelse. Herved skabes hjemmel for at opstille lidt smidigere regler, end § 503,stk.3 isoleret betragtet ville føre til. Fogeden må således kunne tillade skyldneren at modregne, ikke blot når modfordringens rigtighed, dens eksistens, er anerkendt af rekvirenten, men også når rigtigheden er fastslået ved dom, jfr. UfR 1892.1334. Endvidere må fogeden tillade modregning med rekviriti fordring på trediemand, hvor dette kan ske efter de almindelige formueretlige regler, Gbl §§ 18 og 28, om modregning, dersom denne fordring er forfalden og dens rigtighed er erkendt eller fastslået. Fogeden vil normalt være i stand til at afgøre, om betingelserne i Gbl §§ 18 og 29 er opfyldt, jfr. herved UfR 1935.382 og 1938.987.

Fogeden må tage stilling til, om rekvirenten har krav på effektiv betaling, således at modregningen er udelukket.<sup>209</sup> I så fald må udlæg gøres i andre aktiver, uagtet skyldneren protesterer. I UfR 1946.151 blev udlæg i overensstemmelse hermed foretaget for et krav på feriepenge uden hensyn til skyldnerens ønske om at ville modregne med en fordring på tilbagebetaling af et lån.

208. Spørgsmålet er nævnt, men ikke afgjort i UfR 1940.961. *Bruun Andersen* og *Knud Jærner* diskuterer i UfR 1941B.13-15 brug af analogier af §§ 530 og 542, stk.2.

209. Jfr. herom *Ussing*: Almindelig del s.411-16.

Det er tidligere omtalt, at fogeden kan prøve, om eksigible krav er ophørt på grund af efterfølgende omstændigheder, se ovenfor s.18. Fogeden må derfor efter omstændighederne tage stilling til, om modregningserklæring, der er fremsat *før* udlægsforretningen, har bragt fordringen til ophør, jfr. UfR 1937.1100, eller om eksistensen af en konneks modfordring udelukker mora og dermed udlæg.<sup>210</sup>

Fremsætter skyldneren under udlægsforretningen ønske om at ville modregne med en ikke-konneks fordring, hvis rigtighed hverken er anerkendt at rekvirenten eller fastslået ved dom, må modregningen nægtes, hvis ordene i § 503 følges nøje, mens man, hvis § 503 blot forstås som en – overflødig og uheldigt formuleret – angivelse af, hvad almindelige regler om fogedens prøvelsesret fører til om modregning, må komme til forskellige resultater, alt efter hvilken grad af bestyrkelse af rekvisiti anbringende om modfordringens eksistens, som opnås ved det bevis, som kan præsenteres for fogeden, jfr. § 524,stk.4. Er beviset tilstrækkeligt, må modregningen tillades; er beviset uden værdi, må udlæg foretages i andre aktiver; og er beviset vel ikke tilstrækkeligt, men dog ikke ganske ringe, kan fogeden formentlig efter omstændighederne henvise rekvirenten til almindelig rettergang, jfr. § 484. Den sidstnævnte fortolkning er utvivlsomt den rimeligste. Den er vistnok også – omend nok ubevidst – lagt til grund i UfR 1950.951, der under en fortsat udlægsforretning efter § 534,stk.1 nedsatte rekvirentens restfordring med eet af rekvisiti fremsat erstatningskrav, men afviste tillige at reducere med et andet erstatningskrav. Begge krav var bestridte. Det er efter sagsfremstillingen i kendelsen uden videre klart, at det førstnævnte krav er hjemlet, mens det sidstnævnte næppe kunne gennemføres. Foretages udlæg i overensstemmelse med det anførte, fordi den umiddelbare sandsynlighed af rekvisiti forklaring om eksistensen af modkrav kun er ringe, og viser det sig senere, at rekvisiti forklaring dog var rigtig, er rekvirenten forpligtet til at erstatte rekvisitus den skade, han har lidt.<sup>211</sup> Dette udtrykkes i fremstillingerne af obligationsretten ved, at § 503, stk.3 ikke stiller et materielt krav om modfordringens likviditet, men at bestemmelsen alene har processuel betydning, jfr. *Ussing: Almindelig del* s.398 f. og 421 f. Det kan siges, at den forsvarrede fortolkning tager hårdt fat på Rpl's ord. Håndfasthed er imidlertid nødvendig, hvis det skal undgås,

210. Sml. UfR 1938.595 og *Ussing: Almindelig del* s.427.

211. Rekvirenten er ansvarlig, selvom han har handlet i god tro, sml. nedenfor s.124.

at detaljer i Rpl's regler om tvangsfuldbyrdelsen bliver et irritationsmoment på lovens gamle dage. Det må ikke glemmes, at de fogedretlige regler i Rpl i alt væsentligt var færdigskrevne før 1870.

### 3. Udlæg i andre genstande

Hvor kreditor ikke under fogedforretningen kan opnå øjeblikkelig fyldestgørelse, som ved udlæg i penge og forfaldne modfordringer, må udlæg foretages i andre genstande. De udlagte genstande forbliver skyldnerens ejendom. Sådant udlæg giver rekvirenten adgang til efter ankefristens udløb at realisere genstandene og giver ham samme ret til fyldestgørelse af provenuet, som indehaveren af en panteret stiftet på samme tid som udlægget ville have. Udlæg af denne art kaldes derfor, som nævnt ovenfor s.3 retspanterrettigheder.

Bortset fra penge og forfaldne modfordringer kan debtors ejendele ikke overføres til kreditor som dennes ejendom, således at gælden formindskes med det udlagtes værdi. Efter reglerne i Danske Lov var dette den normale fyldestgørelsesmåde. »Men hvis rørendis Gods og Løsøre nogen ved Nam og Udvurdering bekommet haver, det beholder hand uden videre Dom og Stadfæstelse, dersom Ejermanen det ikke strax paa Stedet indløser, . . .«, hedder det i 5-6-6. Det fremgår af 5-6-2 og 5, at skyldneren for så vidt angår jordegods havde ret til at indløse det udlagte i en vis tid efter indførslen. Var kreditor utilfreds med vurderingen, kunne han »paa Skyldnerens Skade og Fordeel ved offentlig Auction sælge det udvurderede Gods«, DL 1-24-32. Udlæg til ejendom efter disse regler gik af brug i løbet af det 18.århundrede, jfr. *Ørsted: Håndbog IV* s.640-42, *Bang & Larsen III* s.534 ff. og *Nellemann: Execution* s.228,note 1. Udlæg til ejendom foretoges af fogeden, DL 1-24-17, medmindre de drejede sig om en håndpanthaver, der søgte sig fyldestgjort i sit pant, jfr. DL 5-7-2 og 3. Herefter kan håndpanthaveren, hvis (rest)gælden ikke erlægges til den aftalte tid, eller hvis gælden er forfalden, fordi renten udebliver,<sup>212</sup> udnævne en vurderingsmand og opfordre skyldneren til også at udnævne en. Efterkommer skyldneren ikke opfordringen, kan panthaveren selv udnævne begge. Panthaveren kan derefter tage pantet til ejendom for den fastsatte

212. Bestemmelsen bør formentlig fortolkes i overensstemmelse med 5-7-8, således at den er anvendelig i alle tilfælde, hvor forfaldstiden indtræden let kan konstateres.

vurderingssum. Mens Rpl udførligt regulerer de personlige kreditors retsforfølgning, indeholder den kun enkelte spredte bestemmelser om panthaveres fyldestgørelse, nemlig om de spørgsmål, som traditionelt er blevet anset som rent processuelle, mens den holder sig fra alle materielt farvede spørgsmål. De gamle regler om pant, bl.a. om panthaverens udlæg til ejendom i DL 5-7-2 og 3,<sup>213</sup> er derfor blevet stående. De er ophævet i Norge, jfr. *Hallager-Aubert* II s.343.

Det er almindeligt antaget, at udlægshavere før Rpl kunne tage debitors faste ejendom til brugelighed. DL omtaler imidlertid kun denne fyldestgørelsesmåde for så vidt angår panthavere, jfr. 5-7-8 og 9. Sålænge fyldestgørelsen skete ved udlæg til ejendom, har der næppe heller været følt noget synderligt behov for en overtagelse til brugelighed efter panterettens mønster. Måske er et sådant behov opstået, efterhånden som udlæg til ejendom fortrænges af udlæg til realisation. Intet tyder dog på, at de personlige kreditorer har fået adgang til at søge sig fyldestgjort ved brug af debitors gods. *Skeie*: Civilproces III s.452 og *Alten*: Tvangsloven s.138 mener ikke, de personlige kreditorer har haft ret til at tage til brugelighed. Det forholder sig vistnok ligeså her i landet. Forfatterne før *Nellemann* nævner ikke en sådan adgang. Panthaveres benyttelse af beføjelsen var gået af brug, men livede op igen omkring 1850, jfr. *Torp*: Tingsret s.693, note 6. Dette rummer måske en forklaring på tilblivelsen af den nu almindelige opfattelse af ældre rets stilling til udlæg til brugelighed.

Motiverne til udkastet af 1877 s.196 hævder – i nøje tilslutning til udviklingerne i *Nellemanns Execution* (s.93 ff., navnlig s.97 i 3.udgave) om genstanden for udlæg – at det stemmer med forholdets natur, at en domhaver kan vælge i stedet for udlæg til forauktionering at tage debitors ejendom til brugelighed. Formentlig alene på grundlag af denne påståede overensstemmelse med forholdets natur hævder *Nellemann* s.231, at en personlig kreditor på samme måde som en panthaver kan tage debitors faste ejendom til brugelighed. *Nellemanns* forslag om at ligestille personlige kreditorer og panthavere udgik i udkastet af 1899, fordi fyldestgørelse gennem brug »bliver altid en slags spekulation på ejerens regning, der let kan føre til tab for denne, nemlig når ejendommen under administrationen forringes, eller konjunkturerne efterhånden bliver ugunstigere«, jfr. s.139. *Nellemanns* prestige var imidlertid stor. *Munch-Petersen* hævder s.258

213. Reglerne er omtalt i *Ejendomsretten* III s.1634-35 og *v. Eyben* II s.301-2.

alene på grundlag af *Nellemanns* egne udtalelser, at hans særopfattelse »efter den tidligere procesordning var gældende ret«.

Efter Rpl kan personlige kreditorer med de ovenfor under 1 og 2 nævnte undtagelser kun foretage udlæg til forauktionering. Når det – som tidligere nævnt – er almindeligt at betegne udlægget som en panteret, er det denne type udlæg, der sigtes til.

En viljesbestemt panteret stiftes ved pantsætterens løfte.<sup>214</sup> For at opnå retsbeskyttelse over for trediemand kræves yderligere foretagelse af en særlig *sikringsakt*. Denne kan bestå i rådighedsberøvelse, denuntiation, tinglysning eller registrering. Sikringsakten har flere funktioner. Den skal gøre pantsætningen kendt, således at også andre end panthaveren kan tage dens eksistens i betragtning ved vurderingen af skyldnerens kreditværdighed. Panteretten begrænser pantsætterens rådighed over pantet. Sikringsakten skal advare eventuelle medkontrahenter, således at han hindres i at råde over det pantsatte i strid med disse begrænsninger. Sikringsakten skal endelig på en betryggende måde konstatere, hvornår panteretten er stiftet.

Den, der overvejer at give en anden kredit, har ikke blot interesse i at blive bekendt med, hvilke viljesbestemte panterettigheder hans eventuelle skyldner har stiftet. Han har også en interesse i at vide, om der er foretaget udlæg hos ham. Udlæg begrænser rekvisiti rådighedsret over det udlagte, og konflikter om retten til det udlagte kan derfor opstå mellem udlægshaveren og andre rettighedshavere. En række af panterettens grundproblemer er således fælles for viljesbestemt pant og for udlæg. Den følgende udvikling bygger derfor på formuerettens begreber og systematik.

#### a. STIFTELSE

Udlæg stiftes ved fogedens bestemmelse herom. Bestemmelsen skal optegnes i *fogedbogen*, jfr. § 525,stk.1. De udlagte ejendele skal registreres, og denne registrering skal indføres i fogedbogen, jfr. § 528,stk.1. Ligesom almindelig pant ikke kan stiftes, jfr. KL § 151, kan fogeden ikke give et almindeligt udlæg. De udlagte genstande skal *vurderes* og vurderingsbeløbene indføres i fogedbogen, jfr. §§ 505 og 528,stk.1.

214. Se til det følgende Ejendomsretten III, navnlig s.1392 ff., *Poul Meyer* i Festskrift til Ussing s.387 ff. og v. *Eyben* I s.29 ff.

α. REGISTRERINGEN. Beskrivelsen af de udlagte ejendele i fogedbogen må være så nøjagtig, at genstandene senere kan identificeres, f. eks. når de skal sættes til auktion eller iøvrigt bringes ud af skyldnerens besiddelse, jfr. § 533, eller når fogedforretningen må fortsættes, fordi udlægshaveren ikke i første omgang fik tilstrækkeligt udlæg til at dække sin fordring, jfr. § 534. En registrering, som muliggør identifikation, er også en nødvendig forudsætning for at kunne give udlægshaverens ret tinglig beskyttelse og for at kunne straffe den rekvisitus for skyldnersvig efter Strfl § 283,stk. 1, nr.1, som disponerer over det udlagte i strid med denne ret.

Et særligt spørgsmål om gennemførelsen af Rpl's krav om registrering opstår med hensyn til *tilbehør* til den udlagte genstand. Et pantebrev i fast ejendom omfatter, når intet andet er aftalt, også ejendommens indtægter og tilbehør, jfr. nærmere pantebrevsformular I pkt.4 og 5 samt TL § 37. Det er således ikke nødvendigt i pantebrevet at opregne de enkelte indtægtskilders tilbehørsgenstande. Et udlæg i fast ejendom omfatter derimod kun tilbehøret og ejendommens indtægter, hvis der særligt er gjort udlæg i disse aktiver.<sup>215</sup> I det følgende tales alene om retsforfølgning med hensyn til tilbehøret. Indtægterne er omtalt ovenfor s.76 f.

Rekvirenten kan nøjes med at gøre udlæg i selve ejendommen. Han kan formentlig også inddrage tilbehøret under udlægget, selvom ejendommen alene efter vurderingen skulle kunne give ham dækning. Dette er antaget i UfR 1934.365 om en retsforfølgende panthaver, som kun gjorde udlæg for en del af sit krav og derfor havde en særlig interesse i at medtage løsøret; men det samme gælder vistnok for alle panthavere og personlige kreditorer.<sup>216</sup> Udlæg kan ikke gøres i tilbehøret alene, dersom ejendommen er pantsat. Heller ikke panthavere kan foretage et sådant udlæg, medmindre rekvirenten er den eneste panthaver.<sup>217</sup> De i § 507,stk.3 nævnte genstande kan dog aldrig ved udlæg skilles fra ejendommen.

Det er tvivlsomt, om en særlig registrering og vurdering af hver enkelt tilbehørsgenstand er nødvendig, hvor udlæg ønskes gjort både i ejendom og i tilbehøret. Til fordel for at kræve en udførlig registrering taler, at der ved auktionen må herske fuld klarhed over, hvilke genstande der følger med ejendommen. Auktionskøberen kan kun blive ejer af de ting, der er gjort udlæg i, jfr. UfR 1951.372. Bl.a. derfor er det ønskeligt. På den

215. *Illum*: Fast ejendom s.159.

216. *Illum* smstd.s.161.

217. Ejendomsretten III s.1521 og *Illum* smstd.s.161.

anden side er det kun de færreste udlæg, som fører til tvangsauktion. Et krav om udførlig registrering vil derfor koste meget overflødigt arbejde. End ikke i de tilfælde, hvor auktionen afholdes på grundlag af udlægget, ville en opregning af alt det tilbehør, der under fogedforretningen fandtes på ejendommen, fuldt ud tjene sit formål. Udlægshaverens ret udvider sig uden videre til også at omfatte tilbehørsgenstande, som er tilført ejendommen efter udlæggets foretagelse, og på samme måde udgår af udlægget tilbehørsgenstande, som skyldneren forbruger eller afhænder som led i en regelmæssig udnyttelse af ejendommen, jfr. § 528,stk. 3, uden at en continuation af fogedforretningen er nødvendig. Dispositionsbeføjelsen i § 528,stk.3 betyder ligeledes, at registreringen ikke er en angivelse af, hvilke genstande skyldneren ikke må råde over. Resultatet må derfor blive, at tilbehøret ved udlægget kan betegnes ved almindelige benævnelser; men inden en eventuel auktion bør det specificeres nøjere, hvilke løsørestande der følger med ejendommen som tilbehør. Den foreliggende retspraksis taler dog nærmest for *Munch-Petersens* og *Frosts* opfattelse, hvorefter § 528,stk.1 indeholder et krav om, at der allerest under udlægget skal ske en fuldstændig registrering.<sup>218</sup> Ingen af de afsagte domme – UfR 1948.513, 1950.892 og 1951.372 – er dog ganske klare.<sup>219</sup>

Det er nærmere godtgjort nedenfor s.90 ff, at udlæg er en tinglig beskyttet ret. En forudsætning for at kunne give en ret over en bestemt genstand tinglig beskyttelse er, at denne genstand kan identificeres. I VLT 1934.4 var udlæg gjort i rekvisiti »udestående fordringer efter hovedbog autoriseret 1. december 1928 og efter kladde«. Nogen tid efter gik rekvisitus fallit. Boet nægtede at respektere udlægget på grund af den svævende beskrivelse af genstanden. Boet fik ikke medhold. På samme måde må det antages, at et udlæg i en fast ejendom med tilbehør ikke alene er gyldig inter partes, men også nyder tinglig beskyttelse, hvis tilbehøret er beskrevet med en almindelig betegnelse, f.eks. »alt rette tilbehør, herunder det drifts-

218. § 528,stk.1 fandtes allerede i Nellesmanns udkast som § 296,stk.1 og optoges uændret i udkast 1877 som § 486,stk.1 og i udkast 1899 som § 374,stk.1. Den er ikke omtalt i motiverne til nogen af udkastene. Reglen er vel opfattet som en kontorteknisk selvfølgelighed. Der er ingen grund til at ophøje den til et ufravigeligt retsprincip, sml. om ældre ret *Nellesmann*: Execution s.128-29. – Spørgsmålet burde iøvrigt være løst ved lov nr.209 af 23.7.1932, der fjøede reglen i stk.3 til to oprindelige stykker i § 528.

219. Som teksten *Illum*: Fast ejendom s.160 samt – de lege ferenda – *Damsgaard* i UfR 1928B.189 f. og *Frøbert* i J 1956.441 ff.

inventar og driftsmateriel, der benyttes i den i ejendommen indrettede virksomhed«.

β. VURDERINGEN. Udlæg kan kun foretages i så meget af domfældtes gods, som behøves til opfyldelse af rekvirentens fordring. Det må herved tages i betragtning, at rekvirenten udover sin oprindelige fordring har krav på godtgørelse af sine udlæg til retsafgifter og andre nødvendige udgifter til fogedforretningens gennemførelse, og at han først kan få fyldestgørelse for sit krav ifølge dommen eller forliget, efter at trediemands eventuelle bedre prioriterede krav er dækket, jfr. § 502. Det er derfor en nødvendighed at *vurdere* det udlagte gods for at kunne bestemme udlæggets omfang. Denne nødvendige vurdering foretages af fogedvidnet, jfr. § 480, stk.2.<sup>220</sup> Godset skal vurderes til det beløb, som det skønnes at ville kunne indbringe på auktion med fradrag af omkostningerne ved salget, jfr. § 505. Klage over vurderingen må gøres gældende ved appel, sml. UfR 1925.702. Antages det, at der sammen med et udlæg i fast ejendom kan gøres udlæg i tilbehøret til ejendommen og – i et vist omfang – i dens indtægter, uden at hver enkelt genstand eller fordring registreres, må også kravene til vurderingen slækkes. Rpl anerkender dette, for så vidt angår indtægterne. Efter § 505,stk.3 skal ved udlæg i fordringer,<sup>221</sup> i rettigheder eller i indtægterne af faste ejendomme ikke foretages nogen egentlig vurdering. Man nøjes med et skøn. Denne – overflødige – bestemmelse nævner ikke tilbehør. Efter Motiverne 1877 er reglen i § 505,3.pkt. blot indsat som en erkendelse af det muliges grænser. Bestemmelsen gør ikke op med spørgsmålet om, hvorvidt der i enkelte tilfælde ikke består nogen praktisk trang til at foretage en vurdering. § 505's krav om vurdering må derfor i hvert fald kunne fraviges, hvor udlæggets udstrækning ikke er bundet af § 502's krav om begrænsning til det skyldige beløb, jfr. ovenfor s.88. Af § 481, stk.2 kan vistnok sluttes, at vurdering ej heller er fornøden, dersom rekvirenten og rekvisitus enes om en værdiansættelse.

#### b. SIKRINGSAKTEN

Som ved viljesbestemt pant er kravene til sikringsakten forskellige, alt eftersom udlægget foretages i fast ejendom, registreret skib, løsøre eller

220. Se nærmere om fogedvidner UfR 1938.953 og *Munch-Petersen* s.13-14. § 480, stk.2 er ændret ved lov nr.218 af 11.6.1959, se *Østergaard* i J 1959.368.

221. Jfr. herved VLT 1934.4.

fordringer. Reglerne om sikringsakten må derfor undersøges for hver type af genstande for sig.

α. FAST EJENDOM. Udlæg i fast ejendom skal tinglyses for at få gyldighed mod erhververe i god tro efter aftaler om ejendommen og mod retsforfølgning, jfr. TL § 1 og Rpl § 529,stk.2.<sup>222</sup> Også et udlæg foretaget af en panthaver kan tinglyses, selvom udlægget i det hele ligger inden for hans plads i prioritetsorden, sml. UfR 1928.738. Senere erhververe kan eksstingvere hans ret som udlægshaver til at begære auktion. De kan dog næppe bringe udlægspanthaverens beføjelse til i medfør af § 560,stk.3 at begære tilbehøret solgt sammen med ejendommen på en af en anden begæret auktion til ophør.

Udlægget kan kun tinglyses på ejendommen, hvis det »angå(r) en person, der ifølge tingbogen er beføjet til at råde over ejendommen«, TL § 12, stk.1.<sup>223</sup> Har debitor ikke fået tinglyst sin adkomst, skønt ejendommen tilhører ham, kan kreditor forlange tingbogen rettet, jfr. nærmere TL § 33.

β. DANSKE SKIBE, som har en registertonnage af tyve tons brutto eller mere, skal anmeldes til registrering, jfr. § 1 i skibsregistreringsloven nr. 93 af 29.3.1957.<sup>224</sup> Denne lovs anvendelighed hindres naturligvis ikke af, at Rpl § 531,stk.3 stadig henviser til den gamle skibsregistreringslov af 1.4.1892. Alle rettigheder over de i skibsregistret indførte skibe, herunder også udlæg, skal registreres for at opnå beskyttelse over for godtroende omsætningserhververe og mod retsforfølgning, jfr. lovens § 31. Lovens § 34 indeholder en bestemmelse af samme indhold som TL § 12.

γ. LØSØRE. Ved udlæg i fast ejendom og i skibe er sikringsakten ved udlæg den samme som sikringsakten ved viljesbestemt pant. Anderledes ved udlæg i løsøre. Her er rekvirentens ret i en vis tid efter udlægget beskyttet både over for kreditorer og omsætningserhververe helt uden foretagelse af nogen sikringsakt. Ved viljesbestemt pant kræves derimod enten tinglysning eller rådighedsberøvelse. Den norske pantelov af 12.10.

222. Se herved § 3,stk.4 i tinglysningsanordningen og formular XVII. Om aflysning af udlæg, se tinglysningsanordningen § 16.

223. Sml. herved nedenfor s.120 om UfR 1945.796H om udlæg efter arrest i ejendom, som rekviritus nu havde solgt.

224. Om registrering af skibe på mellem 5 og 20 tons, se lovens § 44 og v. *Eyben I* s.357 f.

1857 § 7 stiller samme krav til udlæg som til pant. Motiverne til udkastet af 1877 s.202 tager afstand fra tinglysning af udlæg i løsøre. Det ville være besværligt og ville iøvrigt næppe gøre nogen synderlig nytte. Et ubetinget krav om rådighedsberøvelse støder også an mod vægtige betæneligheder. En regel, der opfordrer kreditor til straks at berøve skyldneren besiddelsen af det udlagte, er i hvert fald uheldig. På den anden side kunne det måske befrygtes – *Nellemanns* udkast s.163-64 – at reglerne om underpant ville blive omgået, hvis kravet om en sikringsakt helt opgives for så vidt angår udlæg i løsøre.

Reglen i § 533,stk.2 er et kompromis. Rekvirentens ret nyder uden videre fuld tinglig beskyttelse, men beskyttelsen over for andre kreditorer bortfalder efter 12 ugers forløb, hvis der ikke forinden er afholdt auktion, eller godset er bragt ud af skyldnerens besiddelse.<sup>225</sup> Beskyttelsen over for kreditorerne bevares dog, hvis rekvirenten har været forhindret i at foretage disse skridt på grund af appel af udlægsforretningen eller trediemands ret.<sup>226</sup>

§ 533,stk.2 siger, at ved fristens udløb bortfalder beskyttelsen »over for skyldnerens kreditorer i tilfælde af konkurs eller senere udlæg«. Bestemmelsen må vistnok fortolkes således, at den ligesom andre regler om kreditorekstinktion<sup>227</sup> omfatter al retsforfølgning, f.eks. også udpantning og arrest. *Munch-Petersen* antager dog i *Skifteretten* s.252, at udlægget ikke i medfør af § 533,stk.2 kan tilsidesættes af et insolvent gældsfrågældelsesbo,<sup>228</sup> fordi reglerne om *afkræftelse* ikke er anvendelige i kapitel 3-boer. Det står imidlertid fast, at der indtræder *kreditorekstinktion* til fordel for sådanne boer, jfr. smstd.s.253. Spørgsmålet er da, om § 533, stk.2 er en regel om afkræftelse eller om kreditorekstinktion. En klar skillelinie mellem disse to begreber kan formentlig kun drages, hvor der er tale om at beskrive kreditorernes retsstilling over for rettigheder, hvis tinglige beskyttelse kræver foretagelsen af en sikringsakt. Kreditorerne

225. Tinglysningsfristerne i TL § 47 har en anden karakter. Retten er ikke indenfor fristen beskyttet uden tinglysning, jfr. Betænkning vedrørende underpantsætning af løsøre s. 12. – Besiddelsesbegrebet i § 533 har samme indhold som i reglerne om håndpant, jfr. herom v. *Eyben* I s.70-71.

226. Se herom nedenfor s.94.

227. Se om dette udtryk *Ross*: *Ejendomsret og Ejendomsovergang* s.138 ff. og v. *Eyben* I s.294 ff. og 313-14.

228. Ligeledes en skiftekommissions decision i UfR 1883.866, der begrundet resultatet med nogle ganske formelle – ligegyldige – betragtninger.

*eksstingverer* uden videre de ikke-sikrede rettigheder, mens kreditorernes tilegnelse af de sikrede rettigheder kun kan ske ved *afkræftelse*. Denne grænsedragning kommer til kort ved udlæg i løssøre. Her gælder en særegen regel. En sikringsakt kræves, men først efter 12 ugers forløb. En sådan atypisk regel bør puttes i den bås i systemet, hvor man opnår de rimeligste resultater. Der kan næppe findes nogen fornuftig grund til, at dødsbokkreditorerne kun kan fjerne gamle udlæg ved i medfør af KL § 145 at erklære boet konkurs. De bør derfor falde væk uden videre. Opnåelsen af dette resultat kræver, at § 533,stk.2 klassificeres som en regel om kreditorekstinktion.

I tilfælde af tvangsakkord i eller uden for konkurs volder afgørelsen om brug eller ikke brug af § 533,stk.2 ingen vanskeligheder. Tvangsakkord har hverken kreditorekstinktions- eller afkræftelsesvirkning. § 533,stk.2 kan derfor ikke komme til anvendelse.

Reglen i § 533,stk.2 betyder ikke, at et ældre udlæg *bortfalder* ved selve det, at et nyt udlæg foretages over 12 uger senere, mens genstanden stadig er i skyldnerens besiddelse. Reglen betyder kun, at det ældre udlægs prioritetsstilling forringes, således at den ældre udlægshaver først får dækning efter den yngre. Kreditorekstinktion går ikke længere, end dens formål kræver.<sup>229</sup> Den senere udlægshaver er derfor ikke berettiget til at sælge de udlagte genstande underhånden, blot med samtykke fra rekvisitus, jfr. UfR 1894.1046. Udlægget bortfalder derimod, hvis det ikke bliver dækket på tvangsauktionen.

Et senere udlæg fortrænger kun et ældre udlæg, dersom genstanden endnu befinder sig i skyldnerens besiddelse. Det ældre udlæg fortrænges ikke, hvis det senere udlæg først foretages, efter at tingen er fjernet, selvom tingen først er udleveret efter udløbet af 12 ugers fristen, jfr. UfR 1948.987. Kravet om rådighedsberøvelse bør næppe opretholdes, dersom skyldneren går konkurs, inden 12 uger er gået efter udlægget. Kravet om en sikringsakt tjener efter konkursens indtræden ikke noget fornuftigt formål. Det modsatte resultat er dog antaget i nogle ældre domme.<sup>230</sup>

229. Sml. *Illum*: Tinglysning s.243.

230. Jfr. UfR 1910.290 og 1922.443 forudsætningsvis. *Frost* s.156 mener, dommenes regel er »en gavnlige spore for udlægshaverne til at fremme retsforfølgning«. Det er svært at se det gavnlige i at tvinge udlægshaverne til at genere bobestyrelsen. Argumentet synes dog at have berøvet underretten i JD 1953.161 modet til at gå imod den gamle praksis.

Rekvirenten kan *forny* sit udlæg. Det vil sige, at han, når 12 ugers fristen er ved at udløbe, opgiver retten efter sit udlæg og samtidig foretager et nyt. Hans prioritetsstilling bestemmes af tidspunktet for det nye udlæg, jfr. UfR 1908.1 H, der stadfæster 1906.908, og SB 1954.245.

§ 533,stk.2 gælder kun for udlæg i *løsøre*. Det har da heller ikke nogen praktisk mening at stille krav om besiddelsesovergang ved de fleste andre arter af formuegoder. Kun for så vidt angår negotiable papirer og andre værdipapirer kunne reglen gøre nytte. UfR 1937.714 H lader spørgsmålet, om reglen omfatter disse dokumenter, stå åbent. Spørgsmålet bør formentlig besvares bekræftende, sml. herved bestemmelserne i Rpl § 531,stk.1 og Gbl § 22.

Rpl forringer rekvirentens retsstilling, hvis skyldneren 12 uger efter udlægget stadig er i besiddelse af løsøret. Den åbner derfor samtidig rekvirenten adgang til at hindre, at denne situation opstår. Efter § 542,stk.2 kan auktionen foregå, såsnart fristen for anke af udlægget, 4 uger, er udløbet, medmindre udlægget er appelleret inden udløbet af 4 ugers fristen; og efter § 530 kan udlægshaveren når som helst og uden hensyn til, om udlægget er appelleret, tage de udlagte genstande i sin bevaring.

Rekvirenten kan dog, hvor trediemand har en begrænset tinglig ret over de udlagte genstande, undertiden både være afskåret fra at afholde auktion<sup>231</sup> og fra at berøve skyldneren besiddelsen af genstandene. Den, der har et sekundært udlæg i ting, som er købt på afbetaling, kan ikke tage dem ud af køberens besiddelse, sålænge ejendomsforbeholdet består, jfr. UfR 1943.1193. En trediemand, der har tilbageholdelsesret i de udlagte genstande, er ej heller pligtig til at udlevere dem til rekvirenten, jfr. UfR 1940.593. I disse tilfælde suspenderes 12 ugers fristen, således at den først løber fra det tidspunkt, hvor tingene er i skyldnerens besiddelse, og hvor udlevering eller bortsalg ved auktion kan ske.

Man skulle på forhånd tro, at den indbyrdes prioritetsstilling mellem flere udlæg måtte bestemmes efter tidspunktet for deres foretagelse. Flere domme har imidlertid i stedet herfor givet udlæggene prioritet efter begæringens indgivelse.<sup>232</sup> Ved denne prioritetsforskydning undgås, at den

231. Se nedenfor s.145.

232. UfR 1923.185 og 678 samt 1925.124. Reglen må dog fraviges, hvor der går særlig lang tid mellem begæringen og udlægget, jfr. UfR 1950.902. Se også SB 1954.245 om en advokat, der modtog flere inkassationer på en insolvent skyldner.

rækkefølge, i hvilke fogedkontoret behandler de indkomne begæringer, får nogen retlig betydning, jfr. nærmere *Aage Hastrup* i J 1935.145-57. Spørgsmålet om den indbyrdes prioritet mellem flere samtidigt foretagne udlæg kan ikke afgøres af fogeden under udlægsforretningen, jfr. UfR 1944.643.

Mens virkningen af 12 ugers fristens udløb alene er, at rekvirentens beskyttelse over for rekviriti kreditorer bortfalder, bestemmer § 533,stk.3, at »enhver af udlægget flydende sikkerhedsret« fortabes, dersom der ikke er afholdt auktion inden et år efter udlæggets foretagelse,<sup>233</sup> medmindre dette ikke har været muligt for rekvirenten på grund af appel eller trediemands ret.

Ved udløbet af 1 års fristen bortfalder rekvirentens beskyttelse over for rekviriti godtroende omsætnings erhververe. Udlægget har derimod stadig gyldighed mellem parterne, og rekvirentens ret er formentlig stadig beskyttet overfor andre grupper af trediemænd, navnlig arvinger.<sup>234</sup> Arvingernes interesser er tilstrækkeligt betrygget ved, at de kan udstede præklusivt proklama.<sup>235</sup> Præmisserne i en kendelse, der er afsagt af østre landsret,<sup>236</sup> bygger på den antagelse, at udlægget falder helt bort ved årsfristens udløb. Dette stemmer ikke med lovens ord.<sup>237</sup> Rekviriti råden over tingen i strid med udlægget før det er bortfaldet ved forældelse, men efter at dets

233. Rpl siger »et år efter udlægsforretningens slutning«. Det er imidlertid uden betydning, om fogeden efter udlæggets foretagelse har erklæret forretningen for sluttet eller udsat, jfr. UfR 1945.404.

234. Anderledes *Frost* s.156 fn. – Det må iøvrigt erindres, at isnløvente fragåelsesboer omfattes af § 533,stk.2.

235. Udlæg i løsøre er vistnok – ligesom underpant i løsøre – genstand for præklusion. Det modsatte standpunkt hævdes af *Evaldsen: Obligationsret*, almindelig del s.523 og *Deuntzer: Skifteret* s.639, men uden anden begrundelse end en henvisning til, at udlæg er en tinglig ret.

236. UfR 1958.1054.

237. Den af landsretten forudsatte opfattelse kan muligvis finde en vis støtte i det forslag – fra byretsdommer *H. Nyegaard* – der ligger til grund for bestemmelsen. Forslaget findes i Jmt's sag 2k 1925.2342. Loven er imidlertid formuleret anderledes end Nyegaards forslag, og motiverne gentager ikke hans begrundelse. De trykte motiver til reglen, der er indført ved lov nr.209 af 23.7.1932, er indholdsløse, se RT 1927/28, tillæg A, spalte 2313. Udtryksmåden i *Troels G. Jørgensen: Retsplejeudvalget* s.71 og s.140 kunne tyde på, at 1 års-reglen er blevet anset som en forældelsesregel, men dette siges dog ikke klart.

beskyttelse er bortfaldet ved årsfristens udløb, er strafbart som skyldnersvig efter strfl § 283, jfr. *Hurwitz: Kriminalret, spec.del s.432.*

Spørgsmålet om betydningen af fristoverskridelser, der ikke skyldes rekvirentens forhold, må besvares ens for de to frister i § 533. Efter begge bestemmelser skal auktionen – i 2.stk. tillige udleveringen – have fundet sted ved fristens udløb. Dette må fortolkes således, at fristen også anses for overholdt, blot rekvirenten har indgivet begæring om foretagelsen af disse foranstaltninger så betids, at de normalt ville være blevet iværksat inden for fristen. Forsinkelser, der skyldes fogedkontoret, jfr. UfR 1937. 714H med note 1, eller at fogeden har måttet påkende ubegrundede indsigelser fra rekviritus eller trediemand, bør ikke komme rekvirenten til skade, sml. UfR 1926.640, note 1.

Hvor trediemands ret har været til hinder for at afholde auktion eller for at bringe tingen ud af skyldnerens besiddelse, suspenderes som nævnt fristerne i § 533. Når denne hindring falder bort, f.eks. ved ophør af trediemands ret, skal rekvirenten for at bevare beskyttelsen af sin ret foretage de foranstaltninger, bestemmelsen nævner, inden en rimelig kort tid, sml. UfR 1958.1054. Der løber således ikke nogen 12 ugers eller 1 års frist.<sup>238</sup>

Ø. VÆRDIPAPIRER OG SIMPLE FORDRINGER. Før ikrafttrædelsen af Gbl den 1.7.1938 antog man, at der hverken krævedes denuntiation eller nogen anden sikringsakt for at give et udlæg i *simple fordringer* tinglig beskyttelse, jfr. *H. Munch-Petersen: Tvangsfuldbyrdelse, 1937, s.133.* Rpl's regler om udlæg i værdipapirer og simple fordringer blev i anledning af vedtagelsen af Gbl revideret ved lov nr.150 af 13.4.1938. Denne lov gav *ikke* regler svarende til Gbl § 31,stk.1 og 2 om udlæg i fordringer. Sådanne udlæg er derfor stadig uden videre beskyttet også over for rekviritus kreditorer og godtroende omsætningserhververe.<sup>239</sup> Rekviritus bevarer dermed sin legitimation over for skyldneren, jfr. § 531,stk.2, der bestemmer, at skyldneren efter den udlagte fordring frigøres ved erlæggelse til rekviritus efter samme regler som dem, der finder anvendelse ved overdragelse.

238. Anderledes *Illum: Tingsret I s.376* om 12 ugers reglen.

239. Jfr. *Ussing: Almindelig del s.244 og XXI.* – Lovens motiver omtaler ikke spørgsmålet, se RT 1937/38, tillæg A, spalte 2849 og 2992.

Det vil sige, at fordringens debitor i almindelighed<sup>240</sup> frigøres ved betaling til rekviritus, medmindre han har fået underretning om udlægget eller ad anden vej har fået kundskab eller formodning om overdragelsen, jfr. Gbl § 29. Dersom der er udstedt et dokument som bevis for fordringen, finder § 533,2. og 3.stk. anvendelse, hvis dokumentet er et legitimationspapir. Efter § 531,stk.1 kan udlægshaveren uden hensyn til dokumentets karakter forlange, at fogeden tager det i sin besiddelse.

Udlæg i *negotiable fordringer* og i *andre negotiable papirer* eksstingveres af godtroende omsætnings erhververe i medført af de almindelige regler om eksstinktion af rettigheder, jfr. Gbl § 14, aktieselskabslovens § 26 og AB 1958.293. Udlægget nyder derimod beskyttelse over for rekviriti kreditorer, selvom dokumentet forbliver i hans besiddelse, men denne beskyttelse bortfalder i overensstemmelse med reglerne i § 533. Debitor efter dokumentet frigøres ved erlæggelse til rekviritus i samme omfang, som han efter Gbl §§ 19 og 20 ville blive frigjort ved betaling til en overdrager. Den ovenfor nævnte bestemmelse i § 531, der efter sin ordlyd bl.a. gælder »værdipapirer«, omfatter alle negotiable papirer.

Debitor efter den udlagte fordring er kun forpligtet til at erlægge til rekvirenten, dersom denne kan præstere den fornødne legitimation, d.v.s. bevis for udlægget og ved udlæg i negotiable dokumenter og i legitimationspapirer tillige selve skylddokumentet.<sup>241</sup>

Det fremgår af redegørelserne under  $\gamma$  og  $\delta$ , at de krav, der stilles til stiftelsen af et tingligt beskyttet udlæg, ikke alle er egnede til at gøre de, der har interesse i rekviriti kreditværdighed, bekendt med udlægget. Der findes imidlertid en anden nem adgang til oplysninger om foretagne fogedforretninger. Enhver har adgang til at gøre sig bekendt med indholdet af retsbøgerne, hvis han har en retlig interesse deri, jfr. § 41. Dette gælder også fogedbøgerne. På grundlag af bestemmelsen i § 41 har justitsministeriet i cirkulære nr.102 af 7.4.1942 tilladt dommerkontorernes personale at give oplysningsbureauerne meddelelse om afholdte fogedforret-

240. Om de såkaldte legitimationspapirer, se *Ussing*: Almindelig del s.335 ff og UfR 1945.1091H.

241. Jfr. *Ussing*: Almindelig del s.242 og s.309 ff samt UfR 1945.1091H om et udlæg i en sparekassebog, der var forsynet med den i Gbl § 33,stk.1 nævnte påtegning.

ninger.<sup>242</sup> Kreditivere har derfor let adgang til oplysning om, hvorvidt andre kreditorer har måttet skride til retsforfølgning mod den kredit-søgende. Denne form for kundgørelse af udlæg er næppe mindre effektiv end tinglysning. Der består derfor næppe nogen større reel fare for, at reglerne om udlæg bruges til omgåelse af reglerne om underpant.

### C. RETSVIRKNINGER

α. REALISATION. Udlægshaveren er berettiget til at tage sig betalt af det udlagtes værdi, i reglen ved at sætte tingene til offentlig auktion, jfr. § 538, stk.1. Udlægshaveren har denne beføjelse, selvom hans ret ikke er tingligt beskyttet, fordi han ikke har foretaget de under b. omtalte sikringsakter, jfr. UfR 1949.154.

Reglerne om auktion og om andre realisationsformer er omtalt nedenfor i kapitel VI.

β. RÅDIGHEDSBEGRÆNSNING. Rekvisitus er ikke berettiget til at råde over de genstande, der er gjort udlæg i, »på en måde, som kommer i strid med udlægshaverens ret«, jfr. § 528,stk.2. Udlæg i fast ejendom er dog ikke til hinder for, at ejeren forbruger eller afhænder løsøre, der er tilbehør til ejendommen, selvom udlægget tillige omfatter tilbehøret, når forbruget eller afhændelsen sker som led i en regelmæssig udnyttelse af ejendommen. Rekvisitus har dog ikke denne særlige rådighedsret, som ganske svarer til den, der efter TL § 37 tilkommer en pantsætter, hvis rekvirenten under udlægsforretningen erklærer, at han agter at skride til tvangsauktion og indkalder til møde om fastsættelse af auktionsvilkårene inden to uger. I andre tilfælde ophører beføjelsen, når indkaldelse til et sådant møde finder sted, jfr. § 528,stk.3.<sup>243</sup>

Råden i berigelseshensigt over det udlagte gods i strid med udlægshaverens ret straffes efter Strfl § 283,stk.1,nr.1 som skyldnersvig.<sup>244</sup> Ødelæggelse, beskadigelse eller bortskaffelse af godset for at unddrage det fra at tjene udlægshaveren til fyldestgørelse straffes efter § 292.<sup>245</sup>

242. Arrestforretninger dog undtaget.

243. Se nærmere om denne bestemmelse *Illum: Fast ejendom* s.61 f og *Ejendomsretten III* s.1518 f.

244. *Hurwitz: Kriminalret, speciel del* s.428 ff.

245. *Hurwitz: smstd.s.435 f.*

γ. FORÆLDELSE. Retten efter et udlæg forældes efter DL 5-14-4 på 20 år, jfr. UfR 1936.797. Dette gælder også tinglyst udlæg i fast ejendom. TL § 42 finder kun anvendelse på viljesbestemt pant, jfr. v. *Eyben II* s.142-43. Et udlæg forældes vistnok ikke, sålænge den underliggende fordring stadig består;<sup>246</sup> men det bortfalder ikke ved forældelse af den fordring, til opfyldelse af hvilken det er foretaget, jfr. UfR 1931.107H.<sup>247</sup>

## D. DEN PRAKTISKE GENNEMFØRELSE AF UDLÆGSFORRETNINGER

### 1. Den kompetente myndighed

Udlæg foretaget som nævnt ovenfor s.2 af underrettsdommeren, der i denne sin virksomhed benævnes foged, eller efter hans ordre af sognefogeden, jfr. § 480,stk.1.

Begæring om foretagelse af forretningen indgives til fogeden i den retskreds, hvor skyldneren bor. Begæring om udlæg i fast ejendom på grundlag af pantebrev eller skadesløsbrev kan dog også indgives til fogeden i den retskreds, hvor ejendommen ligger. Parterne kan formentlig ligesom i domssager ved aftale gøre et andet steds foged kompetent, jfr. § 247 og *Tamm* i J 1948.394.

Fogeden berammer forretningen til påbegyndelse enten på sit kontor, på skyldnerens bopæl eller på sådant andet sted inden for retskredsen, som han finder mest hensigtsmæssigt for forretningens fremme, jfr. § 516,stk.2 og 3 samt UfR 1955.307.

Hvis skyldneren ikke har fast bopæl her i landet, kan forretningen påbegyndes, hvor han antræffes, eller hvor der findes ting,<sup>248</sup> som kan tjene til fyldestgørelse, jfr. § 516,stk.4. Fogeden er pligtig til at beramme og afholde en formelig fogedforretning, selvom han *ved*, at debitor intet ejer, som kan være genstand for udlæg, jfr. UfR 1938.953.

246. *Illum*: Tinglysning s.316 og Tingsret II s.87 f.

247. Se om dommen *Troels G. Jørgensen* i TfR 1931.438 og 444. Betænkning om ændring af reglerne om forældelse af gældsfordringer, 1957, foreslår den modsatte regel, se udkastets § 29.

248. For så vidt angår fordringer bestemmes den stedlige kompetence efter samme regler som det i § 248 omtalte godsværneting, jfr. UfR 1949.1021 og *Tvistemål* s.34.

Hvis de ting, der agtes gjort udlæg i, ikke findes på det sted, hvor udlægsforretningen påbegyndes, må den fortsættes (kontinueres) der, hvor genstanden er. Dette er nødvendigt for at bringe på det rene, hvilke genstande der er gjort udlæg i, sml. JD 1956.33, og for at registrere og vurdere det udlagte. Det kan dog undlades at kontinuere forretningen, hvor tingene findes, hvis parterne er enige derom, jfr. nedenfor om § 481, stk.2. Skal efter disse regler en udlægsforretning kontinueres i en anden retskreds, må continuationen foretages af fogeden i denne anden retskreds. § 481 indeholder to undtagelser fra denne regel. Efter § 481,stk.1 kan fogeden fortsætte de udlægsforretninger, han har påbegyndt i sin egen retskreds, i de tilstødende retskredse dog således at han i nabokredsene kun kan gøre udlæg i løsøre. Efter § 481,2.stk. kan fogeden endvidere under en udlægsforretning i sin egen retskreds gøre udlæg både i fast ejendom og i løsøre, som findes uden for retskredsen, dersom rekvirenten og rekviritus ønsker det og er enige om vurderingen. Parterne undgår herved omkostningerne ved en kontinuationsforretning.<sup>249</sup> Fogeden skal uden ophold give meddelelse om udlæg, han foretager i ting, der findes uden for hans kreds, til fogeden i den fremmede retskreds, jfr. § 481,stk.3.

## *2. Begæringen om foretagelse af en udlægsforretning*

Den, der ønsker at gøre udlæg hos en anden, skal fremsætte sin begæring derom for fogeden. Begæringen skal være skriftlig, hvis fordringen, bortset fra sagsomkostninger og renter for tiden efter sagens anlæg, er større end 3000 kr. Det påhviler rekvirenten i eller samtidig med sin begæring at godtgøre, at hans krav er eksigibelt. Dette sker ved at overgive domsudskrift, forlig, pantebrev eller skadesløsbrev til fogeden samtidig med fremsættelsen af begæringen. Er udlægsgrundlaget et skadesløsbrev, må rekvirenten endvidere oplyse, at de i § 478,nr.4 anførte særlige betingelser for at foretage udlæg på grundlag af et skadesløsbrev er eller vil blive opfyldt, jfr. § 482. UfR 1933.1100 antager, at fogeden er beføjet til ved berømmelsen at forlange dokumentation for skyldnerens erkendelse af gældens størrelse og forfaldstidens indtræden. Dette er næppe rigtigt. Kreditor bør kunne indkalde skyldneren for fogedretten og der opfordre ham til at afgive den fornødne anerkendelse.

249. Jfr. motiverne til bestemmelsen i RT 1930/31, tillæg A, sp.4904.

Hvis forretning-  
gen foretages  
på foged-  
kontoret bør  
man vel altid  
tilsige.

de  
bortfaldet, hvis *rekvirenten*  
etage af udlæg. Rekviren-  
fuldmægtig, jfr. § 260,stk.2  
møde, hvis fordringen ikke  
retaget i fast ejendom, jfr.  
nmes uden rekvirentens til-  
på rekvirentens vegne, jfr.  
age afdrag. Ganske vist kan  
denne regel fraviges for så  
retning, jfr. *Ussing*: Almin-  
ødt, kan fogeden på egen  
forretningen, jfr. § 526,  
i skyldnerens besiddelse,

β. REKVISITUS. Udlægsforretningen kan fremmes, selvom *rekvisitus* ikke er til stede, jfr. § 517,stk.2. Det er end ikke nødvendigt at tilsige *rekvisitus*; men rekvirenten kan, hvis han ønsker det, begære *rekvisitus* tilsagt, jfr. § 520, stk.2, f.eks. for at påbegynde forretningen på fogedens kontor eller for at få oplysning om, hvad *rekvisitus* ejer. Undlader skyldneren uden lovligt forfald at møde efter lovlig forkyndt tilsigelse,<sup>250</sup> kan han efter rekvirentens begæring fremstilles for fogeden af politiet.<sup>251</sup> *Rekvisitus* kan give møde ved enhver, der er over 18 år og uberygtet, jfr. §§ 260,stk.4 og 261,stk.1. Er *rekvisitus* ikke til stede, og fremtræder ingen som befuldmægtiget til at give møde for ham, skal fogeden opfordre hans ægtefælle, voksne børn eller andre voksne medlemmer af skyldnerens husstand til at varetage hans interesser under forretningen, jfr. 517,stk.2. og UfR 1932.650. En særlig – og unødvending – bestemmelse om, at dette også gælder udøvelse af udtageret, findes i § 509,stk.4.

γ. SKYLDNERENS OPLYSNINGSPLIGT. Skyldneren er pligtig til under udlægsforretningen at give fornødne oplysninger om sine økonomiske forhold. Han skal navnlig give oplysning om, hvad han ejer, som kan tjene til

250. Jfr. § 153.

251. Se herved UfR 1953.572.

---

fyldestgørelse af fordringen, jfr. § 520,stk.1.<sup>252</sup> Han er pligtig til, hvis han ikke påviser tilstrækkelige udlægsgenstande, at åbne sine værelser og gemmer for fogeden.<sup>253</sup> Fogeden er beføjet til at undersøge domfældtes person, hvis der er grund til at antage, at han har skjult værdigenstande hos sig. Fogeden kan om fornødent anvende magt, jfr. §§ 519 og 480, stk. 3. Vægrer skyldneren sig ved at fremkomme med de oplysninger, han skal give, kan han ved en af fogeden afsagt kendelse hensættes i hæfte i indtil 6 måneder, jfr. § 520,stk.2 og UfR 1959.220. Giver skyldneren urigtige oplysninger om, hvad han ejer, straffes han efter Strfl § 162, jfr. UfR 1957.435 og 1101.<sup>254</sup> Skjuler han herved ejendele med den følge, at kreditor ikke opnår dækning, straffes han tillige efter Strfl § 283,stk.1,nr.3; jfr. UfR 1934.261 H.<sup>255</sup>

Udtaler skyldneren sig under fogedens behandling af sagen som led i en bevisførelse om spørgsmål, som har betydning for fogedens afgørelse, men som skyldneren efter § 520 ikke er pligtig til at udtale sig om, må hans udsagn også i strafferetlig henseende behandles som en partsforklaring. Det vil sige, at skyldnerens vægring ved at udtale sig har den i § 305, stk.1 angivne virkning, og at afgivelsen af en urigtig forklaring er strafbar efter Strfl § 158.<sup>256</sup> Dette tilsyneladende snurrepiberi er ikke uden praktisk betydning. Det ville værre uheldigt i sager som UfR 1957.435 og 1101 at være bundet af det høje minimum i Strfl's § 158,stk.1.

252. I UfR 1953.890, 1957.435 og 1101 fandtes skyldneren pligtig til at give oplysning om, hvor han var ansat.

253. Jfr. UfR 1948.1154 H om fogedens beføjelser over for trediemand, in casu en sparekasse, hvori skyldneren havde lejet en box.

254. Se om denne bestemmelse *Hurwitz*: Kriminalret, speciel del s.101-3 og specielt om fogedsager *Svend Ipsen* i UfR 1951B.277-82.

255. *Hurwitz* smstd.s.439-40.

256. UfR 1957.616 og 892. *Hurwitz* smstd.s.88 fn.

# Kapitel III : Udpantning

## I. RETSPLEJELOVENS ALMINDELIGE REGLER OM UDPANTNING

### A. Begrebet *udpantning*

Et stort antal love giver det offentlige et krav mod borgerne på betaling af skatter og afgifter. Forpligtelsen til at betale disse afgifter påhviler store dele af eller hele befolkningen. Antallet af krav er derfor overordentligt stort. Også det antal tilgodehavender, der ikke indgår frivilligt, er meget betydeligt. De kendsgerninger, hvorpå betalingspligten beror, er jævnligt ganske lette at konstatere. De kreditorer, som disse krav tilkommer, har et fast organiseret bogholderi og et administrativt apparat. Bl.a. som en følge deraf vil et udsagn fra kreditor om, at han har et forfaldent krav, kun sjældent være forkert. Det er derfor en praktisk og forsvarlig tvangsfuldbyrdsform under visse nærmere betingelser at stifte retspant alene på grundlag af en resolution fra den myndighed, der står som kreditor. En sådan enkel inddrivelse af skatter og visse offentlige afgifter kendtes allerede før grundloven af 1849. De nærmere regler derom fandtes i forordning for Danmark, angående den fremgangsmåde der skal iagttages med hensyn til *udpantninger*.

Efter grundlovens § 63 (grundloven af 1849 § 77) er domstolene berettiget til at påkende ethvert spørgsmål om øvrighedsmyndighedens grænser. Den gamle ordning, hvorefter det påhvilede fogeden at udføre øvrighedens ordre uden at efterprøve dens lovlighed, kunne derfor ikke opretholdes. Den fornødne tilpasning til grundlovens ordning af forholdet mellem administration og domstole kunne imidlertid let opnås ved blot fremtidig at betegne den udpantningssøgende kreditor som rekvirent og give særlige regler om fogedens prøvelse af hans begærings lovlighed.<sup>1</sup> Disse ændringer i reglerne om udpantning blev gennemført ved lov om udpantning m.m. af 29.3.1873.<sup>2</sup> Bestemmelserne om udpantning i denne lov blev uden væsentlige ændringer indsat i Rpl som kapitel 54. Efter disse bestemmelser påhviler det kreditor at sende en skriftlig rekvisition til fogeden, som straks

1. *Poul Andersen*: Forvaltningsret s.554 f.

2. Om den i teksten omtalte baggrund for loven af 1873, se nærmere *Nellemanns* udkast 210 ff, sammes Execution s.298 og RT 1872, tillæg A, sp.1041 ff.

alene på grundlag af rekvisitionen og de ledsagende bilag afsiger en kendelse om, hvorvidt udpantningen kan fremmes. Denne kendelse skal forkyndes for skyldneren. Kendelsen er ikke til hinder for, at fogeden senere under forretningens foretagelse hører på og eventuelt godtager en af rekvisitus fremsat indsigelse mod rekvirentens krav. Reglerne er nærmere omtalt nedenfor under C. Rpl kender således to forenkede, hurtige former for tvangsfuldbyrdelse: udpantning og udlæg på grundlag af pantebrev og skadesløsbrev. Grunden til, at begge fremgangsmåder eksisterer endnu i dag som to selvstændige retsinstitutter, kan kun findes i retshistorien.

### *B. Hvilke fordringer kan inddrives ved udpantning*

Udpantning kan kun foretages for bestemte typer af fordringer. Derimod stilles ingen bestemte krav til beviset for fordringens eksistens. Det hedder i § 596, at udpantning kun kan finde sted i de i § 1 i udpantningsloven af 1873,<sup>3</sup> i Rpl og i andre senere love nævnte tilfælde. Udpantning kræver altid særlig lovhjemmel. Udpantning kan herefter ske for skatter og afgifter til det offentlige og for visse andre fordringer.<sup>4</sup> Efter udpantningsloven § 1,nr.4 kan bl.a. retsafgifter og gebyrer for tinglysning, skifte og fogedforretninger inddrives ved udpantning. Efter udpantningslovens § 1,nr.3 kan udpantning foretages for betaling »for benyttelse af sådanne et almennyttigt formål tjenende indretninger, hvortil adgangen under visse almindelige betingelser står åben for enhver«. Denne bestemmelse omfatter bl.a. radiolicens, havneafgifter og betaling for hospitalsbehandling. Det er ikke skik at omtale retten til udpantning i lovene om de enkelte afgifter, som er omfattet af udpantningsloven. Lovgivningen om udpantning lever ikke op til ordene i fortalen til Jyske lov: »Loven skal være . . . så at alle kan vide og forstå, hvad loven siger.« Som eksempler på lovbestemmelser uden for udpantningsloven og Rpl, der giver udpantningsret, kan nævnes lov nr.133 af 7.5.1937 om inddrivelse og sikring af underholdsbidrag § 5, jfr. udpantningsloven § 1,nr.6, lov nr.

3. Det er en uheldig lovgivningsteknik på denne måde at bevare et fossil i Rpl. Begrundelsen i motiver 1899 s.160 for ikke at aftrykke den ældre bestemmelse i § 596 er ikke overbevisende.

4. En udførlig gennemgang af udpantningsloven og en opregning af senere lovbestemmelser findes hos *Frost* s.244 ff.

153 af 24.5.1955 som ændret ved lov nr.206 af 11.6.1959 § 66,stk.4 om præmien for den lovpligtige ansvarsforsikring af motorkøretøjer<sup>5</sup> og lov nr.47 af 12.4.1889 § 2, jfr. udpantningsloven § 1,nr.7, som ikke alene giver de af justitsministeriet godkendte gensidige brandforsikringsforeninger panteret i den forsikrede ejendom for deres krav på præmier,<sup>6</sup> men også giver disse selskaber ret til at inddrive præmierne ved udpantning.

Om udpantning for skatter og for underholdsbidrag findes nogle særegler. Disse er kort omtalt nedenfor under II. Udpantning for andre krav sker efter de almindelige udpantningsregler i Rpl. Her under I behandles kun Rpl's regler.

Adgangen til at opnå dom og adgangen til på grundlag af en dom at foretage udlæg består, indtil henholdsvis fordringen og domskravet er bortfaldet ved forældelse. Adgangen til at inddrive en fordring ved udpantning ophører derimod allerede eet år efter, at fordringen er forfalden til betaling sml. UfR 1959.365 og 822.<sup>7</sup> Efter årsfristens udløb kan fordringen kun inddrives på almindelig måde. Årsfristen ligner en forældelsesfrist deri, at det er tilstrækkeligt at *begære* udpantningen foretaget inden fristens udløb, blot udpantningen derefter fremmes med tilbørlig hurtighed af rekvirenten, jfr. § 597,stk.1.<sup>8</sup>

Erhververen af en fordring, for hvilken udlægsgrundlag er tilvejebragt, kan gøre udlæg på dette grundlag, for så vidt han er i stand til at godtgøre sin adkomst over for fogeden, jfr. UfR 1937.86H. Efter § 597,stk.1 følger også udpantningsretten fordringen, »så at den tilkommer enhver, som med hensyn til samme er trådt i den oprindelige berettigedes sted«. Dette udtryk omfatter enhver erhverver, der er berettiget til at indkræve fordringen, således også en panthaver og en udlægshaver, jfr. § 558.<sup>9</sup> Derimod har den, der erhverver et dækningskrav ved at indfri en fordring på en anden, i almindelighed ikke udpantningsret for sit krav, selvom den oprindelige kreditor kunne have inddrevet fordringen ved udpantning, sml. *Ussing* i UfR 1937B.113 og i Erstatningsret s.227. Gennemførelsen

5. Færdselsloven indeholder ikke udpantningshjemmel for andre ydelser, jfr. UfR 1958.658.

6. Se herved *Ussing: Enkelte kontrakter* s.276-77 og *Sindballe: Dansk Selskabsret VI* s.229 f.

7. Om bortfald af fortrinsret for kravet, se v. *Eyben II* s.19.

8. Sml. om § 2 i forældelsesloven af 1908, *Tvistemål* s.176 f og *Ussing: Almindelig del* s.496; om fristerne i § 533,stk.2 og 3, ovenfor s.92 f.

9. Sml. herved UfR 1880.237.

af sådanne dækningskrav egner sig bortset fra de lovhjemlede subrogations-tilfælde ikke for udpantningsprocessen. Betænkeligheden ved at tillade udpantning kan næppe helt afbødes ved et samtykke fra rekvisitus.<sup>10</sup>

### *C. Genstanden for udpantning*

Hvor særlige regler om udpantning ikke er givet, følges reglerne om udlæg, jfr. § 602,stk.1. Reglerne om genstanden for udlæg i Rpl kap.47 og i andre love hører herefter til dem, der kan overføres på udpantning. Genstanden for udpantning er derfor den samme som genstanden for udlæg. Denne grundsætning fraviges dog i enkelte tilfælde. Efter § 34 i lov om byggeri med offentlig støtte nr.356 af 27.12.1958 kan huse, hvori statslån efter lovens kapitel IV er givet, ikke »gøres til genstand for arrest eller udlæg for en personlig fordring«. Denne bestemmelse er ikke til hinder for udpantning, jfr. UfR 1953.844.<sup>11</sup>

### *D. Fogedens prøvelsesret og udpantningens praktiske gennemførelse*

Både reglerne om den nærmere ordning af de almindelige domstoles og af fogedens prøvelsesret over for grundlaget for udpantning er forskellige fra reglerne i §§ 270,stk.2,484 og 485 om den judicielle kontrol med udlægsgrundlaget.<sup>12</sup> Udpantningsreglerne er præget af, at de er blevet til ved lapperi på en ordning, hvor fogeden ved udpantningen handlede som en administrativ og ikke som en judicial myndighed.

Efter § 598 skal begæringen om udpantning altid være skriftlig. Begæringen skal indeholde sådanne oplysninger og være bilagt sådan dokumentation, at fogeden på dette grundlag kan afgøre, om udpantning kan ske. Denne afgørelse træffer fogeden uden at høre rekvisitus. Afgørelsen, der skal ske ved kendelse, forkyndes mindst 5 dage før forretningens foretagelse

10. Er *indfrielsen* sket med rekvisiti samtykke, har indfrieren derimod udpantningsret, jfr. *Ussing* i UfR 1937B.108 note 3. – Sml. iøvrigt den ejendommelige – og upåkrævede – særregel i § 70,stk.2 i statsbaneloven (lov nr.210 af 11.6.1959), hvorefter DSB efter omstændighederne kan foretage udpantning for erstatninger for beskadigelse af sine ejendele, hvis skadevolderen har anerkendt sin erstatningspligt.

11. Se i denne forbindelse også eengangsskatteloven (lov nr.391 af 12.7.1946) § 45, stk.3 og 4 samt *Borum-Iuul-Schlegel* s.72 og 172.

12. Reglerne om udlæg er omtalt ovenfor s.12 ff.

for skyldneren.<sup>13</sup> En kendelse efter § 598, der nægter udpantning, er genstand for kære, mens en kendelse, der godkender rekvirentens begæring, ikke kan appelleres. Lovens mening må antages at være, at fogeden ved sin kendelse skal konstatere, om der overhovedet er hjemmel til at foretage udpantning for den type krav, som rekvirenten gør gældende, og om rekvirenten efter sin egen fremstilling har et sådant krav på rekvisitus, sml. UfR 1954.561. Dette minder om den opgave, som Rpl i § 341 stiller retten i sager, hvor sagsøgte er udeblevet. Under selve udpantningsforretningen kan rekvisitus fremsætte *alle* sine indsigelser mod udpantningen. Fogeden er næppe engang afskåret fra at omgøre sin allerede trufne afgørelse af, at den fornødne udpantningshjemmel findes. For så vidt forretningen foretages af sognefogeden, påhviler det denne at forelægge rekvisiti indsigelser for fogeden, jfr. nærmere § 604.

I § 603,stk.2 er nærmere regler givet om fogedens behandling af de fremsatte indsigelser. Reglerne er formet anderledes end bestemmelsen i § 524 om indsigelser mod foretagelsen af udlæg. Ikke desto mindre er der næppe i denne henseende nogen forskel på retstilstanden ved udlæg og udpantning, jfr. UfR 1946.1307.<sup>14</sup> § 603,stk.2,1.pkt. siger, at under forhandlingen for fogeden om rejste indsigelser kan i almindelighed kun rekvirenten få udsættelse for at begrunde sin påstand. Bestemmelsen afviger formentlig kun i sin formulering fra § 524,stk.2. Fogeden må vise sagen fra sig, hvis han ikke er i stand til på det grundlag, som kan forelægges ham, at afgøre, om rekvirentens krav er berettiget, sml. § 484. Rekvirenten kan da, om han ønsker det, anlægge sag i 1. instans mod rekvisitus og gøre udlæg på grundlag af dommen, jfr. således udtrykkeligt § 596,stk.3. Ligeledes er fogedens kendelse om, hvorvidt udpantningen kan foretages eller ej, genstand for appel efter samme regler som ved udlæg, jfr. § 606. Rekvisitus kan imidlertid endvidere under et søgsmål mod rekvirenten i 1. instans få påkendt sine indsigelser mod udpantningen, bortset fra spørgsmålet om udpantningshjemmel findes, jfr. nærmere § 607.<sup>15</sup> Denne fremgangsmåde, som er overtaget fra de gamle regler om udpant-

13. Anderledes § 999,stk.2 for så vidt angår bøder, jfr. nærmere *Hurwitz: Kriminalret*, Almindelig del, s.562–64. Om forkyndelse af grundlaget for udlæg, se § 490, stk.2 og 3.

14. UfR 1946.977 (dissens) bygger måske på den opfattelse, at fogeden ikke kan prøve alle indsigelser. Den må for så vidt anses for urigtig.

15. Søgsmål i 1.instans giver på eet punkt rekvisitus færre muligheder end appel:

ning, var naturlig, dengang foretagelsen af udpantning blev betragtet som en administrativ og ikke som en juridisk akt.

I praksis gøres ikke ofte indsigelse mod en begæret udpantning. De sager, der forekommer, ville uden vanskelighed kunne behandles efter reglerne om indsigelser mod udlæg. Heller ikke fogedens foreløbige kendelse gør nogen nytte. Kravet om kendelsens forkyndelse for skyldneren kan let omformes til et krav om forkyndelse af en meddelelse om forretningens foretagelse, jfr. § 490, stk. 2 og 3. Rekviritus kan uanset kendelsen senere fremsætte alle de indsigelser, han vil. Der er ikke knyttet nogen præklusiv virkning til kendelsen. Ikke desto mindre bestemmer § 598, at rekvirenten, som en modvægt over for hans adgang til at opnå den foreløbige kendelse, bærer ansvaret for fordringens rigtighed. I tilslutning hertil udtaler § 608, at rekvirenten skal erstatte skyldneren »al af forretningen flydende skade«, hvis »udpantningen . . . findes ulovligt foretaget«. Endvidere skal han »godtgøre skyldneren sagens omkostninger i alle instanser«, hvis det viser sig, at fordringen ikke bestod eller ikke var forfalden. Sprogbrugen i disse regler er et vidnesbyrd om, at udpantningsloven betragtede udpantning som et farligt og ekstraordinært retsmiddel. Regler er imidlertid vistnok overflødige. Der er næppe noget behov hverken for at fravige de almindelige erstatningsregler, dersom man anerkender »forsætsreglen« som en af disse regler, jfr. herved *Gomard*: Erstatningsregler s.422 og nedenfor s.124. Der er ej heller noget behov for at fravige reglerne om godtgørelse af udgifter til sagsomkostninger,<sup>16</sup> jfr. herved UfR 1909.220 og 1936.18 H.<sup>17</sup>

Rekvirenten behøver ikke give møde ved udpantningen. Iøvrigt finder reglerne om gennemførelsen af udlægsforretninger også anvendelse på udpantning.

Udpantning har samme retsvirkninger som udlæg. Ved udpantning i rede penge overgives disse til rekvirenten som betaling. En udpantning i forfaldne modfordringer bevirker, at kravet ophører ved modregning. Sker udpantningen i andre aktiver, stiftes derved en retspanteret til fordel

er genstanden allerede solgt, kan udpantningen kun ophæves ved appel, ikke ved søgsmål. Det må herved erindres, at appel på dette tidspunkt kræver oprejsningsbevilling, jfr. § 606.

16. Jfr. Motiver 1899 s.162 ad § 455 og UfR 1913.950.

17. *Munch-Petersen* s.170 mener, at reglen i § 598 hjemler et objektivt ansvar. Se om praksis *Frost* s.261-62.

for rekvirenten. Det skal her ganske kort omtales, hvilke krav der stilles til selve stiftelsen af et sådant retspant, og hvilke sikringsakter det måtte være nødvendigt at foretage.

### *E. Udpantningens retsvirkninger*

#### a. STIFTELSE

Ved udpantning stiftes ligesom ved udlæg en panteret til fordel for rekvirenten, medmindre genstanden for udpantningen er rede penge eller forfaldne fordringer på rekvirenten. Den retsstiftende kendsgerning er fogedens beslutning om at foretage udpantningen. De regler, der er givet om vurdering og registrering ved udlæg, gælder også om udpantning, jfr. § 602.

#### b. SIKRINGSAKT

Reglerne om sikringsakten ved udlæg herunder § 533 finder også anvendelse på udpantning. Frygten for, at reglerne om sikring af viljesbestemt pant vil blive omgået, er ganske vist ubegrundet ved udpantning; men denne frygt spiller næppe heller nogen synderlig rolle for reglerne om udlæg, jfr. ovenfor s.92. Den, der har foretaget udpantning i løsøre, er derfor inden for 12-ugers fristen beskyttet både over for skyldnerens andre kreditorer og omsætningserhververe.<sup>18</sup> Beskyttelsen over for kreditorerne bortfalder ved fristens udløb, og beskyttelsen over for omsætningserhververne i god tro bortfalder efter 1 års forløb, jfr. nærmere ovenfor s.95 f. Den beskyttede udpantningshaver er ligesom udlægshaveren separatist i skyldnerens konkursbo, jfr. KL § 10,stk.2 og Skifteretten s.65.

Det er fastslået i UfR 1877.1102, at KL § 23,stk.1 ikke finder anvendelse på udpantning, formentlig fordi § 23,stk.1 antages at være begrundet i et ønske om at ville hindre skyldneren i at begunstige en fordringshaver ved at hjælpe med til hurtigt at tilvejebringe et udlægsgrundlag, jfr. *Nellemanns* udkast s.326 og Skifteretten s.134. Denne begrundelse taler for ikke at anvende reglen på udpantning. Begrundelsen passer mindre godt på den objektive 3 ugers-regel, som ved lov nr.30 af 20.3.1901, jfr. lov nr.68 af 12.4.1927, blev indsat i KL som § 23,stk.2. Den sidstnævnte regel er velegnet til ved en analogislutning at udstrækkes til at omfatte udpantning, sml. Udkast til lov om gældsordning s.216.

18. UfR 1937.613. – UfR 1952.955 udtaler, at udpantningens prioritetsstilling ikke kan fastslås under udpantningsforretningen.

## II. REGLER OM UDPANTNING FOR UNDERHOLDSBIDRAG OG SKATTER

### A. Underholdsbidrag<sup>19</sup>

Der kan efter § 5 i lov nr.133 af 7.maj 1937 om inddrivelse og sikring af underholdsbidrag foretages udpantning efter reglerne i Rpl kapital 54 for de underholdsbidrag, der omfattes af lovens § 1. Politiet – i København Overpræsidiat – er, hvis den bidragsberettigede anmoder derom, pligtig til at yde bistand til bidrags inddrivelse og sikring, jfr. inddrivelseslovens § 4, herunder oversende sagen til vedkommende dommer med begæring om udpantning, jfr. justitsministeriets cirkulære nr. 206 af 20. december 1937 som ændret ved cirkulære nr.118 af 5.juli 1955. Nogle mindre afvigelser fra de almindelige regler om udpantning findes i inddrivelseslovens § 21<sup>20</sup> og i Rpl § 601.<sup>21</sup> Inddrivelsesloven finder også anvendelse på de bidrag, som det sociale udvalg og overøvrigheden efter LOF § 7 kan pålægge den, der ikke tilbørlig opfylder de forsørgelsespligter, som LOF §§ 2-6 pålægger ham, jfr. lovens § 1,stk.2. Derimod gælder de almindelige regler i Rpl kapitel 54 om inddrivelse af tilbagebetalingspligtig kommune- og fattighjælp, jfr. LOF §§ 301,stk.4 og 309,stk.1 nr.2.

### B. Skatter<sup>22</sup>

Særlige regler om udpantning for skatter og afgifter findes i lov nr.185 af 23.juni 1932.<sup>23</sup> Blandt de afvigelser fra reglerne i Rpl's kapitel 54, som denne lov indeholder, kan fremhæves:

Kendelse om udpantning for skatter og afgifter, som opkræves af kommunerne, afsiges altid af fogeden i den retskreds, hvor kommunen ligger,

19. Om inddrivelse af underholdsbidrag i de andre nordiske lande, se bekendtgørelse nr.324 af 28.12.1931 og nr.56 af 8.3.1954 samt UfR 1956.192.

20. Det er herefter tilstrækkeligt, at begæring om inddrivelse er indgivet *til øvrigheden* inden 1 år efter forfaldsdagen, cfr. ovenfor s.105 om § 597,stk.1.

21. Bestemmelsen pålægger fogeden selv at sørge for afholdelse af auktion og indfordring af auktionsbeløbet. Den giver endvidere visse lettelser i forskrifterne om rekvisition og forkyndelse.

22. Se til dette afsnit *Hartvig Jacobsen: Skatteret* s.375-76 og s.454 ff.

23. Om udenlandske skatter, se § 2 i lov nr.74 af 31.3.1953 om indgåelse af overenskomster med fremmede stater til undgåelse af dobbeltbeskatning m.v.

jfr. § 1. Kommunen kan på grundlag af en sådan kendelse også begære udpantning i andre retskredse, jfr. § 4,stk.2.

Ved inddrivelse af skatter, afgifter til det offentlige og af andre lignende indtægter, som kan inddrives ved udpantning hos beboerne af et sogn eller en kommune, kan forkyndelse af kendelsen om udpantning for den enkelte skyldner erstattes af en bekendtgørelse om, at fogeden har godkendt restancerne til udpantning, og at denne vil blive påbegyndt en bestemt angivet dag, jfr. § 2. Udpantningen for disse skatter og afgifter kan foretages af en af kommunen ansat pantefoged<sup>24</sup> eller af sognefogeden, selvom beløbet overstiger 200 kr., og selvom genstanden for udpantningen er fast ejendom, jfr. lovens § 3 og Rpl § 600.

Udpantningsretten for de skatter og afgifter, der omfattes af lovens § 2, består i 2 år efter forfaldstiden, jfr. § 7,stk.1.

De spørgsmål, som ikke er særligt omtalt i loven af 1932, løses efter reglerne i Rpl's kapitel 54, jfr. lovens § 7,stk.2 og Rpl § 608 a.

Skatter – og underholdsbidrag – kan som nævnt ovenfor s.73 f. også inddrives ved tilbageholdelse af løn. Reglerne om begrænsning af adgangen til at bruge dette retsmiddel påvirker ikke reglerne om udpantning, jfr. UfR 1957.442.

Efter § 38, sidste stk. i statsskatteloven kan man ikke, såfremt der foretages udpantning for skat, unddrage sig fra forpligtelsen til i rette tid at indbetale den alt forfaldne del af skatten ved at fremsætte indsigelse over for fogeden.<sup>25</sup> Denne bestemmelse er i overensstemmelse med almindelige forvaltningsretlige regler, jfr. grundlovens § 63,stk.1,2.pkt. og *Poul Andersen: Forvaltningsret* s.506.

Er udpantning forgæves forsøgt for skat hos en gift mand, kan udpantning herfor gøres i hans kones og børns formue, jfr. nærmere statskattelovens § 38,stk.2.<sup>26</sup>

Afgivelse af urigtige oplysninger om formue- og indtægtsforhold for pantefogeden straffes på samme måde som afgivelse af urigtige oplysninger til fogeden, jfr. UfR 1957.1101.

24. Se herved *A. J. Schmidt: Vejledning for pantefogeder*, 5.udgave,1951.

25. Jfr. herved UfR 1937.173 og 1959.220.

26. Se endvidere UfR 1956.776 H med note 1, 1954.370 og 1953.154 samt *Glistrup: Skatteret* s.522 med note 5 og *Hartvig Jacobsen: Skatteret* s.376.

# Kapitel IV : Arrest

## I. ARRESTENS FORMÅL

En kreditor kan undertiden være interesseret i at hindre sin skyldner i at skille sig af med formuegenstande, som vil kunne tjene kreditor som genstand for udlæg eller udpantning, når han har erhvervet det fornødne grundlag for at iværksætte en sådan retsforfølgning. Flere indbyrdes forskelligeartede sæt af regler beskytter denne interesse hos kreditor.

Visse forringelser af egne aktiver straffes efter straffeloven som *skyldnersvig*. § 283,stk.1, nr.3 sætter straf for den, der i berigelseshensigt ved usædvanlige dispositioner unddrager sine ejendele eller fordringer fra at tjene til fyldestgørelse for sine fordringshavere. En videre kreds af handlinger, der påfører kreditorerne tab ved at forringe formuen, er kriminaliseret i § 300, uanset om de er foretaget med berigelseshensigt eller ej.<sup>1</sup>

Har en skyldner, der ikke kan påvise tilstrækkelige ejendele som genstand for udlæg eller udpantning, mindsket sine aktiver ved at overdrage ejendele til andre, kan kreditor under visse nærmere betingelser *afkræfte* overdragelsen og søge sig fyldestgjort i det overdragne. En sådan afkræftelse forudsætter som oftest, at skyldneren erklæres konkurs, jfr. KL kapitel 4. Afkræftelse kan dog undertiden ske, selvom skyldneren ikke er under konkurs, jfr. således retsvirkningslovens § 33.<sup>2</sup>

Den civile *arrest*, der er omtalt i Rpl's kapitel 56, tjener i hovedsagen samme formål som de to netop omtalte retsinstitutter. Ved at gøre arrest i debtors ejendele betager kreditor ham retten til at råde over denne del af sin formue, jfr. § 616. Kreditor øger herved sin chance for senere under en udlægs- eller udpantningsforretning at finde tilstrækkelig dækning for sit krav. Arresten giver ham derimod ikke i sig selv nogen adgang til at opnå fyldestgørelse. Den er derfor i modsætning til den ret, der stiftes ved udlæg uden udpantning, ikke en retspanteret.<sup>3</sup>

1. Se nærmere *Hurwitz: Kriminalret, almindelig del*, s.439 ff.

2. Jfr. UfR 1927.836, der antager, at kreditor *kun* kan hævde sin ret efter denne bestemmelse under en selvstændig sag mod modtageren. Om afkræftelse uden for konkurs, se iøvrigt *Skifteretten* s.154 ff.

3. *Ejendomsretten* III s.1365 og *v. Eyben* II s.9.

## II. BETINGELSERNE FOR AT GØRE ARREST

### A. Til sikkerhed for en fordring

Arrest foretages for at sikre tilstedeværelsen af genstande, hvori udlæg og udpantning senere kan gøres. Der kan derfor kun gøres arrest for fordringer på penge. Et pengekrav kan være opstået *enten* ved stiftelse af en fordring, der går ud på erlæggelse af et pengebeløb, *eller* ved at kreditor efter en fordring på andet end penge fremsætter krav på et pengebeløb som substitut for eller tillæg til den oprindelige fordring. En betingelse for, at kreditor kan fremsætte et sådant subsidiært pengekrav, er som oftest, at debitor har undladt at opfylde den principale fordring under sådanne omstændigheder, at han er ansvarlig herfor. Arrest kan ikke gøres for krav, der ikke kan omsættes til pengekrav, saml. *Ussing*: Almindelig del s. 168 ff., eller for krav som kreditor ønsker og kan forlange opfyldt in natura, jfr. *Ussing* smstd.s.76 ff. En kreditor, der ønsker at betrygge opfyldelsen af sådanne krav, kan derimod undertiden nedlægge *forbud* mod, at skyldneren afhænder eller forbruger ydelsesgenstanden. Det har betydning at fastslå, om der under en foretaget fogedforretning er nedlagt forbud eller er gjort arrest, også i tilfælde hvor kreditor både kan foretage arrest i en genstand og kan nedlægge forbud mod bortflytning af den samme genstand, jfr. som eks. UfR 1937.1096. Arrest kan nemlig ophæves ved opfyldelse af kreditors tilgodehavende, mens forbudet ikke i almindelighed kan bringes til ophør ved erlæggelse af en pengeydelse, jfr. UfR 1934.124H og nedenfor s.201.

Det overholdes ikke altid at benævne fogedforretninger, der foretages til sikring af pengekrav, som arrest. Hvor fogedens beslutning om foretagelse af arresten fremtræder som »forbud imod en fordrings udbetaling, et skibs afsejling eller overhovedet en genstands forflyttelse eller anden rådighedsudøvelse over den«, bruges undertiden betegnelsen *arrestforbud*. Uanset navnet kommer reglerne om arrest til anvendelse, jfr. § 653.

Angivelsen i Rpl af, hvilke rettigheder der kan beskyttes ved foretagelse af arrest, er ikke helt klar. Efter § 612 kan arrest på gods finde sted »til sikkerhed for et krav, der lyder på penge eller penges værd«.<sup>4</sup> Efter

4. Videregående er ZPO § 916 »Der Arrest findet wegen einer Geldforderung oder wegen eines Anspruchs statt, der in eine Geldforderung übergehen kann« og *Schönke* s.219.

Motiverne af 1877 s.232 må det vistnok antages at have været meningen med disse ord at give udtryk for den opfattelse, der er anført ovenfor.

### *B. Behov for arrestbeskyttelsen*

En kreditor, der kan foretage udlæg eller udpantning, kan ikke gøre arrest, jfr. § 612,stk.1,nr.1. Arresten skal forberede, ikke træde i stedet for udlæg. På den anden side er det en betingelse for at gøre arrest, *enten* at fordringen er forfalden, *eller* at »der er grund til at befrygte, at skyldneren ellers ved at bortflytte eller forstikke sit gods eller på anden måde vil umuliggøre eller dog væsentlig vanskeliggøre adgangen til i sin tid at opnå dom og gøre eksekution«, § 612,stk.1,nr.2. Arrest kan foretages i tiden fra dommens afsigelse til eksekutionsfristens udløb, jfr. § 500. Efter norsk ret kan kreditor i dette tidsrum kræve avsætning. Herved stilles han som en udlægshaver. Dog kan han først begære afholdt auktion, når dommen er blevet retskraftig, jfr. den norske lov om tvangsfuldbyrdelse §§ 4,100 og 189.

En fordring er forfalden i § 612's forstand, når skyldnerens handlingstid er indtrådt.<sup>5</sup> Indtræder skyldnerens præstationspligt først efter opsigelse eller efter påkrav, kan fordringen først anses for »forfalden«, når disse skridt er foretaget. Selve foretagelsen af arrest kan ikke erstatte et påkrav, jfr. UfR 1955.879.<sup>6</sup> Må fordringen herefter anses som forfalden, kan arrest gøres, selvom det er åbenbart, at rekvisitus er fuldt betalingsdygtig, og hans undladelse af at betale alene skyldes, at han ikke mener at være pligtig dertil. Loven åbner herved en adgang for kreditor til at foretage arrest også i tilfælde, hvor han ikke har rimelig grund til at gøre arrest. For at modvirke, at kreditor unødvendigt gør arrest, bestemmer § 636,stk.2, at erstatning for rekvirentens udgifter til foretagelsen af arresten og dens forfølgning ikke må gives, hvis der ikke i rekvisiti »økonomiske stilling eller forhold iøvrigt på den tid, da arresten begæredes, fandtes nogen rimelig anledning for arrestrekvirenten til« at gøre arrest. Erstatning efter § 641 for det tab, arresten har påført ham, kan derimod ikke i disse tilfælde tillægges rekvisitus, da arresten jo efter Rpl ikke er formelt ulovlig, jfr. UfR 1957.423. Der må dog kunne tillægges debitor erstatning efter almindelige erstatningsregler, hvis kreditor findes at have handlet med skadehensigt.<sup>7</sup>

5. Se herved *Ussing*: Almindelig del s.59-60.

6. Se endvidere SHT 1939.213 og UfR 1948.731.

7. *Ussing*: Erstatningsret s.64-65.

Er skyldnerens handlingstid endnu ikke indtrådt – fordi kreditors fordring ikke er forfalden i teknisk forstand,<sup>8</sup> eller fordi kreditor ikke har givet påkrav eller opsigelse – kan arrest kun foretages, dersom der er grund til at tro, at skyldneren, hvis han bevarer den fri rådighed over sin formue, vil foretage handlinger, som vil gøre det væsentlig vanskeligere for kreditor til sin tid at opnå fyldestgørelse. Beføjelsen til at gøre arrest for uforfaldne fordringer er efter § 612 ikke begrænset til de tilfælde, hvor skyldnerens forhold er en anteciperet misligholdelse.<sup>9</sup> På den anden side giver skyldnerens almindelige forbrug, køb eller bytte ikke kreditor ret til at gøre arrest, jfr. UfR 1935.828. Der kan ejheller gøres arrest i skibe for uforfaldne fordringer blot for at sikre, at skibet eller sikkerhedsstillelsen er ved hånden, når forfaldstiden indtræder, jfr. VLT 1931.139 og SHT 1939.213. Arrest kan derimod altid gøres for en fordring, selvom den er *bestridt*, blot den – hvis den findes at bestå – er *forfalden* jfr. nærmere § 627,stk.2.

Arresten har til formål at beskytte kreditor ved at hindre skyldneren i at forbruge eller råde over genstande, som kan tjene kreditor til fyldestgørelse. Kreditor har derfor ikke noget behov for den beskyttelse, der tilsigtes med en arrest, dersom han allerede har eller under forretningen eller senere får fornøden sikkerhed for sin fordring. I overensstemmelse hermed bestemmer § 615, at arrest kan afværges, og at en foretagen arrest ophæves,<sup>10</sup> når skyldneren stiller fornøden sikkerhed for opfyldelsen af rekvirentens fordring med renter og omkostninger. Fogeden afgør, om størrelsen og beskaffenheden af den tilbudte sikkerhed er fyldestgørende. En sikkerhed i aktiver, som rekvirenten efter §§ 506,stk.2 og 632 vil kunne afvise som genstand for udlæg og arrest, vil i almindelighed ikke være fyldestgørende.

En sikkerhed, der i medfør af reglen i § 615 skal kunne afværge arrest, må være en egentlig panteret, altså en ret, der ikke blot som arresten kan opnå beskyttelse over for godtroende erhververe, men har fuld tinglig beskyttelse. Sikkerhedsretten bortfalder derfor ikke i medfør af KL § 10,

8. *Ussing*: Almindelig del s.59.

9. Anteciperet misligholdelse bringer undertiden, men ikke altid, handlingstiden til at indtræde, jfr. herved *Ussing*: Køb s.85.

10. Arresten bortfalder eo ipso, hvor rekvirenten godkender den af rekviritus tilbudte sikkerhedsstillelse, jfr. UfR 1905A.523, afvigende vistnok *Frost* s.307. Rekviritus kan kræve, at fogeden konstaterer, at arresten er ophørt.

dersom skyldneren går konkurs, jfr. UfR 1902B.156H.<sup>11</sup> Derimod kan den naturligvis som andre panterettigheder afkræftes i medfør af KL §§ 21 og 24, jfr. UfR 1913.398.

Der kan ikke foretages arrest for fordringer, hvis opfyldelse er tilstrækkeligt sikret ved pant, kaution eller på anden måde, jfr. UfR 1923.426, JD 1942.107 og *Frost* s.306. Skadelidte kan gøre arrest for sit erstatningskrav hos skadevolder, selvom denne har tegnet ansvarsforsikring, jfr. herved FAL § 93, medmindre skadelidte i medfør af samme lovs § 95 er indtrådt i den sikredes ret mod selskabet.<sup>12</sup>

Efter § 614,stk.4 og lov nr.367 af 21.12.1938 kan der kun i begrænset omfang gøres arrest i *luftfartøjer*, og hvor arrest ikke er udelukket, kan den dog afværges ved en sikkerhedsstillelse, der enten dækker fordringen eller luftfartøjets værdi, såfremt denne er lavere.<sup>13</sup> I andre tilfælde kan arrest godt gøres, selvom arrest ikke vil kunne opnås for et højere beløb end den tilbudte sikkerhed.

Efter sølovens § 254 er *rederens* ansvar for visse fordringer begrænset. Søger indehaveren af en af disse fordringer fyldestgørelse, kan dommeren eller fogeden bestemme, at arrest eller udlæg i andet end skib og fragt skal udsættes i så lang tid, som behøves til salg af skibet og fordeling af købesummen, jfr. sølovens § 264.<sup>14</sup> Har rederen for at afværge arrest eller for at få en arrest for en af disse fordringer ophævet stillet sikkerhed for det fulde ansvarsbeløb, gælder sikkerheden som stillet til fordel for alle de fordringshavere, over for hvem begrænsningen kan påberåbes, og ingen af disse kan kræve yderligere sikkerhed, jfr. sølovens § 262.

### C. Værneting her i landet

Kreditorer, der har tilgodehavender i udlandet, vil ofte foretrække, at en eventuel retsforfølgning mod debitor kan ske ved danske domstole. Den internationale privatrets regler tilstræber ganske vist, at udfaldet af en sag

11. v. *Eyben* II s.12.

12. Jfr. herved RT 1938/39,tillæg A,sp.2786. Om automobilforsikring, se bekendtgørelse nr.314 af 22.12.1927 § 15 og *Ussing*: Enkelte kontrakter s.278.

13. Loven gennemfører Romkonventionen af 29.5.1933 angående indførelse af visse ensartede regler om arrest i luftfartøjer. Konventionen er aftrykt i RT 1938/39, tillæg A,sp.2790 og er omtalt i *Riese*: Luftrecht s.314 ff.

14. Jfr. *Sindballe*: Søret s.479 og 484.

ikke afhænger af, hvor i verden pådømmelse sker,<sup>15</sup> og Haager-civilproceskonventionen af 1905 forpligter i et vist omfang signatarstaterne til at stille udlændinge og indlændinge lige på den borgerlige retsplejes område. Der er dog stadig trods disse bestræbelser visse retlige, og navnlig meget betydelige praktiske fordele knyttet til at få domssag og tvangsfuldbyrdelse gennemført i sit eget land. Spørgsmålet om danske domstoles internationale kompetence har derfor stor betydning.

Arresten spiller en betydelig rolle i denne forbindelse som et middel til sikring af, at debitors gods her i landet forbliver her. Arresten har kun værdi for kreditor, og kan derfor kun foretages, hvis den kan stadfæstes ved dom i en særlig sag i 1. instans mod skyldneren, jfr. § 634. Gennemførelsen af en sådan justificationssag forudsætter, at den udlandske debitor har værneting her i landet. Udlændinge kan sagsøges i Danmark, hvis de enten efter reglerne i Rpl's kapitel 22 har værneting her i landet, jfr. § 248, stk.1, eller hvis den særlige regel i § 248, stk.2 om udlændinges værneting er anvendelig, og parterne ikke har vedtaget værneting i udlandet, jfr. nærmere Tvistemål s.34-36 og *Borum: Lovkonflikter* s.187 ff. En udlænding kan herefter bl.a. sagsøges i en dansk retskreds, hvis han ved stævningens forkyndelse har gods i denne kreds. Der kan derfor opstilles den regel, at arrest kan gøres i gods, der findes her i landet, jfr. § 628. Efter at arresten er foretaget, er rekvisitus jo ikke berettiget til at bringe godset ud af landet, jfr. § 616. Rekvisitus vil derfor ved forkyndelsen af stævningen i justificationssagen have gods her i landet og således have værneting her.<sup>16</sup>

Selve det, at en udlænding som et led i sine almindelige dispositioner agter at bringe sine ejendele, f.eks. en bil, et skib eller et vareparti, ud af landet, berettiger ikke kreditor til at gøre arrest for sine *uforfaldne* fordringer. Som tidligere nævnt kan arrest derimod altid gøres for *forfaldne* fordringer.<sup>17</sup>

15. Jfr. *Borum: Lovkonflikter* s.35.

16. Verserer sag i udlandet om kreditors fordring, må arrestforfølgningssagen udsættes, hvis den udenlandske dom vil få retskraft her, jfr. VLT 1942.93 og *Ehlers* i J 1955.234-35.

17. Efter tysk ret, der ikke gør forskel på reglerne om forfaldne og ikke forfaldne fordringer, er »als ein zureichender Arrestgrund . . . anzusehen, wenn das Urteil im Ausland vollstreckt werden müsste«, se ZPO § 917, stk.2 og om fremmed ret iøvrigt *Riezler: Internationales Zivilprozessrecht* s.665 ff.

### III. ARRESTENS GENSTAND OG RETSVIRKNING

#### *A. Genstanden for arrest*

Arresten foretages for at fastholde så meget af skyldnerens gods, som vil være nødvendigt for i givet fald på et senere tidspunkt under en udlægsforretning at give kreditor fuld dækning for hans fordring, sml. § 631. Arrest kan derfor ikke foretages i ting, hvori udlæg ikke ville kunne gøres for den pågældende fordring, jfr. § 614,stk.1. Arrest er således udelukket i ting, der tilhører trediemand, jfr. UfR 1950.84 og 287H. Arrest kan foretages også i de af skyldnerens ting, som ikke findes i hans besiddelse, f.eks. fordi han som pantsætter ved en uvirksom overdragelse til trediemand har søgt at unddrage ejendommens tilbehør fra pantekreditorernes forfølgning, jfr. § 528,stk.3 og *Illum*: Fast ejendom s.158.

I ejendele, hvorover trediemand har en begrænset tinglig ret, kan arrest kun gøres med respekt af trediemands bedre prioriterede ret, jfr. UfR 1948.731. Arresten fortrænger derimod trediemands ret, dersom denne ikke er beskyttet over for skyldnerens kreditorer, jfr. UfR 1945.459H og 796H samt SHT 1941.126. Arresthavere eksstingverer med andre ord trediemands ret i samme omfang som andre retsforfølgende kreditorer, jfr. Ejendomsretten II s.1071–72, *Illum*: Tinglysning s.247 og v. *Eyben I* s.257–58.<sup>18</sup> Eksstinktionen er knyttet til de samme betingelser som anden kreditoreksstinktion. Arrest i fast ejendom fortrænger således kun trediemands ret, dersom den bliver tinglyst først, jfr. TL § 1 og UfR 1945.796H.<sup>19</sup>

Også § 509 må respekteres under en arrestforretning. Selvom arrest er gjort i ting, der ikke omfattes af denne bestemmelse, kan skyldnerens formuesforhold være undergået en sådan forringelse, at tingene på udlæggets tidspunkt ville være omfattet af trangsbeneficiet. UfR 1938.865 forudsætter vistnok, at § 509 ikke i en sådan situation hindrer udlæg i det arresterede gods.<sup>20</sup> Dette er næppe rimeligt, sml. *Frost* s.304-5. I hvert fald må skyldneren kunne benytte udtagelsesretten under udlægsforretningen, hvor han ikke har gjort brug af den under arrestforretningen.<sup>21</sup>

18. Trediemands ret består uændret, hvis arresten ophæves som ulovligt gjort.

19. Dommen er omtalt af *Illum* i J 1946.111 ff.

20. Således også *Munch-Petersen* s.322 ved note 17.

21. Se herved *Frost's* kritik s.304 af afgørelsen i ØLT 1932.178.

Nogle aktiver kan være genstand for udlæg, men ikke for arrest. Dette gælder visse luftfartøjer, jfr. nærmere § 614,stk.4, lov nr.367 af 21.12. 1938 og anordning nr.179 af 14.4.1939. Endvidere kan i medfør af § 614,stk.3 og kgl. resolution af 23.12.1864 konfirmation meddeles ved kgl. resolution på bestemmelser i vedtægterne for sparekasser om, at arrest ikke kan gøres i indskud i disse pengeinstitutter.<sup>22</sup> Endelig vil kreditor i hvert fald som oftest være afskåret fra at gøre arrest i sin egen skyld til debitor, dersom denne gæld ikke kan afgøres ved modregning, jfr. UFR 1956.350 og den ovenfor s.50 omtalte 1953.572. Ved at gøre arrest i debtors tilgodehavende ville kreditor betage ham den ret til effektiv betaling, som udelukkelsen af modregning tilsigter at give ham.

### *B. Arrestens retsvirkning*

Arrest i gods betager i vidt omfang rekvisitus både retten til at udøve faktisk og retlig rådighed over de arresterede genstande. § 616 bestemmer, »at skyldneren fra det øjeblik, arrestdekretet er afsagt, bliver uberettiget til at forflytte, forbruge, tilintetgøre eller ved retshandler råde over de arresterede genstande, derunder oppebære arresterede fordringer«. Rekvisitus mister ikke enhver rådighedsret. Ordene i § 616 udelukker ikke en brug, som alene medfører almindeligt slid på tingene. Bestemmelsen fastslår endvidere udtrykkeligt, at reglerne i § 528,stk.3 om udlæg i fast ejendom med tilbehør også kommer til anvendelse på arrest. Det vil sige, at arrest i fast ejendom ikke er til hinder for en sædvanlig udnyttelse af ejendommen, og at det almindelige krav om registrering eller individualisering af genstanden for tinglige rettigheder fraviges, således at arresten omfatter det løsøre, der til enhver tid findes som tilbehør til ejendommen. Det må endelig antages, at debitor uanset ordlyden af § 616 er berettiget til at afhænde og pantsætte den arresterede genstand, for så vidt dette kan ske på en sådan måde, at der ikke lægges arresthaveren hindringer i vejen for udnyttelse af hans ret, jfr. *Illum* i J 1946.111 ff. Skyldnerens dispositionsret svarer vistnok i det hele til pantsætterens rådighed over den underpantsatte genstand. Det vil sige, at han er berettiget til med respekt af arresten at sælge og pantsætte fast ejendom og til at underpantsætte løsøre, sml. *v. Eyben* II s.164 ff. og s.313 f. Hvor den arresterede genstand er

22. Denne – forældede – bestemmelse er omtalt af *Sindballe* i Selskabsret IV s.142-44.

overdraget med respekt af arresten, kan arresthaveren gøre udlæg i genstanden hos erhververen inden for det beløb, arresten er gjort for. Drejer det sig om fast ejendom, opstår en vanskelighed ved udlæggets lysning, idet udlægget efter overdragelsen ikke angår »en person, der ifølge tingbogen er beføjet til at råde over ejendommen«, TL § 12. Det ville imidlertid være et unødigt omsvøb at forlange, at arresthaveren for at få sit udlæg tinglyst skulle erhverve sig et særligt grundlag herfor i form af en anerkendelse fra eller en dom over den nuværende skødehaver. Højesteret har derfor i et sådant tilfælde tilladt lysning af udlæg som fortsættelse af den tinglyste arrest, jfr. UfR 1945.796H og *Illum*: Tinglysning s.93 med note 93.

Råder skyldneren ulovligt over det arresterede gods, straffes han efter Strfl § 283,stk.1,nr.1 for skyldnersvig, hvis han har handlet for vindings skyld<sup>23</sup> og ellers efter §§ 292 og 293,stk.2, jfr. *Hurwitz*: Kriminalret, speciel del s.429 og s.435 f.

Arresten er ikke beskyttet overfor anden kreditorforfølgning end arrest, og den kan ikke ved foretagelse af nogen sikringsakt opnå en videregående beskyttelse over rekvisiti kreditorer. Går rekvisitus konkurs, falder arresten derfor bort, jfr. KL § 10, uden at nogen særlig afkræftelse er nødvendig. Har skyldneren afhændet det arresterede gods inden konkursen med respekt af arresten, erhverver konkursboet uden videre retten til at søge sig fyldestgjort i godset for det beløb, der er gjort arrest for, jfr. UfR 1946.340 og *Illum*: Tinglysning s.93. Kun konkurs i Danmark eller i et af de andre nordiske lande har denne virkning, jfr. anordning nr.251 af 1.9.1934 § 1, stk.2, og Skifteretten s.335 ff. Konkurs i andre lande er ikke til hinder for at gøre arrest i skyldnerens ejendom her i landet, jfr. UfR 1930.8H og Skifteretten s.325 ff.

En bestemmelse svarende til KL § 10 findes i Skl § 35. Herefter taber arrest i de til et dødsbo hørende genstande sin virkning, når boet overgår til offentlig skiftebehandling, jfr. Skifteretten s.253. Regelen gælder også, dersom boet behandles i Norge eller i Island, jfr. anordning nr.273 af 4.10.1935 § 22 og Skifteretten s.355. Vedgår arvingerne gælden, træder arresten atter i kraft, som om den ikke var blevet afbrudt, jfr. Skl § 54.

Arresthaverens ret eksstingveres af omsætningserhververe i god tro, medmindre arresten er tinglyst, jfr. § 616,stk.2 og TL § 48,stk.3. Kravet om tinglysning gælder enhver arrest, hvadenten den er foretaget i fast

<sup>23</sup> Se herved UfR 1933.775 og 1939.373.

ejendom, i løsøre, fordringer eller penge. Tinglysningen skal ske ved skyldnerens personlige værneting, jfr. TL § 43,stk.3. Arresten indføres i personbogens tredie afdeling, jfr. § 30 i tinglysningsanordningen. Er arresten foretaget i fast ejendom, kræves *tillige* tinglysning på ejendommen, jfr. TL § 1, og ved arrest i registreret skib kræves tillige registrering, jfr. skibsregistreringsloven § 31 og v. *Eyben I* s.359. Ved negotiable dokumenter og penge kræves tillige rådighedsberøvelse, jfr. Gbl § 14. Hjemmelen til at fratage skyldneren arresterede penge og værdipapirer findes i den nedenfor omtalte bestemmelse i § 617,2.pkt. Om arrest i fordringer bestemmer § 616,stk.2, at reglen om udlæg, § 531,stk.2, finder anvendelse. Det vil sige, at skyldneren efter den arresterede fordring frigøres ved erlæggelse i god tro til rekvisitus i det omfang, han ville være blevet frigjort, hvis fordringen var overdraget, jfr. Gbl §§ 20 og 29. Medens denunciation således kan være nødvendig for at sikre sig mod, at den arresterede fordring ophører ved betaling til rekvisitus, er rekvirenten derimod beskyttet over for omsætningserhververe, blot arresten er tinglyst, jfr. ovenfor s.96. Heller ikke ved løsøre kræves nogen yderligere sikringsakt for at opnå beskyttelse over for rekvisiti omsætningserhververe.

Ved udlæg i løsøre bortfalder beskyttelsen over for erhververe ifølge aftale efter 1 års forløb, jfr. § 533,stk.3 og ovenfor s.95. Denne regel gælder ganske vist ikke om arrest; men en meget lignende bestemmelse findes i TL § 48,stk.3 i. f. Det foreskrives der, at »arresten udslettes, når der er gået et år siden dens tinglysning, og der ikke inden denne frists udløb er anmeldt fornyet tinglysning«. Denne regel omfatter enhver arrest. Ved udsletningen af tingbogen ophører beskyttelsen over for godtroende erhververe, jfr. *Illum*: Tinglysning s.331-32. Der påhviler ikke kreditor nogen forpligtelse til at følge arresten op ved at tage dom og gøre udlæg uden ugrundet ophold.

En arrest bliver kun bekendt for offentligheden gennem tinglysningen. Der må ikke optages meddelelser om arrestforretninger i de ovenfor s.97 f. omtalte fogedlister, jfr. cirk.nr.102 af 7.4.1942 afsnit III.

Kravet om tinglysning ved skyldnerens personlige værneting kan kun opfyldes, dersom rekvisitus er bosat her i landet. Hvor der gøres arrest i gods tilhørende en udlænding, må tinglysningen ske ved Københavns byret, sml. herved TL § 47,stk.1 og *Illum*: Tinglysning s.319.

Arresten nyder kun beskyttelse over for omsætningserhververe, ikke over for kreditorer. En sådan begrænset tinglig beskyttelse er i hovedsagen

kun en beskyttelse mod, at skyldneren påfører kreditor tab ved dispositioner, der strider mod arresten. Tinglig beskyttelse over for omsætningserhververe er en beskyttelse mod retstab ved eksstinktion. Kreditor er ikke beskyttet mod tab ved forbrug eller tilintetgørelse af tingen, ejheller mod tab ved at tingen bortkommer hos skyldneren eller hos andre. En fuldstændig – faktisk og retlig – betryggelse af kreditors arrestret kan kun opnås, hvis rekvisitus hindres i at råde over tingen. Det er – som nys nævnt – undertiden nødvendigt for at opnå *retlig* beskyttelse, at rekvisitus berøves rådigheden over de arresterede genstande. Dette gælder negotiable dokumenter og penge. Rpl indeholder ikke hjemmel til at udsætte rekvisitus af besiddelsen af fast ejendom; og for så vidt angår rørligt gods er det hovedreglen, at rekvirenten ikke er »berettiget til at lade de arresterede genstande tage fra skyldneren«. Fogeden kan dog tage godset i sin varetægt, »når de arresterede genstandes beskaffenhed eller skyldnerens person og forhold opfordrer dertil«, jfr. § 617. Sådan opfordring vil i reglen foreligge, hvor arrest gøres i penge og negotiable dokumenter, medmindre kreditor ikke har nogen rimelig grund til at gøre arrest.<sup>24</sup> Endvidere, hvor der er grund til at befrygte, at skyldneren vil overtræde det pålæg, der efter § 633,stk.2 gives ham om at afholde sig fra at råde over det arresterede gods i strid med arresten.

Arrest kan afværges ved sikkerhedsstillelse, jfr. § 615 og nærmere ovenfor s.115. Reglerne om beskyttelse af arresthaverens ret gælder ikke om sådan sikkerhed. Her kommer de almindelige regler om pant eller kaution til anvendelse.

Rpl's regler om arrestens retsvirkninger bygger på traditionen. Motiverne – 1877 s.235 og 1899 s.167 – giver ikke nogen selvstændig begrundelse for at nægte arresten *beskyttelse over for kreditorerne*. Det er vel noget nær en smagssag, på hvor tidligt et tidspunkt kreditorerne bør kunne stille sig i kø. At konkurs er så tungt og dyrt et apparat at sætte i scene taler vel for at udvise en vis tilbageholdenhed. Arrest for *forfaldne* fordringer synes dog i hvert fald at burde have samme beskyttelse som udlæg.<sup>25</sup>

24. Rekvirenten har næppe – som udlægshaveren efter § 531 – et krav på, at fogeden tager disse aktiver i sin besiddelse. Motiverne til lov nr.150 af 13.4.1938 tyder på, at man ikke har været opmærksom på dette spørgsmål, jfr. RT 1937/38, tillæg A, sp.2850.

25. Sml. herved ovenfor s.114 om norsk rets avsætning og *Arnholm*: Panteretten s.394-95.

*Tinglysningskravet* begrundes af motiverne l.c. med, at arrest ofte består i længere tid end udlæg, at rådighedsberøvelse ikke kan bruges som sikringsakt ved arrest, og at et krav om tinglysning derfor er en nødvendighed. Ræsonnementet er kun rigtig, hvis en særlig sikringsakt er uundværlig. Denne forudsætning holder næppe stik. Efter gældende ret klarer man sig en tid lang uden nogen sikringsakt ved udlæg i løsøre, jfr. § 533, og de gældende krav om sikringsakter kunne sikkert uden skade reduceres væsentligt.<sup>26</sup> I praksis bliver arrest i løsøre iøvrigt kun sjældent lyst.<sup>27</sup>

#### IV. SIKKERHEDSSTILLELSE OG ERSTATNING

Rpl. giver kreditor adgang til at foretage arrest også i tilfælde, hvor han ikke for fogeden fører eller kan føre bevis for rigtigheden af sin fordring. Det er åbenbart, at kreditors interesse i at kunne sikre sig fyldestgørelse for sit tilgodehavende ved arrest ikke er begrænset til tilfælde, hvor dette bevis lader sig føre for fogeden.<sup>28</sup> Giver man imidlertid kreditor adgang til at gøre arrest også i andre tilfælde, opstår en særegen risiko for, at arrest bliver gjort med urette. For at mindske denne risiko og for fuldt ud at genoprette den skade, der opstår, hvor det senere konstateres, at arrest ikke burde være foretaget, bestemmer Rpl § 641, at rekvirenten er objektivt ansvarlig over for rekviritus for sin fordrings rigtighed, og i § 627,stk.2, at rekvirenten, før arresten foretages, skal stille sikkerhed for opfyldelsen af den forpligtelse, der måtte påhvile ham efter denne erstatningsbestemmelse.<sup>29</sup>

##### *A. Sikkerhedsstillelse*

Føres under arrestforretningen bevis for, at arresten er lovlige, jfr. § 627, stk.2, det vil sige, at bevis føres for, at fordringen består, og enten for at den er forfalden eller for, at der er fare ved at vente, kræves ingen sikker-

26. Sml. *Gomard* i J 1953.33 ff og v. *Eyben* i TfR 1954.228-29.

27. Se *Stig Jørgensen* i UfR 1951 B.7 med rettelse smstd. s.40.

28. Efter DL 1-21-8 kunne arrest kun gøres, hvor der var udstedt håndskrift, faldet dom eller forelå erkendelse af fordringens rigtighed. Denne begrænsning var tilsidesat i praksis før Rpl, jfr. *Bang & Larsen* s.237 ff.

29. Se herved Mot. 1877 s.236 ff og Mot. 1899 s.168 ff.

hedsstillelse, jfr. UfR 1938.1001. Må det på den anden side antages, at der ikke lovligt kan gøres arrest, navnlig fordi fordringen er ugrundet,<sup>30</sup> må fogeden nægte at foretage den begærede arrest. Hører rekvirentens fordring til dem, for hvilke Rpl hjemler hurtig retsforfølgning, jfr. § 443, skal sikkerhed kun stilles, hvis skyldneren fremsætter en af de i § 444 nævnte indsigelser, jfr. § 627,stk.3 og VLT 1937.128. I alle andre tilfælde skal fogeden – hvor de øvrige betingelser for at foretage arrest er opfyldt – vel efterkomme rekvirentens begæring om arrest, men kun hvis rekvirenten stiller sikkerhed for den erstatning, som rekviritus har krav på, hvis arresten skulle vise sig at være ulovlig. Sikkerheden kan stilles som pant eller kaution. Den fordring, der gøres arrest for, kan bruges som sikkerhed, hvis dens rigtighed er åbenbar eller erkendt; men hvor sikkerhedsstillelse dog er nødvendig, f.eks. fordi rekviritus hævder, at fordringen allerede er tilstrækkelig sikret. Sikkerhedsstillelsens art og størrelse bestemmes af fogeden.<sup>31</sup>

### *B. Erstatning*

Hvis arresten viser sig at have været ulovlig, er rekvirenten pligtig til at erstatte rekviritus det tab, der er påført ham ved arrestens foretagelse. Ansvar er ubetinget, hvis arrestens ulovlighed skyldes, at rekvirenten ikke findes at have nogen fordring på rekviritus. Iøvrigt er rekvirenten ansvarlig efter en culparegel. Motiverne – 1877 s.247 og 1899 s.182 – udtaler, at man vil opretholde ældre rets ubetingede ansvar for fordringens rigtighed »under hensyn til arrestens særegne karakter som en foregreben anvendelse af statens tvangsmyndighed«. <sup>32</sup> Samme resultat ville vistnok følge af almindelige erstatningsregler, dersom man blandt disse regler indruller den i note 32 omtalte regel om ansvar for villedede handlinger.

Rekvirenten skal erstatte hele det økonomiske tab, rekviritus lider; både hans tab ved ikke at kunne udnytte de arresterede genstande, og ved at

30. Rpl nævner kun dette tilfælde, jfr. § 627,stk.2.

31. *Tamm* oplyser i J 1948.396, at man i København ved fordringer indtil 2.000 kr. i reglen forlanger en sikkerhed, som overstiger hovedstolen, dog ikke under 500 kr., mens man ved større fordringer kræver en sikkerhed mindre end hovedstolen.

32. Begrundelse og resultat er i overensstemmelse med den i *Gomard*: Erstatningsregler s.422 opstillede »forsætsregel«.

tilliden til hans kreditværdighed forringes. Rekvisiti krav på erstatning for sådan »kreditspilde« omfatter ikke tab, som han ved foretagelse af rimelige økonomiske dispositioner kunne have undgået. Det er vanskeligt at præcisere betydningen af sætningerne om pengemangel for fastsættelsen af arresterstatningen.<sup>33</sup> § 641 viser, at debtors forpligtelse i almindelighed ikke udstrækker sig til at afværge arresten ved sikkerhedsstillelse, sml. UfR 1955.1079.

Rekvisitus har endvidere krav på erstatning for tort. Dette gælder dog ikke, hvis arresten viser sig at være lovlig, omend kun for et mindre beløb. Der vil iøvrigt i sådanne tilfælde også kun sjældent være grund til at give ham erstatning for kreditspilde, jfr. UfR 1957.423.

I visse forretningsforhold er det almindeligt at gøre arrest for at skaffe sig en gunstig processuel stilling også i tilfælde, hvor der ikke er grund til at tro, at rekvisitus ikke er betalingsdygtig. I sådanne forhold svækker arresten ikke uden videre tilliden til, at rekvisitus ikke kan eller ikke vil opfylde sine forpligtelser, og der er derfor ingen grund til at give erstatning for kreditspilde og tort, jfr. UfR 1943.1214 om forholdet mellem befragtere og rederier.<sup>34</sup> Derimod må der naturligvis også i sådanne tilfælde ydes erstatning for afsavnstab, jfr. UfR 1934.1035H og 1953.1064H. Hvor ulovlig arrest er foretaget hos forretningsfolk, gives iøvrigt erstatning for kreditspilde og tort med et mindre, rundt beløb, medmindre rekvisitus kan føre bevis for, at han har lidt et større tab, jfr. UfR 1942.660 og 1955.879. Bestemmelsen i konkurrencelovens § 17,stk.5, kan yde en vis vejledning ved fastsættelsen af beløbets størrelse. Er den ulovlige arrest foretaget hos en lønmodtager, gives kun erstatning for tort, medmindre rekvisitus fører bevis for, at han tillige har lidt et økonomisk tab, jfr. UfR 1946.590H og 1953.572.

De særlige erstatningsregler i § 641 kommer ikke til anvendelse, hvor arresten afværges ved sikkerhedsstillelse. Dette er fastslået i UfR 1937.930. Dommen fandt, at der i en sådan situation savnes hjemmel til at give godtgørelse for tort, og ej heller kan gives erstatning for kreditspilde uden bevis for, at der er lidt et tab.

33. Sml. *Ussing*: Almindelig del s.167 og *Gomard* i UfR 1954B.84-87.

34. Dommen henviser til sølovens § 113,stk.2, der lyder: »Deponerede beløb kan bortfragteren hæve, når godset er udleveret, hvis ikke modtageren hindrer det ved arrest eller forbud«.

## V. FREMGANGSMÅDEN VED ARRESTENS FORETAGELSE OG FORFØLGNING

### *A. Arrestens foretagelse*

Den, der vil gøre arrest i en andens ejendele, skal indgive skriftlig begæring herom til fogeden på det sted, hvor rekvisitus bor, jfr. nærmere §§ 627, stk. 1 og 628. Rekvirenten er altid pligtig at give møde ved forretningens foretagelse. Arrestforretningen påbegyndes i almindelighed på skyldnerens bopæl og fortsættes, hvor det gods, der er tale om at gøre arrest i, findes, jfr. nærmere § 628 og omtalen ovenfor s.99 af bestemmelsen i § 516. En afgørelse truffet af fogeden på begyndelsesstedet er ikke bindende for fogeden på fortsættelsesstedet, jfr. UfR 1931.383. Iøvrigt finder reglerne om fremgangsmåden ved foretagelse af udlæg tilsvarende anvendelse, jfr. § 632.<sup>35</sup>

### *B. Arrestens forfølgning*

Spørgsmålet, om arresten er foretaget med rette, kan ikke prøves ved appel af fogedens arrestdekret.<sup>36</sup> Arrestens lovlighed kan alene bedømmes under en domssag i 1.instans, jfr. § 637. Derimod kan fogedens afgørelser, der ikke vedrører lovligheden af en foretaget arrest, appelleres. Fogedens nægtelse af arrest kan således altid påkæres til landsretten, jfr. § 645.<sup>37</sup> Hans afgørelse af, om arresten kan ophæves på grund af efterfølgende omstændigheder, er ligeledes genstand for appel, jfr. §§ 640 og 593 samt nedenfor s.210. Som eksempler på efterfølgende omstændigheder nævner Rpl i særskilte bestemmelser – §§ 615,638 og 639 – ophævelse af arrest på grund af sikkerhedstillelse, på grund af bestemmelse i dommen i justi-

35. Se herved UfR 1936.964 og 1953.572, der anvender § 520,stk.2 om rekvisitipligt til at give møde efter tilsigelse og til at give oplysninger, samt Mot. 1877 s.237 og Mot.1899 s.169.

36. UfR 1927.697 og 1950.830 antager, at en bestemmelse efter § 617 om fratagelse af de arresterede genstande er et led i selve arresten og derfor inappellabel. Dette resultat er næppe rigtigt, sml. Mot.1899 s.173 ff, og kan i hvert fald ikke oprettholdes for besiddelsesberøvelse, der finder sted, efter dom er afsagt i justifikations sagen. Om prøvelse af afgørelser efter § 627,stk.2 om sikkerhedens art og størrelse, se UfR 1950.830 og 1952.390.

37. Loven fraviger her den almindelige regel i § 593 om brugen af anke og kære, jfr. Mot.1899 s.184.

fikationssagen<sup>38</sup> og på grund af undladelse af at anlægge justifikations-sag.<sup>39</sup> § 632 overfører § 523 på arrest; men trediemands stilling iøvrigt er ikke omtalt i lovens kapitel 56. Det er derfor naturligt – som UfR 1935.601 – i overensstemmelse med reglerne om andre fagedforretninger at give den trediemand, som finder, at arresten strider mod hans ret, adgang til både at fremsætte sin indsigelse herom for fogeden og til at anke fogedens afgørelse, hvis den går ham imod.

Ikke blot kan arrestens lovlighed kun prøves under en særlig sag; den skal prøves under en sådan sag. Rekvirenten er pligtig til inden 1 uge efter arresten at anlægge en »justifikationssag«, medmindre rekvisitus under eller efter forretningen har frafaldet forfølgning af arresten,<sup>40</sup> jfr. nærmere § 634. Selvom sag allerede verserer mellem parterne om rekvirentens krav, »hovedsagen«, skal en særskilt sag anlægges, »arrestsagen«, med påstand om anerkendelse af, at arresten er lovlig gjort. Spørgsmålet om fordringens rigtighed afgøres under hovedsagen og kan ikke prøves under den særlige arrestsag, jfr. § 636,stk.1. Verserer ingen sag mellem parterne om den fordring, rekvirenten har gjort arrest for, skal kun een sag anlægges, og under denne prøves både spørgsmålet, om fordringen består, og om arresten er lovlig gjort.

Under en arrestsag kan arresten stadfæstes som lovligt gjort, jfr. § 636, stk.1. Arresten kan ophæves både ved dommen i hovedsagen og ved dommen i arrestsagen, jfr. § 638,stk.1. Arresten ophører ved udløbet af ankefristen for den dom, hvorved den er kendt ugyldig, jfr. § 638,stk.2. Anlægger rekvirenten ikke rettidigt justifikationssag, kan arresten fordres ophævet, jfr. §§ 639 og 640.<sup>41</sup>

Disse regler om pligt til sagsanlæg finder også anvendelse, hvor rekvisitus har afværget arresten ved sikkerhedsstillelse, jfr. § 634,stk.4. Forpligtelsen til at forfølge arresten ophører, hvis arresten bortfalder, fordi rekvisitus går konkurs eller dør, og gælden ikke vedgås, jfr. § 635. Selvom

38. Om virkningen af anke af den dom, der ophæver arresten, se § 638,stk.2 og UfR 1945.890.

39. Se herved UfR 1932.1124.

40. UfR 1939.558H antager, at en skyldners afkald på forfølgning og godkendelse af arrestens lovlighed ikke udelukker 5-årig forældelse, jfr. lov nr.274 af 22.12.1908 § 1 i.f.

41. Det samme gælder, hvis justifikationssagen afvises, efter UfR 1932.1124 endda selvom afvisningsdommen ankes. Dommens resultat er næppe holdbart.

rekvirentens fordring hører til dem, for hvilke kapitel 41 hjemler en hurtig retsforfølgning, har rekvisitus samme adgang til at fremsætte indsigelser og modfordringer under arrestforfølgningssagen som i andre sager, jfr. UfR 1937.194 med note 1 og Tvistemål s.264. Motiverne 1899.183 fremhæver, at rekvisitus bør have samme adgang til at fremsætte erstatningskrav som modkrav under forfølgningssagen i kapitel 41-sager som i andre tilfælde.<sup>42</sup>

## VI. ARREST PÅ PERSON

### *1. Retsplejelovens regler om gældsafængsel*

En kreditor kan forlange sin skyldner hensat i gældsafængsel, dersom hans fordring er forfalden, og skyldneren står i begreb med at forlade landet for bestandigt eller på ubestemt tid, jfr. §§ 613 og 618. Skyldneren sættes på fri fod, såsnart kreditor har erhvervet eksekutionsgrundlag, eller skyldneren godtgør, at han intet ejer, der kan danne grundlag for udlæg, jfr. § 621. Fængslingen kan højst udstrækkes til 24 uger, jfr. nærmere § 620. Frihedsberøvelsen kan kun bringes i anvendelse een gang. Den bringer ikke skyldnerens forpligtelse til ophør. Efter § 614,stk.2 kan, når et skib er sejlferdigt, hverken skipperen eller skibsmandskabet arresteres for gæld.

### *2. Reglerne i lov om inddrivelse og sikring af underholdsbidrag*

Denne lov indeholder i § 23 en særlig – strengere – regel om hensættelse i gældsarrest af bidragspligtige, der vil forlade landet for længere eller ubestemt tid uden forud at efterkomme deres forpligtelse efter lovens § 22 til at opfylde eller stille sikkerhed for opfyldelsen af den resterende bidragspligt, jfr. UfR 1959.570.<sup>43</sup>

Efter bestemmelserne i samme lovs §§ 12-21 kan en bidragspligtig, hos hvem udpantning forgæves er søgt foretaget, eller hos hvem udpantning skønnes forgæves, jfr. § 14 hensættes til afsoning, jfr. § 12 efter politi-

42. *Spleth* fremhæver i UfR 1932B.255, at resultatet ikke stemmer godt overens med ordlyden af § 627,stk.3.

43. Bestemmelsen er kritiseret af *Frank Poulsen* i J 1952.301.

mesterens eller overpræsidentens bestemmelse, jfr. § 18, medmindre »den bidragspligtige uden egen brøde, ved sygdom eller virkelig fattigdom, der ikke skyldes forsørgelsespligter uden for ægteskab, dovenskab eller drikfældighed eller lignende, er ude af stand til at udrede det skyldige beløb«, jfr. § 17.<sup>44</sup>

Politimesterens afgørelse kan indbringes for amtmanden, jfr. § 18 og kan efterprøves af domstolene i medfør af grundlovens § 71,stk.6 om administrativ frihedsberøvelse.<sup>45</sup>

### 3. Afsoning af bøder

Indgår en bøde ikke, træder en forvandlingsstraf af hæfte eller fængsel i dens sted, jfr. Strfl § 53.<sup>46</sup> Tvist mellem politiet og domfældte om fuldbyrdelse af straffen skal, hvis domfældte begærer det, forelægges den ret, som har afsagt dom i sagen i første instans, jfr. Rpl § 998. Spørgsmål om afsoning af administrativt fastsatte bøder, jfr. Strfl § 55 eller tvangsbøder, jfr. ikrafttrædelseslov til Strfl § 17, kan forelægges for domstolene i medfør af Grundlovens § 71,stk.6.

44. Se nærmere *Borum*: Familieret I s.131 og s.114.

45. *Poul Andersen*: Statsforfatningsret s.610 ff.

46. *Hurwitz*: Kriminalret, alm. del s.562 ff.

# Kapitel v : Fuldbyrkelse på særligt tvangsgrundlag af andre krav end fordringer på penge

## A. NATURALOPFYLDELSE OG GENOPRETTELSE IN NATURA

Såvel den, der har en fordringsret, som indehaveren af et tingligt krav, kan i almindelighed forlange, at den forpligtede opfylder fordringen eller kravet in natura, jfr. nærmere *Ussing* i Almindelig del s.5 og 76 ff. og i Erstatningsret s.167 f. Dette betyder, at den berettigede, hvor ingen undtagelsesregel griber ind, kan opnå en dom, som pålægger den forpligtede at opfylde kravet efter dets principale indhold.<sup>1</sup> Retten har ikke adgang til at konvertere sagsøgerens krav til en fordring på ydelsens værdi i penge eller til at pålægge fogeden at gøre dette, hvor den iøvrigt måtte finde naturalopfyldelse upraktisk, jfr. UfR 1923.331H. I de formueretlige fremstillinger har man som oftest nøjet sig med at udtale, at naturalopfyldelse eller genoprettelse in natura i almindelighed kan kræves. Dette udsagn og en debat om valget mellem naturalopfyldelse og erstatning får først fuld mening, når det er bragt på det rene, hvilken retsvirkning fogedretten tillægger domme til naturalopfyldelse.<sup>2</sup>

I Rpl's kapitel 46 omtales fuldbyrkelse af alle domme, der ikke forpligter domfældte til at udrede et pengebeløb, for så vidt de da overhovedet efter deres indhold kan fuldbyrdes. Reglerne i kapitel 46 gælder ikke alene for fuldbyrkelse af handleforpligtelser, men også for så vidt de efter deres eget indhold er anvendelige for gennemtvængelse af undladelsespligter, jfr. § 497.<sup>3</sup> Derimod kan de i kapitlet nævnte retsmidler, bl.a. straf efter § 499, ikke bringes i anvendelse over for den, der ikke respekterer en anerkendelsesdom, der er overgået ham. På domme, der pålægger en pligt til at præstere flere ydelser, kommer reglerne til anvendelse på den måde, at domhaveren kan bruge reglerne til gennemtvængelse af erlæggelsen af hver

1. Se om dette udtryk *Gomard*: Erstatningsregler s.9 f.

2. Se herved *Ussing*: Almindelig del s.2-3.

3. Sml. *Ehlers*: Undladelsespligter s.46-47.

enkelt ydelse, jfr. § 498. Skønt kapiteloverskriften i Rpl alene taler om domme, finder reglerne i kapitel 46 tilsvarende anvendelse på andre eksigible krav, jfr. § 478.<sup>4</sup>

Eksekutionsgrundlaget for andre krav end pengekrav er snævrere end angivet i § 478 for udlæg for krav på penge. Tvangsfuldbyrdelse for de krav, som omtales i dette kapitel, kan kun iværksættes, hvis kravet er fastslået i en dom eller i et retsforlig, jfr. § 478 nr.1 og nr.2,stk.1. Bestemmelserne om udenretlige forlig, pantebreve og skadesløsbreve angår kun krav på penge, jfr. ordene »gæld« i nr.2,stk.2, »pengesum« i nr.3 og »gældens« i nr.4.

## B. UMIDDELBAR GENNEMTVINGELSE AF REKVIRENTENS KRAV

### 1. Ved politiet

En domfældt, der forsætligt overtræder det påbud eller forbud, som dommen indeholder, kan efter § 499,stk.1 *straffes*. Efter afsigelsen af en sådan straffedom påhviler det ifølge § 499,stk.2 *politiet* »på domhaverens begæring at yde bistand til hans rets gennemførelse ved at opsøge og fratage domfældte de ham frakendte ting, hindre ham i at foretage overtrædelses-handlinger, tilintetgøre, hvad der er foretaget i strid med domhaverens ret, og deslige«.<sup>5</sup> Tanken bag denne bestemmelse er vistnok, at domfældtes ulydighed mod rettens bud er en forbrydelse, og at politiet som et led i varetagelsen af dets øvrige opgaver med bekæmpelse af kriminaliteten derfor naturligt må gives en beføjelse til at optræde på den civile tvangsfuldbyrdelses område, hvor andre midler ikke slår til, jfr. bemærkningerne i Kollegialtidende 1842 s.334 til forgængerens for § 499,stk.2 forordningen af 6.4.1842 § 8. Dette arbejde falder imidlertid ganske uden for politiets naturlige virkefelt, som det er angivet i § 108, og det falder navnlig uden for kredsen af de opgaver, som politiet er udrustet og uddannet til at varetage.<sup>6</sup> Politiet bør i hvert fald, hvor dets indskriden ikke er påkrævet efter

4. Se herved UfR 1941.187.

5. Sml. nedenfor s.204 om bestemmelsen i § 650,stk.2.

6. Se herved Kollegialtidende 1.c. om Stænderforsamlingernes rammende kritik af reglen i Fr.1942 § 8. – Bestemmelsen og dens begrundelse gentages uændret i proceskommissionernes udkast fra Nellemanns forslag s.134 (ad § 271).

§ 108, kun gribe ind i situationer, hvor fogeden ville være beføjet til at handle efter §§ 494-496, og det bør vise enhver sag fra sig, der kan frembyde tvivl, være sig af faktisk eller retlig karakter.

## 2. Ved fogeden

### a. KRAV VEDRØRENDE FAST EJENDOM

Fogeden skal, såvidt gørligt, umiddelbart fremtvinge efterlevelsen af domme, der går ud på, at domfældte skal fravige besiddelsen af en fast ejendom eller en del af denne, eller går ud på at domhaveren er berettiget til at udøve en begrænset rådighed over fast ejendom, jfr. § 494.

Domme, der pålægger den domfældte at fravige besiddelsen af en fast ejendom, forekommer ikke sjældent i lejesager. Ganske vist afgøres de fleste tvistigheder om lejerens ret til at forblive i lejligheden under en umiddelbar fogedforretning; men spørgsmålet om, hvorvidt udlejerens har været berettiget til i medfør af LL § 86 at ophæve lejemålet må dog forelægges retten i form af en domssag i tilfælde, hvor en mere omfattende bevisførelse er nødvendig, jfr. § 524,stk.4. Dette forekommer navnlig ved opsigelser efter LL § 86,stk.1,nr.10, jfr. UfR 1944.418H, 1948.867H og 1952.188. I UfR 1948.867 fastsatte højesteret i en sådan sag en frist på 2 måneder for lejerens fraflytning. Hjemmelen til ikke blot at knytte den sædvanlige eksekutionsfrist, jfr. § 487,stk.1 til en sådan dom, men yderligere at give lejerens en særlig *ret* til at bebo lejligheden en vis tid efter dommens afsigelse kan ikke findes i LL's regler om ophævelse af lejeaftaler, men må søges i § 487,stk.2. Højesteret har altså i denne dom fortolket § 487,stk.2 således, at den giver retten hjemmel til at tillade domfældte at fortsætte en ellers ulovlig brug. En sådan fortolkning, der i disse sager har gode grunde for sig, kan næppe tillægges almen gyldighed. Denne praksis burde legaliseres ved en ændring i LL, også for at undgå den urimelighed, at lejerens er afskåret fra at få denne respit, hvis sagen mod ham gennemføres som en umiddelbar fogedforretning.<sup>7</sup>

Opsigelser af lejemål i medfør LL §§ 65 og 70 skal af udlejerens forelægges for boligretten til godkendelse inden 2 uger efter, han har modtaget lejerens indsigelse mod opsigelsen, jfr. § 66. Formålet med denne be-

7. Uklarheden i retstilstanden skyldes, at man i overensstemmelse med traditionen har holdt de obligationsretlige hæveregler og de processuelle fuldbyrdelsesregler skarpt adskilt.

stemmelse er at opnå, at spørgsmålet om opsigelsers lovlighed prøves under en domssag ved boligretten og ikke under en fogedsag af fogeden alene. Protesterer lejereren ikke rettidigt mod opsigelsen, kan udlejereren ved fristens udløb i almindelighed lade ham udsætte ved en umiddelbar fogedforretning. Spørgsmålet om opsigelsen har været lovlig, kan dog komme op i fogedretten. LL § 66 afskærer nemlig ikke lejereren fra senere at fremsætte indsigelser, hvis berettigelse var udlejereren bekendt, som støttes på forhold, som var lejereren ubekendt ved modtagelsen af opsigelsen, eller indsigelser som udlejereren vidste, at lejereren ville fremkomme med, jfr. herved *Spleth* i UfR 1950B.182 f og kommentarerne til LL ad § 66. Hvor behandlingen af sådanne indsigelser eller hvor bedømmelsen af beviset for opsigelsen<sup>8</sup> ikke kan føres under en umiddelbar fogedforretning, jfr. § 524,stk.4, må også sager om udsættelse efter opsigelse forelægges domsretten.

Domme, der godkender en udlejers opsigelse efter LL § 65, jfr. eksempelvis UfR 1942.830, kan formentlig fuldbyrdes efter reglerne i kapitel 46. Også i domme af denne art gives der undertiden lejereren en forlænget frist til fraflytningen.

#### b. KRAV PÅ UDLEVERING AF LØSØRE

En dom, der går ud på, at domfældte skal udlevere *en rørlig ting*, kan efter § 495 fuldbyrdes ved, at fogeden fratager domfældte tingen og giver den til domhaveren. Fogeden kan fordrø oplyst, hvor tingen er, og han kan om fornødent bruge magt til gennemførelsen af forretningen, jfr. herved §§ 520 og 480,stk.3. Kan tingen ikke findes, og består rekvisiti ydelsespligt stadig, kan rekvirenten gøre udlæg for det pengebeløb, der svarer til tingens værdi.

Der kan både gives dom til naturalopfyldelse af krav på individuelt bestemte, generisk bestemte og alternativt bestemte ydelser, jfr. Kbl § 21. Retten til at vælge, hvilken genstand der skal bruges til opfyldelse af en genusforpligtelse eller en alternativt bestemt forpligtelse, tilkommer i almindelighed skyldneren.<sup>9</sup> Er forpligtelsen endnu på fogedforretningens tid ikke undergået en sådan koncentration, at der kan udpeges en bestemt genstand, som er bestemt til opfyldelse af forpligtelsen, opstår spørgsmålet, om fogeden på rekvirentens begæring kan udøve skyldnerens valgret. Dette

8. Jfr. herom en tvivlsom afgørelse i UfR 1932.216.

9. Se herved *Ussing* i Almindelig del s.5 f. og s.26 f. samt i *Køb* s.9 f.

spørgsmål må formentlig i overensstemmelse med norsk og svensk ret besvares bekræftende, sml. herved nedenfor s.173 om umiddelbare fogedforretninger.<sup>10</sup> Dette modsiges ikke på afgørende måde af udtrykket »en rørlig ting« i § 495, og fortolkningen er i harmoni med andre bestemmelser i Rpl, nemlig § 503,stk.3 om opfyldelse af pengeforpligtelser med penge og med reglerne i § 496, bl.a. bestemmelsen om fuldbyrdelse af forpligtelser til at stille sikkerhed. Iøvrigt bevares rekvisiti valgret for ham i det omfang, det er muligt ved hjælp af reglerne i §§ 506 og 507, jfr. nedenfor s.173.

#### C. KRAV PÅ UDLEVERING AF BØRN

En dom, der går ud på, at et barn, der befinder sig hos domfældte, skal udleveres til domhaveren, fuldbyrdes ifølge § 495 ved, at fogeden fratager domfældte barnet og overgiver det til den, som efter dommen er berettiget til at fordre dette.<sup>11</sup> Domstolenes afgørelser i ægteskabssager efter ML § 24 af spørgsmålet om, hvem af forældrene forældremyndigheden skal tillægges, kan om fornødent fuldbyrdes efter denne bestemmelse. Sådanne fogedforretninger er ligesom de øvrige forretninger, som omtales i lovens kapitel 46, undergivet de almindelige bestemmelser om fogedforretninger, navnlig reglerne i kapitel 45 og 48. Ankes derfor dommen i en ægteskabs-sag først efter eksekutionsfristens udløb, kan fogeden ikke nægte at fuldbyrde den indankede dom, medmindre den ret, til hvilken sagen er anket, særligt tillægger anken suspensiv virkning, jfr. § 491 og UfR 1956.452H. Fogeden kan ikke selv bestemme, at udleveringen af barnet må afvente udfaldet af anken blot ved i medfør af §§ 287 eller 526,stk.2 at udsætte fogedsagen. UfR 1925.981 og 1953.184H udtaler, at disse regler ikke giver fogeden hjemmel til at beslutte en sådan udsættelse af den begærede forretning. En udsættelse af dommens fuldbyrdelse kan ej heller opnås ved at påanke fogedens afgørelse, jfr. § 527,stk.3 og UfR 1950.294H.

Afgørelser efter ML § 24 kan efter omstændighederne træffes af overøvrigheden. Det ville være nærliggende – og foreneligt med ordene i § 478,

10. Jfr. iøvrigt Ejendomsretten I s.182 og *Ross*: Ejendomsret og Ejendomsovergang s.39 ff., navnlig s.43 note 10; anderledes v. *Eyben* I. s.23. – Se om norsk ret tvangsfuldbyrdelsesloven § 235 og om svensk ret *Hassler*: Utsökningsrätt s.113 f. – Efter bemærkningerne s.129 i Nellemanns udkast er reglerne i §§ 494-96 tænkt at skulle dække de »tilfælde, i hvilke fogeden umiddelbart kan eksekvere dommen uden at tilføje domfældte noget principstridigt personligt onde«.

11. Se herved *Ernst Andersen*: Ægteskabsret I s.155.

nr.1 – at lade overøvrighedens resolution fuldbyrde efter reglerne i kapitel 46, som en afgørelse, der hjemler et eksigibelt krav på andet end penge.<sup>12</sup> Det er imidlertid muligt, at domstolene på dette område vil gå samme vej, som praksis har valgt ved gennemførelsen af samkvemsretten. Praksis har her ment, at erhvervelsen af handlingsdom eller gennemførelse af en umiddelbar fogedforretning er de eneste tænkelige muligheder for at fuldbyrde overøvrighedens resolution, og højesteret har af disse to muligheder bestemt sig for den sidste, det vil sige, at fogeden på grundlag af resolutionen kan gennemføre en umiddelbar fogedforretning. Højesteret har endvidere fastslået, at en borgerlig sag om opfyldelse af overøvrighedens afgørelse bør afvises, jfr. UfR 1940.36H og 1945.828H samt nedenfor s.177. Følger man den her beskrevne tredje mulighed, at betragte overøvrighedens resolution som en eksigibel afgørelse, vil man ligesom hidtil kunne fjerne barnet med magt. Desuden ville man kunne straffe »den, der modvillig undlader at efterkomme« overøvrighedens resolution, jfr. § 499. Kunne nogle afhentninger undgås ved en trussel om at bruge § 499, ville en praksisændring være et reelt fremskridt. Den ville i hvert fald bringe bedre overensstemmelse mellem praksis og lovgivning.

### C. GENNEMTVINGELSE IN NATURA AF ARBEJDSAFTALERS OPFYLDELSE

Der kan ikke afsiges dom, som pålægger arbejderen at opfylde en tjenesteaftale eller en mandatskontrakt in natura. Det samme gælder aftaler om andre personlige ydelser, som det ikke bør pålægges en modvillig skyldner at præstere, sml. *Ussing: Enkelte Kontrakter* s.360 og 386. Dom til naturalopfyldelse kan derimod afsiges i andre aftaler om arbejdsleje og i værkslejaftaler. Ligeledes kan det i andre retsforhold pålægges en person at præstere et vist arbejdsresultat. § 496 bestemmer, at de domme om præstation af arbejder, som herefter vil kunne afsiges, f.eks. om fjernelse af en mur eller om opfyldning af en ulovligt foretaget udgravning, jfr. JD 1958.144 og UfR 1924.877, kan fuldbyrdes ved, at fogeden tillader domhaveren at lade andre udføre arbejdet og derefter inddrive sine

12. I proposition til Odelstinget nr.25(1956) s.33 fremhæver justis- og politidepartementet, at der på dette område bør gælde samme fuldbyrdelsesregler uanset hvilken myndighed, der har truffet afgørelsen.

– af fogeden godkendte – udgifter dertil hos domfældte. Fogeden kan kun give en sådan tilladelse, hvor »dette efter omstændighederne findes at være den letteste og hurtigste måde, hvorpå domhaveren kan komme til sin ret«. Ved at bruge § 496 vil domhaveren i sager om udførelse af et arbejde på egen ejendom blot opnå samme resultat, som hvis han straks under domssagen havde krævet erstatning ikke blot for et eventuelt tids- tab etc., men også for værdien af selve den udeblevne ydelse, sml. *Ussing*: Almindelig del s.168 ff; sin virkelige betydning har bestemmelsen, hvor sagen drejer sig om omgørelse af handlinger foretaget på modpartens grund, som er ulovlige efter naborettens regler, og i andre tilfælde, hvor domhaveren ikke uden dommen ville være i stand til eller berettiget til at lade arbejdet udføre.

I sager, der drejer sig om anerkendelse af domhaverens ret eller om opfyldelse af en aftale mellem parterne, vil dommen efter omstændighederne kunne gå ud på, at domfældte tilpligtes at udstede et nærmere angivet dokument. En sådan dom kan fuldbyrdes ved, at fogeden udfærdiger dokumentet. Et dokument udstedt af fogeden i medfør af § 496 har samme virkning, som om det var udstedt af domfældte.<sup>13</sup> Domhaverens formål vil iøvrigt ofte kunne nå allerede ved hjælp af den fiksering af retsforholdet mellem parterne og den legitimation, som selve dommen giver ham, jfr. f.eks. TL § 11,stk.2 og Mftl § 9,stk.3 om udslettelse af pantebreve af tingbogen.<sup>14</sup> Dommen kan dog f.eks. ikke remplacere et negotiabelt dokument, jfr. herved Mftl § 9,stk.2 om skyldnerens pligt til at udstede »et nyt dokument, der svarer til det mortificerede«.

## D. STRAF, TVANGSBØDER OG FRIHEDSBERØVELSE

### a. STRAF

Som nævnt ovenfor s. 131 hjemler § 499 straf for forsætlig overtrædelse eller undladelse af at efterkomme en fuldbyrdelsesdom, der går ud på

13. *Munch-Petersen* vil s.270 slutte fra formuleringen af § 496, at bestemmelsen kun kan anvendes på retshandler, der kan foretages af fuldmægtige. Dette er næppe rigtigt.

14. Se nærmere *Illum* s.118-20 og v. *Eyben I* s.348.

erlæggelse af andet end penge.<sup>15</sup> Strafferammen er bøde eller hæfte. Påtalen er privat. Er dommen blevet opfyldt, eller har domhaveren fået sikkerhed for, at den vil blive opfyldt, kan straffesag ikke anlægges, en anlagt sag må hæves, og en idømt straf bortfalder.<sup>16</sup> Anlæg af en privat straffesag efter § 499 påvirker derimod ikke domhaverens adgang til samtidigt at gå frem efter en af de øvrige bestemmelser i kapitel 46. Domhaverens krav på erstatning for det tab, som domfældte måtte have påført ham ved sin vægring ved at efterkomme dommen, kan pådømmes under straffesagen, jfr. §§ 497, 493,stk.6 og 994 samt UfR 1927.128. For mange aftalers vedkommende er straf for ikke opfyldelse det eneste retsmiddel, domhaveren kan benytte til fremtvingelse af opfyldelsen af en dom til naturalopfyldelse, hvis han ikke er tilfreds med efter de nedenfor under E omtalte regler at omsætte kravet til et pengebeløb, der som oftest vil svare til opfyldelsesinteressen.

#### b. TVANGSBØDER

Rpl indeholder ikke hjemmel til ved domme i civile sager at idømme tvangsbøder. Tvangsbøder kan derimod fastsættes i domme i straffesager, hvorved det pålægges nogen at opfylde en forpligtelse mod det offentlige, jfr. § 997,stk.3.<sup>17</sup>

#### c. FRIHEDSBERØVELSE

Lovgivningen indeholder ikke hjemmel til at tvinge den domfældte til at opfylde dommen ved at fængsle ham, indtil han opfylder sine forpligtelser til at præstere andet end penge.<sup>18</sup> Retten kan derimod efter §§ 177, stk.2 og 189,stk.1, jfr. § 206, bestemme, at vidner og syns- og skøns- mænd, som udebliver skønt lovligt indkaldt, eller som uden lovlig

15. Se som eksempler på reglens anvendelse VLT 1950.117, UfR 1938.230 og JD 1958.144. – Ikke opfyldelse af retsforlig kan næppe straffes. Dette er en lempelse, som følger af forholdets natur, jfr. § 492.

16. Sml. herved om tvangsbøder *Poul Andersen: Forvaltningsret s.525*.

17. Se nærmere *Poul Andersen: Forvaltningsret s.520 ff.* og *Hurwitz: Kriminalret, almindelig del s.40-41.* – Tvangsbøder brugtes før Rpl og bruges også i fremmed ret i videre omfang. *Munch-Petersen s.262 ff.* og i tilslutning dertil *Ehlers: Undladelsespligter s.43 f.* og s.133 f. anbefaler genindførelse af tvangsbøder. Ingen af forfatterne påviser dog, at dette retsmiddel har været savnet i praksis.

18. Se om pengeforpligtelser ovenfor s.128 f.

grund vægrer sig ved at svare, skal tages i forvaring ved politiets foranstaltning, dog ikke udover 6 måneder, jfr. nærmere Tvistemål s.156-57. En lignende regel kommer efter § 520,stk.2 til anvendelse på rekvisitus i en fogedsag.

## E. OMDANNELSE AF KRAVET TIL EN FORDRING PÅ PENGE

I § 493, den første bestemmelse i kapitel 46, fastsættes det som hovedreglen om fuldbyrdelsen af krav af denne art, at kravet omsættes til et pengevederlag under en fogedforretning. Denne konvertering finder efter § 493,stk.1 kun sted »med de i §§ 494-496 nævnte undtagelser«. Rpl har med denne udtalelse næppe taget stilling til spørgsmålet om, hvorvidt en kreditor, der har et krav, som kan fuldbyrdes efter §§ 494-496, efter omstændighederne kan vælge i stedet for at gå frem efter § 493. Herom gælder formentlig, at afsigelsen af en dom om opfyldelse *in natura* ikke i sig selv afskærer domhaveren fra efter eksekutionsfristens udløb at udnytte den adgang, han tidligere måtte have haft, til at konvertere sit krav til en fordring på erstatning i penge, jfr. UfR 1926.53 H.<sup>19</sup> § 493 finder både anvendelse på ydelser, der alene har økonomisk værdi, og på andre ydelser.<sup>20</sup> Ansættelsen af pengebeløbet må såvidt muligt ske i tilslutning til almindelig praksis om udmåling af krav om erstatning for økonomisk og om godtgørelse for ikke økonomisk skade.<sup>21</sup> § 493,stk.5 giver dog den særlige regel, at fogeden har »forneblig at drage omsorg for, at domhaveren får fuldstændig erstatning, og i tvivlstilfælde har han hellere at fastsætte denne rigeligt end at udsætte domhaveren for at lide noget tab ved, at dommen ikke efterkommes«. Denne bestemmelse kan næppe begrunde

19. Sml. om virkningen af en udenretlig meddelelse om fastholdelse af en aftale, *Lassen* i Speciel del I s.170-71.

20. UfR 1924.168 antager – formentlig med urette – at erstatning efter § 493 ikke kan fastsættes for undladelse af at aflægge regnskab. Afgørelsen kan dog være rigtig af de af fogedretten anførte grunde.

21. *Munch-Petersen* s.266 og *Ehlers*: Undladellesforpligtelser s.43 kritiserer, at § 493 giver hjemmel for godtgørelse for ikke økonomisk skade, fordi den derved stiller fogeden »en ganske umulig opgave«. Dette er en stærk overdrivelse af vanskelighederne, sml. herved *Ussings* udvikling i Erstatningsret s.208-11.

nogen fravigelse af almindelig praksis i erstatningsudmålingssager.<sup>22</sup> Den er derfor uden reel betydning.

Fogeden har samme prøvelsesret over for domme, som giver krav på andet end penge, som over for pengedomme, jfr. herom ovenfor s.16 f. Dette har, for så vidt angår omstændigheder, der er indtrådt efter dommens afsigelse, udtrykkelig hjemmel i § 493,stk.1 i.f. Er domfældtes forpligtelse *ophørt* på grund af efterfølgende omstændigheder, må fogeden naturligvis nægte at fremme forretningen. Er derimod kun forpligtelsen til at opfylde *in natura* ophørt, således at den er afløst af en erstatningsforpligtelse, kan forretningen stadig fremmes, men kun for ydelsens værdi, jfr. herved JD 1942.205. Fogeden kan ikke tillægge domhaveren erstatning for et eventuelt yderligere tab for afsavn eller anden skade, som dommen ikke har taget stilling til.

## F. DEN PRAKTISKE FREMGANGSMÅDE

Fremgangsmåden ved gennemførelsen af de i kapitel 46 nævnte fogedforretninger er den samme som ved udførelsen af almindelige udlægsforretninger. Reglerne i kapitel 48 om »eksekutionsforretningens foretagelse og proceduren under samme« finder ikke alene anvendelse på udlæg, men også på fogedforretninger til opfyldelse af domme, der ikke lyder på udredelse af penge. Dette fremgår bl.a. af § 516,stk.3.<sup>23</sup>

22. Jfr. forordningen af 6.4.1842 § 6 i.f. Se om praksis efter § 493 de af *Munch-Petersen* s.266 note 14 og *Ehlers: Unkladelsesforpligtelser* s.45 anførte utrykte kendelser.

23. Det er derfor overflødig, at § 495,stk.2 særligt fremhæver, at § 520 er anvendelig på kapitel 46-forretninger.

# Kapitel VI : Tvangsauktion

## I. BEGREBET TVANGSAUKTION

Udlæg efter Rpl er med de ovenfor s.82f nævnte undtagelser udlæg til forauktionering. Et sådant udlæg giver udlægshaveren ret til at sætte det udlagte til auktion og gøre sig betalt af auktionssummen, jfr. § 538,stk.1. En auktion af denne art kaldes en tvangsauktion. Det karakteristiske for tvangsauktioner er, at købesummen fordeles mellem indehaverne af tinglige rettigheder over salgsgenstanden, auktionsrekvirenten og ejeren efter deres indbyrdes prioritetsorden, og at alle disse rettigheder ophører, hvad enten købesummen er tilstrækkelig til at dække dem eller ej. Ved »frivillige« auktioner indgår købesummen derimod i sælgerens almindelige formue, og sådanne auktioner berører ikke tinglige rettigheder over det solgte.

Salg af udlagt gods efter reglerne i Rpl's kapitel 49–52 er altid tvangsauktion. Også visse andre bortsalg af behæftet gods sker ved tvangsauktion. Dette gælder håndpanthaverens salg på auktion af sit pant efter reglen i KL § 155. Denne regel er opretholdt ved Rpl § 538,stk.2. Endvidere konkurs- og gældsfragåelsesboers auktionssalg af behæftede genstande, jfr. KL § 73 og Skl § 27 sammenholdt med Rpl §§ 679 og 682.<sup>1</sup> I alle de nævnte tilfælde har rettighedshaverne i salgsgenstanden krav på at få andel i købesummen i det omfang, den kan strække til. Tvangsauktionen bringer alle rettigheder i tingen, dækkede såvel som udækkede, til ophør, jfr. § 584. Dette gælder dog ikke sådanne byrder, som overtages af køberen uden for købesummen, jfr. herved §§ 562,stk.2 og 4 samt § 563.

Auktionerne over håndpant omfattes ikke af reglerne i Rpl, men forbliver under den før Rpl gældende ret, siges det i § 538,stk.2. Dette standpunkt kan ikke opretholdes. Håndpantauktioner kan ikke forblive uberørt af de fremskridt, der sker på auktionsrettens område. I overensstemmelse hermed antager UfR 1933.827, at reglen i § 544,stk.4 om særlig auktions-

1. Om andre tvangsauktioner, se *Frost* s.160 f.

underretning til dem, som er interesseret i salg af en pantsat fordring på grundlag af udlæg, også skal finde anvendelse på salg i medfør af KL § 155, uanset at § 544,stk.4 først blev indsat i Rpl ved lov nr.209 af 23.7.1932.

Auktioner, der ikke er tvangsauktioner, kaldes *frivillige*. For salg på sådanne auktioner gælder ingen særlige regler om, hvem købesummen skal indbetales til, eller om dens fordeling. Det vil sige, at køberen i almindelighed bliver frigjort ved betaling til sælgeren eller til dennes repræsentant. Auktionsvilkårene vil i reglen indeholde nærmere bestemmelse om erlægelsen af købesummen, jfr. Auktionslederlovens § 11,stk.4 og Rpl §§ 554 og 580. Det står i almindelighed enhver frit for at lade sine ting sælge ved auktion, jfr. nærmere § 2 i instruks for auktionsledere nr.211 af 2.7.1935 og *Poul Andersen: Næringsret* s.153 ff. Virksomheden som auktionsholder er derimod bunden næring, jfr. NL § 53, og selve auktionshandlingen må i almindelighed kun foretages af de i henhold til Auktionslederloven beskikkede auktionsledere, jfr. nærmere *Carsten Arbøl: Næringsloven*, 3.udgave, s.178ff og *Ravnsholt Rasmussen: Håndbog for Auktionsledere*,1938,s.14 ff.<sup>2</sup> Nogle lovbestemmelser påbyder, at salg skal ske ved auktion. Som eksempler herpå kan nævnes Kbl §§ 34 og 55 samt Rpl § 682. Også uden udtrykkelig hjemmel i lovgivningen antages det undertiden, at visse afhændelser skal finde sted ved auktion. Dette er således tilfældet, hvor et krav om fællesejes opløsning må efterkommes ved at afhænde genstanden i fælleseje, jfr. *Illum: Tingsret I* s.309 og *v. Eyben I* s.126. Skønt disse auktioner ikke er tvangsauktioner, jfr. UfR 1904B.324H, kan dog hver af interessenterne forlange, at auktionen afholdes på grundlag af de almindelige vilkår for tvangsauktioner, jfr. herved *Hindenburgs Formularbog* s.325 ff. Købesummen tilfalder dog sælgerne, og auktionen berører ikke andres rettigheder over genstanden.

En tvangsauktion er – som ordet siger – en auktion. Rpl indeholder ingen definition af, hvad en auktion er; men det fremgår dog af dens bestemmelser om tvangsauktioner i kapitlerne 49–51, navnlig § 574, at loven ved ordet *auktion* tænker sig en salgsform, hvor aftalen om salget søges indgået ved at den, der afholder auktionen, retter en opfordring til mulige køberemner om at afgive løfter om køb af salgsgenstanden, således

2. Om frivillige auktioner se iøvrigt *Munch-Petersen* s.237 ff.

at løfterne formes som bud og overbud.<sup>3</sup> Rpl er derfor – med de i §§ 557 og 558 nævnte undtagelser – til hinder for, at realisationen af retspant sker på anden måde, f.eks. ved hollandsk ur<sup>4</sup> eller ved de i NL § 81 nævnte autoriserede mæglere. Sådant salg kan dog ske med samtykke af alle interesserede, jfr. om salg fra konkursboer, KL § 73 og Skifteretten s.183 med note 36. For så vidt angår fast ejendom kan bortsalg på anden måde end ved auktion først besluttes, efter at de berettigede har været indkaldt, jfr. Rpl § 561 og nedenfor s.147 f.

Det fremgår af § 538, at tvangsauktionen skal være en *offentlig* auktion. Dette betyder, at der skal gives alle adgang til at byde på auktionen.<sup>5</sup> At tvangsauktioner er offentlige auktioner medfører, at de er afgiftspligtige efter lov nr.138 af 24.4.1935 om afgift for offentlig auktion m.m.

## II. FREMGANGSMÅDEN VED AFHOLDELSE AF TVANGSAUKTION

### *A. Løsøre, fast ejendom, tilbehør*

Rpl's regler om tvangsauktion er opdelt i fire kapitler. To af disse kapitler, 49 og 52, gælder om alle tvangsauktioner. De to andre, kapitlerne 50 og 51, giver særlige regler om auktioner over løsøre og om auktioner over fast ejendom. Det er derfor nødvendigt at fastlægge en grænse mellem disse to typer aktiver. Det særegne ved reglerne om fast ejendom i forhold til løsørereglerne er, at de giver en særlig sikkerhed for, at købesummen, for så vidt den strækker til, kommer alle indehavere af tingligt beskyttede rettigheder til gode. Reglerne om fast ejendom bør derfor bruges i alle

3. Se herved *Nellemann: Auktion* s.3, *Munch-Petersen* s.173 ff og *Tamm* i J 1948. 395.

4. I UfR 1945.435H blev det fastslået, at der ikke skal svares afgift efter lov nr.138 af 24.4.1935 om afgift for offentlig auktion af salg ved hollandsk ur.

5. Jfr. *Nellemann: Auktion* s.4-5. – Lov nr.246 af 9.5.1917 om landboforeningers og husmandsforeningers auktioner m.m. bestemmer i § 5 om visse auktioner, at »det betager ikke auktionen karakter af offentlig, at bortsalg sker alene for og til medlemmer af en bestemt forening«. Meningen med dette ejendommeligt formede udsagn er, at der af disse auktioner skal svares afgift som af offentlige auktioner – nu efter lov nr.138 af 24.4.1935 om afgift for offentlig auktion m.m.

tilfælde, hvor man har denne sikkerhed nødvendig, således også ved auktion over en bygning på lejet grund og over en andel af en fast ejendom, jfr. *Munch-Petersen* s.197 note 1 og s.20 note 1.<sup>6</sup>

Tvangsauktion over fast ejendom kan, men behøver ikke omfatte tilbehør til ejendommen. Tilbehøret omfattes kun af auktionen, hvis rekvi- renten har gjort udlæg i det og begærer ejendommen solgt med tilbehør.<sup>7</sup> Begæres auktion afholdt over ejendommen alene uden tilbehør, kan de af ejendommens panthavere, der tillige har pant i tilbehøret, forlange, at auktionen også skal omfatte dette tilbehør. Beføjelsen tilkommer kun de nævnte panthavere, og kun for så vidt de har gjort udlæg i tilbehøret inden vedtagelsen af auktionsvilkårene, jfr. § 560,stk.3.<sup>8</sup> Hvor en panthaver har bragt § 560,stk.3 i anvendelse, skal salget ske ved alternativt opråb. Ved at bruge denne fremgangsmåde opnås, at størrelsen af det beløb, som tilbehøret indbringer, bliver kendt, sml. UfR 1930.146. Grunden til, at Rpl ønsker dette merprovenu fastslået, må være, at auktionsrekvirenten ikke skal have andel deri, selvom han har pant i tilbehøret.<sup>9</sup> Det kan ske, at det alternative opråb ikke opfylder sin funktion som værdimåler, jfr. således UfR 1907.197. Rpl giver imidlertid ikke hjemmel til at forkaste de resultater, det fører til, og i stedet lægge en vurdering af løsøret til grund ved fordelingen af auktionsprovenuet, jfr. UfR 1930.146.<sup>10</sup>

En panthaver, der foruden sit pant i den ejendom, som er begæret solgt ved auktion, også har pant i en tillægsparcels, vil ganske som tilbehørs- panthaveren ofte være interesseret i, at hans pant sælges samlet, således at denne parcell sættes til auktion sammen med den øvrige del af ejendommen. En sådan panthaver kan formentlig under de i § 560,stk.3 angivne betingelser forlange, at auktionen udvides til at omfatte hele ejendommen.<sup>11</sup>

6. Ved auktion over en betinget skødehavers ret til en fast ejendom skal købesummen alene dække rekvisiti ret. Auktionen afholdes derfor efter løsørereglerne, jfr. UfR 1947.774, anderledes *Frost* s. 169 og *v. Eyben I* s.257.

7. Se herved *Illum*: Fast ejendom s.160 f og s.165.

8. Se nærmere om bestemmelsen og om kritikken af de sidstnævnte begrænsninger *Illum* smstd. s.164 ff og i UfR 1953B.65-67 samt *v. Eyben II* s.211 f.

9. Se foruden *Illums* i note 8 nævnte udviklinger også *Torp*: Tingsret s.631.

10. Se herved *Frosts* kommentar til § 569, *Illum* i UfR 1953B.66-67, de nedenfor s.152 note 39 omtalte betænkninger og dertil *Sand* i UfR 1958B.103 ff.

11. Jfr. *Arthur Christensen* i SB 1949.23.

## B. Begæring om tvangsauktion

Tvangsauktion må tidligst afholdes 4 uger efter udlæggets eller udpantningens foretagelse, jfr. §§ 542,stk.2 og 605. Den normale anke- og kærefrist i fogedsager er 4 uger, jfr. §§ 537 og 606. Har en af de oprindelige parter, jfr. § 523,<sup>12</sup> inden denne frist appelleret udlægget eller udpantningen, må afholdelsen af auktion afvente udfaldet heraf. Anke af den dom, på grundlag af hvilken udlægget er foretaget, hindrer derimod ikke, at fogeden modtager begæring om auktion, jfr. UfR 1922.449. Det er kun auktionens *afholdelse*, der må afvente udløbet af 4 ugers fristen. § 542, stk.2 er ikke til hinder for, at auktionen *forberedes* i dette tidsrum, jfr. RR nr.16 i UfR 1920B.158. For så vidt angår fast ejendom har fristbestemmelsen i § 542 derfor ingen selvstændig betydning, idet auktionen først kan afholdes, efter at der har været indkaldt til auktionsmøde, jfr. § 561, og efter at auktionen har været bekendtgjort, jfr. § 571,stk.2.<sup>13</sup> Begge disse bestemmelser fastsætter frister på 14 dage. Bestemmelsen i § 542,stk.2 afskærer ejheller kreditor fra at foretage andre foranstaltninger til sikring af sin fyldestgørelse, f.eks. at overtage brugen af en fast ejendom, hvori han har pant, jfr. UfR 1929.1122, eller i medfør af §§ 530 og 531 at betage rekvisitus besiddelsen af løsøre. Dersom de udlagte eller udpantede genstande er udsat for fordærvelse eller væsentlig værdiforringelse, kan fogeden afholde auktionen, inden de 4 uger er forløbet.

Rpl's regler finder efter § 538,stk.2 ikke anvendelse på tvangsauktioner over håndpant i medfør af KL § 155. Denne bestemmelse indeholder selv en fristregel, hvorefter auktion først kan afholdes en uge efter, at pant-haveren har givet pantsætteren påkrav om betaling. Det må herved være en forudsætning, at påkravet først er afgivet, efter at forfaldstid er indtrådt.<sup>14</sup>

Rpl stiller i § 541 de samme formkrav til begæringen om tvangsauktion, som en begæring om udlæg efter § 482 skal opfylde, d. v. s., at begæringen skal være skriftlig, hvis fordringen overstiger 3000 kr., og at den skal være ledsaget af dokumentation for udlægsgrundlaget. Med auktionsbegæringen

12. Trediemand må fremsætte sine indsigelser under auktionen, jfr. § 586,stk.2.

13. Sml. § 544 om løsøreauktioner.

14. § 478 nr.3 betinger sin lettelse i fuldbyrdelsesreglerne for panthavere af, at forfaldstid er indtrådt på bestemte måder. Efter KL § 155 kan formentlig kun kræves, at forfaldstiden indtræden kan konstateres ved en sådan bevisførelse, som kan ske for fogeden, jfr. §§ 542,stk.1 og 524,stk.4.

skal endvidere – hvis auktionen skal afholdes af en anden foged end den, der har foretaget udlægget, jfr. § 539 – følge udskrift af udlægget eller udpantningen. Drejer det sig om auktion over fast ejendom, skal tillige med begæringen overgives et udkast til auktionsvilkår til fogeden samt en anmodning om, at skyldneren og andre, der eventuelt skal tage del i auktionssummen, eller hvis retsstilling iøvrigt kan blive berørt af salget,<sup>15</sup> må blive indkaldt til fastsættelse af auktionsvilkår på et møde hos fogeden, jfr. § 560. Samtidig med begæring om auktion efter KL § 155 må forelægges bevis for håndpantsetningen og for afgivelsen af behørigt påkrav for fogeden.

Det påhviler fogeden, dersom han finder begæringen om tvangsauktionen i orden, jfr. § 542,stk.1,<sup>16</sup> at træffe forberedelser til auktionens afholdelse. Er der flere, som har udlæg i tingene, kan begæring om afholdelse af auktion fremsættes af enhver af dem, jfr. for så vidt angår løsøre § 551, stk.1. Eksistensen selv af bedre prioriterede udlæg afskærer således ikke andre udlægshavere fra at fremme deres forfølgning. For så vidt angår en fast ejendom er ej heller eksistensen af bedre prioriterede viljesbestemte panterettigheder til hinder for, at auktion afholdes på begæring af en udlægshaver. Udløsningsretten efter DL 5-7-14 yder pantnaveren en vis beskyttelse mod en ubejlign realisation. Disse regler er altid blevet fulgt, og ved fast ejendom er spørgsmålet slet ikke nævnt i Rpl's kapitel om tvangsauktion over fast ejendom. Derimod hedder det i § 551,stk.2 for så vidt angår løsøre, at »det afgøres efter hidtil gældende retsregler, om pantnavere kan modsætte sig vedkommende genstandes realisation«. Denne bestemmelses eneste funktion er at udelukke, at spørgsmålet om forholdet mellem pantnavere og udlægshavere i løsøre besvares ved hjælp af slutning fra § 551,stk.1. Bestemmelsen kan derfor ikke antages at låse retsstillingen til opfattelsen ved lovens tilblivelse, men må antages at overlade problemet til løsning på grundlag af den almindelige retskildelære.<sup>17</sup> Flere nyere domme, bl. a. UfR 1930.377 og 1951.357, antager, at der »efter

15. F.eks. en tidligere ejer, der stadig hæfter for pantegæld, jfr. UfR 1934.668H med note 2 og 1947.975H, men ikke indehavere af rettigheder, som har prioritet forud for al pantegæld, jfr. § 563,stk.1. Rekvirenten er kun pligtig at indkalde de interesserede, han kender, eller hvis eksistens fremgår af tingbogen, jfr. om en kautionist for pantegæld UfR 1944.162 og om erhververen af et pantebrev UfR 1957.213 samt *Illum: Tinglysning* s.41 f og v. *Eyben I* s.271 f.

16. Se herved *Munch-Petersen* s.199 note 2.

17. Sml. herved *Nellemanns Udkast* s.184.

de gældende retsregler må . . . anses at tilkomme en underpanthaver i løssøre ret til at modsætte sig, at en yngre udlægshaver realiserer de pantsatte effekter, medmindre udlægshaveren som privilegeret fordringshaver i medfør af plakat af 14.5.1834 kan tilsidesætte panteretten«. <sup>18</sup> Det kan efter omstændighederne være meget generende for udlægshaveren kun at kunne sætte det udlagte til auktion med panthaverens samtykke, jfr. nærmere *B. Falk-Rønne* i UfR 1950B.54 ff. En regel, hvorefter udlægshaveren på egen hånd kan begære auktion, ville formentlig være at foretrække, dog således at auktionen ikke måtte påføre panthaveren nogen udgift, sml. § 570,stk.2, og således at den måtte standses, hvis panthaverens fordring ikke kan opgøres, eller hvis der ikke bliver fuld dækning af hans krav, sml. § 575 og *Illum* i UfR 1959B.136. Spørgsmålet om en sådan regel, der iøvrigt ikke ville harmonere med reglen om fast ejendom i § 562,stk.4, skal indføres, bør dog nok overlades til lovgivningsmagten. <sup>19</sup>

### C. *Vilkår for auktionen og dens bekendtgørelse*

For så vidt angår *auktioner over løssøre*, påhviler det rekvirenten på egen hånd at udfærdige auktionsvilkår. Fogeden eller auktionslederen må dog nægte at fremme auktionen, dersom vilkårene må anses for at være »egnet til at afskrække købere fra at byde på auktionen«, jfr. UfR1896.704H og § 547, der kun udtrykkeligt nævner, at fogeden skal påse, at vilkårene indrømmer køberne sædvanlig kredit. Auktionen skal bekendtgøres mindst en uge før auktionens afholdelse ved en offentlig meddelelse, der skal indeholde oplysning om tid og sted for auktionen og »en almindelig betegnelse af de genstande, som skal bortsælges, med fremhævelse af de særlig værdifulde iblandt dem«, jfr. §§ 544,stk.1,545 og auktionslederlovens § 12.

En pligt til at give særlig underretning om afholdelsen af auktionen til dem, hvis interesser berøres af salget, består ved løssøreauktioner kun for så vidt angår salg af fordringer. <sup>20</sup> Herom bestemmer § 544,stk.4, at for-

18. Citeret efter UfR 1930.377.

19. Jfr. *Illum* i UfR 1950B.56. Se om spørgsmålet iøvrigt *Stig Jørgensen* i UfR 1954B.106 ff og v. *Eyben* II s.316 f.

20. § 544,stk.4 angår efter sine ord kun »auktion over *pantsatte* fordringer«. Hermed menes formentlig *udlagte* fordringer, jfr. herved begrundelsen i UfR 1933.827. Motiverne, RT 1930-31, tillæg A, sp.4906 indeholder ingen forklaring på, hvorfor reglen skulle være begrænset til *pantsatte* fordringer.

dringshaveren, skyldneren, kautionister samt såvidt muligt enhver anden, hvis rettigheder eller forpligtelser med hensyn til fordringen vil blive berørt af salget, såvidt muligt skal underrettes om auktionen. Reglen er begrundet i, at disse aktiver på auktioner ofte vil blive solgt for et beløb, der ligger væsentligt under deres værdi. En rekvirent, der på auktionen erhverver fordringen for en meget ringe pris, vil ikke uden videre kunne afkræve rekviritus sit oprindelige tilgodehavende med fradrag af auktionsprovenuet, sml. herved § 578,stk.2.<sup>21</sup> Dette er særlig klart for så vidt angår ejerpantebreve, jfr. UfR 1943.182. Har rekvirenten og rekviritus ført forhandlinger om betaling af gælden, der ikke er endelig opgivet, vil det dog undertiden endvidere i kraft af grundsætningen om bona fides<sup>22</sup> påhvile rekvirenten at give rekviritus en særlig underretning, før han lader afholde auktion, jfr. UfR 1927.764 og VLT 1934.65.

Ved *auktion over fast ejendom* skal rekvirenten udarbejde et udkast til auktionsvilkår, jfr. § 560,stk.1. Dette udkast forelægges på et møde for alle, hvis interesser kan blive berørt af salget. Særskilt indkaldelse til dette møde skal udsendes til alle de i § 560,stk.1 nævnte interesserede, jfr. ovenfor s.145 med note 15. Har nogen af disse ikke kendt bopæl her i landet, eller finder fogeden det af andre grunde påkrævet, sker tillige en offentlig indkaldelse. Selve auktionen derimod bekendtgøres ved indrykkelse af en meddelelse i Statstidende, jfr. nærmere §§ 571 og 572, mens der ikke udsendes nogen særlig meddelelse herom til de særligt interesserede. Udeblivelse fra auktionen kan medføre betydelige tab for indehaverne af rettigheder i ejendommen. Fogeden må derfor nægte at fremme auktionen, hvis de nødvendige indkaldelser og bekendtgørelser ikke er foretaget i nøje overensstemmelse med loven, jfr. UfR 1946.489 og 1957.932. Undladelse af at udsende en indkaldelse til auktionsmøde, der efter § 561,stk.1, jfr. § 560,stk.1 skulle have været udsendt, bevirker, at den, der på grund af den manglende indkaldelse ikke er mødt, kan få auktionen ophævet ved kære<sup>23</sup> til landsretten, jfr. UfR 1957.213 og 1958.626.<sup>24</sup> Det har væsentlig

21. Erhverves fordringen til underpris af andre, må rekviritus udrede restgælden til rekvirenten og skyldneren fordringens pålydende til auktionskøberen, sml. UfR 1934.107H.

22. Sml. *Ussing*: Almindelig del s.24-26.

23. Bl.a. UfR 1939.48H admitterer en sådan appel i form af anke, jfr. herved §§ 591,stk.1 og 593,stk.2 samt nedenfor s.210f.

betydning for indholdet af denne retsregel, hvilke undersøgelser det antages, fogeden skal foretage for at finde frem til de interesserede og deres bopæl. UfR 1939.48H og 1939.117 fastslår, at det i hvert fald må påhvile ham at rette henvendelse til folkeregisteret, hvis de i tingbogen angivne berettede ikke kan nås på den der anførte adresse.<sup>25</sup>

De, der giver møde efter indkaldelsen til det forberedende auktionsmøde, kan, hvis de alle er enige, vedtage hvilke auktionsvilkår, de vil. Det påhviler dog fogeden at påse, at der ikke indsættes bestemmelser i vilkårene, der ville stride mod de ikke mødte, bedre prioriteredes rettigheder, jfr. §§ 566,2.pkt., 567,stk.1 og 573,stk.1,3.pkt. Opnås ikke enighed om vilkårenes indhold, afgør fogeden de omtvistede punkter ved kendelse, jfr. § 567,stk.2. Fogeden støtter sig herved til de i §§ 562-64 indeholdte regler om vilkårenes normale indhold med hensyn til købesummens betaling og forrentning, køberens overtagelse af byrder og sikkerhedsstillelse for købesummen. § 565 føjer til disse bestemmelser den almindelige regel, at der ikke i auktionsvilkårene må optages usædvanlige eller byrdefulde betingelser, som kan antages at ville afskrække køberne.

Andre pant- eller udlægshavere end auktionsrekvirenten er afskåret fra at begære ejendommen stillet til auktion, efter at indkaldelse til det forberedende auktionsmøde har fundet sted, jfr. § 560,stk.2. Der er derimod intet til hinder for, at der stadig og lige indtil ejendommen er solgt, kan foretages udlæg og gøres arrest i ejendommen, ligesom denne vil være at overgive til skyldnerens konkursbo, hvis han skulle gå konkurs inden for dette tidsrum. Der kan dog ikke tillægges en senere udlægsrekvirent omkostninger for foretagelsen af udlæg efter indkaldelsen til vilkårs møde til skade for de ældre interessenter i tvangsauktionen.<sup>26</sup> Der er endvidere

24. UfR 1929.782 nægter – formentlig med urette – at ophæve auktionen, da den indkaldte ikke havde indsigelser at gøre mod auktionsvilkårene. Denne afgørelse overser, at indkaldelsen tillige har betydning som underretning om selve auktionen.
25. UfR 1939.48H tilsidesætter således – som det fremhæves i *C. D. Rumps* kommentar i TfR 1939.117 f – den i UfR 1923.852H opstillede sætning, hvorefter fogeden ikke behøver anstille selvstændige undersøgelser for at udfinde de interesseredes adresser. Sætningen er ikke desto mindre fremstillet som gældende ret i *Frost* s.190.
26. Den almindelige regel om omkostninger er, at en rettighedshaver kan få dækket de omkostninger, fogeden tillægger ham, på hans plads i prioritetsordenen, jfr. § 570,stk.2, pantebrevsformular I, pkt.3, TL § 40,stk.4 og v. *Eyben* II s.107 samt

knyttet den retsvirkning til indkaldelsen til vilkårmøde, at den bringer skyldnerens beføjelse til at forbruge og afhænde ejendommens tilbehør inden for rammerne af en normal drift til ophør, jfr. § 528,stk.3 og ovenfor s.98. Auktionsrekvirenten kan frafalde sin begæring om afholdelse af auktion;<sup>27</sup> men sker tilbagekaldelsen først på vilkårmødet eller i tiden efter dette møde,<sup>28</sup> kan enhver udlægshaver og enhver panthaver, hvis fordring er forfalden, forlange auktionen fremmet uden hensyn til, at auktionsrekvirenten har trukket sin begæring tilbage, jfr. § 570,stk.1.<sup>29</sup>

#### D. Gennemførelsen af selve auktionen

På auktionen opråber fogeden eller auktionslederen det, der skal sælges, og de tilstedeværende har herefter adgang til at afgive deres bud. Salget afsluttes i almindelighed ved, at vedkommende bud bekræftes ved hammer-slag, jfr. § 574.

Særegne problemer opstår ved opråb til salg af en *fast ejendom*, dersom der hviler andre begrænsede tinglige rettigheder på ejendommen end viljesbestemt pant og pant stiftet ved retsforfølgning. Disse problemer melder sig kun for så vidt angår rettigheder, som er tingligt beskyttede og hviler på ejendommen som en hæftelse, jfr. UfR 1927.405.<sup>30</sup> Problemerne har forskellig karakter, eftersom disse byrder har prioritet forud for pantegælden, eller dette ikke er tilfældet.

α. HAR BYRDERNE PRIORITET FREMFOR PANTHAVERNE, skal ejendommen, medmindre rettighedshaveren samtykker i en anden fremgangs-

*Illum:* Tinglysning s.232 note 72. – Dette gælder også rekvirentens omkostninger, medmindre andet er bestemt i auktionsvilkårene, jfr. UfR 1932.791 med note 1 og 1933.1098 samt *Arthur Christensen* i SB 1949.33. Efter post 7 i de sædvanligt benyttede vilkår, aftrykt i Hindenburgs formularbog s.326 ff, betaler køberen uden for købesummen bl.a. både omkostningerne ved udlægget og ved auktionen.

27. Auktionsrekvirentens udeblivelse fra vilkårmødet betragtes ikke som en opgivelse af auktionen, jfr. RR nr.84 i UfR 1921B.181.

28. I UfR 1927.387 ansås en tilbagekaldelse indleveret på dommerkontoret 5 minutter før vilkårmødet som sket på mødet. Sml. endvidere den ejendommelige afgørelse i UfR 1930.587H.

29. Bestemmelsen må anvendes analogt på indehaveren af grundbyrder, jfr. *Sand* i UfR 1957B.107.

30. Sml. endvidere UfR 1938.447 H. Dommen er omtalt i *Illum:* Servitutter s.265.

måde, opråbes på auktionen med forpligtelse for køberen til at udrede disse byrder uden for købesummen, dersom de da efter deres indhold pålægger ejendommens indehaver nogen betalingspligt. Hjemler byrden ikke nogen betalingspligt, f.eks. en servitut om en vejret, opråbes ejendommen med forpligtelse til at overtage byrden, jfr. § 563,stk.1.<sup>31</sup> Denne regel finder bl.a. anvendelse på de ydelser, som er opregnet i TL § 4.<sup>32</sup> Som eksempler på byrder, der omfattes af § 563,stk.1, men ikke af TL § 4, kan nævnes brugsrettigheder, som ikke er stiftet på længere tidsvilkår end de sædvanlige, jfr. TL § 3,<sup>33</sup> og den lovbestemte panteret, der efter medhjælperlovens § 22a tilkommer de medhjælpere, der gør tjeneste på ejendommen, for de sidste 6 måneders løn.<sup>34</sup> Dette er ex tuto fastslået i den nævnte § 22a's 2.stk. For så vidt angår tvangsauktioner, der afholdes efter begæring af skyldnerens konkurs- eller gældsfragåelsesbo, kan der tillige som en forpligtelse, der efter § 563,stk.1 skal opføres i auktionsvilkårene som en udgift, der af køberen skal afholdes uden for købesummen, nævnes de i KL § 31 nævnte krav, som efter KL § 38 går forud for panterrettigheder, d.v.s. begravellesomkostninger samt de massekrav og skiftegebyrer, som vedrører pantet.<sup>35</sup> Dette gælder dog ikke ved auktioner, som afholdes på begæring af panthaverne i medfør af §§ 680 og 681, idet KL § 38 vistnok ikke finder anvendelse her, og panthaverne behøver derfor ikke vige for de nævnte krav, jfr. Skifteretten s.70 med note 27. Panthaverne viger i alle tilfælde kun for de i KL § 31 nævnte krav »om fornødent«, jfr. KL § 38. Det betyder, at panthaverne kun skal vige, hvis disse krav ikke kan honoreres af boets øvrige ubehæftede aktiver, jfr. UfR 1926.765.

At en byrde skal udredes uden for købesummen betyder, at indehaveren af rettigheden får dækning, hvis et bud på ejendommen overhovedet kan opnås, og at budene bliver tilsvarende lavere. Der bliver derfor mindre til dækning af de rettigheder, der skal fyldestgøres af auktionsprovenuet. Dette er det reelle indhold i udsagn om, at visse rettigheder har »prioritet

31. Jfr. UfR 1934.143.

32. Se om denne bestemmelse *Illum*: Tinglysning s.53 ff og v. *Eyben II* s.16 ff.

33. Jfr. nærmere UfR 1956.562, *Illum*: Tinglysning s.49 ff, v. *Eyben II* s.79 ff og *Arthur Christensen* i SB 1949.24 f.

34. Se nærmere *Frost og Holm*: Medhjælperloven, 3.udg., s.62 f og *Arthur Christensen* i SB 1933.110.

35. Se om denne begrænsning UfR 1946.212. Jfr. iøvrigt det i *Hindenburg* s.334 optagne udkast til auktionsvilkår, post 7,pkt.a,f og g.

forud for al pantegæld« eller lignende. At de i KL §§ 31 og 38 nævnte personlige, privilegerede fordringer på konkursauktioner ligeledes skal dækkes uden for købesummen udtrykkes ved, at underpant i fast ejendom hører til konkursordenens tredje klasse. Dette er ikke helt rigtigt, idet KL § 38 kun medtager massekrav og skifteafgifter, der vedrører ejendommen.

*β. FINDES DER PÅ EJENDOMMEN BYRDER, som ikke har prioritet fremfor panthaverne, skal der ske alternativt opråb, således at ejendommen først opråbes med forpligtelse for køberen til at overtage eller udrede byrderne uden for købesummen. Opnås ikke herved et bud, der vil give fuld dækning til alle, der har prioritet forud for byrden, opråbes ejendommen fri for den pågældende byrde, således at der af auktionsprovenuet udbetales et beløb, som svarer til dens kapitalværdi, til indehaveren af byrden efter dens plads i prioritetsordenen, for så vidt provenuet strækker til, jfr. § 563, stk.2.<sup>36</sup> Indehaveren af byrden har i så fald samme ret som en panthaver til at overtage ejendommen som ufyldestgjort efter § 578 og til i medfør af § 575 at forlange et bud, der vil give ham hel eller delvis dækning, antaget. Efter auktionen kan byrden, hvis den ikke er overtaget af køberen udenfor købesummen, slettes af tingbogen, hvadenten den har fået andel i provenuet eller ej, jfr. § 584.*

Særegne problemer ved opråb af en fast ejendom opstår endvidere, hvor ejendommen består af flere parceller, der ikke er behæftet på samme måde, idet f.eks. en servitut kun hviler på en enkelt parcel, eller en panthaver ikke har pant i hele ejendommen. Drejer det sig om *en sammenlagt ejendom*, jfr. udstykningsloven, bekendtgørelse nr.258 af 8.8.1958 § 13, ansættes ved tvangsauktionen de før sammenlægningen bestående byrders andel i købesummen, hvis de ikke fuldt dækkes, ved et skøn af fogeden under hensyntagen til forholdet mellem værdien af den byrderne vedkommende del af ejendommen og værdien af den samlede ejendom, jfr. TL § 21,stk.3.<sup>37</sup> Hvor de parceller, ejendommen består af, ikke er blevet sam-

36. Se om den praktiske fremgangsmåde eksempelvis UfR 1930.551, jfr. *Illum: Tingsret I* s.110,note 7 og *Arthur Christensen* i SB 1949.23 f. – Bestemmelsen kritiseres af *Frost* i UfR 1936B.203 ff.

37. Se *Illum: Tinglysning* s.184 f om forståelsen af denne bestemmelse.

menlagt i udstykningslovens forstand,<sup>38</sup> må det i auktionsvilkårene bestemmes, om budsummerne skal fordeles på de enkelte parceller på grundlag af en vurdering, jfr. § 569 eller på grundlag af alternative opråb, jfr. nærmere *Frost* i UfR 1935B.169 ff. og *Arthur Christensen* i SB 1949.26.<sup>39</sup>

Den samme kreds af personer, som efter § 570 kan forlange, at der afholdes auktion, når auktionsvilkårene er vedtaget, d.v.s. enhver udlægshaver og enhver panthaver, hvis tilgodehavende er forfaldet til betaling, kan endvidere ifølge § 575 forlange, at fogeden giver den højstbydende på auktionen hammerslag, forudsat at dette bud vil give ham hel eller delvis dækning, og at den højstbydende stiller den sikkerhed for købesummens betaling, som kræves efter auktionsvilkårene, jfr. §§ 564 og 579, stk.2. Dersom rekvirenten ikke vil få andel i købesummen efter det højeste afgivne bud, og ingen af de bedre prioriterede rettighedshavere, der ville få dækning ved dette bud, forlanger bortsalg, hæves auktionen.<sup>40</sup> Afgives slet ingen bud, hæves auktionen ligeledes.<sup>41</sup> Skyldneren og de rettighedshavere, som ikke vil blive fuldt dækket af det antagne bud, kan forlange, at der afholdes en 2.auktion.<sup>42</sup> Hæves auktionen, kan enhver rettighedshaver forlange 2.auktion. Begæring herom må fremsættes straks på auktionsstedet,<sup>43</sup> og der må stilles sikkerhed for dækning af omkostningerne ved den anden auktion for det tilfælde, at disse ikke skulle kunne afholdes af et højere bud på 2.auktionen. Den højstbydende på 1.auktion forbliver bundet ved sit bud i 6 uger. Hans forpligtelse til at vedstå sit bud bortfalder dog forinden, dersom der ved anden auktion gøres et lige så højt eller højere bud, som ikke på grund af manglende sikkerhedsstillelse

38. Jfr. *Illum*: Tingsret I s.70 f og v. *Eyben* I s.351 f.

39. Efter § 560,stk.3 skal der bruges alternative opråb, jfr. herved Betænkning vedrørende underpantsætning af løssøre s.22 ff og Betænkning II vedrørende landbrugets kreditforhold s.14 f samt ovenfor s.143.

40. Den højstbydende har ikke ret til at fordre hammerslag, jfr. § 579,stk.1 og – om løssøre – UfR 1952.726H samt nedenfor s.156 f.

41. Rekvirenten hæfter for auktionsomkostningerne. Han har regres til skyldneren, jfr. VLT 1934.161.

42. § 576,stk.1 er ikke klart formuleret. Ved »skyldneren« må formentlig forstås både ejeren af ejendommen og debitor for gælden, sml. VLT 1934.161 og ovenfor s.145 note 15. I UfR 1942.472 blev en begæring om 2.auktion over en ejendom tilhørende en fallent nægtet.

43. Jfr. herved UfR 1925.90H.

må afvises,<sup>44</sup> jfr. nærmere § 576. Rpl kræver ikke, at en auktion gennemføres i eet retsmøde. Indtil ejendommen er blevet endeligt solgt, kan auktionen både udsættes og reassumeres, jfr. herved UfR 1933.756 og 1955.170.

Er den højstbydende på auktionen en pant- eller udlægshaver, og er hans bud så højt, at han selv vil få andel deri uden dog at blive fyldestgjort fuldtud,<sup>45</sup> kan efter § 578 salget ske på en særegen måde. Den nævnte bestemmelse giver den delvist ufyldestgjorte pant- eller udlægshaver ret til at forlange auktionen standset og til at få ejendommen udlagt for sit bud. Panthaveren er iøvrigt i et og alt stillet som enhver anden auktionskøber; han skal opfylde de i auktionsvilkårene fastsatte salgsbetingelser, jfr. § 578, stk.1 i.f.,<sup>46</sup> og han kan forlange udækkede hæftelser aflyst i overensstemmelse med § 584. Der opnås ingen praktiske fordele i forbindelse med afviklingen af auktionen ved, at køberen tager fogedudlægsskøde efter § 578 i stedet for et almindeligt auktionsskøde. Reglen er opretholdt i tvangsauktionsloven af 9.4.1891 og i Rpl alene, fordi man har ment, at den ufyldestgjorte, der fik ejendommen udlagt til ejendom, ikke har erhvervet den ved auktion og derfor ikke var pligtig til at betale gebyr efter § 100 i Sportelreglementet af 22.3.1814. Bestemmelsen i § 578 er alene begrundet i, at man har fundet det ubilligt, at den ufyldestgjorte panthaver skulle betale samme gebyrer som andre købere. En regel herom hører hjemme i afgiftslovgivningen og ikke i Rpl. Dette snurrepiberi har overlevet den revision af auktionsafgifterne, der fandt sted ved lov nr.138 af 24.4.1935, se dennes §§ 2,stk.3 og 7,stk.2.<sup>47</sup>

En panthaver, som har erhvervet ejendommen for et bud, der kun giver ham delvis dækning, vil i reglen have et personligt krav mod rekvisitus på betaling af den udækkede del af sit tilgodehavende. Et bud afgivet af en ufyldestgjort panthaver vil imidlertid ofte ikke give pålidelig oplysning

44. De andre bydende forbliver ikke således bundet ved deres bud, jfr. UfR 1932.1119.

45. Ophørsgrunden er konfusion, sml. herved UfR 1952.393 og 1933.132.

46. Se også punkt 13 i de sædvanligt benyttede auktionsvilkår – aftrykt i *Hindenburg* s.326 ff – og UfR 1929.622 og 1940.171.

47. Jfr. RT 1934/35, tillæg A, sp.3150f og *Torp*: Tingsret s.384. – Reglerne skulle ellers let kunne ændres. Den ufyldestgjortes afgiftslempelser efter stempelovens § 63,stk.1 og Tinglysningsafgiftslovens § 1,stk.8 er ikke afhængige af, om der er givet hammerslag, eller om ejendommen er udlagt efter § 578, jfr. *Frost* note 4 til § 578.

om pantets værdi og dermed om størrelsen af det udækkede beløb. Ingen har jo interesse i at gøre overbud, hvis de dog ikke vil afgive et bud, der dækker panthaveren fuldtud. For at råde bod herpå bestemmer § 578, stk.2 og 3, at retten under en af panthaveren mod skyldneren eller mod eventuelle kautionister anlagt sag eller under et af skyldneren eller en kautionist mod panthaveren rettet anerkendelsessøgsmål kan nedsætte panthaverens restfordring, dersom det godtgøres, at auktionsbudet står i misforhold til ejendommens værdi ved overtagelsen, jfr. UfR 1934.587 og 1935.991.

Auktionskøberen er pligtig til at opfylde handelen i overensstemmelse med auktionsvilkårene. Gør han det ikke frivilligt, kan de, der efter vilkårene er berettigede til at få andel i købesummen, eller hvis rettigheder køberen har forpligtet sig til at hæfte for, få ham dømt til at vedstå købet, jfr. § 582,stk.3. De berettigede kan imidlertid også hæve og straks sætte ejendommen til auktion – misligholdelsesauktion – igen for køberens regning, således at køberen hæfter for det beløb, hvormed hans eget bud måtte overstige, hvad der nu kan opnås. Det følger af almindelige køberetlige regler, at køberen ikke har krav på et eventuelt overskud, jfr. i overensstemmelse hermed § 582,stk.1.<sup>48</sup>

### *E. Auktionssummens fordeling*

Ved *tvangsauktioner over løsøre* skal rekvirenten efter § 546 antage en *inkassator*. Ved de af auktionsledere afholdte auktioner, kan auktionslederen selv virke som inkassator, jfr. Auktionslederlovens § 4,stk.3. Inkassator skal indkræve købesummen og afgøre, om der kan gives køberen kredit. Han skal stille en af fogeden nærmere bestemt sikkerhed,<sup>49</sup> jfr. § 546,stk.1.<sup>50</sup> Giver inkassator køberen kredit, indestår han som selvskyldner for beløbets betaling, jfr. § 546,stk.2. Inkassator skal indbetale de indgåede beløb med fradrag af sit honorar til fogeden, jfr. § 553.<sup>51</sup> Fogeden skal videregive pengene til rekvirenten og – såfremt auktionen

48. Se herved UfR 1927.494.

49. Er inkassator advokat, frafalder i almindelighed kravet om sikkerhed. Er inkassator auktionsleder, tjener sikkerhedsstillelsen efter § 5,stk.2 tillige som sikkerhed for hans forpligtelse efter § 546,stk.2. Rekvirenten kan selv optræde som inkassator.

50. Sml. herved punkt 4 i den hos *Hindenburg* s.337 f aftrykte formular.

51. Se herved UfR 1936.795.

har indbragt mere end dennes tilgodehavende – til rekvisitus. Dette gælder dog ikke, hvis også andre er berettigede til at få del i provenuet, og fogeden er blevet bekendt dermed, f.eks. ved en meddelelse fra de berettigede, ved eftersyn af personbogen<sup>52</sup> eller ved skyldnerens forklaring.<sup>53</sup> I så fald skal fogeden udarbejde et udkast til fordeling af auktionssummen på grundlag af almindelige regler om prioritetsstilling, jfr. herved KL § 37-39, plakat af 14.5.1834 og § 551,stk.1.<sup>54</sup> Udkastet fremlægges på fogedens kontor, og fremkommer ingen indsigelse, fordeles provenuet i overensstemmelse med udkastet. Nedlægges derimod indsigelse mod forslaget til fordeling af auktionsbeløbet, skal fogeden, hvis det ikke lykkes ham at mægle forlig, afgøre tvisten ved kendelse, jfr. nærmere § 555 og *Munch-Petersen* s.204-7.<sup>55</sup>

Reglerne om fordeling af provenuet af *tvangsauktion over fast ejendom* er lidt anderledes. Kan enighed opnås på det forberedende møde mellem de fremmødte om, i hvilken rækkefølge de interesserede skal tage del i købesummen, og finder fogeden ikke, at denne fordeling krænker nogen bedre prioriteret, ikke mødts ret, optages den indgåede aftale om delingen i auktionsvilkårene, jfr. §§ 567,stk.1 og 568. I så fald skal købesummen betales til dem, der efter vilkårene er berettigede til at få hel eller delvis dækning af auktionsprovenuet, og fogeden skal udstede skøde til køberen, når denne fører bevis for, at disse personer har fået, hvad de har krav på, eller samtykker i, at skøde gives, jfr. § 583. Opnås ikke enighed om, hvem der er berettiget, eller om de berettigedes indbyrdes prioritet, kan fogeden bestemme, at den omstridte del af købesummen skal indbetales til ham, jfr. § 568.<sup>56</sup> Skøde udstedes da, når pengene er indgået til fogeden. Striden om pengene afgøres ved, at fogeden udarbejder et udkast til fordeling. Fremsættes indsigelser mod udkastet, skal fogeden mægle forlig. Opnås ikke herved enighed, afgør han tvisten ved kendelse, jfr. § 581. Den, der ikke får medhold, kan appellere kendelsen. Har en

52. Lovteksten har ved en lapsus 'tingbogen', jfr. lov nr.209 af 23.7.1932 § 1.

53. Om et krav, for hvilket der ikke er foretaget udlæg, se RR nr.141 i UfR 1922B. 183.

54. Om de særlige vanskeligheder ved fordeling mellem privilegerede fordringer, underpant og tinglige rettigheder, som går efter underpantet, men ikke som dette viger for privilegerede fordringer, se UfR 1921.769, *Ejendomsretten III* s.1644f og *Frost*: note 3 til § 554.

55. Et eksempel på anvendelse af denne bestemmelse findes i UfR 1957.942.

56. Jfr. som eksempel på anvendelse af denne bestemmelse VLT 1942.129.

berettiget ikke været indkaldt til auktionsmødet, eller har fogeden undladt at påse, at vilkårene respekterer hans prioritetsstilling, jfr. § 567,stk.1, kan han ved søgsmål i 1.instans kræve beløbet betalt af den ringest prioriterede af dem, der har fået del i købesummen, selvom denne ikke har kendt eksistensen af hans ret.<sup>57</sup> Den forbigående mister ikke denne ret ved at undlade at fremsætte indsigelse mod fogedens udkast til fordeling af provenuet, jfr. § 555,stk.2 og UfR 1927.177.

#### *F. Hvem afholder auktion*

Tvangsauktion afholdes i den retskreds, hvis foged har foretaget udlægget eller udpantningen. Rekvirenten kan dog, hvis udlægget er sket i en landjurisdiktion, kræve, at auktionen holdes i den nærmeste købstad, jfr. nærmere § 539. Tvangsauktioner i konkursboer eller gældsfragåelsesboer afholdes af skifteretten selv eller af fogeden i samme retskreds, jfr. § 679. Auktioner over løsøre kan efter henvisning fra fogeden eller skifteretten afholdes ved en auktionsleder, jfr. § 2 i lov nr.132 af 16.4.1935. I praksis afholdes disse auktioner så godt som altid af auktionsledere. Auktion over udlagt og udpantet løsøre, hvis værdi er mindre end 200 kr., kan afholdes på landet af sognefogden og i købstæderne af politiet, jfr. §§ 538,stk.4 og 605 og lov nr.185 af 23.6.1932 § 6.

### III. TVANGSAUKTIONENS RETSVIRKNINGER

#### *A. Salgsaftalen og dens indgåelse*

Det har undertiden betydning at kunne fastslå, om og i hvilket omfang de viljeserklæringer, der afgives ved auktionen, er bindende. Rekvirenten vil måske tage tingen tilbage fra auktionen, en bydende vil efter en tids forløb ikke vedstå sit bud, etc. Ingen af auktionserklæringerne frembyder en sådan lighed med de i Aftl's kapitel 1 omtalte typiske bestanddele af en aftale, at disse spørgsmål uden videre kan besvares udfra aftalerettens almindelige regler.

Et enkelt spørgsmål er løst direkte i § 579,stk.1. Herefter kan den

57. Se herved *Ussing: Erstatningsret* s.231; sml. *Sølov* § 263,stk.2.

højstbydende på auktion over fast ejendom ikke forlange hammerslag, hverken på første eller anden auktion.<sup>58</sup> Det samme gælder efter UfR 1952.726H om løssøreaktioner. Det kan dog i auktionsvilkårene bestemmes, at den højstbydende kan forlange hammerslag. Tingen siges da at være stillet til absolut bortsalg.

Disse regler stemmer overens med de resultater, Aftl ville føre til, hvis opråb til auktion betragtes som en opfordring til at gøre tilbud, budene som tilbud og hammerslaget eller udlæg efter § 578 som akcept.<sup>59</sup> Denne konstruktion holder stik i mange, men ikke i alle spørgsmål. Efter Aftl § 3,stk.2 må tilbud, som fremsættes mundtligt uden at give frist for antagelse, antages straks. Det stemmer overens hermed, at forpligtelsen til at vedstå et bud bortfalder, når der afgives et overbud, som ikke straks afvises, jfr. Auktionslederlovens § 13,stk.4. Ligeledes at den højstbydendes bud i almindelighed må antages inden auktionsmødets slutning; men ikke, at den højstbydende på auktion over fast ejendom, dersom der begæres afholdt 2.auktion, forbliver bundet, indtil denne auktion er afholdt, jfr. nærmere § 576,stk.2 og ovenfor s.152 f.

Bliver det af den højstbydende afgivne bud antaget, foreligger en bindende salgsaftale, der omfattes af Kbl's bestemmelser. Auktionsvilkårene og Rpl bestemmer aftalens nærmere indhold, jfr. herved § 549,stk.2 og Auktionslederlovens § 13,stk. 1.<sup>60</sup> Opfylder den højstbydende ikke aftalen, er han stillet som enhver anden misligholdende køber, jfr. herved § 582 og ovenfor s.154. Der påhviler derimod ikke den højstbydende noget ansvar, dersom hans bud ikke antages, men auktionen udsættes, for at han skal søge at fremskaffe den krævede sikkerhedsstillelse, sml. UfR 1955.170. Købelovens almindelige regler om misligholdelse finder også anvendelse på sælgerens misligholdelse. Denne lov indeholder imidlertid i § 48 en særlig regel om faktiske mangler. Herefter kan auktionkøberen ikke påberåbe sig, at salgsgenstanden lider af nogen mangel, medmindre genstan-

58. Det samme gælder naturligvis om den næsthøjstbydende, hvor det højeste antagne bud senere bortfalder, fordi betingelserne i auktionsvilkårene ikke opfyldes, jfr. UfR 1955.170.

59. Se *Munch-Petersen* s.219 ff og *Frost* s.175 ff, der også behandler spørgsmålene, om fogeden og parterne er beføjet til selv at byde på auktionen. God advokatskik vil undertiden hindre parternes advokater i at byde, jfr. SB 1953.18.

60. Disse bestemmelser vil næppe føre til andre resultater end almindelige aftaleregtlige regler om adhæsionsaftaler, jfr. *Ussing: Aftaler* s.183 ff og ovenfor s.146 om fogedens kontrol med vilkårene.

den ikke svarer til den betegnelse, under hvilken den er solgt, eller sælgeren har handlet svigagtigt. Udtrykket »sælgeren« må i denne forbindelse formentlig omfatte både rekvirenten og fogeden.<sup>61</sup> Reglen i Kbl § 59 om ansvaret for vanhjemmel pålægger sælgeren et objektivt ansvar. Det er givet, at et sådant ansvar ikke kan pålægges fogeden. Ejheller rekvirenten bør bære et ubetinget ansvar for, at rekvisitus er ejer af de udlagte ting. Situationen omfattes da heller ikke af ordene i § 59, jfr. *Ussing: Køb* s.138. Bortset fra § 59 finder almindelige regler om vanhjemmel anvendelse på salg på tvangsauktion. Dette gælder således reglerne om hævebeføjelsen, jfr. UfR 1898.153.

### *B. Auktionskøber som omsætnings erhverver*

Tvangsauktionskøber er omsætnings erhverver. Han kan derfor påberåbe sig reglerne om eksstinktion til fordel for sådanne erhververe. Ejeren af en ting, som med urette er solgt på tvangsauktion til dækning af en andens gæld, kan derfor kun vindicere tingen, hvor ikke køberen – eller købers køber – har eksstingveret hans ret, f.eks. i medfør af Gbl § 14 eller TL § 27. Der gælder ingen særlige regler for salg på tvangsauktion, der ubetinget hjemler den berettigede vindikationsret eller udelukker ham fra at vindicere, jfr. UfR 1932.43 H og 1940.684 H. Dommene er omtalt i TfR 132.395 og 1941.227.<sup>62</sup>

Eksstinktionsreglernes værdi for tvangsauktionskøberen svækkes af de krav, som må stilles til hans gode tro. Køberen kan ikke eksstingvere, dersom den berettigede har fremsat sin indsigelse for fogedretten, selvom auktionen fremmes, idet indsigelsen – med urette – forkastes, jfr. VLT 1946.21 og kommentaren i TfR 1941.227 f til UfR 1940.684 H.<sup>63</sup> Vindikationen kan gennemføres enten ved anke af auktionen i overensstemmelse med reglerne i Rpl kapitel 52 eller ved søgsmål i 1. instans mod køberen.

61. Undtagelsesbestemmelsen i § 48,2.pkt. finder ikke anvendelse på tvangsauktion.

62. De ledende domme er fulgt senest i UfR 1948.513 og i VLT 1946.21. Se iøvrigt om spørgsmålet *Ussing: Almindelig del* s.282 og – afvigende – *Illum: Tinglysning* s.277 med note 110.

63. Problemstillingen illustrerer slægtskabet mellem »ond tro« og »kendelig uvished«. Praksis kan siges at have stillet sig på et mellemstandpunkt, sml. *Lassen: Almindelig del* s.619 og *Gomard: Erstatningsregler* s.341 ff.

### C. Kreditorstinktion ved tvangsauktion

Efter TL § 1 fortrænges utinglyste rettigheder over fast ejendom ved retsforfølgning mod ejendommen, medmindre andet følger af særlige bestemmelser om, at rettighederne er beskyttet uden tinglysning, jfr. §§ 2-4 og 52. Denne kreditorstinktion forudsætter, at retsforfølgningen tinglyses, men ikke at kreditor er i god tro.

Udtrykket »retsforfølgning« i TL § 1 omfatter også tvangsauktion. Dette har betydning, hvor nye rettigheder over ejendommen stiftes, efter at udlægget eller udpantningen er foretaget, jfr. UfR 1941.602 og 1950.827, og hvor udlægget eller udpantningen ikke er blevet lyst, jfr. herved TL § 12,stk.1 og formular XVII, hvorefter det påhviler udlægshaveren selv at drage omsorg for, at hans ret bliver lyst.<sup>64</sup>

Tvangsauktion er både retsforfølgning og erhvervelse ved overdragelse. Det vil sige, at auktionsrekvirenten og *indehaverne af lyste rettigheder i ejendommen* kan kræve, at ingen ulyste rettigheder tager del i købesummen, for så vidt dette ville komme dem til skade. *Køberen* kan, når auktions- eller udlægsskøde er lyst, nægte at respektere ulyste rettigheder, som han ikke gennem auktionsvilkårene eller på anden måde er eller burde være blevet vidende om.<sup>65</sup>

Tinglysning af tvangsauktion sker ved, at fogeden fremsender en meddelelse om, at ejendommen er afhændet ved endelig tvangsauktion, til tinglysning, jfr. TL § 13,stk.1 og formular XVIII. Har sådan tinglysning fundet sted, kan auktionskøbers ret ikke eksstingveres efter TL § 1, selvom hans skøde ikke er lyst, sml. v. *Eyben I* s.251 og 313 f.

Adgangen til at lyse rettigheder på ejendommen, der er afledt af rekvisiti ret, og dermed til at få andel i auktionssummen, ophører først, når meddelelsen om auktionen er lyst.<sup>66</sup> Derefter kan retsforfølgning mod rekvisitus kun rettes mod dennes øvrige formue, herunder hans eventuelle krav på andel i købesummen.

64. Et utinglyst udlæg kan danne grundlag for tvangsauktion, jfr. UfR 1949.154.

65. Sml. *Illum*: Tinglysning s.243 f og 255 f. – I UfR 1956.562 antages, at *køberen* havde eksstingveret et modkrav, der gik ud over TL § 3,stk.2. Kravet var imidlertid allerede eksstingveret af kreditorerne. I modsat fald burde kravet være opført i auktionsvilkårene og kunne da ikke eksstingveres af køberen.

66. Jfr. herved UfR 1956.540; se også UfR 1896.143 og *Frost* note 1 til § 584.

#### *D. Tvangsauktion som ophørsgrund for tinglige rettigheder*

Tvangsauktion er et salg, hvorved købesummen fordeles mellem indehaverne af tinglige rettigheder over salgsgenstanden efter deres indbyrdes prioritet, for så vidt den strækker til, således at de udækkede rettigheder falder bort. Dette sidste fremgår af § 552 om løsøre og af § 584 om fast ejendom. Efter § 584 er tvangsauktionskøberen berettiget til at lade de efter auktionens udfald udækkede hæftelser udslette af tingbogen, når han har opfyldt auktionsvilkårene, og appelfristen, 4 uger, er udløbet, uden at auktionen er blevet anket eller kæret. *Fogeden* afgør, hvilke rettigheder der ikke kan dækkes af auktionssummen, og om køberen har opfyldt auktionsvilkårene, jfr. §§ 581 og 583. *Tinglysningsdommeren* afgør, hvilke nærmere krav der skal stilles til køberens begæring om udslettelse, jfr. TL § 11, stk.2, tinglysningsanordningen § 16, RR nr.156 i UfR 1922B.258, VLT 1934.260 og *Illum*: Tinglysning s.119. Tinglysningsdommeren skal ikke på eget initiativ ved lysningen af køberens skøde i medfør af TL § 20 udslette byrden på ejendommen alene, fordi de efter køberens begæring ville kunne slettes efter § 584, jfr. UfR 1933.545 og *Illum* smstd.s.119.

Hæfter skyldneren ikke alene med ejendommen, men tillige personligt for en byrde, består den personlige hæftelse, fordringsretten, stadig uanset byrden udslettes efter § 584, jfr. UfR 1931.617 og 1934.603. Rpl indeholder intet krav om, at helt eller delvis udækkede pantebrev skal tilintetgøres eller påtegnes om panterettens ophør. Dette er ej heller påkrævet. En eventuel *fordringsret* forbliver som nævnt bestående efter auktionen, og en indsigelse om, at *panteretten* er bortfaldet som udækket på tvangsauktion, kan ikke eksstingveres, dersom pantebrevet er slettet af tingbogen, jfr. TL § 27.

Bestemmelserne i §§ 552 og 584 om bortfald af alle udækkede rettigheder på tvangsauktion gælder kun om lovligt afholdte auktioner. Bestemmelserne brydes af de ovenfor under B nævnte vindikationsregler. Hvor det bortsolgte viser sig at tilhøre en anden end rekvisitus, hvor en berettiget ikke er indkaldt til det forberedende auktionsmøde,<sup>67</sup> eller hvor løsøre er solgt på auktion uden forpanthavers samtykke,<sup>68</sup> kan de forurettede kræve auktionen ophævet. Ej heller bortfalder rettigheder, der skal respekteres af

67. Ovenfor s.147 f.

68. Ovenfor s.145 f.

alle uden tinglysning, selvom de ikke er medtaget i auktionsvilkårenes opregning af de byrder, som køberen skal overtage uden for købesummen.

### *E. Tvangsauktion som forfaldsgrund for pantegæld*

Sælger panthaveren pantet, forfalder panthavernes tilgodehavender, medmindre andet er bestemt i pantebrevene, jfr. pantebrevsformular I pkt.8,h og Ejendomsretten III s.1493.<sup>69</sup> Panthavernes tilgodehavende forfalder ligeledes, dersom der gøres udlæg i pantet, jfr. pantebrevsformular I pkt.8,c, eller dersom debtors bo kommer under offentlig skiftebehandling som konkursbo eller som gældsfragåelsesbo, jfr. pantebrevsformular I pkt.8,b, eller dersom debitor ikke på opfordring inden 7 dage godtgør, at forfaldne ydelser til bedre eller lige prioriterede er betalt, jfr. pantebrevsformular I pkt.8,f, eller – naturligvis – hvis ydelsen til pantehaveren selv ikke betales, jfr. pantebrevsformular pkt.8,a.

Retsforfølgningen vil derfor bringe pantegælden til at forfalde. Dette kan navnlig for efterpanthavere være ubehageligt, og det aftales derfor undertiden i pantebreve, at auktionen ikke bringer forfaldstiden for pantehaverens tilgodehavende til at indtræde, jfr. *Axel H. Petersen: Byggeriet* s.121 ff.

Rpl § 562,stk.4 bestemmer, at en vedtagelse om at pantebrevet ikke forfalder ved salg, skal antages også at medføre, at pantebrevet ikke forfalder ved salg, der finder sted på tvangsauktion. Overtagelse som ufyldstgjort panthaver må ganske sidestilles med salg, jfr. herved UfR 1894.415. At pantebrevet ikke forfalder betyder, at køberen kan overtage gælden i overensstemmelse med reglen i TL § 39,stk.1. Imidlertid vil pantebrevet i almindelighed allerede før auktionssalget være forfaldet på grund af ikke erlæggelse, udlæg eller restancer til forpanthavere, og en effektiv beskyttelse af efterpanthaverne kræver derfor en vedtagelse, der går videre end en bestemmelse om, at pantegælden ikke forfalder ved afhændelse af ejendommen. I det i UfR 1941.750H omtalte pantebrev fandtes en sådan særlig tvangsauktionsklausul, der lød: »Også i tilfælde af tvangsauktion over den pantsatte ejendom forbliver nærværende pantebrev indestående i ejendommen på uændrede vilkår, såfremt ejendommen på tvangsauktionen overtages af en efterstående panthaver.« Denne klausul fandtes ikke at medføre, at pantebrevet ikke forfalder ved udeblivelse af terminsydelsen,

69. *Afvigende v. Eyben II* s.164 ff.

selvom efterpanthaveren gjorde udlæg og senere begærede auktion i anledning af, at også hans ydelse i den pågældende termin var udeblevet. Derimod måtte en sådan klausul formentlig udelukke anvendelse af de nævnte bestemmelser i pantebrevsformulærens pkt.8,b og c om udlæg, konkurs og gældsfragøelsesbehandling.<sup>70</sup>

Tvangsauktion bringer pantegælden til at forfalde. Derimod bevirker afholdelsen af auktion ikke i sig selv, at også frigørelsestiden indtræder, jfr. § 562,stk.4. Panthaveren er derfor ikke pligtig til at lade sit pantebrev indfri af køberen, dersom han ikke var forpligtet til at modtage betaling af hele sit tilgodehavende fra rekvisitus, jfr. herved UfR 1943.749H.

70. Om formulering af tvangsauktionsklausulen, se *Axel H. Petersen* i J 1950.157 ff og *Lund Christiansen* i Forfaldsklausuler i pantebreve s.115 ff. – Om efterpant-haverens beskyttelse mod ophævelse af tvangsauktionsklausulen, se *Illum* i UfR 1947 B.139 f og v. *Eyben* II s.235.

# Kapitel VII : Umiddelbare fogedforretninger

## I. BEGREBET UMIDDELBARE FOGED- FORRETNINGER

Fjerde afsnit af bogen om den borgerlige retspleje består af to kapitler. Det første, kapitel 54, handler om udpantning. Det andet, kapitel 55, bærer overskriften indsættelses- og udsættelsesforretninger. Denne betegnelse sigter til, at disse fogedforretninger går ud på at indsætte en person i og udsætte en anden af besiddelsen af noget. Den synonyme benævnelse umiddelbare fogedforretninger, der iøvrigt ikke er brugt i Rpl, sigter til, at disse forretninger ligesom udpantninger foretages uden sædvanligt eksekutionsgrundlag, d.v.s. uden dom og forlig. Med en sammenfatning af disse to karakteristika kan en umiddelbar fogedforretning defineres som en tvangsfuldbyrdelse af et krav, der ikke lyder på udredelse af penge, og til godtgørelse af hvis eksistens ikke nogen af de i § 478 opregnede bevismidler foreligger.

Om umiddelbare fogedforretninger findes *dels* en almindelig regel i Rpl § 609,stk.1, *dels* nogle specielle regler i Rpl § 609,stk.2, LL § 147 og i Afbetalingslovens §§ 10-16 .De almindelige regler er omtalt under II, særreglerne under IV.

## II. RETSPLEJELOVENS ALMINDELIGE REGLER OM UMIDDELBARE FOGEDFORRETNINGER

Efter § 609,stk.1 skal det »fremdeles i samme tilfælde som hidtil stå vedkommende berettigede åbent at fordre fogedens hjælp til at indsætte i eller udsætte andre af besiddelsen af fast ejendom eller efter omstændighederne af rørligt gods, uden at sædvanligt eksekutionsgrundlag er til stede. Også skal fogedens hjælp fremdeles ligesom hidtil kunne fordres til at gøre

forældre- eller værgemyndighed gældende med hensyn til umyndige, uden at sædvanligt eksekutionsgrundlag er til stede«.

Umiddelbare fogedforretninger kan altså forekomme med hensyn til fast ejendom, løsøre og børn. Iøvrigt skulle retstilstanden ved Rpl's vedtagelse efter bestemmelsens ordlyd være afgørende for, i hvilket omfang umiddelbare fogedforretninger i dag kan foretages. Dette er uantageligt. Retsstillingen før Rpl er ikke egnet til evig eller meget langvarig opbevaring. Disse fogedforretningers virkefelt må vel fastlægges på grundlag af § 609,stk.1; men denne fortolkningsopgave kan ikke reduceres til en retshistorisk studie. Resultatet må påvirkes af, i hvilket omfang der nu om dage er trang til at kunne gennemføre umiddelbare fogedforretninger. Dette er ikke utilladelig omgang med retskilder. Som een begrundelse herfor kan peges på, at formuleringen af § 609,stk.1 formentlig alene er valgt, fordi det ikke ansås muligt at give en mere oplysende beskrivelse af, når umiddelbare fogedforretninger kan foretages.<sup>1</sup> Allerede praksis før Rpl havde udvidet disse forretningers anvendelsesområde udover det, der var angivet i de ældre lovbestemmelser, navnlig DL 6-14-7 og Pl. af 2.10.1754; men ingen af de ældre forfattere eller dommere havde fundet frem til en almindelig regel om, i hvilke tilfælde en umiddelbar fogedforretning kan fremmes. Både *Nellemann: Execution* s.286 ff. og *O.F. Ahlmann: Om umiddelbare fogedforretninger*, 1892, nøjer sig med at opstille en række tilfældegrupper. Et krav om hjemmel i en særlig lovbestemmelse for i et givet tilfælde at foretage umiddelbar fogedforretning kan derfor ikke opstilles.<sup>2</sup> Afgrænsningen af, i hvilket omfang disse forretninger kan gennemføres, må dog foretages på grundlag af almene retskilder. Parterne kan ikke ændre denne grænse ved en vedtagelse herom.<sup>3</sup>

På grundlag af den nuværende praksis kan vistnok opstilles en almindelig regel om de umiddelbare fogedforretningers anvendelighed. Denne regel går ud på, at krav, hvis opfyldelse in natura ville kunne gennemtvinges efter reglerne i §§ 494 og 495, såfremt den berettigede havde opnået en eksigibel dom over den forpligtede, kan gennemføres under en umiddelbar fogedforretning, under forudsætning af at den nødvendige bevisførelse ikke har et sådant omfang, at den ikke kan ske for fogeden, jfr. herved § 524,

1. Se iøvrigt *Ross: Ret og Retfærdighed* s.159 ff.

2. Afvigende mærkeligt nok *Nellemann: Execution* s.291.

3. Spørgsmålet var fremme, men blev ikke endeligt besvaret i UfR 1942.855. Afvigende begrundelsen i JD 1940.323.

stk.4. Påvisningen nedenfor af, at praksis er i overensstemmelse med denne sætning, er delt op i to dele. Først behandles nogle spørgsmål af betydning for umiddelbare fogedforretninger i almindelighed. Bevisførelsen sker ved at udlede nogle undersætninger af den postulerede hovedregel, og derefter godtgøre at gældende ret stemmer overens med disse undersætninger. Dernæst undersøges nedenfor under A,B og C en del særlige sagstyper vedrørende henholdsvis fast ejendom, løsøre og børn.

Den opstillede sætning indebærer, at fogeden under en umiddelbar fogedforretning kan tage stilling til tvivlsomme spørgsmål, hvis dette er nødvendigt for at afgøre, om det fremsatte krav skal opfyldes eller ej, blot denne stillingtagen kan ske uden foranstaltning af en bevisførelse, der går ud over de rammer, som er fastlagt i § 524, stk. 4. En sådan regel, der vistnok gælder for alle andre fogedforretninger, er en naturlig følge af, at fogeden er dommer, jfr. Rpl § 14 og *Poul Andersen: Forvaltningsret* s.554. At denne regel gælder betyder bl.a., at fogeden må afgøre de rene retsspørgsmål, sagen rejser, uanset om disse er både tvivlsomme og principielle. Også praksis om umiddelbare fogedforretninger er i overensstemmelse med reglen. I UfR 1948.654 siges det udtrykkeligt, at »da de faktiske forhold foreligger fuldt oplyst, . . . findes der ikke grund til at afvise sagen«.

En anden opfattelse er imidlertid blevet gjort gældende i teorien af *Munch-Petersen*<sup>4</sup> og lejlighedsvis også i praksis. Herefter kræves »en vis klarhed ved rekvirentens ret« eller, som det siges i nogle fogedkendelser, rekvirentens ret skal »foreligge med den klarhed, som er fornøden til foretagelse af en umiddelbar fogedforretning«. To sådanne kendelser er nyligt blevet stadfæstet af højesteret i henhold til de anførte grunde, jfr. UfR 1947.70H og 1949.588H.<sup>5</sup> Begge sager forelå fuldt oplyst. Begge afgørelser nægter at udsætte lejere af deres lejligheder. Næppe i nogen af sagerne er *resultatet* imidlertid en følge af brug af klarheds-kriteriet; thi ingen af udlejerne kunne formentlig have gennemført deres krav om udsættelse af lejerne under en almindelig sag. Dommenes henvisning til klarheds-kriteriet som begrundelse for deres resultat bevirker, at retsstillingen ikke gøres *helt* klar for parterne. Dette er uheldigt. I appelsager af denne

4. Tvangsfuldbyrdelse s.281 f. – *Nellemann: Execution* s.295 og *Ahlmann: Om umiddelbare fogedforretninger* s.110 f. stiller alene krav om klarhed af *beviset* for retten.

5. Jfr. herved *Spleth* i UfR 1950B.183 f.

art bør de overordnede domstole give parterne endelig besked om deres rettigheder og pligter, når dette kan ske på det foreliggende grundlag. Selvom retten skulle finde, at sagen ikke burde have været behandlet ved fogedret, men ved den almindelige ret, ville den iøvrigt kunne give fogederne tilstrækkelig vejledning ved en udtalelse om spørgsmålet i præmisserne.<sup>6</sup> Der er imidlertid ingen grund til at umyndiggøre fogeden. Rets-spørgsmål kan udmærket finde deres afgørelse under en umiddelbar fogedforretning. Dette er vistnok også højesterets virkelige mening. I hvert fald har retten i UfR 1950.858, 1952.369, 1954.719 og 969 under appel af fogedsager afgjort sager om udsættelse af lejere på grund af misligholdelse, hvis faktum har været fuldt så kompliceret, og hvis retlige bedømmelse må have været fuldt så vanskelig som i de tidligere sager, UfR 1947.70H og 1949.588H.

Denne videre anvendelse af umiddelbare fogedforretninger har store praktiske fordele. En umiddelbar fogedforretning er et hurtigt og billigt retsmiddel. Betæneligheder ved den vide anvendelse af dette retsmiddel, som højesteret har godkendt ved sine nyeste domme, opstår kun, hvis man undlader ved anvendelsen af Rpl's regler om gennemførelsen af andre fogedforretninger at tage hensyn til disse forretningers særpræg. En rationel brug af umiddelbare fogedforretninger kan derimod fremkalde betæneligheder, dersom det antages, at fogeden *ikke* i medfør af analogien af reglerne i §§ 487-491 kan bestemme, at hans kendelse først kan fuldbyrdes efter udløbet af en vis frist, og at anke inden for denne frist har opsættende virkning. Rpl tvinger imidlertid ikke domstolene til at nægte fogeden beføjelsen til at træffe en sådan bestemmelse i kendelser, som han ikke føler sig sikker på landsretten vil stadfæste, og hvis fuldbyrdelse har indgribende og uoprettelige virkninger for rekvisiti forhold. At § 527, stk.3 bestemmer, at fogedkendelsers fuldbyrdelse ikke kan hindres ved anke eller kære, jfr. herved UfR 1942.472H, tvinger ikke til at nægte fogeden denne beføjelse. Dette så meget mindre som Rpl slet ikke har gennemarbejdet spørgsmålet om, i hvilket omfang udlægsreglerne kan overføres på umiddelbare fogedforretninger, jfr. nedenfor s.178 ff. Ikke desto mindre statuerer UfR 1950.294H, at landsretten ikke kan tillægge anke af en fogedkendelse opsættende virkning. Denne afgørelse er ikke i har-

6. Jfr. herved UfR 1925.596H og 1949.849H.

7. Jfr. *Tamm* i J 1948.394-95.

moni med den brug, som efter andre højesteretsafgørelser kan gøres af disse fogedforretninger.

Den opstillede sætning om de umiddelbare fogedforretningers anvendelsesområde indebærer endvidere, at ikke alle krav på besiddelsen af fast ejendom, løsøre eller børn, som kan gennemføres ved en domssag og en fogedforretning efter kapitel 46, også kan gennemføres under en umiddelbar fogedforretning. Dette skyldes, at bevisførelse under en fogedsag kun kan foranstalles i det omfang, som § 524,stk.4 angiver. Bortset fra denne begrænsning af bevisførelsens omfang gælder imidlertid samme regler om bevis i domssager og i fogedsager. Fogedretten er derfor beføjet til fuldt ud at vurdere det bevis, som føres for den. Udfaldet i UfR 1952.369H afhang således for en del af en ikke ganske utvivlsomt bevisvurdering. Afvisning fra fogedretten kan kun ske, hvor en afgørelse om berettigelsen af rekvirentens krav ikke bør træffes på grundlag af det bevismateriale, der er forelagt fogeden; fordi det må antages, at en sådan videregående bevisførelse, som kan og bør foranstalles, vil kaste nyt lys over sagen, sml. § 484,stk.1,2.pkt. Reglerne om sagsøgtes udeblivelse i domssager kan ikke overføres på umiddelbare fogedforretninger. Den opstillede sætning om bevisnød gælder for alle fogedforretninger, jfr. ovenfor s.24. Den går videre end Rpl § 259,stk.2. Reglen begrænser antallet af sager, som fogeden skal afgøre på grundlag af bevisbyrdereglen. Afvisning fra fogedretten på grund af bevisnød bør herefter formentlig i almindelighed kun ske, dersom rekviritus ikke er mødt eller bestrider rigtigheden af rekvirentens krav, og sagen ikke kan afgøres på det foreliggende grundlag. Afvisning må endvidere ske, dersom en af parterne fremsætter en anmodning om at føre et bevis, som ikke kan afvises som betydningsløst, jfr. § 352,stk.1, men som ikke kan imødekommes for fogedretten, jfr. § 524,stk.4. En situation der efter denne regel ikke kan bedømmes af fogeden, forelå i UfR 1957.653. Østre landsret stadfæstede her fogedens kendelse, hvorefter rekvirentens begæring ikke kunne tages til følge, da sagen manglede den fornødne klarhed. Begrundelsen bygger altså på det ovenfor kritiserede klarheds-kriterium. Også i denne sammenhæng er det misvisende at benytte dette kriterium i præmisserne. I UfR 1957.653 var det ganske klart, at berettigelsen af rekvirentens krav, som blev bestridt af rekviritus, ikke var godtgjort og ikke kunne godtgøres uden en bevisførelse, der ville gå ud over de i § 524,stk.4 angivne grænser.

Denne begrundelse burde være brugt. Dels fordi den er klar, dels fordi den er i overensstemmelse med Rpl.

Yderligere fremgår af den opstillede sætning, at umiddelbare fogedforretninger ikke kan foretages til opfyldelse af krav, som ikke ville kunne direkte gennemtvinges efter reglerne i §§ 494 og 495, selvom de var udrustet med sædvanligt eksekutionsgrundlag. Også denne konsekvens af hovedsætningen stemmer overens med gældende ret. Dette påvises lettest ved at illustrere undersætningens indhold gennem en omtale af nogle praktisk vigtige sagstyper.

En arbejder, der med urette er blevet bortvist fra sit arbejde, kan ikke ved en umiddelbar fogedforretning skaffe sig adgang til arbejdspladsen, jfr. UfR 1941.437. Dette følger af, at en arbejdsgiver i almindelighed ikke kan tvinges til at modtage arbejdsydelsen, jfr. *Ussing*: Enkelte kontrakter s.367.

Hvis ægtefæller, der ophæver samlivet på grund af uoverensstemmelse, ikke kan enes om en fordeling af deres ting, kan overøvrigheden efter omstændighederne på begæring pålægge den ene ægtefælle at overlade den anden brugen af løsøre, som ved samlivets ophør hørte til det fælles bohavet eller til den anden ægtefælles arbejdsredskaber, jfr. Retsvirkningslovens § 7.<sup>8</sup> Bestemmelsen omfatter ikke ting, der hører til rekvirentens egen bodel eller særeje. Rekvirenten har vistnok uden videre krav på udlevering af sådanne ting, medmindre han ved at berøve den anden ægtefælle rådigheden over genstandene ville krænke sin underholdspligt efter samme lovs §§ 2 og 6. Rekvirenten kan få sit udleveringskrav opfyldt under en umiddelbar fogedforretning, dersom de faktiske forhold er oplyst, jfr. for så vidt angår de tilfælde, der omfattes af § 7, den udtrykkelige og overflødige henvisning til Rpl § 609 i §7,stk.3. De foreliggende indbyrdes modstridende retsafgørelser om spørgsmålet viser, at det uheldige klarhedskriterium har både hindret praksis i at stille og i at besvare disse spørgsmål, jfr. JD 1949.191 og 193 samt VLT 1940.107.

En forladt ægtefælle har efter LL § 84,stk.2 samme ret som en efterlevende ægtefælle til at fortsætte et lejemål, der er indgået med den anden

8. *Borum*: Familieret II s.173 f., *Ernst Andersen*: Ægteskabsret II s.408-10 og *Erwin Munch-Petersen* i J 1950.152-54.

ægtefælle.<sup>9</sup> Ligesom den separerede eller fraskilte ægtefælle, som i medfør af reglen i LL § 85 har fået ret til at fortsætte lejemålet, kan ægtefællen, der i medfør af § 84,stk.2 fortsætter lejemålet, om fornødent få den anden ægtefælle udsat ved fogeden, jfr. UfR 1945.994. Iøvrigt findes, bortset fra den almindelige bestemmelse i Retsvirkningslovens § 2, ingen regler om ægtefællers ret til at benytte en bolig, der er lejet eller ejes af en af dem. I overensstemmelse med den undersætning, som er sat i spidsen for denne undersøgelse, må adgangen til at benytte umiddelbare fogedforretninger på dette som på andre områder knyttes til de materielle regler. Herefter kan en ægtefælle kun undtagelsesvis udsætte den anden ægtefælle af en bolig, han har rådighed over. Udsættelse kan f.eks. ske af en fast ejendom, som han gyldigt har solgt. En ægtefælle kan formentlig kræve sig indsat i en bolig, hvorover han er rådig; men næppe i en bolig, hvorover den anden alene har rådighed, selvom den anden i og for sig efter § 2 ville være pligtig til at huse ægtefællen i denne bolig. Delvis afvigende opfattelser er fremsat i *Borum: Familieret II* s.162 f og i *Ernst Andersen: Ægteskabsret II* s.132 f.<sup>10</sup> Praksis har søgt at undgå foretagelsen af fogedforretninger af denne art ved hjælp af uklarhedskriteriet.<sup>11</sup>

Efter den opstillede grundregel og undersætning om de umiddelbare fogedforretningers anvendelighed afhænger besvarelsen af spørgsmålet om, hvorvidt et krav på en generisk bestemt ydelse kan gennemtvinges in natura ved en umiddelbar fogedforretning af, om genuskrav kan gennemtvinges under en fogedforretning rekvireret til opfyldelse af en dom til naturalopfyldelse af sådanne krav. I praksis har UfR 1922.808 antaget, at der ikke er hjemmel til at opfylde genuskrav ved en umiddelbar fogedforretning, jfr. i tilslutning hertil *v. Eyben I* s.23 og – kritisk – *Ross: Ejendomsret og Ejendomsovergang* s.49 note 15. UfR 1949.1122 holder forsigtigt spørgsmålet åbent. Ovenfor s.133 er antaget, at § 495 omfatter genuskrav. Ej heller gennemførelsen af sådanne krav efter § 609 kan vække særlige betænkeligheder.

En række afgørelser har i deres præmisser givet udtryk for, at visse

9. Jfr. nærmere *Borum: Familieret II* s.174 og *Ernst Andersen: Ægteskabsret II* s.408.

10. Se også *N. Chr. Bitsch* i *J* 1959 s.398 note 12.

11. De foreliggende afgørelser i *VLT* 1939.113, *UfR* 1940.1095 og *JD* 1941.184 er refereret af *Erwin Munch-Petersen* i *J* 1950.154 f.

krav efter deres beskaffenhed kun kan behandles af domstolene under en almindelig domssag og ikke under en umiddelbar fogedforretning, jfr. således UfR 1919.874 og 1932.1136, der nægter at gennemtvinge genoptagelse af henholdsvis el- og vandforsyning ved en umiddelbar fogedforretning under henvisning til, at dette ikke har hjemmel i Rpl, og til at sådanne krav må behandles under en domssag. Resultaterne er rigtige, men begrundelserne, der strider mod undersætningen, vildledende. Det er i de to sager *ikke* en særegen begrænsning i reglerne om umiddelbare fogedforretninger, som hindrer fogeden i at gennemtvinge rekvirentens krav på rekvisitus. Dette hindres af, at sådanne krav overhovedet ikke kan fås opfyldt in natura hverken ved en fogedforretning efter kapitel 46 eller ved en umiddelbar fogedforretning. Hvis en dom, der går ud på, at forsyning med el og vand skal genoptages, ikke bliver frivilligt opfyldt, kan domfældte straffes efter § 499; men fogeden kan ikke selv give sig til at skrue på hanerne.<sup>12</sup> En umiddelbar fogedforretning i anledning af ulovlig afbrydelse af leveringen af el eller vand ville være et påbud om at åbne for strømmen i form af en fogedkendelse. Rpl fastsætter ingen sanktioner for tilsidesættelsen af et sådant påbud. Straffebestemmelsen i § 499,stk.1 er ikke anvendelig. Reglen i § 499,stk.2 om politiets indgriben ejheller. Sagt på en anden måde: fogeden kan under en umiddelbar fogedforretning ikke træffe afgørelser om krav, der ikke straks kan opfyldes.<sup>13</sup>

Har værket ret til at afbryde leveringen, kan fogeden derimod ved en indsættelsesforretning skaffe dets folk adgang til at lukke og plumbere hanen, jfr. UfR 1939.652 om gasforsyning.

En afgørelse, der træffes under en umiddelbar fogedforretning, tager ikke i mindre grad end afgørelsen under en domssag hensyn til parternes materielle ret. Fordrer stillingtagen til sagen et mere indgående kendskab end det, der fås ved den bevisførelse, som kan finde sted for fogeden,

12. *Fr. Vinding Kruse* kritiserer i *Ejendomsretten I* s.154-58 ældre forfatteres brug af tingsbegrebet og hævder, at ikke alene ting, men bl.a. også el kan være genstand for ejendomsret. Heraf skulle følge, at UfR 1919.874 er forkert! Vinding Kruse overser helt, at håndgribelighed kan være af betydning for de praktiske muligheder for at gennemføre en tvangsfuldbyrdelse.

13. *Illums* bemærkning i *Fast Ejendom* s.158 om, at en panthaver i fast ejendom kan tilbageføre ulovligt solgt tilbehør til ejendommen ved dom, men ikke ved umiddelbar fogedforretning er i strid med den ovenfor forsvarede opfattelse.

må sagen *afvises* fra fogedretten, jfr. VLT 1936.149. Fogeden kan derimod ikke træffe en *realitetsafgørelse* på et andet grundlag end retten i en almindelig domssag. De umiddelbare fogedforretninger er således ikke som romerrettens possessoriske interdiktsbeskyttelse et retsmiddel, der giver besiddelsen en særlig beskyttelse.<sup>14</sup> I moderne dansk ret kan dog vistnok opstilles en regel om, at en part undertiden må afvente afgørelsen af en tvist mellem ham og en anden, således at handlinger, der i almindelighed ville være retmæssige, hvis hans standpunkt i tvisten viser sig at være det rette, ubetinget anses som ulovlige, hvis de foretages, før afgørelsen foreligger. Modparten kan kræve erstatning og genoprettelse. En sådan moderniseret regel mod selvtægt er vistnok lagt til grund i UfR 1951.52 og 1955.184.<sup>15</sup> Modpartens krav på genoprettelse kan i givet fald gennemføres ved en umiddelbar fogedforretning, jfr. VLT 1942.295 og UfR 1943.911.

#### A. Særligt om fast ejendom

Efter DL 6-14-7 havde en husejer adgang til »uden videre Dom ved Rettens Middel at gøre Huset ryddeligt«, dersom »nogen . . . bliver i det Huus bosidendis, som hand ingen Ret haver til«. Bestemmelsen siger tillige udtrykkeligt, at denne ret også haves over for lejere, som bliver boende efter det tidspunkt, til hvilket de er lovligt sagt op. Ved en Rådstue-Plakat af 2.10.1754, udstedt på grundlag af et reskript til Københavns magistrat af 27.9.s.å., blev der givet lejeren adgang til at lade sig indsætte i det lejede, dersom udlejereren ikke ville lade ham flytte ind. Plakaten gjaldt kun for København, men i hvert fald denne bestemmelse ansås at være gældende for hele landet.<sup>16</sup>

Som allerede nævnt er praksis i dag, uanset § 609 efter sin ordlyd balsamerer de hidtil gældende regler, ikke bundet til at følge disse bedagede forskrifter. Det har praksis heller ikke gjort.

Der kan nævnes flere eksempler på, at retspraksis har tilladt fogedforret-

14. Se herved *Stig Iuul: Romersk Formueret* s.62 ff., *Schultz: Classical Roman Law* s.444 ff. og *Ejendomsretten I* s.608 ff.

15. Den førstnævnte dom er kort omtalt i *Gomard: Erstatningsregler* s.317 note 42. Se også begrundelsen i UfR 1931.641H.

16. *Munch-Petersen* s.284 f. mener, at udvidelsen er sket med støtte i sportelreglementets § 55. Sportelreglementets bestemmelse er formentlig kun en registrering af en allerede sket udvidelse af bestemmelsen, sml. *Nellemann: Execution* s.290.

ninger, som næppe har været foretaget inden Rpl's ikrafttræden. I UfR 1928.969 er det således forudsat, at fogeden efter lovligt nyvalg kan udsætte en forenings hidtidige bestyrelse af foreningens lokaler, og UfR 1943.911 indsætter en interessent, der var blevet forment adgang til interessentskabets ejendom, i besiddelsen af ejendommen. Adskillige afgørelser, bl.a. UfR 1920.807, 1939.126 og 652, fastslår, at indsættelsesforretninger kan fremmes ikke alene for at udskifte en uretmæssig besidder med den retmæssige, men også for at give en person adgang til at udøve sin ret til en begrænset brug eller udføre et arbejde på ejendommen, såsom en lejers brug af tørreloftet, aflæsning og påfyldning af varmemålerne på radiatorerne i det udlejede<sup>17</sup> og afbrydelse af gas- og elforsyning til en forbruger, der ikke har betalt, jfr. v. *Eyben I* s.87. Nogle fogedforretninger af denne art var imidlertid i brug allerede før Rpl, jfr. *Nellemann: Execution* s.290.

Rettigheder over fast ejendom kan tinglyses på grundlag af en dom, der fastslår rettens eksistens, jfr. TL §§ 9 og 11. Er ankefristen ikke udløbet, kan modparten dog begære en foreløbig tinglysning af sin formentlige ret, jfr. TL § 12,stk.4 og § 33.<sup>18</sup> Da de realitetsafgørelser, der træffes under en fogedsag, hviler på en prøvelse af parternes mellemværende af ganske samme karakter som domme i almindelige retssager, er det nok lidt vel forsigtigt, at LL i § 7,stk.2 bestemmer, at en tinglyst lejeaftale først kan aflyses på grundlag af en udsættelsesforretning, når ankefristen er udløbet, uden at anke eller kære er sket. Bestemmelsen er iøvrigt ikke konsekvent i sin forsigtighed. Afgørelser truffet under umiddelbare fogedforretninger kan ændres ikke alene ved appel, men også ved søgsmål i første instans, og for at anlægge en sådan sag er fristen 8 uger, jfr. § 610. Fogedafgørelser uden for LL's område kan formentlig tinglyses efter samme regler som domme. Dette gælder ikke alene udlæg, udpantning og arrest, men vistnok også umiddelbare fogedforretninger.<sup>19</sup>

Efter LL § 93 skal »alle egentlige retssager om hus eller husrum«, som omfattes af LL, indbringes i første instans for boligretter. En boligret består af den almindelige underret samt en ejerrepræsentant og en lejerrepræsentant, jfr. nærmere LL § 94. Fogedsager behandles derimod af fogeden

17. Udlejeren har efter omstændighederne ret til at skaffe sig adgang til det lejede uden fogedens mellemkomst, jfr. LL § 56,stk.1.

18. Se herved UfR 1938.126 og *Illum: Tinglysning* s.75.

19. Anderledes *Illum: Tinglysning* s.74 f.

alene, også når de angår lejeaftaler, der er omfattet af LL. Der kan næppe ses bort fra den mulighed, at fogeden efter omstændighederne i grænsetilfælde vil lade sin afgørelse af, om et krav kan gennemføres under en umiddelbar fogedforretning, påvirke af, om han finder det ønskeligt, at fagkyndige dommere medvirker ved afgørelsen jfr. herved UfR 1957.445 med note 2 og 1956.1114 med note 1.<sup>20</sup>

### *B. Særligt om løsøre*

Efter § 609,stk.1 kan umiddelbare fogedforretninger »efter omstændighederne« foretages i samme tilfælde som hidtil med hensyn til løsøre. Det har næppe været meningen med ordene »efter omstændighederne« at indskrænke den hidtidige praksis. Lovregler på dette område fandtes ikke før Rpl, jfr. *Nellemann*: Execution s.297 f. Det har snarere været koncipistens mening at ville fremhæve en særegenhed ved denne praksis i forhold til praksis vedrørende fast ejendom. I sager om fast ejendom vil man sjældent møde den indsigelse, at rekvirentens krav ikke angår den faste ejendom, han selv opgiver. Det forekommer derimod, at en løsøresag må afvises, fordi det fornødne bevis for, hvilken ting rekvirentens iøvrigt godtgjorte krav vedrører, ikke kan føres inden for fogedsagens rammer, jfr. § 524,stk.4. Dette er således vel en ejendommelighed for sager om løsøre; men denne særegenhed kræver ikke opstilling af særlige retsregler. Den almindelige regel om bevisførelse i fogedsager er velegnet til brug i tvister om løsøres identitet, jfr. VLT 1930.106. Om bestridte krav på løsøre kan gennemføres ved en umiddelbar fogedforretning afgøres i det hele efter samme regler som dem, der finder anvendelse i andre fogedsager, jfr. bl.a. UfR 1938.384 og VLT 1946.295.

Ved fogedforretninger til opfyldelse af genuskrav – ovenfor s.133 – opstår spørgsmålet om, af hvem valgretten skal udøves, dersom der i rekvisiti besiddelse findes større mængder af den vare, rekvirenten skal have, end nødvendigt for at dække hans krav. Svaret på dette spørgsmål må formentlig findes i §§ 506 og 507 om påvisningsretten. Det vil sige, at valgretten tilkommer rekvisitus. Kan eller vil han ikke benytte sig af sin ret, udøves den i stedet af rekvirenten, men således at fogeden påser, at han ikke derved handler i strid med rekvisiti interesser.<sup>21</sup>

20. Se iøvrigt om boligretter *Ehlers* i J 1953.5 f.

21. Sml. herved *Ussings* udvikling i Almindelig del s.379 ff.

Ind- og udsættelser af besiddelsen af *dokumenter* kan foretages under samme betingelser som ind- og udsættelser af løsøre iøvrigt. Dette gælder ikke alene værdipapirer, men også f.eks. kontrakter, regnskaber og breve, se nærmere *Tamm* i J 1949.25-28.

At rekvirenten er ejer af den ting, han gør krav på, er ligeså lidt ved løsøre som ved fast ejendom en betingelse for at fremme en umiddelbar fogedforretning. Håndpanthaveren vil således efter omstændighederne kunne få pantet udleveret fra pantsætteren eller fra trediemand ved en fogedforretning.<sup>22</sup>

Adgangen til at tvangsfuldbyrde pengekrav og formentlig også andre generiske krav er begrænset af bestemmelsen i § 509 om et trangsbeneficium. Også genstande, hvori rekvirenten har underpant, er som nævnt ovenfor s.60 beskyttet af denne regel, jfr. UfR 1929.530H.<sup>23</sup> Der gælder derimod intet trangsbeneficium over for separatister. Det er dog antaget i UfR 1943.657, at fogeden må kunne nægte at fratage rekvisitus »ting, der fra at være selvstændige løsøregenstande er blevet forbundet med personen som kunstige nødvendige dele af denne«. Dommen afviste en afbetalings sælgers begæring om at blive indsat i besiddelse af et sæt kunstige tænder, se nærmere ovenfor s.79.

Det er en given sag, at rekvirenten kun kan gennemføre et udleveringskrav mod rekvisitus, dersom han har ret til tingen. Den prøvelse, der finder sted under fogedsagen, adskiller sig for så vidt ikke fra den prøvelse, kravet ville være blevet genstand for i en almindelig domssag. Spørgsmålet om hvorvidt f.eks. den, der har ydet et lån mod sikkerhed i løsøre, kan kræve løsøret udleveret, hvis de aftalte tilbagebetalingsvilkår ikke overholdes, afhænger derfor simpelthen af, om långiveren efter den materielle rets regler har krav på at få tingen udleveret, og om sagen bevismæssigt er egnet til afgørelse ved fogeden.<sup>24</sup> Den, der har erhvervet løsøre, som skal forblive i medkontrahentens besiddelse ifølge en aftale, kan derfor ikke kræve sig indsat i besiddelsen af tingene, dersom aftalen, skønt den fremtræder som en salgsaftale, alene tilsigter at yde erhververen sikkerhed, og derfor burde have iagttaget pantsætningsreglerne, jfr. bl.a. UfR 1929.776. Sådanne aftaler kaldes undertiden møbellån. Praksis må formentlig tydes derhen, at en møbellånsaftale er delvis ugyldig, idet den

22. Anderledes *Munch-Petersen* s.288.

23. Se endvidere VLT 1935.55 og *Illum*: Fast ejendom s.162 f.

24. Se hertil *Illum*: Tingsret I s.335-40 og *v. Eyben* I s.168 ff.

alene tillægges virkning som en pantsætning såvel inter partes som over for trediemand. Praksis er således gået videre end reglen i Aftalelovens § 37,stk.2.<sup>25</sup>

### C. Særligt om børn

Efter § 609 skal fogedens hjælp også »fremdeles ligesom hidtil kunne fordres til at gøre forældre- eller værgemyndighed gældende med hensyn til umyndige, uden at sædvanligt eksekutionsgrundlag er til stede«. Det er også på dette område klart, at praksis i dag ikke kan være bundet af gældende ret i 1919 i højere grad end praksis, hvis bestemmelsen i § 609 ikke fandtes, ville være bundet af ældre afgørelser og opfattelser.

På områder, hvor før Rpl ingen lovregler fandtes, ville det iøvrigt også være svært at give et udsagn om bundethed til den ældre ret nogen mening. Som ved løsøre foreligger om børn fra tiden før Rpl kun oplysning om enkelte retsafgørelser om krav på udlevering.<sup>26</sup> Skulle bundethed af ældre ret betyde, at der under umiddelbare fogedforretninger i dag kun kan tages hensyn til krav og indsigelser af en type, som tilfældigvis har været forelagt domstolene til afgørelse før Rpl af parter, der ikke vil forliges, og om hvilke afgørelsen tilfældigvis er blevet udvalgt til trykning? Hvilken lighed skulle foreligge med de tidligere afgjorte sager for at henføre et krav til de anerkendte typer? Selv med den bedste vilje er det ikke muligt at give § 609 noget fornuftigt selvstændigt indhold, hvis den læses efter bogstaven. En lovbestemmelse, der opretholder den hidtidige gældende ret, som helt bygger på praksis, bidrager ikke til oplysning om retstilstanden i dag. Den er et udslag af horror vacui hos lovkoncipisten.

Beskrivelsen af de umiddelbare fogedforretningers rolle på dette område falder naturligt i fire dele.

1. *Twist om et barns opholdssted mellem forældre, der ikke lever sammen på grund af uoverensstemmelse*, må i givet fald afgøres ved, at overøvrigheden i medfør af ML § 24 tillægger en af forældrene forældremyndigheden alene. Gennemføres en separations- eller skilsmisssag mel-

25. *Munch-Petersen* s.288 f. synes at mene, at der gælder en særregel om gennemtvungelse af aftaler ved umiddelbar fogedforretning.

26. Se nærmere herom og om plakaten af 1.8.1792 *Nellemann*: Execution s.298 og *Erwin Munch-Petersen* i J 1950.141 ff.

lem parterne, træffes denne bestemmelse ved bevillingen eller ved dommen, jfr. § 24,stk.2.

Er afgørelse efter § 24 truffet, kan et krav fra den, der nu er eneindehaver af forældremyndigheden, fuldbyrdes efter reglerne i Rpl kapitel 46. Dette gælder ikke alene bestemmelser i domme og separations- og skilsmissebevillinger, men også en af overøvrigheden efter ML § 24,stk.1 truffet bestemmelse ved samlivsophævelse, jfr. herved det ovenfor s.134f anførte. En dom kan ikke fuldbyrdes, hvis den er påanket inden eksekutionsfristens udløb, mens anke på et senere tidspunkt ikke påvirker dommens eksigibilitet, jfr. nærmere §§ 487 og 491. Dette gælder også domme efter ML § 24, jfr. UfR 1941.158 og 1953.184. Reglerne i §§ 487 og 491 gælder ikke om afgørelser truffet af overøvrigheden. Administrativ rekurs har ikke en tilsvarende suspensiv virkning, jfr. *Poul Andersen: Dansk Forvaltningsret* s.505f. I disse sager kan der imidlertid være trang til at tillægge rekursen en sådan virkning. Dette resultat ville kunne nås, hvis det antoges, at fogeden efter omstændighederne i medfør af §§ 287 eller 526 kan udsætte forretningen, indtil klageinstansens, det vil sige justitsministeriets, afgørelse foreligger. Flere domme har antaget, at § 287, hvor talen er om fuldbyrdelse af retsafgørelser, ikke kan anvendes i fogedsager som et supplement til reglerne om ankens suspensive virkning, jfr. UfR 1949.955 med note 1, VLT 1930.229 og ovenfor s.134. Denne praksis er ikke til hinder for, at en fogedsag til fuldbyrdelse af en forvaltningsafgørelse udsættes for at afvente udfaldet af en administrativ rekurs.<sup>27</sup>

Resultatet af undersøgelsen er, at i de her under 1. omtalte tilfælde gennemføres krav på udlevering af barn ved en fogedforretning i medfør af kapitel 46 og ikke ved en umiddelbar fogedforretning.

2. *Hvor afgørelse efter § 24 ikke er truffet, og forældremyndigheden derfor stadig tilkommer forældrene i forening*, jfr. ML § 21, kan den ene af forældrene ikke kræve børnene udleveret fra den anden, jfr. UfR 1931.641H med note 1, medmindre det må befrygtes, at den af forældrene, hos hvem børnene er, vil foregribe overøvrighedens afgørelse ved at sende børnene ud af landet, jfr. *Troels G. Jørgensens* kommentar til den citerede dom i TfR 1932.411,<sup>28</sup> eller børnene ikke er anbragt under forsvarlige forhold. Børneværnsudvalgets adgang til i medfør af LOF § 130 at fjerne

27. Afvigende *Erwin Munch-Petersen* i J 1950.145.

28. *Ernst Andersen: Ægteskabsret* I s.183 og *Borum: Familieret* I s.95.

barnet fra hjemmet, når barnets velfærd kræver det, er næppe til hinder for at give fogeden en sådan beføjelse.

Krav på udlevering af barn i de under 2. omtalte situationer gennemføres ved en umiddelbar fogedforretning eller ved dom.

3. Den af et barns forældre, der ikke har andel i forældremyndigheden, har ret til *personligt samkvem med barnet*, jfr. nærmere ML § 27.<sup>29</sup> Denne bestemmelse foreskriver, at alle spørgsmål om udøvelse af samkvemsretten afgøres af overøvrigheden. Der kan derfor ikke gives den efter overøvrighedens bestemmelse berettigede dom for, at han kan udøve samkvemsret; men hans ret kan i givet fald gennemtvinges ved en umiddelbar fogedforretning. Denne fortolkning af § 27 er fastlagt i højesterets afgørelser i UfR 1940.36 og 1945.828.<sup>30</sup> De afsagte domme tager ikke udtrykkelig stilling til, hvorvidt overøvrighedens resolution som en efter §§ 492 og 478 eksigibel afgørelse kunne have været fuldbyrdet efter reglerne i kapitel 46. Denne fremgangsmåde ville formentlig stemme bedre overens med Rpl end den, der følges nu, jfr. ovenfor s.134f. Den praktiske betydning af, om hjemmelen for fogedens indgriben findes i § 495 eller i § 609, er, at vælges § 495, står også de øvrige bestemmelser i kapitel 46 til disposition. Det betyder, at den berettigede ville have mulighed for at vælge mellem direkte gennemtvungelse efter § 495 og straf efter § 499. Hvis en ændring i praksis i denne retning skønnes ønskelig, bør dette ikke betragtes som udelukket på grund af de afsagte dommes præjudikatvirkning. Samfundet er nok i almindelighed bedst tjent med, at dommerne selv fastsætter retsplejeordningens enkeltheder.<sup>31</sup>

4. Indehaveren af forældremyndighed bestemmer, hvor barnet skal opholde sig. Han kan derfor, hvis *barnet opholder sig hos andre*, forlange barnet udleveret til sig. Dette gælder i almindelighed, uanset hvilken aftale forældrene måtte have truffet med den, hos hvem barnet opholder sig, jfr. UfR 1933.1110 og ML § 30, hvorefter der til overførelse af forældremyndighed i almindelighed kræves overøvrighedens godkendelse.

29. Se endvidere *Ernst Andersen: Ægteskabsret I* s.197 ff. og *Borum: Familieret I* s.72 ff.

30. Dommene er kommenteret af *Borum* i UfR 1939B.302-5, *Rump* i TfR 1940.451-53 og *Drachmann Bentzon* i TfR 1947.221. – Se iøvrigt UfR 1951.610 og 1940.807.

31. Gennemførelsen af krav på udlevering af børn blev drøftet i Folketinget i 1954, jfr. FT 1954/55 sp.642 ff.

5. Hvor rekvirenten efter de under 1 til 4 fremstillede regler har krav på at få barnet udleveret fra rekviritus, kan fogeden ikke vægre sig ved at opfylde kravet, fordi barnet efter hans skøn har det bedre, hvor det er. Anderledes derimod, hvor en *udlevering af barnet* til rekvirenten må befrygtes at ville være *ødelæggende for barnets velfærd*.

*Børneværnsudvalget* kan i de i LOF §§ 110 og 114 angivne tilfælde hindre, at et barn uden rimelig grund fjernes fra et godt plejehjem, medmindre udvalget giver sit samtykke dertil. *Fogeden* kan i medfør af § 287 udsætte sin afgørelse på indhentelse af børneværnsudvalgets bestemmelse efter disse regler eller dets bestemmelse om barnets anbringelse efter LOF §§ 130-134. De s.226 nævnte afgørelser om udsættelse i fogedsager, UfR 1949.955 og VLT 1930.229, udelukker i hvert fald ikke brugen af § 287 i andre sager end dem, de direkte angår. *Fogeden* kan tillige uafhængigt af bestemmelserne i LOF nægte at efterkomme et iøvrigt begrundet udleveringskrav, hvis fjernelsen af barnet fra dets nuværende opholdssted vil være til betydelig skade for barnet. Fogeden bør herved også tage hensyn til barnets egne ønsker om dets opholdssted.<sup>32</sup> Ikke enhver gene for barnet kommer i betragtning. Udlevering bør kun nægtes, hvor »barnets åndelige eller legemlige sundhed« ville blive udsat for »den alvorligste fare«, jfr. UfR 1954.693 H med *Lorenzens* kommentar i TfR 1955.426 ff samt UfR 1932.406.<sup>33</sup>

Fogedens nægtelse af at udlevere barnet overfører ikke forældremyndigheden til plejeforældrene<sup>34</sup> og afskærer ikke børneværnsudvalget fra at gribe ind.

### III. DEN PRAKTISKE FREMGANGSMÅDE

Rpl siger ikke stort om, hvordan der skal gås frem ved umiddelbare fogedforretninger. Det er derfor en nærliggende tanke at undersøge, om Rpl's udførlige regler om fremgangsmåden ved udlæg ikke alene som omtalt ovenfor s.108 kan overføres på udpantning, men også kan bruges på disse fogedforretninger.

32. I svensk ret er uden positiv hjemmel antaget, at udlevering ikke kan ske, hvis barnet er fyldt 15 år, jfr. *Olivecrona: Utsökning s.222* og *Ernst Andersen: Ægteskabsret I s.162 f.* og 180 f.

33. NJA 1951.682 udtaler sig i samme retning.

34. Afvigende måske *Ernst Andersen smstd.s.161 f.*

Rpl indeholder om dette spørgsmål kun den ejendommelige udtalelse i § 610,1.pkt. om, at »selvfølgelig står det rekvisitus frit for at fremføre sine indsigelser imod forretningens fremme for fogeden til påkendelse i overensstemmelse med de almindelige regler i kapitel 48«. Endvidere er det i § 611 bestemt, at fogedens afgørelser kan appelleres efter »de almindelige regler om retsmidler imod de til dommes fuldbyrdelse sigtende fogedforretninger.« Rpl siger ikke, om den ligeledes anser det for selvfølgeligt, at de øvrige regler om udlæg bruges på umiddelbare fogedforretninger;<sup>35</sup> men udtalelserne s.230 i Motiverne af 1877 tyder på det. En kort bemærkning i almindelige vendinger indeholdt i motiverne til et kommissionsforslag skrevet fyrretyve år før lovens endelige vedtagelse kan ikke gøre en slavisk efterfølgelse af udlægsreglerne til en pligt for retspraksis. Selv de udtrykkelige henvisningsregler, som Rpl indeholder, åbner mulighed for at gennemføre »de lempelser, som flyder af forholdets natur«, således f.eks. §§ 434 og 594,stk.2. Det ligger derfor nær ikke at give en udtalt henvisning et videregående indhold, således at resultatet bliver, at udlægsreglerne følges, hvor ingen særlige betænkeligheder gør sig gældende mod at anvende dem på umiddelbare fogedforretninger. Bestemmelsen i § 609,stk.3, der i nøje overensstemmelse med § 516,stk.2,1.pkt. foreskriver, at forretningen efter omstændighederne kan påbegyndes på fogedkontoret, er derfor overflødig.<sup>36</sup> Som eksempler på afgørelser, der bruger udlægsregler på umiddelbare fogedforretninger, kan bl.a. nævnes UfR 1948.1150 om reglen i § 516,stk.2,2.pkt., hvorefter udlægsforretninger i almindelighed skal påbegyndes på domfældtes bopæl; UfR 1947.185 om reglen i § 481, hvorefter udlægsforretninger kan fortsættes i tilstødende retskredse; UfR 1945.828 H og 1936.191 om reglen i § 520,stk.2, hvorefter rekvisitus kan underkastes hæfte i indtil 6 måneder, dersom han vægrer sig ved at fremkomme med nødvendige oplysninger.

Nogle udlægsregler kan på grund af forholdenes forskellighed ikke uden

35. At udsættelses- og indsættelsesforretninger er nævnt i § 478,2.stk. kan ikke drage dem ind under de forretninger, som bestemmelsen i § 492 sigter til.
36. Grunden til, at § 609,stk.3 blev indsat i Rpl ved lov nr.209 af 23.7.1932, er formentlig *dels* at § 516,stk.2 først blev givet ved lov nr.169 af 1.5.1923 og derfor opfattedes ikke som en »selvfølge«, men som en nyskabelse, *dels* at en regel svarende til § 516 ønskedes indført for arrest, og her var lovgivning i hvert fald nødvendig, jfr. §§ 632 og 628,stk.2, der også stammer fra lov nr.209 af 23.7.1932. Se om spørgsmålet *Troels G. Jørgensen: Retsplejeudvalget s.34 og s.56.*

videre anvendes på umiddelbare fogedforretninger. Andre egner sig mindre godt til anvendelse på disse forretninger. Her opstår spørgsmålet om at tillempe eller modificere udlægsreglerne.

1. Reglerne om *udsættelse* og om, at anke ikke kan tillægges suspensiv virkning, i §§ 526 og 527,stk.3 er ikke egnede for umiddelbare fogedforretninger og må derfor underkastes en særlig fortolkning, se herom ovenfor s.166f.

2. Som et andet eksempel kan nævnes reglerne om *omkostninger*. Udlægsrekvirenten kan efter § 502 få dækning for sine omkostninger ved fogedforretningen, idet udlægget kan udstrækkes til også at omfatte disse udgifter. Denne regel er i UfR 1924.877 anvendt på en fogedforretning efter kapitel 46 til gennemførelse af et krav på andet end penge, således at udlæg blev gjort for omkostningerne alene. Samme fremgangsmåde måtte kunne følges ved umiddelbare fogedforretninger. Ikke desto mindre er det almindeligt antaget, at dette ikke kan lade sig gøre, jfr. UfR 1937.587, men samtidig antages, at rekvirenten har et krav på dækning af sine udgifter, og at han følgelig kan indtale dette krav ved almindeligt søgsmål i 1.instans, jfr. UfR 1938.977. Denne upraktiske ordning er alene begrundet i, at sådan var det før Rpl, og i at loven ikke *udtrykkeligt* har ændret denne ordning, jfr. RR nr.62 i UfR 1921 B.14. Denne begrundelse er uden værdi på områder som netop den praktiske gennemførelse af umiddelbare fogedforretninger, hvor Rpl ikke indeholder udtrykkelige bestemmelser, men har nøjet sig med en forudsætning om almindelige fogedreglers anvendelighed. En af de almindelige grundsætninger om fogedproces er § 502. Retterne er derfor ikke afskåret fra nu at videreføre linien fra UfR 1924.877. Bestemmelsen i § 329 er ikke en afgørende hindring for en sådan udvikling. § 329 tager slet ikke stilling til anvendelsesområdet for § 502, jfr. herved ovenfor s.13 f om UfR 1937.177.

Reglen i § 527,stk.4 bestemmer, at fogeden kan pålægge den part, der unødigt har vidtløftiggjort proceduren for fogedretten, at udrede sagsomkostninger til modparten.<sup>37</sup> Der foretages ikke som efter § 502 straks udlæg for beløbet, men fastsættes i stedet en fuldbyrdelsesfrist i kendelsen. Efter denne regel kan i modsætning til § 502 ansvar for omkostninger også pålægges andre end rekvisitus. § 502 omfatter inkasso- og møde-

37. Reglen blev indsat i Rpl i 1908 af Rigsdagens fællesudvalg, jfr. Grundloven af 1866 § 53. Nogen begrundelse for reglen blev ikke givet, jfr. RT 1907/08, tillæg B,sp.3843-46.

omkostninger. § 527 handler kun om procedureomkostninger og giver herom en regel, der afviger fra § 312. Højesteret har i UfR 1930.1020 anvendt § 527,stk.4 på en umiddelbar fogedforretning.

3. Udlæg kan efter omstændighederne foretages, uden at rekvisitus har haft lejlighed til at udtale sig eller er gjort bekendt med, at en fogedforretning vil blive foretaget, jfr. §§ 516,stk.2 og 520,stk.2 samt ovenfor s.99 ff. Derimod kan udpantning ikke ske, medmindre rekvirentens begæring og udpantningskendelsen er blevet forkyndt for skyldneren, jfr. § 599. Umiddelbare fogedforretninger bør ejheller foretages, medmindre rekvisitus er til stede eller har været tilsagt. Dette er vistnok også opfattelsen i praksis, jfr. herved UfR 1937.850, 1947.218, 1948.1150 og 1949.849.

4. Efter § 482 skal en udskrift af udlægsgrundlaget følge med begæringen om foretagelsen af udlæg. Samtidig skal rekvirenten »meddele alle de oplysninger, som iøvrigt måtte være fornødne, for at fogeden kan tage bestemmelse om forretningens berammelse.« I UfR 1933.1100 er disse ord opfattet så strengt, at en begæring om udlæg på grundlag af et skadesløsbrev efter § 478 nr.4 ikke kunne berammes til behandling, da rekvirenten kun havde vedlagt skyldnerens skriftlige erkendelse af skyldens størrelse, men ikke af forfaldstid. Afgørelsen er næppe rigtig, jfr. ovenfor s.34, og i hvert fald er dens resultat ikke egnet til efterfølgelse ved umiddelbare fogedforretninger. Rekvirenten bør kunne afkræve rekvisitus en udtalelse inden fogedretten om, hvorvidt han kan erkende rigtigheden af rekvirentens krav.<sup>38</sup> Fremlæggelse af et skriftligt bevismateriale, der ville kunne bære en gennemførelse af forretningen uden henvendelse til rekvisitus, kan vel – bortset fra de i § 478,nr.4 nævnte tilfælde – fordres ved udlæg, men ikke ved umiddelbare fogedforretninger. UfR 1951.610 udtaler i overensstemmelse hermed, at fogeden ikke kunne nægte at beramme en indsættelsesforretning til gennemførelse af samkvemsretten, fordi han på forhånd måtte antage, at forretningen ikke kunne fremmes. Fogeden var forpligtet til at indkalde parterne, således at sagen kunne blive betryggende oplyst. Dommens resultat kan dog være begrundet i særlige regler om disse forretninger, jfr. nedenfor s.183. To ældre afgørelser om indsættelse i besiddelsen af løsøre, UfR 1922.48 og 1926.134, går imidlertid i samme retning.

38. UfR 1932.216 strider næppe herimod. Det oplyses i landsrettens kendelse, at rekvisitus havde været spurgt, men ganske vist pr. telefon.

5. Det karakteristiske ved forhandlingerne for fogeden i modsætning til domsforhandling i egentlige retssager er, at adgangen til at foranstalte bevisførelse er stærkt begrænset. § 524,stk.4 bestemmer om udlæg, at »bevisførelse ved vidner, syn og skøn eller personlig afhørelse af parterne ikke (kan) finde sted, medmindre fogeden mener undtagelsesvis at burde tilstede det«. Denne regel rammer kun egentlig partsafhøring. Den hindrer, som det også fremgår af § 520,stk.2, ikke, at den fremmødte rekvisitus pålægges »at fremkomme med opgivelser og oplysninger.« Forskellen mellem en egentlig partsforklaring og en pligtmæssig erklæring efter § 520, stk.2 består alene i hjemmelen og arten af de sanktioner, som kan bringes i anvendelse overfor undladelse af at give oplysninger og afgivelse af urigtige oplysninger, jfr. nærmere ovenfor s.102 og Tvistemål s.149 f.

En almen beskrivelse af, hvordan § 524,stk.4 administreres i praksis på de umiddelbare fogedforretningers område, kan ikke gives. Det synes, som om fogederne udøver et konkret skøn over, om denne rekvirent i den foreliggende situation bør have adgang til at gennemføre sit krav ved en umiddelbar fogedforretning.

Begrænsningerne i § 524,stk.4 kan ikke opretholdes, for så vidt det antages, at visse krav kun kan gennemføres ved en umiddelbar fogedforretning og ikke kan tages under påkendelse i en domssag. Om sådanne krav findes, er omtalt nedenfor s.183.

6. Er rekvirentens ret vel sandsynliggjort under fogedforretningen, men dog ikke således godtgjort, at forretningen uden videre kan fremmes, opstår spørgsmålet, om forretningen kan foretages mod *sikkerhedsstillelse*. De specielle, detaljerede regler om sikkerhedsstillelse i *Afbetalingslovens* §§ 13 og 14 kan ikke overføres på andre indsættelsesforretninger. Om *udlæg* bestemmer § 488, at retten, når en kortere fuldbyrdelsesfrist end 15 dage fastsættes i dommen, og når det bestemmes, at dommen kan fuldbyrdes, uanset påanke inden udløbet af fuldbyrdelsesfristen, samtidig kan bestemme, at rekvirenten kun kan iværksætte en sådan fremskyndet tvangsfuldbyrdelse mod at stille sikkerhed.

Fogeden bør formentlig have en lignende beføjelse, som retten har i domssager, således at han kan fremme en umiddelbar fogedforretning mod sikkerhedsstillelse, hvor rekvirentens krav ikke er fuldtud godtgjort, men hvor hans mulighed for at opnå sin formodede ret må antages at ville blive væsentligt forringet, hvis han nødsages til at afvente gennemførelsen af

en almindelig retssag mod rekviritus, jfr. VLT 1939.232, eller hvor det iøvrigt har en særlig betydning for rekvirenten straks at kunne udøve sin ret. Det er en naturlig følge af fogedens fulde adgang til at prøve den *retlige* begrundelse af rekvirentens krav, at sikkerhedsstillelse kun kan bruges i sager, der frembyder bevisvivi; men ikke i sager, hvis juridiske bedømmelse er vanskelig, jfr. UfR 1941.479 H.

7. Adgangen til at opnå dom for et krav over skyldneren og adgangen til at gennemføre kravet mod ham ved en umiddelbar fogedforretning består uafhængigt af hinanden. En kreditor, der har anlagt sag mod sin skyldner, kan derfor under sagen få sit krav opfyldt ved en umiddelbar fogedforretning, dersom beviset for kravets rigtighed nu foreligger på en sådan måde, at det kan føres for fogeden, jfr. UfR 1925.981.<sup>39</sup> Holder denne sidste forudsætning ikke stik, kan fogedforretningen derimod naturligvis ikke fremmes, jfr. VLT 1944.204. Der er i disse tilfælde ikke nogen grund til at udsætte forretningen, indtil retssagen er pådømt, jfr. UfR 1925.981.

Den omstændighed, at et krav kan gennemføres ved en umiddelbar fogedforretning, udelukker ikke den berettigede fra at erhverve dom over skyldneren. Visse krav kan dog måske kun opfyldes ved umiddelbare fogedforretninger. UfR 1940.36H fastslår således, at samkvemsret ikke kan gennemtvinges ved dom, men kun ved en umiddelbar fogedforretning. Dette strider mod almindelige regler om forholdet mellem umiddelbare fogedforretninger og domssager og er næppe en nødvendig følge af, at ML § 27 afskærer domstolene fra at efterprøve overøvrighedens afgørelser om samkvemsret. Endelighedsbestemmelser og andre regler om begrænsning af domstolenes kompetence i forhold til forvaltningen har aldrig været tillagt betydning for tvangsfuldbyrdelsen, sml. *Poul Andersen: Forvaltningsret* s.513 ff.<sup>40</sup> Dommen bygger iøvrigt på en anden formentlig urigtig forudsætning, jfr. ovenfor s.135. Om forholdet mellem dom og umiddelbar fogedforretning ved brugeligt pant, se nedenfor under IV, A.

39. UfR 1922.811 antog det modsatte under henvisning til, at »der mangler hjemmel til at gøre et retskrav til genstand for flere jævnsides løbende retsforfølgninger«. Også denne sætning mangler imidlertid hjemmel.

40. Motiverne til § 27 tyder ejheller på, at dette har været tilsigtet, jfr. RT 1918-19, tillæg A, sp.5360.

## IV. SÆRREGLER OM UMIDDELBARE FOGEDFORRETNINGER

### *A. Brugeligt pant*

Når en panthaver i henhold til DL 5-7-8 og 9 vil træde til sit pant, skal dette ske ved en af fogeden foretagen indsættelsesforretning, siges det i § 609,stk.2. Læses denne bestemmelse således, at overtagelse til brugelighed *kun kan* ske ved en umiddelbar fogedforretning, og fastholdes det endvidere, at fogeden *kun kan* imødekomme rekvirentens begæring, dersom beviset for, at pantebrevet er forfaldent, efter reglen i § 524,stk.4 kan føres for en fogedret,<sup>41</sup> bliver resultatet, at mens fyldestgørelse i pantets kapitalværdi altid kan finde sted, kan fyldestgørelse i brugsværdien alene ske, hvor forfaldstidens indtræden let kan konstateres.<sup>42</sup> Der er næppe nogen rimelig grund til at sætte spørgsmålet om, hvordan forfaldstidens indtræden kan bevises, i forbindelse med pantekreditors adgang til at skaffe sig betaling af pantets værdi. Denne adgang bør han formentlig have i alle tilfælde, hvor hovedstolen er forfaldet til betaling. Anerkendes dette, må domstolene påkende panthaverens krav om overtagelse af pantet til brugelighed under en almindelig retssag i 1.instans i hvert fald i tilfælde, hvor afgørelsen af hensyn til nødvendigheden af en videregående bevisførelse ikke kan træffes under en fogedforretning.

### *B. Køb på afbetaling*

Betaler køberen ikke købesummen, kan sælgeren, efter at salgsgenstanden er overgivet til køberen, ifølge Kbl kun hæve købet i de tilfælde, som er nævnt i lovens §§ 28,stk.2 og 41, jfr. *Illum: Tingsret I s.345 ff og v. Eyben I s.182 ff*. Ophævelse kan bl.a. ske, når sælgeren »må anses at have taget forbehold i så henseende«. Størst praktisk betydning i denne forbindelse har overdragelser under ejendomsforbehold. Et sådant forbehold går ud på, at aftalen kan hæves, indtil erhververen har betalt hele vederlaget, eller på at det overdragne først bliver erhververens ejendom, når det aftalte vederlag er erlagt fuldt ud. Denne sikkerhed for overdragerens ret til vederlaget, som forbeholdet skal give, er gyldig over for trediemand uden

41. Ovenfor s.24.

42. Således vistnok *v. Eyben II s.247*.

tinglysning. Sikkerheden kan kun gyldigt aftales for så vidt angår vederlaget for tingen, men ikke for andre ydelser, jfr. UfR 1957.759 H, *Illum: Tingsret I s.356ff* og *v. Eyben I s.187*.

De fleste overdragelser under ejendomsforbehold er undergivet reglerne i lov nr.224 af 11.6.1954 om køb på afbetaling. Reglerne i Afbtl om det økonomiske opgør mellem parterne i tilfælde af køberens misligholdelse kommer kun til anvendelse, dersom tingen har været overgivet til køberen, jfr. UfR 1955.918. Efter lovens § 1 gælder den kun om køb af løsøre; men ikke f.eks. om goodwill, jfr. UfR 1957.846. Lovens anvendelighed er endvidere betinget af, at betalingen skal erlægges i afdrag, af hvilke eet eller flere forfalder til udbetaling, efter at den solgte ting er overgivet til køberen. Den gælder ikke for køb, hvor hele købesummen erlægges på een gang, jfr. UfR 1956.562. Endelig fastslås det i § 1,stk.2, at loven også gælder om aftaler, der betegner sig som lejekontrakter, når det må antages at have været meningen, at modtageren af tingen skal blive ejer af den, jfr. UfR 1956.382.

De overdragelser under ejendomsforbehold, der falder uden for afbetalingslovens område, er upåvirket af dens regler. Ejendomsforbehold i sådanne overdragelser er gyldige, uanset om udbetalingen har den i Afbtl § 1,stk.4 fastsatte mindstestørrelse. Overdragerens krav på erhververen i tilfælde af misligholdelse beror på reglerne i Købeloven og i Aftalelovens § 37. Sælgerens adgang til ved en umiddelbar fogedforretning at blive genindsat i besiddelsen af det overdragne beror på Rpl's almindelige regler. Hvor køberen efter Aftl § 37 har et tilbagebetalingskrav, kan det komme på tale at betinge indsættelsen af, at sælgeren stiller sikkerhed for dette krav, jfr. ovenfor s.182 f.

For aftaler, der omfattes af afbetalingsloven, er ejendomsforbeholdet kun gyldigt, hvis sælgeren ved tingens overgivelse til køberen er fyldestgjort for 15 % af afbetalingsprisen, hvis sidste afdrag efter aftalen skal erlægges senere end 1 år efter tingens overgivelse, og ellers en tolvtedel af afbetalingsprisen. Udbetalingen skal dog i alle tilfælde andrage mindst 50 kr., jfr. Afbtl § 1,stk.4, som ændret ved lov nr.295 af 30.9.1954 og anordning nr.46 af 20.2.1959. Udbetalingen kan erlægges i andet end penge, jfr. UfR 1958.436, dog ikke i en fordring, for hvilken køberen er debitor, eller for hvilken det solgte tjener som sikkerhed, jfr. UfR 1958.439 og 1265 og 1959.788. Ejendomsforbeholdet er gyldigt, blot sælgeren med føje tror, at det, han har modtaget som udbetaling, har den værdi, § 1,stk.4 kræver,

jfr. UfR 1957.383 og 1033. Er ejendomsforbeholdet ugyldigt, følges hovedreglen i Kbl § 28, og sælgeren kan derfor i almindelighed ikke hæve købet og tage tingen tilbage. Derimod kan han i så fald, ligesom andre kredit-sælgere, uanset forbudet i Afbtl § 9,stk.2 mod, at udlæg foretages for afbetalingssælgerers tilgodehavende i den solgte ting, gøre udlæg i tingen efter at have opnået dom over køberen, jfr. UfR 1958.1274 og 1959.738.

Sælgeren er i almindelighed ikke bundet til kun at søge sig fyldestgjort ved at tage tingen tilbage i overensstemmelse med reglerne i Afbetalingsloven og i det omfang tingens værdi strækker til. Han kan i stedet – eller tillige – gøre udlæg for sit tilgodehavende i køberens øvrige formue. Køberen kan dog, hvis sådan retsforfølgning må antages at ville påføre ham et tab, der ikke findes rimeligt, henvise sælgeren til at søge fyldestgørelse ved tingens tilbagetagelse, såvidt dens værdi strækker til, jfr. UfR 1957.936 og Betænkning om køb på afbetaling, 1950 s.44 f.

Vil sælgeren tage tingen tilbage, skal dette ske i overensstemmelse med reglerne i Afbtl. Tilbagetagelsen kan ske ved en umiddelbar fogedforretning eller – som det siges i lovens § 10 – »ved fogedens hjælp«. §§ 10-16 indeholder nærmere regler om sådanne fogedforretninger. Tilbagetagelse uden fogedens hjælp er ulovlig selvtægt, og en vedtagelse i modsat retning i kontrakten er ikke gyldig, jfr. UfR 1959.837.

Det er en betingelse for at kunne gennemføre tilbagetagelsen ved en umiddelbar fogedforretning, at »der om købet er oprettet et af køberen underskrevet dokument, hvoraf køberen har modtaget en genpart«. Dette dokument skal indeholde forbeholdet om sælgerens ejendomsret eller om hans ret til at tage tingen tilbage samt angive, hvad og hvornår køberen skal betale. Disse formkrav er en betingelse for, at sælgeren kan tage tingen tilbage ved en umiddelbar fogedforretning. Deres overholdelse er derimod ikke en betingelse for ejendomsforbeholdets gyldighed.<sup>43</sup> Sælgeren kan derfor efter omstændighederne opnå dom over køberen til udlevering af tingen, selvom formkravene ikke er opfyldt, jfr. Betænkningen s.45 f.

Sælgerens begæring til fogeden om i overensstemmelse med Afbtl's regler at blive indsat i besiddelsen af tingen skal foruden købekontrakten også vedlægges en udregning af det beløb, sælgeren kan regne sig tilgode efter Afbtl § 4. Den reduktion, som efter denne bestemmelse skal ske i den aftalte pris, kommer ikke blot køberen tilgode under indsættelsesforretnin-

43. Se herom *Illum*: Tingsret I s.352 ff. og *v. Eyben* I s.186 f.

gen. Efter § 6,stk.3 kan køberen til enhver tid forlange opgørelse efter § 4 med sælgeren. Er der aftalt en urimelig afbetalingspris, skal prisen nedsættes til, hvad der skønnes rimeligt, jfr. § 8,stk.4 og Betænkningen s.43 f. Reglen i § 524,stk.4 om den almindelige arbejdsdeling mellem fogedretter og domsretter finder vistnok ikke anvendelse i afbetalingsager. Også sager med et kompliceret faktum skal fogeden i almindelighed afgøre, jfr. f.eks. UfR 1958.1240.<sup>44</sup> Han kan tillade bevisførelse i videre omfang end fastsat i § 524,stk.4, og i tvivlstilfælde kan han kræve sikkerhedsstillelse, jfr. § 13,stk.1.

Bestemmelserne i Afbtl om sælgerens tilbagetagelse af tingen ved fogeden henviser ikke til reglerne i Rpl.<sup>45</sup> Afbtl indeholder selv forskrifter om, hvordan sælgerens indsættelse i det solgte skal gennemføres. Disse forskrifter afviger på nogle punkter fra Rpl's ordning.

Efter Afbtl § 11 kan rekvisitus tilsiges til møde på fogedkontoret. Der kan anvendes tvang imod ham, hvis han udebliver eller nægter at udtale sig. Reglerne herom svarer i hovedsagen til Rpl §§ 516,stk.2 og 3 og 520, stk.2. Fogeden skal vejlede parterne, hvis de ikke giver møde med advokat, jfr. Afbtl § 12,stk.1. Efter den tilsvarende bestemmelse i § 524, stk.5 har fogeden kun vejledningspligt, hvor sagen som domssag ville henhøre under underret.<sup>46</sup>

Det er vigtigt, at de effekter, som indsættelsesforretningen angår, bliver vurderet på en betryggende måde, fordi tingens værdi efter § 5 skal regnes køberen tilgode ved det økonomiske opgør mellem parterne. Ved udlæg og udpantning foretages vurderingen af fogedvidnet, jfr. § 480,stk.2 og ovenfor s.90.<sup>47</sup> Efter Afbtl § 12,stk.2 ansættes tingens værdi af fogeden, i fornødent fald med tilkaldelse af sagkyndig bistand. §§ 12,stk.3 og 13, stk.3 indeholder nærmere regler om adgangen til at anfægte fogedens vurdering.

Reglerne i § 10-14 om indsættelsesforretninger gælder foruden om sælgerens tilbagetagelse af salgsgenstanden på grund af køberens misligholdelse tillige om køberens indløsning af de tilbagetagne ting efter reglerne i §§ 6 og 7.

44. Hverken motiverne i Betænkningen s.45 f eller i RT 1916-17, tillæg A sp.2539 er helt klare på dette punkt.

45. § 11,stk.2 henviser dog til § 609,stk.3, jfr. 520,stk.2.

46. Se til denne bestemmelse UfR 1947.218.

47. Om vurdering under tvangsauktion, se § 569.

Sælgerens ret til at tage tingen tilbage er tingligt beskyttet. Det vil sige, at sælgeren i almindelighed kan kræve tingen leveret tilbage også fra køberens kreditorer og omsætnings erhververe. Sælgeren nyder denne beskyttelse, hvadenten hans ret er beskrevet i aftalen som et forbehold af ejendomsret eller som et forbehold om at tage tingen tilbage, jfr. *Illum*: Ejendomsforbehold s.7 f. Sælgerens stilling over for køberens kreditorer er omtalt ovenfor s.40 ff. Køberens omsætnings erhververe eksstingverer sælgerens ret, dersom køberen havde tilladelse til at videresælge, eller dersom sælgeren måtte regne med, at køberen ulovligt ville sælge tingen videre, jfr. UfR 1954.507H med note 1.<sup>48</sup> En omsætnings erhverver fra køberen, som ikke eksstingverer sælgerens ret, indtræder i køberens retsstilling. Det betyder, at en sådan omsætnings erhverver har samme adgang som køberen selv til at afværge tilbagetagelsen ved at fyldestgøre sælgeren for hans restkrav, jfr. *Illum*: Tingsret I s.414 f.

### C. Boliganvisning

Udlejning af lejligheder kræver i et vist omfang godkendelse af boliganvisningsudvalget, jfr. nærmere kapitel 21 i LL. Udvalget er ifølge LL § 147 berettiget til at lade en af udvalget anvist lejlighedssøgende indsætte i lejligheden samt til at udsætte en lejer, hvis lejemål er afsluttet i strid med bestemmelserne om boliganvisning, eller som undlader at efterkomme et af udvalget i medfør af disse bestemmelser givet pålæg om at foretage fremleje.

Ind- og udsættelser efter boliganvisningsudvalgets begæring kan kun ske i overensstemmelse med de almindelige regler om umiddelbare fogedforretninger. Fogeden må derfor afvise boliganvisningsudvalgets begæring, hvis en videregående bevisførelse er nødvendig for at godtgøre lovligheden af dets beslutning, jfr. § 524,stk.4 og UfR 1956.1114.<sup>49</sup>

Boliganvisningsudvalget kan kun håndhæve sine beslutning ved umiddelbare fogedforretninger i det i § 147 nævnte omfang, jfr. UfR 1951.336. I andre tilfælde af overtrædelse af LL's regler om boliganvisning må udvalget anmode politimesteren om at rejse straffesag efter § 148, jfr. UfR

48. Se nærmere *Illum* i Tingsret I s.410 ff. og i UfR 1959B.77 samt v. *Eyben* I s.212 ff.

49. Jfr. *Spleth* i UfR 1950B.184 f. – UfR 1954.545 udsatte i et sådant tilfælde fogedsagen på en verserende retssag. Dette er efter det ovenfor s.183 anførte urigtigt.

1948.986. Dommen i en sådan sag skal, medmindre boliganvisningsudvalget godkender en anden ordning, bestemme, at lejeren skal fraflytte det lejede senest 1 måned efter dommens afsigelse. Forholdet mellem de almindelige bestemmelser i Rpl om tvangsfuldbyrdelse og reglerne om gennemtvungelse af forvaltningens beslutninger er omtalt af *Poul Andersen* i Dansk Forvaltningsret s.513 ff.

# Kapitel VIII : Forbud

## I. FORBUDETS FORMÅL

En forpligtelse til at undlade visse handlinger kan hævdes ved, at den, som handlingerne krænker, under en almindelig retssag opnår dom for, at modparten er uberettiget til at udføre disse handlinger. Overtræder den domfældte det påbud, dommen indeholder, kan domhaveren anvende de i §§ 497–499 nævnte sanktioner mod ham, jfr. ovenfor s.130 ff.

En pligt til at undlade kan undertiden også håndhæves ved nedlæggelse af forbud efter reglerne i Rpl's kapitel 57. Nedlæggelse af forbud er en fagedforretning og kan derfor iværksættes hurtigere, end en domssag kan gennemføres. Forbud kan nedlægges, selvom berettigelsen af rekvirentens krav ikke er godtgjort. Rekvirenten må dog i så fald stille sikkerhed for den skade, forbudet kan forvolde. Rekvirenten skal i alle tilfælde søge forbudet stadfæstet på samme måde som arrest under en sag i 1. instans rettet mod rekvisitus. Det lovligt nedlagte forbud bliver herved afløst af en undladelsesdom. Kun uretmæssige handlinger kan forbydes. Der er ingen forskel mellem forbud og undladelsesdom på dette punkt. Forbud kan kun nedlægges, hvis der er grund til at befrygte, at rekvisitus vil udføre de handlinger, som søges forbudt. Også undladelsesdom kan kun afsiges under denne forudsætning, sml. Tvistemål s.302 om retlig interesse som en betingelse for at opnå anerkendelsesdom. Overtræder rekvisitus et af fogeden meddelt forbud, kan han straffes efter § 650, en regel som ganske svarer til bestemmelsen i § 499 om straf for den, der ikke efterkommer en dom, som ikke lyder på udredelse af penge. Forbudet giver rekvirenten hurtig hjælp. Det kan på den anden side være farligt at udnytte muligheden af at nedlægge forbud, hvis man ikke er helt sikker på sin ret. Viser forbudet sig under justificationssagen at have været ulovligt, er rekvirenten ansvarlig både for den økonomiske og for den ikke økonomiske skade, som forbudet har forvoldt rekvisitus.

I kapitel VII er gjort rede for, hvordan en rekvirents bevissikre besiddelseskrav kan gennemføres ved en fagedforretning, uden at der først tages dom over rekvisitus eller tilvejebringes andet særligt fuldbyrdelsesgrundlag. Den ovenstående sammenfatning af reglerne om forbud viser, at forholdet

mellem forbud og undladelsesdom er et andet end forholdet mellem umiddelbar fagedforretning og handlingsdom. Forbud kan nedlægges, selvom rekvisiti undladelsespligt ikke er fuldt ud godtgjort. Det forekommer som nævnt ovenfor s.167 og s.182 kun undtagelsesvis, at ind- og udsættelser foretages, uden at rekvirentens krav er godtgjort, mod sikkerhed.

Der kan ikke nedlægges forbud, som alene har til formål at hindre rekvirentens i at fjerne eller afhænde genstande, som senere vil kunne tjene rekvirenten som genstand for udlæg eller udpantning. En sådan begrænsning af sin skyldners handlefrihed kan kreditor kun hidføre ved at gøre arrest. Selvom retsskridt foretaget i dette øjemed fremtræder som og benævnes forbud, f.eks. et forbud mod en fordrings udbetaling eller mod et skibs afsejling, er det reglerne om arrest, som kommer til anvendelse, jfr. § 653. Forbud kan dog nedlægges, hvis de dispositioner, som kreditor søger at hindre debitor i at foretage, ville være ulovlige f.eks. efter Strfl's regler om skyldnersvig eller efter regler i TL § 37 om pantsætterens begrænsede frihed til at disponere over pantets tilbehør, jfr. *Illum*: Fast ejendom s.158. Forbud kan også nedlægges mod dispositioner over genstande, som rekvirenten ville være afskåret fra at gøre arrest i. En kontohaver i en sparekasse kan således ved forbud forhindre, at en legitimeret, men uberettiget person hæver på kontoen, uanset om beløb indestående i sparekassen er fritaget for arrest.<sup>1</sup>

Betydningen af at fastslå, om forbud eller arrest skal benyttes, er navnlig, at rekvisitus under en arrestforretning har påvisningsret, og at arresten kun kan udstrækkes til så meget af skyldnerens gods, som er nødvendigt for at sikre rekvirentens fordring, jfr. §§ 631 og 632. Disse regler gælder ikke om forbud, jfr. herved UfR 1937.1096 og ovenfor s.113.

## II. BETINGELSERNE FOR AT NEDLÆGGE FORBUD

### 1. *Retstridighed*

En betingelse for at nedlægge forbud er efter § 646, at de handlinger, som forbydes, strider mod forbudsrekvirentens ret. Dette er blevet forstået således, at en handling kan forbydes, hvis den ulempe, som handlingen

1. Cfr. *Deuntzer*: Om arrest og forbud s.103.

ville medføre for rekvirenten, i sig selv er tilstrækkelig til at stemple handlingen som retstridig, jfr. *Ussing: Retstridighed* s.96.<sup>2</sup> Denne fortolkning af kriteriet i § 646 er bygget på den nordiske retstridighedslære. Opgives denne lære, må grundbetingelsen for at nedlægge forbud beskrives på en anden måde.<sup>3</sup>

Efter den nordiske retstridighedslære er objektiv retstridighed en fælles grundbetingelse for iværksættelsen af enhver retshåndhævelse. Retstridighed er en nødvendig, men ikke altid en tilstrækkelig betingelse for retshåndhævelse.<sup>4</sup> De forskellige retshåndhævelsesmidler kan kun bringes i anvendelse over for retstridig adfærd, når eventuelle yderligere betingelser, navnlig af subjektiv art, er opfyldt. Nedlæggelse af forbud er ikke betinget af en særlig subjektiv indstilling hos rekviritus, men forbud kan kun rettes mod bestemte positive handlinger. Det følger af retstridighedslærens sætninger, at handlinger, som pådrager strafansvar eller erstatningsansvar efter culpareglen, er retstridige, og at sådanne handlinger kan forbydes, for så vidt Rpl's øvrige betingelser for at nedlægge forbud er opfyldt. Denne slutning er imidlertid urigtig, fordi retstridighedslærens påstand om, at anvendelsesområdet for forbud falder sammen med de handlinger, som strafferetten kriminaliserer, eller som pålægges erstatningsansvar efter culpareglen, ikke er rigtig. Der er vel en vis overensstemmelse mellem betingelserne for anvendelsen af de forskellige sanktioner; men den nøjagtige fastsættelse af deres virkefelt må ske for hver sanktion for sig, jfr. herved *Gomard: Erstatningsregler* s.215 ff.<sup>5</sup>

En egentlig redegørelse for dette emne kan kun gives i form af en indgående undersøgelse af sanktionerne mod enkelte handlingstyper. En sådan redegørelse hører ikke hjemme i fogedretten, men i de enkelte discipliner af den materielle ret.<sup>6</sup> Her skal kun peges på enkelte almindelige karakteristika ved det judicielle forbud.

At forbud og culpaansvar ikke altid følges ad, er særlig klart på kon-

2. Se dertil *Gomard: Erstatningsregler* s.43-44.

3. Sml. *Ussing* i TfR 1952.255 ff., navnlig s.240 og 246-49 samt *Ross: Ret og Retfærdighed* s.292 ff., navnlig s.302 f.

4. *Ussing: Retstridighed* s.22 ff.

5. Se iøvrigt om dette led i retstridighedslæren *Illum* i J 1951.177 ff., *Ussing* i *Retstridighed* s.99 og i TfR 1952.249 ff.

6. Om forbud mod offentliggørelse i trykken af retstridige udtalelser, se *Poul Andersen: Statsforfatningsret* s.669.

traktsrettens område. En kontrahent kan ikke dømmes til at modtage modpartens ydelse og undertiden ejheller til at erlægge sin egen ydelse, selvom hans undladelse pådrager ham erstatningsansvar. I overensstemmelse hermed kan en kreditor efter omstændighederne nedlægge forbud mod, at hans skyldner søger at opfylde aftalen i overensstemmelse med dens indhold, *uanset* om kreditor (rekvirenten) pådrager sig ansvar efter culpereglen ved at nægte at modtage ydelsen, jfr. UfR 1943.71 H. Undtagelse herfra bør måske gøres, hvor fordringshaveren kan dømmes til at modtage ydelsen.<sup>7</sup> Det er ligeledes et naturligt led i reglerne om naturalopfyldelse, at kreditor ikke kan hindre skyldneren i at handle i strid med aftalen ved at nedlægge forbud i tilfælde, hvor skyldneren ikke kan dømmes til at opfylde aftalen *in natura*, jfr. UfR 1941.437 og 1944.1173.<sup>8</sup> Kreditor kan derimod nedlægge forbud mod, at skyldneren leverer ydelsen til anden side, hvis dette vil umuliggøre opfyldelsen af aftalen, og skyldneren kunne have været dømt til at opfylde aftalen, jfr. UfR 1921.138.

Hvor en kontrahent over for sin medkontrahent har forpligtet sig til at udføre en handling, som han er forpligtet over for andre til ikke at udføre, afhænger det af almindelige regler om retskollisioner, om kontrahenten kan hindres i at opfylde sin aftale ved nedlæggelse af forbud.<sup>9</sup> I overensstemmelse hermed nægtede UfR 1956.114 at forbyde en fiskeskipper at opfylde et løfte om salg af et parti fisk, uanset at fiskeren var medlem af en forening, efter hvis regler al fisk skulle leveres til en anden aftager. En lejer kan ejheller håndhæve bestemmelsen i LL § 73,stk.2 ved at forbyde en anden lejer at handle med de varer, han selv handler med, fordi den anden lejer efter sin aftale med udlejeren kan være berettiget til at føre disse varer. I så fald må lejeren nøje sig med et erstatningskrav mod udlejeren, jfr. UfR 1940.947 og *Gomard*: Erstatningsregler s.143 f.

Retsstillingen uden for kontraktforhold er mere uoverskuelig. Der er i almindelighed ingen mulighed for at støtte sig til regler om andre retsmidler, såsom naturalopfyldelse. Culpøse handlinger er ikke altid ulovlige i den forstand, at de kan forbydes. Kun handlinger, som skyldneren har besluttet sig til eller kan befrygtes at ville beslutte sig til at udføre, kan forbydes. Forbud kan derimod ikke nedlægges mod, at skyldneren udfører

7. *Ussing*: Almindelig del s.228 f.

8. *Ussing* i Almindelig del s.538 f. Se endvidere UfR 1938.184 om en konventionalsbudsftale og dertil *Ussing* smstd.s.187 f.

9. *Ussing*: Almindelig del s.536 ff.

ellers fuldt ud lovlige handlinger på en uforsigtig måde.<sup>10</sup> Selv bortset herfra følges forbud og erstatning ikke altid ad. UfR 1951.154 og 1955.856, der angår et endnu ikke meddelt patent, viser, at rettigheder, hvis eksistens ikke kan fastslås under forbudssagen, undertiden ikke egner sig til beskyttelse ved forbud, men vel kan beskyttes ved erstatning. En begrænsning i anvendelsen af forbud må formentlig også gøres, hvor ulemperne ved forbudet for rekvisitus ikke står i et rimeligt forhold til de fordele, det giver rekvisitus, sml. *Ussing*: Almindelig del s.86f og UfR 1942.1152.<sup>11</sup> Forbudets anvendelsesområde uden for kontrakt kan ikke beskrives i almenyldige sætninger. Området omfatter en så broget mangfoldighed af sagstyper, at almene regler bliver til almindeligheder.

Forbud kan på den anden side nedlægges mod handlinger, som rekvisitus på grund af en vildfarelse ikke ville være ansvarlig for efter culpereglen. Retstridighedslæren gav udtryk herfor ved at hævde, at objektivt retstridige handlinger kan forbydes, uanset om de kan tilregnes rekvisitus eller ej.<sup>12</sup>

I det omfang en myndighed har adgang til ved dom i en civilprocessuel sag at få pålagt borgerne at overholde den offentligretlige lovgivning, som henhører under denne myndighed, kan overtrædelser også forbydes ved nedlæggelse af et judicielt forbud. Et sådant forbud kan formentlig også nedlægges, hvor borgerne alene kan tilpligtes at overholde sådan lovgivning ved straf og tvangsbøder pålagt dem i en straffesag, jfr. herved § 997,stk.3 samt UfR 1948.530 og 1943.197. Sådanne overtrædelseshandlinger kan vel ikke siges at stride »imod forbudsrekvisitusens ret«, jfr. § 646; men de strider dog mod den objektive ret og er for så vidt retstridige. *Ussing* vil som nævnt nedenfor s.197 fortolke retstridighedsbegrebet i § 646 som strid mod rekvisitusens subjektive ret,<sup>13</sup> således at en handling kun er retstridig i § 646's forstand, hvis dens ulempe for rekvisitus alene er tilstrækkelig til at erklære den for retstridig. Denne fortolkning svigter overfor brugen af forbud som et led i »forvaltningstvungen«, jfr. iøvrigt om dette emne *Poul Andersen*: Forvaltningsretten s.514 f.

10. Jfr. *Illum* i J 1951.181. Sml. *Gomard*: Erstatningsregler s.433 f. om hvilke handlinger, der omfattes af den smstd. opstillede forsætsregel.

11. Se om dommen *Frost* s.344 fo.

12. *Ussing* i Retstridighed, bl. a. s.48 med note 1 og i TfR 1952.246 samt *Illum* i J 1951.183 f.

13. Om objektiv og subjektiv retstridighedslære, se *Gomard*: Erstatningsregler s.40 ff.

## 2. Handlinger

Forbud kan kun nedlægges mod positive handlinger. Sagt på en anden måde, kun undladelsespligter kan håndhæves ved forbud, jfr. § 646. En pligt til undladelse kan bero enten på de almindelige regler om begrænsning af handlefriheden, som er opstillet i straffe- og erstatningsretten, eller på en retshandel, der undergiver en bestemt persons handlefrihed en særlig begrænsning.<sup>14</sup> Begge grupper af undladelsesforpligtelser kan håndhæves ved forbud.

Det vil undertiden kræve en vis aktivitet af rekviritus at overholde et forbud mod at foretage visse handlinger. Et forbud mod fortsat at udøve en vis virksomhed, kan undertiden kun efterkommes ved at rekviritus træffer positive foranstaltninger til at bringe aktiviteten til ophør. Nedlæggelse af et sådant forbud forpligter skyldneren til at foretage disse afviklingsforanstaltninger. Sådanne forbud kan kun nedlægges, dersom den aktivitet, rekviritus forpligtes til, er af forholdsvis underordnet betydning. Dette kan belyses med et par eksempler.

LL § 71 giver lejereren af forretningslokaler ret til at anbringe sædvanlige skilte o.lign. på mure, døre og vinduer, som hører til det lejede. Lejeren kan forbyde andre at anbringe skilte på denne plads. Fogedforbud er i praksis blevet nedlagt mod ulovlig skiltning også i tilfælde, hvor det ulovlige skilt allerede er anbragt, jfr. *O. K. Magnussen* i UfR 1937B.5 ff. Et sådant forbud forpligter rekviritus til at fjerne det ulovligt anbragte skilt. Fjerner rekviritus ikke frivilligt skiltet, påhviler det efter § 650, stk. 2 politiet på rekvirentens begæring at fjerne det.

Forbud kan nedlægges mod skiltning med et navn eller med en stillingsbetegnelse, der ikke tilkommer den pågældende, jfr. konkurrencelovens § 9 og UfR 1908.825, såvel som mod skiltning med urigtige eller vildledende angivelser om varer, der udbydes til salg, jfr. konkurrencelovens § 1. Sådanne forbud forpligter rekviritus til at fjerne allerede anbragte skilte.

Med samme virkning kan forbud nedlægges mod at hindre færdsel ad en vej, selvom bomme eller andre spærringer allerede er anbragt.<sup>15</sup> Forbud kan derimod ikke nedlægges med den virkning, at større og kostbarere indretninger skal fjernes. Et påbegyndt, formentligt ulovligt byggeri kan

14. *Ussing*: Almindelig del s.4 f. og s.8.

15. *Sml. Illum*: Tingsret II s.167 ff.

stands ved forbud, men forbudet forpligter ikke rekviritus til at fjerne det, der allerede er opført, jfr. UfR 1920.594.<sup>16</sup> Forbud kan ikke nedlægges mod en tilstand, som rekviritus ikke selv straks kan ændre, jfr. UfR 1940.836, der nægtede at nedlægge forbud over for en udlejer mod, at en butik i hans ejendom, som han havde udlejet i strid med LL § 73,stk.2, blev benyttet i strid med denne bestemmelse. Forbud kan ikke nedlægges, hvor formålet alene er at gennemtvinge en handlepligt ved at pålægge rekviritus at undlade at krænke sin forpligtelse ved at undlade at opfylde den. Forbud kan derfor ikke nedlægges mod, at rekviritus er ophørt med en vis virksomhed, f.eks. levering af el, jfr. UfR 1919.851.<sup>17</sup>

Grænserne for forbudets anvendelighed kan ikke angives ved en almen beskrivelse af grænsen mellem handlinger og undladelser.<sup>18</sup> Den nærmere bestemmelse af forbudets virkefelt må ske med henblik på, i hvilket omfang de retsvirkninger, forbudet medfører, er egnede til at bringe i anvendelse. Da forbudet kan gennemføres ved politiets direkte magtanvendelse, bør rekviritus kun pålægges meget begrænsede og klart beskrevne handlepligter.

### 3. Søgsmålsret

Ikke enhver, der lider et tab på grund af en andens ulovlige og skadegørende handlinger, kan kræve erstatning. For så vidt angår personskade kan erstatning i almindelighed kun kræves af dem, der selv har lidt personskade, og ved tingsskade gives i almindelighed erstatning kun til indehaverne af en ret til den beskadigede ting. Ved andre krænkelser kan den erstatningsberettigede personkreds ikke angives i en enkelt regel.<sup>19</sup> Retten til ved hjælp af handlings- og undladelsesdomme, umiddelbare fagedforretninger og forbud at kræve pligtmæssige handlinger udført og ulovlige handlinger hindret tilkommer også kun en begrænset kreds. Retstridighedslæren besvarede spørgsmålene om, hvem der er berettiget til at bringe de forskellige sanktioner i anvendelse, under eet. Både retten til at

16. En sådan forpligtelse kan derimod naturligvis pålægges ham ved dommen i forbudssagen. Dette skete i UfR 1920.594. Dommen synes misforstået af *Munch-Petersen* s.347 note 7.

17. VLT 1947.234 forbød rekviritus at flytte og i forbindelse hermed at lukke en telefon, som rekvirenten hævdede at have ret til.

18. Sml. *Andenæs*: Straffbar Unnatelse s.1-17.

19. Se nærmere *Ussing*: Erstatningsret s.153 ff. og *Gomard*: Erstatningsregler s.43 f. og s.55 ff.

kræve erstatning og retten til ved hjælp af de andre nævnte retsmidler at kræve naturalopfyldelse tilkommer efter denne lære enhver, over for hvem den påklagede handling er retstridig. At en handling er retstridig over for en bestemt person, betyder, at den strider mod hans subjektive ret. Dette er selve det teoretiske fundament for den ovenfor s.192 nævnte ældre opfattelse, hvorefter der kan sættes lighedstegn mellem de handlinger, der kan hindres ved forbud, og de culpøse handlinger.<sup>20</sup>

*Ussing* søger i *Retstridighed* s.86 ff<sup>21</sup> at nuancere den klassiske retstridighedslære således, at identiteten mellem ansvarsgrundlag efter culpa-reglen og forbudstilfældene ophæves. En handling er ansvarspådragende, dersom dens retstridighed skyldes, at den er farlig for den kreds af goder, hvortil det ramte gode hører, men handlingen kan kun forbydes, hvis alene risikoen for det truede gode er tilstrækkelig til at begrunde handlingens retstridighed. Denne sondring mellem to retstridighedsbegreber, et objektivt og et subjektivt, vil ikke altid føre til rigtige resultater.

Det subjektive retstridighedsbegreb passer jævnlige ganske godt på kontraktretlige sager. En kontrahent kan i almindelighed ikke rette noget krav mod sin medkontrahents medkontrahent og kan derfor ikke kræve nedlagt forbud over for denne, jfr. UfR 1940.947.<sup>22</sup> I andre tilfælde passer begrebet mindre godt. Det passer slet ikke på den offentlige rets område, jfr. ovenfor s.194. Heller ikke indenfor privatretten slår det altid til. Det er således antaget, at en arbejdsgiver kan få nedlagt forbud mod, at en fagforening under en arbejdsstandsning offentliggør navnene på de arbejdsvillige, der måtte arbejde hos ham, jfr. UfR 1925.551 H og *Illum: Arbejdsret* s.336 f. Offentliggørelsen kunne næppe betegnes som retstridig, hvis den ikke tillige er retstridig over for arbejderne, f.eks. fordi disse i forbindelse med et opgør i fagforeningen har samtykket i offentliggørelsen.

*Ussings* lære om den relative retstridighed ville formentlig betyde, at enkelte næringsdrivende og måske også erhvervsorganisationer er udelukket fra at nedlægge forbud mod, at deres konkurrenter handler i strid med konkurrence-, nærings- og lukkelovgivningen. Dette resultat er urigtigt. Organisationerne kan nedlægge sådanne forbud, jfr. UfR 1935.1124 og konkurrencelovens §§ 15,stk.2 og 17,stk.1. UfR 1947.360 har dog nægtet Drama-Ret adgang til at forbyde andre, der ikke har opnået under-

20. Se herved *Ussing* i UfR 1920B.166 og i Erstatningsret s.34 ff. og s.154 f.

21. Se også *Ussing* i TfR 1947.245 f. og i TfR 1952.242.

22. Jfr. herved *Gomard: Erstatningsregler* s.44 ff.

visningsministeriets bevilling, at formidle afslutning af aftaler om udnyttelse af dramatiske værker. Resultatet kan skyldes sammenslutningens særlige karakter. I hvert fald for så vidt angår erhverv, hvor ikke særlige hensyn gør sig gældende, må efter afsigelsen af højesteretsdommen i UfR 1956.440H<sup>23</sup> formentlig også antages, at den enkelte næringsdrivende efter omstændighederne kan få nedlagt forbud mod, at hans konkurrenter eller andre overtræder denne lovgivning til gene for ham, jfr. herved også UfR 1946.461. På andre af den offentlige rets områder må dog initiativet til retshåndhævelsen forbeholdes det offentlige, bl.a. på grund af dettes mulighed for i samarbejde med rekvisitus at finde en *modus vivendi* ved fastsættelse af en frist til at bringe forholdene i lovlig stand, ved dispensation eller på anden måde, jfr. herved UfR 1916.759.<sup>24</sup>

Denne kritik af det relative retstridighedsbegreb som grundlag for fortolkningen af § 646 har ikke til formål at rehabilitere det objektive begreb, men at bidrage til at begrunde en påstand om, at forbudsreglerne ikke kan udledes af den nordiske retstridighedslære i nogen af dens varianter.

En begæring om nedlæggelse af forbud mod handlinger, der strider mod konkurrencelovens § 15, skal, hvis den ikke stammer fra de i § 17 nævnte foreninger og sammenslutninger, være tiltrådt af disse foreninger. Adgangen til at begære forbud mod overtrædelse af lovens andre bestemmelser er derimod fri. Denne begrænsning i søgsmålskompetencen er vanskelig at håndtere, jfr. bl.a. UfR 1946.461, og kunne nok uden skade ophæves.<sup>25</sup> En kort almindelig beskrivelse af forbudets anvendelsesområde kan næppe gøres særlig oplysende. Man må lade sig nøje med et udsagn om, at domstolene kan nedlægge forbud til hævdelse af en unkladelsesforpligtelse i det omfang, der i betragtning af de retsregler, som iøvrigt er gældende om det foreliggende spørgsmål, er grund til at værne rekvirentens interesser ved forbud.<sup>26</sup>

#### 4. *Fare for krænkelse af unkladelsespligten*

Rpl § 648 bestemmer, at forbud kun kan »gøres, når den, mod hvem forbudet rettes, ved gerning eller ord har givet grund til at antage, at han vil foretage de handlinger, som skal forbydes«. Denne bestemmelse er en

23. Jfr. *Tvistemål* s.316 ff.

24. Se hertil *Poul Andersen: Forvaltningsret* s.588 ff.

25. Se herved *Kobbernagel: Konkurrencens retlige regulering I* s.225 ff.

26. Sml. *Ussing i Erstatningsret* s.38 og i *TfR* 1952.249-51.

simpel konsekvens af *Nellemanns* lære om, at domstolene kun kan behandle søgsmål, der retter sig mod et retsbrud. Begrundelsen for bestemmelsen i motiverne af 1877 består i en henvisning til *Nellemanns* fremstilling i *Civilprocessens* almindelige del § 39. Domstolenes opgave er at håndhæve retsanordningen, det vil sige den materielle rets regler. Rets håndhævelse forudsætter et retsbrud. Forbud kan følgelig kun nedlægges – eller sag anlægges – hvis et retsbrud er begået. Efter at retstridighedslæren er opgivet, er også de resultater, der fremkommer ved en anvendelse af læren på adgangen til at anlægge en almindelig domssag, forladt, jfr. *Tvistemål* s.302 ff. Læren er imidlertid lovfæstet for så vidt angår forbud. Dette er dog næppe nogen skade til. Formuleringen i § 648 må fortolkes således, at den begrænser brugen af forbud til de tilfælde, hvor rekvirenten ikke lige så godt kan afvente udfaldet af en domssag, eventuelt i form af anerkendelsessøgsmål. En sådan begrænsning af adgangen til at nedlægge forbud er gavnlig. Begrænsningen er også til dels nødvendig, fordi et forbud på grund af straffetruslen må rettes mod bestemt angivne handlinger, mens det efter omstændighederne i en domssag er muligt for retten og tilstrækkeligt for parterne at give en vagere angivelse af parternes retstilling. UfR 1939.324H illustrerer dette spørgsmål.<sup>27</sup> Dommen ophævede et forbud mod, at en forsikringsagent fremskaffede opsigelser af forsikringer løbende i det selskab, hvor han hidtil havde været ansat, men udtalte samtidig, »at det også uden vedtagelse har påhvilet appellanten (agenten) i et vist tidsrum efter hans fratreden at undlade på egen foranledning og i egen interesse at gøre indgreb i selskabets forsikringer, i hvert fald for så vidt han for tegningen har oppebåret provision for disse«.

I praksis går forbud som oftest ud på at pålægge rekviritus at ophøre med at foretage visse handlinger, som han plejer at udføre. Forbud kan i almindelighed kun nedlægges, hvis det kan efterkommes blot ved at ophøre med at foretage disse handlinger, jfr. præmisserne i UfR 1940.836 og ovenfor under 2.

### 5. *Anden retlig beskyttelse utilstrækkelig*

Forbud kan ikke nedlægges, dersom rekvirentens interesser allerede er tilstrækkeligt beskyttet af straffebestemmelser eller af erstatningsbestem-

27. Afgørelsen er kommenteret af *C. D. Rump* i TfR 1940.460 f. Se også *Ussing: Enkelte Kontrakter* s.352. – En ældre afvigende praksis er omtalt af *Niels Lassen* i TfR 1895.69 ff.

melser, eventuelt i forbindelse med en sikkerhedsstillelse for det ansvar, rekvisitus måtte ifalde over for rekvirenten, jfr. § 648,stk.2. Rekvisitus kan i disse tilfælde ej heller dømmes til at undlade de frygtede, ulovlige handlinger. Ved forbudsdom og ved nedlæggelse af forbud skaffes hjemmel for at straffe og for at påkalde politiets indgriben mod de forbudte handlinger, jfr. §§ 499 og 650. En sådan ekstraordinær udbygning af det normale reaktionssystem er der ingen grund til at foretage, hvor systemets almindelige regler er tilstrækkeligt effektive.

Reglen om, at dom til naturalopfyldelse i almindelighed kan gives, det vil sige dom til opfyldelse af en forpligtelse til at erlægge en ydelse, fremtræder for så vidt som en undtagelse. Begrundelsen for denne undtagelse er, at en særegen opfyldelsestvang er fundet praktisk mulig i disse tilfælde. Derfor har den fået hjemmel i Rpl i §§ 493-96. Disse bestemmelser handler alene om tilfælde, hvor der er pålagt domfældte en anden ydelse end penge.

Ordlyden af § 648,stk.2 er ikke til hinder for, at forbud nedlægges med det formål at fastslå, at visse handlinger er ulovlige, uanset at disse handlinger er tilstrækkeligt sanktioneret af almindelige regler, dersom deres ulovlighed er erkendt.

Den betryggelse, som de almindelige sanktionsregler i almindelighed yder, svigter helt eller delvis over for dem, som på grund af en faktisk eller retlig vildfarelse med urette anser en påtænkt handling for lovlig. I sådanne tilfælde såvel som i andre situationer, hvor parternes retsstilling ikke er klar, kan forbud nedlægges, uanset hvilke sanktioner der efter almindelige regler vil kunne bringes i anvendelse over for rekvisitus. Forbud er således nedlagt mod rekvisiti brug af et slægtsnavn, der ikke tilkommer ham, jfr. VLT 1945.15. Rekvisitus kunne vel straffes for sin ulovlige brug af rekvirentens navn efter Navnelovens § 8, hvis straffesamme måtte være vid nok;<sup>28</sup> men denne strafferegel gav ikke rekvirenten nogen beskyttelse, da rekvisitus anså sig berettiget til at bruge navnet. Forbudets nedlæggelse kan kun være begrundet heri. Et andet eksempel på denne brug af forbud findes i UfR 1928.799. De afgørelser, som har afvist rekvirentens begæring om nedlæggelse af forbud i medfør af § 648, stk.2, angår alle handlinger, hvis ulovlighed er åbenbar, jfr. eksempelvis UfR 1893.612 og 1896.789.

28. Jfr. herved § 6 i ikrafttrædelseslov til borgerlig straffelov.

Nedlæggelse af forbud hindres i almindelighed ikke af, at rekvisiti handling pådrager ham erstatningsansvar, dersom det under forbudets forfølgning fastslås, at han har en undladelsespligt. Dette er i hvert fald tilfældet, *hvor* udsigten til at skulle betale erstatningen ikke kan antages at ville afholde rekvisitus fra at handle, *hvor* en erstatning ikke vil give rekvisirenten en tilfredsstillende godtgørelse af hans tab, jfr. UfR 1934.124 H<sup>29</sup> og ØLT 1938.254, eller *hvor* rekvisitus næppe vil være i stand til at udrede erstatning, jfr. UfR 1913.774. Forbudets nedlæggelse kan i disse sidste tilfælde, men næppe i andre, hindres ved sikkerhedsstillelse, jfr. UfR 1934.124 H. Omtalen i § 648, stk. 2 af »en af rekvisitus tilbudt sikkerhed« kan ikke betyde, at sikkerhedsstillelsen giver rekvisirenten krav på erstatning i videre omfang, end almindelige erstatningsregler fører til.

Betydningen af, at rekvisirenten ifølge en aftale mellem parterne har et krav mod rekvisitus på erlæggelse af en konventionalbod, hvis han handler i strid med aftalen, for rekvisirentens adgang til at beskytte sig ved nedlæggelse af forbud, må bedømmes efter samme regler, som gælder om almindelige erstatningskrav. Dette gælder dog ikke, hvor aftalen om konventionalboden må forstås således, at skyldneren er berettiget til at frigøre sig for pligten ved at betale boden. I sådanne tilfælde kan forbud ikke nedlægges, jfr. UfR 1916.58 og 1931.1108 samt *Ussing: Almindelig del* s.187f.

## 6. Bevis og sikkerhedsstillelse

Både i Rpl og i litteraturen omtales forbud sammen med arrest. Fællesskabet mellem disse to retsinstitutter er, at de begge er »foreløbige retsmidler«. Det betyder, at de kan sættes i værk, inden endelig stilling er taget til berettigelsen af rekvisirentens krav.<sup>30</sup> Grundsætningen i § 484, stk. 1, 2. pkt. finder ikke *anvendelse på arrest og forbud*.<sup>31</sup> For så vidt angår forbud, fremgår dette af § 647. Efter denne bestemmelse kan forbud »gøres, uagtet det ikke for fogeden bevises, at de handlinger, der skal forbydes, er stridende imod forbudsrekvisirentens ret«. Det er beviset for rekvisirentens ret, det vil sige en fastslåen af retsfaktum, som efter omstændighederne kan undværes. En tvivl om retsreglernes indhold kan fogeden derimod

29. Dommen er kommenteret af *Troels G. Jørgensen* i TfR 1934.436.

30. Andre definitioner findes i *Deuntzer: Arrest og forbud* s.1 og i *Munch-Petersen* s.303 ff.

31. Begrundelsen i ØLT 1930.239 er derfor urigtig.

ikke skyde fra sig. Fogeden må nægte at efterkomme rekvirentens begæring, hvis denne efter sin egen fremstilling af faktum ikke har krav på, at rekviritus afholder sig fra at foretage de handlinger, han ønsker forbudt, jfr. JD 1955.172. Fogeden kan ikke afkræve rekvirenten nogen sikkerhedsstillelse, fordi sagen frembyder retlige tvivl. Sikkerhedsstillelse kan derimod kræves, dersom det på grund af manglende oplysning af sagen henstår som uvist, hvorvidt rekvirentens krav består, jfr. f.eks. UfR 1938.427. Sikkerhed kan også kræves, dersom fyldestgørende bevis ikke kan skaffes for, at rekviritus vil udføre de handlinger, som rekvirenten ønsker forbudt, jfr. § 648. Rekvirenten kan derfor være interesseret i at foranstalte en bevisførelse for fogeden for at undgå et krav om sikkerhedsstillelse. Det må antages, at hans adgang til at føre bevis under fogedsagen er begrænset af reglen i § 524,stk.4, uanset at Rpl kapitel 57 ikke indeholder nogen henvisning til denne bestemmelse. Rpl giver ingen regler om sikkerhedens art eller størrelse, jfr. § 649.<sup>32</sup>

### 7. *Private retsforhold*

Forbud kan nedlægges over for »private personer såvel som repræsentanter for stat og kommune i disses egenskab som ejere af faste ejendomme eller som medkontrahenter i kontraktsforhold«, jfr. § 646. Forbud kan derimod ikke nedlægges mod handlinger, som agtes foretaget af det offentlige i andre egenskaber. Fuldbyrkelse af judicielle afgørelser kan derfor ikke hindres ved forbud. VLT 1929.102 stadfæster ganske vist et forbud mod, at en udlægsrekvirent incasserede den fordring, han havde gjort udlæg i; men afgørelsen er begrundet i, at udlægget var gjort med forbehold af trediemands bedre ret. Forbudsrekvirenten var på grund af dette forbehold berettiget til ved en almindelig domssag at få undersøgt og afgjort, hvem fordringen tilkom. Derfor måtte han også kunne få nedlagt forbud mod, at udlægsrekvirenten disponerede over fordringen, indtil sådan afgørelse var truffet.<sup>33</sup>

32. UfR 1924.644 undlod at afkræve staten sikkerhed, fordi statens hæftelse for et eventuelt erstatningskrav gør yderligere sikkerhed overflødig.

33. Se om disse spørgsmål iøvrigt *Poul Andersen: Forvaltningsretten* s.544 f., med note 1, der antager, at forbud kan finde anvendelse i alle privatretlige forhold.

## 8. Forbud og domssager

Nedlæggelse af forbud er ikke udelukket, fordi spørgsmålet om handlingernes lovlighed er genstand for en sag mellem parterne, jfr. § 500 og UfR 1955.184, 1938.427 samt SHT 1939.86.<sup>34</sup> Adgangen til at nedlægge forbud ophører først, når en eksigibel dom eller en endelig frifindelsesdom foreligger, sml. § 612,stk.1,nr.1.

### III. OVERTRÆDELSE AF FORBUD

#### A. Straf

Den, der forsætligt foretager en forbudt handling, straffes med bøde eller hæfte, jfr. § 650. Påtaleretten tilkommer rekvirenten, jfr. herved §§ 725, 225 nr.9 og 234,stk.2. Rekviritus kan kun straffes, hvis det er klart, at hans handling strider mod forbudet, jfr. Strfl. §§ 1 og 2 samt UfR 1900.956. Overtrædelse af forbudet er formentlig strafbar, uanset om de forbudte handlinger er ulovlige eller ej. Dette gælder i hvert fald, hvis forbudet er stadfæstet, jfr. UfR 1909.169H, eller hvor justificationssagen endnu ikke er afgjort. Hvor forbudet er ophævet, vil straf næppe blive idømt, jfr. Motiverne af 1899 sp.185.<sup>35</sup> § 650 indeholder udtrykkelig hjemmel for, at spørgsmålet om idømmelse af straf kan udsættes, indtil forbudssagen er afgjort.

Den, der medvirker til rekvisiti overtrædelse af forbudet, kan straffes efter Strfl. §§ 23 og 24. At Rpl i § 651 indeholder en særlig regel om meddelagtiges erstatningsansvar, kan ikke føre til et andet resultat.

#### B. Erstatning

Det beror på de almindelige erstatningsregler, om handlinger i strid med et fagedforbud medfører pligt for rekviritus til at godtgøre rekvirenten det tab, som handlingen måtte have påført ham. Det beror således på de

34. Efter præmisserne i UfR 1955.184 er en lejer *uden videre* berettiget til at nedlægge forbud mod, at udlejeren nedriver huset, fordi han har rejst en domssag om opsigelsens lovlighed, jfr. LL § 65,stk.1,nr.1. Dette er ikke rigtigt. Adgangen til at nedlægge forbud må bedømmes selvstændigt efter almindelige regler om forbud.

35. Sml. *Ussing* i TfR 1952.249.

almindelige regler om medvirken, om den, der bistår rekviritus med at overtræde forbudet, er medansvarlig for skaden. For så vidt angår overtrædelser af forbud mod kontraktbrud, er den blotte viden om forbudet derfor ikke altid tilstrækkelig til at pådrage trediemand ansvar, jfr. *Gomard*: Erstatningsregler s.81 ff. UfR 1916.435 frifandt således en arbejdsgiver, der beskæftigede en person, hvem det var forbudt at arbejde i virksomheder, som konkurrerede med hans tidligere arbejdsgiver.<sup>36</sup> Den generelle formulering af § 651 kan ikke tvinge til at antage et andet resultat. Der gøres kun modifikation i de almindelige regler, at vildfarelse om handlingens lovlighed ikke diskulperer rekviritus, efter at forbudet er nedlagt.<sup>37</sup>

Det vil som oftest være nødvendigt at udsætte erstatningssagen, indtil forbudssagen er afgjort. § 650 indeholder hjemmel hertil.

### C. Magtanvendelse

Politiet skal efter § 650,stk.2 på begæring yde rekvirenten bistand til, at forbudet bliver overholdt »ved at hindre pågældende i at foretage overtrædelsehandlinger, tilintetgøre, hvad der måtte være foretaget i strid med forbudet, og deslige«. Politiets indskriden forudsætter efter lovordene ikke, at straffesag mod rekviritus er forsøgt. Bestemmelsen giver politiet hjemmel til også at skride ind mod rekviriti eventuelle meddelagtige. Et eksempel på politiets brug af beføjelsen er nævnt i UfR 1898.604. Den tilsvarende bestemmelse i § 499,stk.2 er omtalt ovenfor s.131.

## IV. FORBUDETS FORMULERING, FORETAGELSE OG FORFØLGNING

1. Forbudets retsvirkning er at hjemle straf for visse handlinger. Et forbud bør derfor bringes til rekviriti kundskab, og dets indhold bør være klart og bestemt.

Reglen i § 517,stk.2 om rekviriti møde ved udlægsforretninger er efter §§ 629 og 652 også anvendelig på forbud. Dette skulle betyde, at forbud

36. Jfr. herved *Ussing*: Almindelig del s.548 f.

37. Sml. *Illum* i J 1951.184. – Forbudet bringer altså rekviritus ind under en regel svarende til den i *Gomard*: Erstatningsregler s.422 ff. omtalte »forsætsregel«.

kan nedlægges, selvom rekvisitus ikke er tilsagt og ikke er til stede. Denne mulighed bør i hvert fald kun benyttes i undtagelsestilfælde, sml. UfR 1913.724.

Forbudet bør rette sig mod bestemt angivne handlinger, jfr. *Niels Lassen* i TfR 1895.71-73. Dette gælder både fagedforbud og forbud i domsform. Et videregående forbud kan næppe håndhæves ved straf, thi det ville som oftest kun kunne formuleres ved hjælp af ord som retstridig, ubeføjet eller lignende *eller* være formuleret således, at det også omfatter lovlige handlinger. Praksis har afvist at udstede begge disse typer af forbud. I UfR 1894.12 nægtede højesteret således at stadfæste et forbud, som »ikke med tilstrækkelig tydelighed betegner de handlinger, som derved skulle forbydes, men ved tilføjelsen af ordet »retstridig« henskyder spørgsmålet herom til senere afgørelse«. I en domssag, UfR 1938.999, nægtede retten at forbyde sagsøgte i sin reklame at hentyde til sagsøgerens virksomhed, jfr. også UfR 1939.348.

2. Reglerne om den praktiske fremgangsmåde ved foretagelsen af arrest, om arrestens forfølgning og om rekvirentens ansvar over for rekvisitus for en ulovlig arrest finder også anvendelse på forbud »med de lempelser, som følger af forholdets beskaffenhed«, jfr. § 652.

Spørgsmålet om lovligheden af et nedlagt forbud kan således ikke prøves ved appel af fogedens kendelse. Derimod kan nægtelse af forbud påkæres, jfr. §§ 652 og 645. Det kan have afgørende betydning, at et sådant kæremål afgøres hurtigt. UfR 1941.411 har derfor fraveget de i §§ 419 og 420 givne bestemmelser om kæremåls behandling. Dette kan formentlig også ske i andre hastende fagedretlige kæremål. Hjemmelen kan findes i § 594, stk.2, der åbner adgang for at foretage de lempelser i de almindelige appelregler, »der følger af forholdets natur«.

Fogeden kan ophæve forbudet på grund af omstændigheder, som er indtruffet efter forbudets nedlæggelse. Fogedens afgørelser herom er genstand for appel, jfr. §§ 652 og 640. At forbudet ophæves ved en dom i forfølgningssagen, der appelleres inden fuldbyrdelsesfristens udløb, er ikke en efterfølgende omstændighed i § 640's forstand. En sådan dom giver udtryk for andres syn på forbudet, men er ikke en omstændighed, som kan begrunde, at et oprindeligt lovligt forbud bør bortfalde, jfr. UfR 1945.890. Forbudet må derimod ophæves, hvis de forbudte handlinger på grund af ændringer i retstilstanden ikke længere kan antages at være ulovlige, hvad-

enten ændringen skyldes ændringer i lovgivningen eller i retspraksis, jfr. UfR 1933.135.

3. Inden 1 uge efter, at forbudet er nedlagt, skal rekvirenten anlægge en retssag mod rekviritus i 1.instans. Under denne sag prøves forbudets lovlighed, altså navnlig om rekvirenten har ret i sin påstand om, at der påhviler rekviritus en undladelsesforpligtelse, om at rekvirentens interesse i overholdelsen af denne forpligtelse ikke er tilstrækkeligt værnet af almindelige sanktionsregler, og om at overtrædelser af undladelsespligten må befrygtes. Under forfølgning af arrest skal fordringens rigtighed og arrestens lovlighed prøves hver for sig, jfr. nærmere § 634. Under en forbudssag ville det jævnlige være vanskeligt at skelne mellem spørgsmålet om rekviriti pligt og forbudets berettigelse, og det er derfor tilstrækkeligt at nedlægge een påstand, gående ud på at forbudet stadfæstes som lovligt gjort og forfulgt, jfr. UfR 1934.12H.<sup>38</sup> Føres imidlertid to sager, een om rekviriti forpligtelse og een om forbudets berettigelse, skulle retten i forbudssagen være afskåret fra at tage stilling til, om pligten består, hvis reglen om arrest i § 636 i sin helhed overføres på forbud. På dette punkt taler »forholdets beskaffenhed« vistnok for at afvige fra arrestreglen, jfr. § 652.<sup>39</sup>

Rekvirenten er, hvis forbudet ved forbudssagen findes at være ulovligt, ansvarlig over for rekviritus, jfr. §§ 652 og 641. Er forbudet ulovligt, fordi rekviritus ikke er undergivet den af rekvirenten hævdede undladelsespligt, er ansvaret ubetinget. Har ulovligheden andre grunde, er rekvirenten kun ansvarlig for culpa. I begge tilfælde omfatter ansvaret både rekviriti økonomiske tab, herunder kreditspilte, og tort. Erstatning for skade ved ikke at kunne forhandle visse varer, mens forbudet bestod, er bl.a. givet i UfR 1937.294. Erstatning gives dog ikke, medmindre det er sandsynliggjort, at rekviritus har lidt et tab, jfr. UfR 1951.154 og Konkurrence-lovens § 17,stk.5. Et forbud i økonomiske anliggender vil kun sjældent påføre rekviritus tort, jfr. herved UfR 1942.1152. Erstatning blev nægtet i UfR 1959.669, da rekviriti adfærd vel ikke var retstridig, men dog fandtes dadelværdig.

38. Jfr. *Deuntzer*: Arrest og forbud s.104 f.

39. Spørgsmålet blev nævnt, men ikke afgjort i UfR 1938.427.

## V. SPECIALREGLER OM FORBUD

Forbud mod ægteskab kan finde sted, uanset at vielsen foretages af en offentlig myndighed, jfr. § 646,stk.2.<sup>40</sup>

Adgangen til at nedlægge forbud med hensyn til fly og med hensyn til skibe, der tilhører fremmede stater, er begrænset ved lov nr.367 af 21.12.1938 § 3 og lov nr.198 af 16.maj 1950.

Lovgivningen uden for Rpl indeholder adskillige regler om hævdelse af undladelsesforpligtelser ved tilhold, påbud o.lign. Som eksempler herpå kan nævnes tilhold om ikke at forrykke fællesboets stilling, mens ægteskabsag står på, jfr. Ægteskabslovens § 77 og Skiftelovens § 64 a,<sup>41</sup> og advarsel om ikke at krænke nogens fred ved at trænge ind på ham eller forfølge ham med skriftlige meddelelser, jfr. Strfl § 265.<sup>42</sup> Reglerne i Rpl kapitel 57 finder ikke anvendelse på sådanne forbud.

40. *Ernst Andersen: Ægteskabsret I s.44.*

41. *Ernst Andersen: Ægteskabsret II s.189.*

42. *Hurwitz: Kriminalret, speciel del s.310 f.*

## Kapitel IX : Appel og retskraft

En fogedforretnings rigtighed kan i almindelighed kun prøves ved appel til højere ret. Rekvisitus kan dog for så vidt angår foretagne udpantninger og umiddelbare fogedforretninger *vælge* i stedet at få forretningen prøvet ved et søgsmål i første instans, dersom hans indsigelser angår den materielle berettigelse af rekvirentens krav, jfr. §§ 607 og 610. Spørgsmålet, om arrest og forbud er lovligt gjort, kan ikke prøves ved appel af fogedforretningen, men *kun* under forfølgningen i første instans, jfr. §§ 636 og 652.

Reglerne om appel i fogedsager følger ikke på alle punkter de regler, der gælder om appel i domssager. Enkelte appelspørgsmål er nærmere omtalt nedenfor under I.

Rpl indeholder ingen regler om, hvorvidt fogedens afgørelser har materiel retskraft. Dette spørgsmål er kort omtalt nedenfor under B.

### I. APPEL

#### A. Grundlaget for appel

En fogedforretning kan først appelleres, når den er *sluttet*, jfr. §§ 536, 591, 606 og 610. At forretningen er sluttet betyder, at fogeden har foretaget den rekvirerede forretning, eller at han har truffet afgørelse om, hvorvidt forretningen bør udføres eller ej. Om fogedforretninger i den forstand er »sluttet«, vil i reglen fremgå af fogedbogen; men appelmuligheden berøres ikke af, om fogeden udtrykkeligt har anført, at forretningen er sluttet, jfr. UfR 1948.481 H og 1949.1125 med note 1.<sup>1</sup> Appel kan finde sted, så snart fogeden har besluttet at udføre den begærede forretning, selvom forretningen endnu ikke er udført. Appel af en udsættelsesforretning behøver således ikke afvente selve udsættelsen, jfr. *Frost* s.159 og *Gøtzsche* i UfR 1956B.71f.<sup>2</sup> Appellen hindrer derimod ikke øjeblikkelig gennemførelse af den besluttede fogedforretning, jfr. § 527,stk.3. Tvangsauktion kan dog ikke afholdes, inden den overordnede ret har afsluttet sin behandling af en rettidig appel af grundlaget for auktionen, jfr. § 542,stk.2 og ovenfor s.144.

1. Sml. ovenfor s.62. Se også de af *Frøbert* i J 1958.190f. nævnte afgørelser.

2. Anderledes *Spleth* i UfR 1950B.178 ff. og VLT 1955.307.

Kendelser, der afsiges af fogeden under forretningen, kan efter §§ 536, stk.2 og 591,stk.2 først appelleres, når hele forretningen er sluttet, det vil som ovenfor nævnt sige, når fogeden har afgjort realiteten eller har udført forretningen. Grundsætningen i § 536 var derfor til hinder for en øjeblikkelig kære af fogedens kendelse om udsættelse af en forbudsforretning, jfr. UfR 1936.413. Fra denne regel, der hindrer særskilt appel af enkelte af de under fogedforretningen opståede spørgsmål, gøres enkelte undtagelser. Kendelser om indsigelser mod fremme af tvangsauktion fra bedre berettigede og kendelser om fordelingen af auktionssummen kan appelleres straks efter deres afsigelse, jfr. §§ 591,stk.1 og 573,stk.2.<sup>3</sup>

Appel kan ske, selvom fogedens afgørelse ikke foreligger i de sædvanlige former, når dog fogedens adfærd indebærer en afgørelse af sagen. Fogedens nægtelse af overhovedet at beramme en fogedforretning, fordi han skønnede, at betingelserne for at gennemføre den ikke var opfyldt, kunne derfor kæres, jfr. UfR 1926.134.<sup>4</sup>

### *B. Nova*

Parterne har fri adgang til at fremkomme med nye påstande, anbringender og beviser i appelinstansen, jfr. § 594. En betingelse er kun, at de angår den foreliggende sag, jfr. UfR 1938.145, 1942.1154 og 1945.994.

Motiverne af 1899 s.159 udtaler, at »parternes protokollerede erklæringer for fogeden angående sagens sammenhæng må virke ikke blot som bevis, men som bindende proceserklæringer«, og § 594 bestemmer i overensstemmelse hermed, at sådanne erklæringer ikke kan tilbagekaldes. Denne regel kommer formentlig kun til anvendelse på erklæringer, der efter aftalerettens almindelige regler er bindende.

### *C. Trediemands stilling*

Trediemand kan for fogeden fremsætte sine indsigelser mod en begæret fogedforretning og få dem påkendt. Trediemanden bliver derved part i forretningen, jfr. § 523.

Trediemand har samme appelbeføjelse som de oprindelige parter. Dette

3. Se herved UfR 1955.1044 og 1959.403. – *Frøbert, Bruun Nielsen og Philip* nævner i J. 1958.195 f., s.302 ff. og s.433 f. andre tilfælde, hvor der kan være trang til øjeblikkelig appel.

4. Se også VLT 1945.285 og Tvistemål s.221.

gælder, hvadenten han har gjort sig til part i fogedsagen eller ej, jfr. UfR 1938.805 og 1942.992. Trediemand kan dog kun appellere, for så vidt forretningens »foretagelse på den påståede måde ville stride imod hans ret«. <sup>5</sup> Et kæremål fra en trediemand gående ud på, at fogeden havde manglet stedlig kompetence til at foretage den påkærede forretning, blev derfor afvist, jfr. UfR 1941.876. Trediemand kan appellere, selvom forretningen er foretaget med forbehold af andres bedre ret, jfr. UfR 1940.591.

Under en tvangsauktion kan de oprindelige parter ikke fremsætte indsigelser om udlæggets eller udpantningens lovlighed, jfr. § 586. Oprindelige parter er rekvirenten, rekviritus og de trediemænd, der i medfør af § 523 har gjort sig til parter, jfr. UfR 1931.158.

Andre trediemænd kan derimod også under auktionen fremsætte deres indsigelser og, hvis de ikke får medhold, appellere, jfr. § 586,stk.2.

#### *D. Anke eller kære*

Appel i fogedsager sker snart ved anke, snart ved kære. Rpl fastslår, at fogedens nægtelse af at gøre arrest eller forbud altid skal indbringes for højere ret ved kære, jfr. §§ 645 og 652; men iøvrigt må valget mellem de to retsmidler træffes på grundlag af reglen i § 593. Efter denne regel bruges anke til klager over fogedforretninger, som vedrører selve den fordring eller ret, om hvis fuldbyrdelse der er tale, eller som går ud på, at auktionssummen er urigtig fordelt ved fogedens kendelse. Kære bruges til klager, der alene angår de processuelle betingelser for fogedforretningen eller den ved samme brugte fremgangsmåde. Spørgsmål om indgreb i trediemands ret bør i almindelighed prøves ved anke, jfr. UfR 1959.240 og 1950.956. <sup>6</sup> Der er næppe nogen grund til at forsøge at opnå en ganske fast grænse mellem brugen af anke og kære. Et spillerum for et konkret skøn kan ikke gøre nogen skade. Kan sagen med den af appellanten valgte fremgangsmåde afgøres på en forsvarlig måde, har den overordnede ret, næppe nogen rimelig grund til at vise sagen fra sig. Denne opfattelse synes at være akcepteret bl.a. i UfR 1950.239. <sup>7</sup> Retten har i kæresager

5. UfR 1925.596H og 1949.849H påkendte kæremål fra fogeden i anledning af, at landsretten i sine præmisser havde misbilliget hans behandling af sagen.

6. Jfr. *Thygesens* udførlige imødegåelse i UfR 1957B.23 ff. af *Munch-Petersens* afvigende opfattelse.

7. Jfr. herved *Tamm* i J 1949.311.

mulighed for, når særlige grunde taler derfor, at anordne mundtlig forhandling og opfordre parterne til at møde, jfr. §§ 421 og 441. Denne bestemmelse gælder også i fogedsager, jfr. § 594,stk.2.<sup>8</sup> I det omfang den bruges, udviskes forskellen mellem behandlingen af kære- og ankesager. Finder den overordnede ret, at den ikke kan påkende sagen i den af appellanten valgte form, skal den ikke *afvise* appellen, men ved en kendelse, der ikke kan påkæres, *henvise* ham til at bruge det rette retsmiddel, jfr. nærmere § 593,stk.3.<sup>9</sup>

### *E. Fristen for appel*

I fogedsager er både ankefristen og kærefristen 4 uger, jfr. §§ 537 og 592. Fristen gælder både ved appel af enkelte fogedkendelser og af hele fogedforretningen, jfr. UfR 1948.481 H.

Justitsministeriet kan indtil eet år efter fogedforretningens slutning tilde appel, jfr. § 537,stk.2 og 592,stk.3.

§ 595 indeholder regler om appel til højesteret, jfr. herved UfR 1959.786.

## II. RETSKRAFT

Rpl tager ikke bestemt stilling til, om fogeden selv kan omgøre sine afgørelser eller til, om hans afgørelser kan efterprøves under en domssag. § 593 bestemmer vel, at »klager over fogedforretninger« gøres gældende ved appel, og §§ 607 og 610 foreskriver, at rekvisitus under udpantningsforretninger og umiddelbare fogedforretninger, der er blevet gennemført, kan fremsætte sine materielretlige indsigelser under en almindelig domssag i første instans rettet mod rekvirenten; men ingen af lovens regler tager direkte eller indirekte stilling til, om en formentlig urigtig fogedafgørelse kan ændres af fogeden selv eller af den almindelige domsret. Problemet er vel identisk med det spørgsmål, der i den borgerlige retspleje bærer etiketten dommes retskraft; men man kan ikke nøje sig med at henvise til de regler, civilprocessen har dannet derom. Risiko for, at der træffes urigtige afgørelser, er større i fogedsager end i domssager.

8. Motiverne af 1877 s.226 fremhæver, at retten har denne mulighed.

9. Sml. Rpl § 20,stk.2. Se iøvrigt om baggrunden for bestemmelsen RT 1925/26, tillæg A, sp.3889 f.

## A. Forholdet mellem rekvirent og rekvisitus

### a. OMGØRELSE VED FOGEDEN

Fogeden kan formentlig frit ændre sine afgørelser om rent processuelle spørgsmål, f.eks. beslutninger i medfør af §§ 526 og 520,stk.2 om udsættelse af forretningen og om anvendelse af tvangsmidler mod rekvisitus.<sup>10</sup> Fogeden kan, som det fremgår af §§ 534, 640 og 652, i hvert fald ændre sine øvrige afgørelser på grund af efterfølgende omstændigheder. I andre tilfælde er han formentlig beføjet til at omgøre afgørelser, der nægter at foretage den begærede forretning, jfr. JD 1949.191 og præmisserne i UfR 1899.254. Er forretningen foretaget, er omgørelse udelukket, hvor dette vil være til skade eller ulempe for trediemand, jfr. UfR 1894.997 og 1958.988 samt VLT 1934.340. Iøvrigt må ophævelse af en foretaget forretning kunne ske, hvor begge parter begærer det, og vistnok også hvor det er ganske klart, at forretningen ikke burde være foretaget, jfr. herved UfR 1935.1124. Rekvirenten kan ikke hindre rekvisitus i at få afgørelsen omgjort ved at nægte samtykke til genoptagelse efter § 535, jfr. § 586,stk.1.

Det er dog meget usikkert, hvilke regler der gælder på dette område. Andre opfattelser er fremsat af *Munch-Petersen* s.148f og s.231 og af *Frost* s.235 ff.

### b. OMGØRELSE UNDER EN DOMSSAG

Krav, hvis gennemførelse ikke kan ske ved fogeden, fordi der til godtgørelse af kravet kræves fremlæggelse af de i § 478 nævnte bevismidler eller en bevisførelse, som går ud over de i § 524,stk.4 fastsatte rammer, må først indbringes for domsretterne til påkendelse. Forelægges sagen straks for fogedretten, vil den blive afvist. En sådan afvisning er ikke til hinder for, at kravet derefter fremsættes for domsretten, jfr. UfR 1952.410. Har fogedretten nægtet at fuldbyrde et krav, som den kunne og burde have fuldbyrdet, kan rekvirenten ved den almindelige ret forlange dom for kravet, jfr. UfR 1899.254, 1919.381 og 1948.1148. At fogedens afgørelse bliver lavet om, kan som i UfR 1948.1148 fremtræde som en nødvendighed. Omgørelsen må kunne finde sted såvel ved fogedret som ved domsret. Er kravet afvist ved dom, kan det derimod ikke påny påkendes af domstolene, jfr. UfR 1949.1031.<sup>11</sup>

10. Sml. Tvistemål s.221.

11. Jfr. Tvistemål s.248 ff.

Det bør vistnok antages, at domstolene har adgang til ved dom i en sag mellem rekvirent og rekviritus at ophæve virkningerne af en gennemført fogedforretning. Det vil sige, at rekviritus kan kræve det tab, en ulovlig fogedforretning har påført ham, erstattet af rekvirenten. Dette gælder ikke alene i tilfælde, hvor rekvirenten har forholdt fogeden oplysning om de grunde, hvorpå rekviritus kunne have støttet en indsigelse,<sup>12</sup> men efter omstændighederne også i tilfælde hvor fogeden har taget stilling til indsigelsen, jfr. UfR 1880.611 og 1890.737.

Een begrænsning, som går på tværs af de ovenfor under 1 og 2 opstillede regler, må formentlig gøres i adgangen til at omgøre en fogedforretning og til at ophæve dens virkninger. En part kan ikke under en ny sag få prøvet en indsigelse, som han *kunne* og *burde* have fremsat under den første sag, jfr. UfR 1954.46H. Denne sætning, der formentlig er den egentlige kerne i retskraftslæren, stemmer godt overens med processens eventualmaxime<sup>13</sup> og med den materielle rets passivitetsgrundsætning.<sup>14</sup>

## B. Forholdet til trediemand

### a. SELVTÆGT

I UfR 1894.74H straffedes for ulovlig selvtægt en person, som havde fået udleveret det udlagte løse af rekviritus, fordi det tilhørte ham. Dommens resultat begrundes af *Fr. Vinding Kruse* i Ejendomsretten I s.729 med, at ejerens fjernelse af tingene krænkede den ved udlægget stiftede ret. Denne *begrundelse* er urigtig, thi ved fogedens foretagelse af et udlæg træffes i almindelighed ingen afgørelse af, om trediemands ret er til hinder for udlægget. Dommens *resultat* er urimeligt og formentlig urigtigt. Den, der har lånt en bog til en bekendt, kan godt tage den med hjem, selvom fogeden fejlagtigt har gjort udlæg i den, sml. UfR 1904.222.<sup>15</sup>

12. Sml. herved UfR 1950.951.

13. Tvistemål s.189 ff.

14. *Ussing*: Almindelig del s.503 ff.

15. Jfr. *Nellemann*: Execution s.166 note 1 og *Illum*: Tingsret II s.106 note 52. *Hurwitz*: Kriminalret, speciel del s.321 og v. *Eyben* I s.95 f. slutter sig til *Fr. Vinding Kruses* tolkning.

#### b. OMGØRELSE AF FOGEDENS AFGØRELSE

Trediemand kan med parternes samtykke fremsætte sine indsigelser mod et udlæg under en genoptagelse af udlægsforretningen, jfr. § 535 og VLT 1933.207, eller under auktionen, jfr. § 586,stk.2 og ovenfor s.39. Trediemand kan frit begære afgørelsen omgjort, dersom fogeden ikke har taget stiling til, om trediemandens ret er til hinder for forretningen. Iøvrigt kan han formentlig kræve afgørelsen prøvet påny under samme betingelser som rekvirenten og rekviritus, jfr. UfR 1958.988. Også trediemand er undergivet den begrænsning, at indsigelser, som kunne og burde have været fremsat tidligere, er endeligt fortabt, jfr. UfR 1935.1122.<sup>16</sup>

Tinglysning af et udlæg, som trediemand efter de ovenstående regler ville have adgang til at få tilsidesat ved omgørelse af fogedens afgørelse som klart stridende mod hans ret, kan trediemand få ophævet ved en afgørelse truffet af tinglysningsdommeren, jfr. UfR 1957.1086.

Trediemand kan under et søgsmål i første instans kræve erstatning efter culpereglen af fogeden<sup>17</sup> eller af parterne for den skade, som er tilføjet ham ved en ulovlig fogedforretning. Er trediemands ting med urette blevet bortsolgt på tvangsauktion, kan han endvidere kræve auktionens netto-provenu udbetalt til sig, selvom intet kan lægges rekvirenten til last.<sup>18</sup> En oversigt over domspraksis findes i *Frost* s.232 f. Trediemand kan endvidere i almindelighed vindicere sine ting fra tvangsauktionskøberen, jfr. ovenfor s.158. Han kan formentlig også forelægge fogedens afgørelse om hans materielle ret for domstolene under en almindelig retssag, medmindre han findes at burde have fremsat sine indsigelser for fogeden og eventuelt have anket dennes afgørelse, jfr. VLT 1929.102 samt UfR 1895.758 og 1937.1130.

16. Dommen er omtalt af *Munch* s.88.

17. Om fogedens ansvar, se *Trolle* i J 1958.12-14.

18. *Ussing*: Erstatningsret s. 87 ff. og *Gomard*: Erstatningsregler s.443 f.

## Litteraturliste

- Ahlmann, O. F.:* Om umiddelbare Fogedforretninger, 1892.
- Alten, E.:* Tvangsloven med kommentar, 3.udgave, Oslo, 1950.
- Andenæs, J.:* Straffbar Unnløstelse, 1952.
- Andersen, Ernst:* Ægteskabsret I, 1954.  
–: Ægteskabsret II, 1956.
- Andersen, Poul:* Dansk Forvaltningsret, 1956.  
–: Dansk Statsforfatningsret, 1954.  
–: Næringsretten i Hovedtræk, 3.udg., 1944.
- Arbøl, Carsten:* Næringsloven, 3.udg., 1951.
- Arnholm, C. I.:* Panteretten, 2.udg., 1950.
- Bang og Larsen:* Systematisk Fremstilling af den danske Procesmåde, 3.del, 1841.
- Borum, O. A.:* Arvefaldet, 1949.  
–: Arveretten, 1950.  
–: Familieretten I, 2.udg., 1945.  
–: Familieretten II, 2.udg., 1946.  
–: Lovkonflikter, 4.udg. under medvirken af Allan Philip, 1957.
- Borum, O. A., Stig Iuul og Otto Schlegel:* Båndlæggelsesinstituttet i dansk ret, 1958.
- Deuntzer, J. H.:* Den danske Skifteret. 2.udg., 1897.  
–: Om Arrest og Forbud, 2.udg., 1897.
- Dige, Palle Hvass:* Bevis i kontraktsforhold, 1945.
- Drachmann Bentzon, A. og Knud Christensen:* Lov om Forsikringsaftaler, 2.udg., 1952.
- Eckhoff, Torstein:* Tvilsrisikoen, Oslo, 1943.
- Ehlers, Knud:* Haandhævelse af Undløstelsespligter, 1955.
- Evaldsen:* Forelæsninger over Obligationsrettens almindelige Del, 1.udg. (litograferet).
- Eyben, W. E. von:* Formuerettigheder, 1958.  
–: Panterettigheder, 1959.
- Frost, J. L.:* Fogedforretninger, 2.udg., under medvirken af E. Mensen, 1949.

- Frost, J. L. og A. G. Holm: Medhjælperloven, 3.udg., 1950.*
- Glistrup, Mogens: Skatteret, 1957.*
- Gomard, Bernhard: Forholdet mellem Erstatningsregler i og uden for Kontraktsforhold, 1958.*
- Gaarden, Poul: Myndighedsloven, 3.udg., 1949.*
- Hansen, Victor, Stephan Hurwitz og Erwin Munch-Petersen: Retsplejeloven med bilove m.v., 1939.*
- Hagerup, Francis: Den norske Civilproces, 3.udg. ved P. J. Paulsen, Oslo, 1919.*
- Harbou, Niels: Behandling af dødsbo og fællesbo, 2.udg., 1945.*
- Hassler, Åke: Utsökningsrätt, 1952.*
- Hindenburg, T.: Juridisk Formularbog, 9.udg. ved Aage Svendsen og Hans Topsøe-Jensen, 1956.*
- Hjejle, Bernt: Frivillig Voldgift, 1937.*
- Hurwitz, Stephan: Kriminalret, Almindelig del, 1952.*
- : Kriminalret, Speciel del, 1955.
  - : Tvistemål, 2.udg. ved Bernhard Gomard, 1959.
- Illum, Knud: Dansk Tingsret I–II, 1952.*
- : Ejendomsforbehold, 1946.
  - : Den kollektive arbejdsret, 2.udg., 1951.
  - : Fast Ejendom, Bestanddele og Tilbehør, 1948.
  - : Servitutter, 1943.
  - : Tinglysning, 1950.
- Iuul, Stig: Grundrids af den romerske Formueret, 2.opl., 1944.*
- Jacobsen, J. Hartvig: Ophavsretten, 1941.*
- : Skatteretten, 1950.
- Jørgensen, Stig: Erstatning for personskade og tab af forsørger, 1957.*
- Jørgensen, Troels G.: Retsplejeudvalget gennem 25 år, 1944.*
- Kobbernagel, Jan: Konkurrencens retlige regulering, 1957.*
- Kästel, R.: Bankjura, 1945.*
- Larsen, Julius: Haandbog i Obligationsretten, Almindelig del, 3.udg., 1917–20.*
- : Haandbog i Obligationsretten, Speciel Del, 1897.
- Lund, Torben: Billedkunsten i retlig belysning, 1944.*
- Lund Christiansen, Halvor: Forfaldsklausuler i pantebreve, 1954.*
- Munch, Mogens: Formueforholdet mellem ægtefæller, 1955.*

- Munch-Petersen, Erwin*: Overdragelser til Fyldestgørelse, 1935.  
 –: Skifteretten, 1956.  
 –: Tvangsfuldbyrdelse og foreløbige retsmidler, 4.udg., 1948.
- Nellemann, J.*: Foreløbigt Udkast til Lov om Rettens Tvang til Forpligtelses Opfyldelse, Dødsboskifte og Konkurs, 1871.  
 –: Læren om Auction, 2.udg., 1898.  
 –: Læren om Execution, 3.udg., 1898.
- Olivecrona, Karl*: Domen i Tvistemål, Lund, 1943.  
 –: Utsökning, 2.opl., Lund, 1955.
- Petersen, Axel H.*: Byggeriets retlige og økonomiske organisation, 3.udg., 1958.
- Philip, Kjeld*: Staten og fattigdommen, 1947.
- Ravnholt Rasmussen, V.*: Haandbog for Auktionsledere, 1938.
- Riese, Otto*: Luftrecht, Stuttgart, 1949.
- Riezler*: Internationales Zivilprocessrecht, 1949.
- Ross, Alf*: Ejendomsret og ejendomsovergang, 1935.  
 –: Om ret og retfærdighed, 1953.
- Schmidt, A. J.*: Vejledning for pantefogeder, 5.udg., 1951.
- Schönke, Adolf*: Zwangsvollstreckungsrecht, Berlin, 1940.
- Sindballe, Kristian*: Dansk Forsikringsret, 1941–48.  
 –: Dansk Selskabsret 1–6, 1930–36.  
 –: Dansk Selskabsret ved Niels Klerk, 1949.  
 –: Dansk Søret, 1936–38.
- Skeie, J.*: Den norske civilprosess I–III, 1939–40.
- Tolstrup, Fl.*: Lærebog i landboret, 1956.
- Ussing, Henry*: Aftaler paa Formuerettens Omraade, 2.udg., 1945.  
 –: Dansk Obligationsret, Almindelig Del, 3.udg., 1946.  
 –: Enkelte kontrakter, 2.udg., 1946.  
 –: Erstatningsret, 1.udg., nyt optryk, 1947.  
 –: Køb, 1946.  
 –: Retstridighed, 1948.
- Vinding Kruse, Fr.*: Ejendomsretten I–III, 3.udg., 1951.
- Ørsted, A. S.*: Haandbog over den danske og norske lovkyndighed, 1822–35.

## Forkortelser

*AB:* Advokatbladet.

*Afbtl.:* Lov nr.224 af 11.juni 1954 om køb på afbetaling.

*Aftl.:* Lov nr.242 af 8.maj 1917 om aftaler og andre retshandler på formuerettens område.

*An.:* Anordning.

*DL:* Danske Lov.

*Ejendomsretten:* Fr. Vinding Kruse: Ejendomsretten, bd.I-III, 3.udg., 1951.

*Ernst Andersen:* Ernst Andersen: Ægteskabsret I-II, 1954 og 1956.

*v. Eyben I:* W. E. von Eyben: Formuerettigheder, 1958.

*v. Eyben II:* W. E. von Eyben: Panterrettigheder, 1959.

*FAL:* Lov nr.129 af 15.april 1930 om forsikringsaftaler.

*Frost:* J. L. Frost: Fogedforretninger.

*FT:* Folketingstidende.

*Gbl.:* Lov nr.146 af 13.april 1938 om gældsbreve.

*Harbou:* Niels Harbou: Behandling af dødsbo og fællesbo, 2.udg., 1945.

*HRT:* Højesteretstidende.

*J:* Juristen.

*JD:* Juristens domssamling.

*JU:* Juridisk Ugeskrift.

*Kbl.:* Lov nr.102 af 6.april 1906 om køb.

*KL:* Lov nr.51 af 25.marts 1872 om konkurs.

*Kmsl.:* Lov nr.243 af 8.maj 1917 om kommission, handelsagenter og handelsrejsende.

*LL:* Lov nr.355 af 27.december 1958 om leje.

*LOF:* Lov om offentlig forsorg, jfr. lovbek. nr.329 af 19.november 1958.

*Mot.1877:* Motiver til det af den ved kgl. res. af 28.februar 1868 nedsatte proceskommission udarbejdede udkast til lov om den borgerlige retspleje, 1877.

*Mot.1899:* Bemærkninger til det af den ved kgl. reskript af 11.maj 1892 nedsatte proceskommission udarbejdede udkast til lov om den borgerlige retspleje, 1899.

*Munch*: Mogens Munch: Formueforholdet mellem ægtefæller.  
*Mftl.*: Lov nr.145 af 13.april 1938 om mortifikation af værdipapirer.  
*ML*: Lov nr.277 af 30.juni 1922 om umyndighed og værgemål.  
*Munch-Petersen*: Erwin Munch-Petersen: Tvangsfuldbyrdelse og foreløbige retsmidler, 4.udg., 1948.  
*NJA*: Nytt Juridiskt Arkiv.  
*NL*: Næringsloven, lov nr.138 af 28.april 1931.  
*Pl.*: Plakat.  
*Retsvirkningsloven*: Lov nr.56 af 18.marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger.  
*Rpl.*: Lov om rettens pleje, jfr. lovbek. nr.265 af 15.september 1953.  
*Rpl.-kommentaren*: Victor Hansen, Stephan Hurwitz og Erwin Munch-Petersen: Retsplejeloven med bilove m. v., 1939.  
*RT*: Rigsdagstidende.  
*SB*: Sagførerbladet.  
*SHT*: Sø- og handelsretstidende.  
*Skifteretten*: Erwin Munch-Petersen: Skifteretten, 1956.  
*Skl.*: Lov nr.155 af 30.november 1874 om skifte af dødsbo og fællesbo m. v.  
*Strfl.*: Borgerlig Straffelov, jfr. lovbek. nr.215 af 24.juni 1939.  
*TfR*: Tidsskrift for rettsvitenskap.  
*TL*: Lov nr.111 af 31.marts 1926 om tinglysning.  
*Tvistemål*: Stephan Hurwitz: Tvistemål, 2.udg. ved Bernhard Gomard, 1959.  
*Ubl.*: Lov nr.131 af 7.maj 1937 om børn uden for ægteskab.  
*UfR.*: Ugeskrift for Retsvæsen.  
*VLT*: Vestre landsrets tidende.  
*ZPO*: Zivilprocessordnung af 30.januar 1877.  
*Æbl.*: Lov nr.132 af 7.maj 1937 om ægtebørn.  
*Ægteskabsloven*: Lov nr.276 af 30.juni 1922 om ægteskabs indgåelse og opløsning.  
*ØLT*: Østre landsrets tidende.

# Lovregister

## *Retsplejeloven*

- § 218: 17  
§ 221: 17  
§ 223a: 14 ff  
§ 245: 47  
§ 249: 35, 47  
§ 250: 47  
§ 270: 23  
§ 287: 176, 178  
§ 294: 13  
§ 295: 13  
§ 308: 13  
§ 309: 13  
§ 312: 49  
§ 329: 13, 180  
§ 413: 24  
§ 429: 25  
§ 438: 24  
§ 443: 12  
§ 478 nr. 1: 12 ff, 177  
nr. 2: 20 ff  
nr. 3: 25 ff  
nr. 4: 28–29, 34–35, 100, 181  
§ 479: 14 ff, 25  
§ 480: 90, 99, 102  
§ 481: 90, 100, 179  
§ 482: 100, 181  
§ 483: 16 ff  
§ 484: 22 ff, 25, 27, 29, 33–34  
§ 485: 27, 29, 33–34  
§ 487: 17, 132  
§ 488: 182  
§ 490: 21, 26, 32–33, 36  
§ 491: 134  
§ 492: 22, 137 note 15, 177  
§ 493: 18, 137, 138–39  
§ 494: 132–33  
§ 495: 133–34, 139 note 23  
§ 496: 135–36  
§ 497: 137  
§ 499: 131–32, 136–37  
§ 500: 114, 203  
§ 501: 36  
§ 502: 22, 90, 180  
§ 503: 38, 40, 50–51, 82 ff  
§ 504: 69  
§ 505: 87, 90  
§ 506: 33, 58, 60, 61, 134, 173  
§ 507: 33, 60, 134, 173  
§ 508: 69  
§ 509: 55 ff, 101, 118, 174  
§ 510: 79  
§ 511: 40–41, 41 note 85, 55, 65 ff  
§ 512: 80 ff  
§ 513: 72 f  
§ 514: 50, 73, 80  
§ 515: 74 f  
§ 516: 99, 179, 181  
§ 517: 61, 101  
§ 518: 101  
§ 519: 102  
§ 520: 50, 101, 102, 179, 181, 182, 212  
§ 523: 209  
§ 524: 6 note 10, 22 ff, 34, 84, 107, 132, 133, 144 note 14, 165, 167–68, 173, 182, 184, 187, 188, 202  
§ 526: 39 note 81, 101, 134, 176, 180, 212  
§ 527: 13, 134, 166, 180–81, 208  
§ 528: 38 note 80, 39–40, 78, 87 ff, 98, 149  
§ 529: 91  
§ 530: 62, 94, 101, 144  
§ 531: 42, 91, 96 f, 97, 144

§ 533:	41, 91 ff	§ 591:	147 note 23, 208–09
§ 534:	212	§ 592:	211
§ 535:	39 note 82, 212, 214	§ 593:	126 note 37, 147 note 23, 210–11
§ 536:	208–09	§ 594:	209–10
§ 537:	144, 211	§ 595:	211
§ 538:	98, 140, 142, 144, 156	§ 596:	104, 107
§ 539:	145, 156	§ 597:	105–06
§ 541:	144	§ 598:	106–07, 108
§ 542:	42, 144, 145, 208	§ 599:	106–07
§ 544:	28, 140, 146–47	§ 601:	110
§ 546:	154	§ 602:	106, 108
§ 549:	157	§ 603:	107
§ 551:	42, 145–46	§ 604:	6 note 10
§ 552:	160	§ 605:	144, 156
§ 554:	141, 155 note 54	§ 606:	107, 144, 208
§ 555:	155, 156	§ 607:	107–08, 211
§ 557:	82	§ 608:	108
§ 560:	143, 145, 147–48, 152 note 39	§ 608a:	111
§ 561:	144, 147	§ 609:	163 ff
§ 562:	140, 162	§ 610:	172, 179, 208, 211
§ 563:	140, 150–51	§ 611:	179
§ 564:	152, 161	§ 612:	113–15
§ 565:	148	§ 613:	128
§ 566:	148	§ 614:	116, 118, 119, 128
§ 567:	148, 155, 156	§ 615:	115–16, 122
§ 568:	155	§ 616:	117, 119–20
§ 569:	143, 152	§ 617:	121, 122, 126 note 36
§ 570:	148 note 26, 149, 152	§ 618:	128
§ 571:	144, 147	§ 621:	128
§ 572:	147	§ 627:	115, 123–24, 126 note 36, 128 note 42
§ 573:	148, 209	§ 628:	117, 126
§ 574:	149	§ 631:	118
§ 575:	151, 152	§ 632:	50, 126, 127
§ 576:	152 note 42, 153, 157	§ 633:	122
§ 578:	147, 151, 153–54, 157	§ 634:	117, 127
§ 579:	152 note 40, 156–57	§ 635:	127
§ 580:	140	§ 636:	114, 127
§ 581:	155, 160	§ 637:	126
§ 582:	154, 157	§ 638:	127
§ 583:	155, 160	§ 639:	127
§ 584:	140, 151, 160	§ 640:	126, 127, 205, 212
§ 586:	39, 62, 210, 212		

§ 641: 114, 124–25  
§ 645: 126, 205, 210  
§ 646: 190 ff  
§ 647: 201–02  
§ 648: 198–201  
§ 649: 202  
§ 650: 195, 203–04  
§ 651: 203–04  
§ 652: 204–06, 210, 212  
§ 660: 12  
§ 672: 12  
§ 679: 36, 140  
§ 680: 28, 35–36, 37  
§ 681: 36  
§ 682: 140–41  
§ 745: 54  
§ 797: 54  
§ 1018e: 64 note 166

*Danske Lov*

1–24–30: 55, 67 note 177  
5–7–2—3: 85 f  
5–7–8—9: 62, 75 f, 184  
5–7–14: 145  
5–7–17: 33  
5–14–4: 99  
6–14–7: 171

*Rådstue-Plakat af 2. oktober 1754:* 171

*Plakat af 14. maj 1834:* 38, 146

*Lov nr. 51 af 25. marts 1872 om konkurs*

§ 1: 36  
§ 3: 80 ff  
§ 10: 36, 52 f, 109, 115  
§ 21: 116  
§ 23: 52 f, 109  
§ 24: 116  
§ 31: 150–51  
§ 33: 38  
§ 38: 37, 150–51

§ 52: 35  
§ 73: 140, 142  
§ 116: 53  
§ 119: 21  
§ 121: 53  
§ 130: 35  
§ 155: 28, 140–41, 144–45

*Lov om udpantning af 29. marts 1873:*  
103–05

*Lov nr. 155 af 30. november 1874 om skifte af dødsbo og fællesbo m. v.*

§ 20: 35  
§ 27: 140  
§ 35: 54, 120  
§ 44: 55  
§ 47: 55  
§ 54: 55, 120  
§ 62: 55  
§ 69: 55  
§ 81: 55  
§ 82: 55

*Lov nr. 225 af 14. april 1905 om tvangsakkord uden for konkurs:* 21, 53

*Lov nr. 246 af 9. maj 1917 om landbo- og husmandsforeningers auktioner:*  
142 note 5

*Lov nr. 117 af 11. marts 1921 om erstatning for skade ved jernbanedrift*  
§ 4: 65 note 167

*Lov nr. 277 af 30. juni 1922 om umyndighed og værgemål*

§ 21: 176  
§ 24: 175–76  
§ 27: 177, 183  
§ 30: 177

*Lov nr. 56 af 18. marts 1925 om ægteskabets retsvirkninger*

- § 7: 168
- § 19: 61 note 159
- § 25: 43–45
- § 32: 44

*Lov nr. 111 af 31. marts 1926 om tinglysning*

- § 1: 42, 91, 118, 120, 159
- §§ 3–4: 150
- § 9: 172
- § 11: 160, 172
- § 12: 42, 120, 159, 172
- § 13: 159
- § 20: 42 note 93
- § 21: 151–52
- § 27: 34, 158, 160
- § 33: 172
- § 37: 27, 33
- § 39: 161
- § 40: 38, 148 note 26
- § 42: 99
- § 43: 120
- § 47: 120
- § 48: 120

*Bekendtgørelse nr. 99 af 23. april 1929 af lov om stempelafgift*

- § 49: 17
- § 50: 18
- § 63: 153 note 47

*Lov nr. 127 af 15. april 1930 om ikrafttræden af straffeloven*

- § 15: 64
- § 17: 129

*Lov nr. 185 af 23. juni 1932 om indrivelse af skatter og afgifter til det offentlige:*

- 6 note 10, 110–11

*Lov nr. 149 af 26. april 1933 om forfatterret og kunstnerret.*

- § 12: 63
- § 29: 64

*Lov nr. 132 af 16. april 1935 om offentlig auktion ved auktionsledere:*

- 6 note 10, 141, 146, 154, 156, 157

*Lov nr. 138 af 24. april 1935 om afgift af offentlig auktion m. v.:*

- 142, 153

*Lov nr. 131 af 7. maj 1937 om børn uden for ægteskab.*

- § 28: 49–50

*Lov nr. 132 af 7. maj 1937 om ægtebørn.*

- § 7: 49–50

*Lov nr. 133 af 7. maj 1937 om indrivelse og sikring af underholdsbidrag:*

- 104, 110, 128–29

*Bekendtgørelse nr. 319 af 1. december 1937 af søloven:*

- § 254: 116
- § 262: 116
- § 264: 116

*Lov nr. 94 af 15. marts 1939 om husdyrvoldgift:*

- 14, 19 f

*Bekendtgørelse nr. 215 af 24. juni 1939 af borgerlig straffelov*

- § 53: 129
- § 55: 129
- § 158: 102
- § 283: 63, 88, 96, 98, 102, 120

§ 292: 98, 120

§ 293: 120

*Lov nr. 213 af 31. marts 1949 om  
landvæsensretter*

14, 20

*Lov nr. 224 af 11. juni 1954 om køb  
på afbetaling*

40–42, 184 ff

*Lov nr. 93 af 29. marts 1957 om skibs-  
registrering*

91, 120

*Bekendtgørelse nr. 258 af 8. august  
1958 af lov om udstykning og sam-  
menlægning af fast ejendom*

151

*Bekendtgørelse nr. 329 af 19. novem-  
ber 1958 af lov om offentlig forsorg*

§ 110: 178

§ 130: 176–77

§§ 130–34: 177

Kap. XV: 50 note 124

§ 297: 56

*Bekendtgørelse nr. 361 af 19. decem-  
ber 1958 af lov om patenter*

§ 3: 64

*Lov nr. 355 af 27. december 1958 om  
leje*

§ 7: 172

§§ 65–66: 132–33

§ 70: 132–33

§ 71: 195

§ 73: 193–196

§§ 84–85: 168–69

§ 86: 31 note 54, 132

§§ 93–94: 172–73

§ 95: 14

§§ 147–48: 188

*Lov nr. 356 af 27. december 1958 om  
byggeri med offentlig støtte*

§ 34: 106

*Bekendtgørelse nr. 145 af 1. maj 1959  
af lov om uretmæssig konkurrence  
197–98*

*Bekendtgørelse nr. 142 af 8. maj 1959  
af lov om ulykkesforsikring*

§ 38: 82

*Statsbanelov nr. 210 af 11. juni 1959*

§ 70, stk. 2: 106 note 10

# Sagregister

- Absolut bortsalg*, 157
- Administration* af fast ejendom som  
fyldestgørelsesmiddel, 68-69  
se i øvrigt Brugeligt Pant
- Afbetaling*, se Ejendomsforbehold
- Afdrag*  
udlæg for afdrag på pantebreve,  
30-31
- Afkald* på indsigelse mod udlægsgrund-  
lag, 12  
– på fuldbyrdelsesfrister, 32  
– på udtagelsesret, 61  
– på arrestforfølgning, 127
- Afkræftelse* af udlæg, 52, 92-93  
– af udpantning, 109
- Aflysning* af auktionsmøde, 149
- Afsoning* af underholdsbidrag, 128-29  
– af bøder, 129
- Aftægtsdokumenter*  
umiddelbart udlæg i henhold til –  
27
- Akkord*  
udlæg i tilfælde af –, 53-54
- Alternativt opråb*  
med hensyn til tilbehør, 143  
– til sekundære byrder, 151  
– til uens behæftet ejendom, 151-  
52
- Anden auktion*, 152
- Anke af fogedforretning*, 208-11  
suspensiv virkning af –, 208-09  
ved udpantning, 107  
frist, 144, 211
- Anpart af fast ejendom*  
auktion, 143
- Appel*  
se Anke, Kære
- Arbejdskontrakter*  
udlæg i arbejdsgiverens ret, 68-69  
– – arbejderens løn, 71-74  
gennemtvungelse af –, 135-36, 168
- Arrest*  
se indholdsfortegnelsen
- Arrestforbud*, 113, 191
- Arrestforfølgning*  
se Forfølgning
- Arrestgrund*, 115
- Arv*  
udlæg i –, 55, 66-68
- Auktion*  
se Tvangsauktion
- Auktionsledere*, 141, 154, 156,
- Auktionsmøde*  
se Forberedende auktionsmøde
- Auktionsskøde*, 153, 155
- Auktionssum*  
se Fordelingsudkast
- Auktionsvilkår*, 146-49
- Bank*  
udlæg på grundlag af pantebrev  
til –, 31-32  
likvidation, 53
- Begyndelse*  
se Påbegyndelse
- Begæring* om udlæg, 100  
– om udpantning, 106 f  
– om arrest, 126  
– om auktion, 144-46  
tilbagekaldelse af – om auktion,  
149  
– om umiddelbar fogedforretning,  
181, 186  
– om forbud, 205

- Bekendtgørelse* af kendelse om ud-  
pantning, 111  
– af auktion over løsøre, 146  
– af auktion over fast ejendom,  
147
- Beneficium competentiae*  
se udtagelsesret
- Beslaglæggelse*  
hindrer ikke udlæg, 54
- Beslutninger*  
er ikke eksigible, 13
- Betingede rettigheder*  
udlæg i –, 65 ff
- Betingelser* i forlig, 22 f
- Betinget skøde*  
Udlæg i rettigheder ifølge –, 42 f  
Auktion over rettigheder ifølge –,  
143 note 6
- Bevisførelse* vedrørende forligs ekseg-  
bilitet, 22-23, 24  
– vedrørende pantebrevs ekseg-  
bilitet, 33-34  
skyldnerens udtalelser under –,  
102  
– ved udpantningsforretning, 107  
– ved arrest, 123-24  
– ved umiddelbar fogedforretning,  
165, 167-68, 173, 182  
– ved forbudsforretning, 201-02
- Boliganvisningsudvalg*  
ind- og udsættelsesforretning efter  
begæring af –, 188-89
- Boligretter*  
afgørelser er eksigible, 14  
fogedens prøvelsesret, 18 f  
forlig for –, 21  
forelæggelse af opsigelse for –,  
132-33  
kompetence i forhold til fogeden,  
172-73
- Boslod*  
udlæg i –, 66
- Brugelig pant*, 184
- udtagelsesret, 62  
omfatter leje, 75-76  
kun panthavere har adgang til –,  
86
- Brugsrettigheder*  
udlæg i –, 68-69  
stilling under auktion, 150
- Bygning på lejet grund*  
auktion, 143
- Byrder*  
stilling under auktion, 149-51
- Bøder*, se også Tvangsbøder  
forældelse af udpantningsadgang,  
105  
afsoning, 129
- Børn*  
udlevering af –, 134-35, 175-78
- Børnebidrag*, se også underholdsbidrag,  
49-50
- Børnetilskud*, 50
- Båndlæggelse*  
arv, 66-67, 80-81  
gave, 81  
ulykkesforsikringsbeløb, 82  
uegentlig –, 66-67, 81
- Dokumenter*  
fogedens udstedelse af –, 136  
umiddelbar fogedforretning vedrø-  
rende –, 174
- Domme*  
eksegibilitet, 12 ff  
udlandske –, 14  
fogedens prøvelsesret over for –,  
16 ff
- Dødsbo*  
udlæg i –, 54-55
- Effektiv betaling*, 83, 119
- Ejendomsforbehold*, se også Betinget  
skøde

- hvornår – er gyldigt, 185–86  
 udlæg i genstande købt under –, 40 ff  
 indsættelsesforretning i – –, 184 ff  
 hindrer udlevering til udlægshaver, 94
- Ejerpant*  
 udlæg i –, 39-40
- Ejerpantebreve*  
 eksegitabilitet, 28-29
- Ejerskifteafdrag*  
 udlæg for –, 30
- Eksekutionsfrist*, se fuldbyrdelsesfrist
- Ekstinktion*  
 i forbindelse med tvangsauktion, 158–59
- Erhvervsløspøse*  
 udtagesret, 59 f
- Erstatning*  
 for ulovlig udpantning, 108  
 – – arrest, 124-25  
 – – forbud, 203-04  
 til trediemand, 214
- Erstatningskrav*  
 udlæg i –, 64 f
- Fast ejendom*  
 udlæg i indtægter af –, 75-78  
 sikringsakt ved udlæg, 91  
 – – arrest, 121  
 gennemtvungelse af krav vedrørende –, 132-33, 171-73  
 auktion over –: se kap. VI.
- Faste voldgiftsret*, Den  
 afgørelser er eksigible, 14
- Feriepenge*  
 udlæg i –, 75, note 193  
 ingen modregning ovf. –, 83
- Foged*  
 hvem er –, 99  
 kompetence, 99, 156, 172-73  
 afholder auktion, 156
- Fogedudlægsskøde*, 153, 155
- Fogedvidne*  
 foretager vurdering, 90
- Forbehold*  
 om trediemands ret, 39  
 om udtagesret, 61-62
- Forberedende auktionsmøde*, 147-49
- Forbud*  
 se indholdsfort. kap. VIII.
- Fordelingsudkast*  
 ved auktion over løspøse, 155  
 – – – fast ejendom, 155-56
- Fordringer*  
 sikringsakt ved udlæg, 96-97
- Foreløbigt udlæg*  
 i arvelod, 55, 67-68
- Forfaldstids indtræden*  
 som betingelse for udlæg, 21, 29-33, 34  
 – – – arrest, 114 f
- Forfatterret*  
 udlæg i –, 63-64
- Forfølgning*  
 af arrest, 126-28  
 – forbud, 206
- Forkyndelse*  
 ved udlæg i henhold til pantebrev, 32-33  
 af udpantningskendelse, 106-07, 111
- Forlig*  
 eksegitabilitet, 20 ff  
 gyldighed, 23  
 indsigelser, 23-24
- Fornyelse*  
 af udlæg, 94
- Foringelse af pantet*  
 som grundlag for eksekution, 31
- Forsørger*  
 udtagesret, 59 f  
 erstatning for tab af –, 65
- Fortsættelse*  
 af fogedforretning, 100

- Forældelse*  
 af udlæg i rentenydelseskaptal, 68  
 af udlæg, 99  
 af udpantningsadgang, 105, 110  
 note 20, 111  
 af arrest, 121
- Forældremyndighed*, se Børn
- Fremmed valuta*  
 udlæg i –, 82
- Fremgangsmåde*  
 ved udlæg, 99-102  
 ved udpantning, 106-108, 110-11  
 ved arrest, 126  
 ved auktion, 149-56  
 ved umiddelbar fogedforretning,  
 178-83  
 ved forbud, 205
- Fremstilling*  
 af rekvisitus ved politiet, 101
- Fremtidige erhvervelser*  
 udlæg i, 68 ff
- Frivillig akkord*, 53-54
- Fuldbyrdsfrist*  
 offentlige forlig, 21  
 private forlig, 21  
 pantebreve, 32-33  
 forhåndsafkald ugyldigt, 32  
 ved handlingsdom, 132  
 ved umiddelbare fogedforretninger,  
 166-67  
 forkortet –, 182-83
- Følleseje*, se også Ægtefæller, 45-48,  
 141
- Gaver*  
 båndlæggelse, 81
- Genoptagelse*  
 af fogedforretning for at tage stilling  
 til trediemands ret, 39, note  
 83, 214
- Gensidigt bebyrdende kontrakter*  
 udlæg i fordringer ifølge –, 68 ff
- Genstand* for udlæg, se indholdsfort.  
 – for udpantning, 106  
 – for arrest, 118
- Genusforpligtelser*  
 gennemtvungelse af opfyldelse,  
 133-34, 169, 173
- Gifte personer*, se også Husstand,  
 udlæg hos –, 43-45
- Godtgørelseskrav*  
 Udlæg i –, 64
- Grundbyrder*  
 udlæg for –, 27  
 stilling under auktion, 149, note  
 29, 149-51
- Grundlag*  
 for udlæg, se indholdsfort. kap. II  
 A,  
 for udpantning, 104-06  
 for arrest, 113-17  
 for tvangsauktion, 144-45  
 for forbud, 191-203
- Gældsbreve*, se omsætningsgældsbreve,  
 fordringer,
- Gældsfragåelsesbo*  
 pantavers stilling, 35-36  
 udelukkelse af udlæg, 54-55
- Gældsfængsel*, 128-29
- »Gårdaflædning«  
 som grundlag for pantebrevsudlæg,  
 31
- Hammerslag*  
 hvem kan forlange –, 152, 156-57
- Handlingsdomme*  
 gennemtvungelse af –: se indholdsfort.  
 kap. V
- Husdyrvoldgiftsretter*  
 afgørelser er eksigible, 14  
 fogedens prøvelsesret, 19  
 forlig for –, 21
- Husstand*  
 udtagesret omfatter –'s livsfor-  
 nødenheder, 58

- skal samtykke i afkald på udtagesret, 61
- Hustru*  
se ægtefælle
- Hypotekforening*  
udlæg på grundlag af pantebrev til –, 31-32
- Hæftelser*, se Udækkede hæftelser
- Håndpant*  
i pantebrev som grundlag for udlæg, 27-28  
fyldestgørelse ved udlæg til ejendom, 85-86  
auktion, 140-41, 144, 145  
adgang til umiddelbar fogedforretning, 174
- Ikke-økonomisk skade*  
udlæg i godtgørelse for –, 64
- Indkaldelse*  
ved auktion over fordringer, 146-47  
til forberedende auktionsmøde, 147-49
- Indsigelser*  
mod forlig, 23-25  
mod pantebreve, 33-34  
om trediemands ret, 39  
fortabelse ved ekstinktion, 34  
mod udpantning, 107  
mod fordelingsudkast, 155
- Ind- og udsættelsesforretninger*  
se indholdsfort. kap. VII.
- Indtægter*  
udlæg i – af fast ejendom, 75-79
- Inkassator*  
ved auktion over løsøre, 154-55
- Interessentskab*, 45-48
- Invaliditetserstatning*  
udlæg i –, 65
- Justifikationssag*  
ved arrest, 126-28  
ved forbud, 206
- Kendelser*  
eksegibilitet, 12 ff
- Klarhed*  
som forudsætning for umiddelbar fogedforretning, 165-66, 167-68
- Kompetence*  
fogedens –, 99, 172-173
- Konkurs*  
panthavers stilling, 35-36  
udelukker udlæg, 51 ff  
afkræftelse af udlæg, 52
- Kontinuation*, se fortsættelse
- Kreditforening*  
udlæg på grundlag af pantebrev til –, 31-32
- Kreditorekstinktion*  
§ 533, stk. 2, er –, 92-93  
ved tvangsauktion, 159
- Kunstige tænder o. l.*  
fritaget for udlæg og indsættelsesforretning, 79-80, 174
- Kunstnerret*  
udlæg i –, 64
- Kære*, 208-11  
mod nægtelse af at afsige udpantningskendelse, 107  
mod nægtelse af at foretage arrest, 126
- Landvæsensretter*  
afgørelser er eksigible, 14  
fogedens prøvelsesret, 20  
forlig for –, 21
- Legitimationspapirer*  
sikringsakt ved udlæg, 97, note 240
- Lejekontrakt*  
udlæg i lejerens ret, 68-69  
udlæg i ejerens ret til leje, 75-79
- Likvidation*, 52 ff
- Livsforsikringer*  
udlæg i –, 66, 74-75

- Luftfartøjer*  
 arrest, 116, 119
- Lærlingevoldgiftsretter*  
 afgørelser er eksigible, 14
- Løn*  
 udlæg i –, 71-74  
 indeholdelse af –, 73-74, 110-11
- Løsøre*  
 sikringsakt ved udlæg i –, 91-96  
 gennemtvungelse af krav vedrørende –, 133-34, 173-75  
 auktion over -: se kap. VI og specielt 142-43, 145-47, 154-55
- Mangler*  
 ved genstande solgt på auktion, 157-58
- Militære*  
 udlæg i løn, 73  
 udlæg i uniformer m. v., 79
- Modregning*  
 udtagelsesretten hindrer ikke –, 61  
 udvidet – under fogedforretning, 83-85, 108
- »Møbellån«, 174-75
- Møde*  
 under udlægsforretning, 101  
 under udpantningsforretning, 108
- Mønstre*  
 udlæg i –, 64
- Negotiable papirer*, se omsætningspapirer
- Nova*  
 ved appel, 209
- Næringsløsøre*  
 udtagelsesret, 59 f
- Ombytning*  
 af kostbare eksekutionsgenstande med billige, 60
- Omgørelse*  
 af fogedens afgørelser, 211-14
- Omkostninger*  
 i forlig, 22
- advokatens krav på forlods dækning, 48-49  
 stilling under auktion, 148-49  
 med note 26  
 ved umiddelbar fogedforretning, 180-88
- Omsætningspapirer*  
 sikringsakt ved udlæg, 96-97  
 sikringsakt ved arrest, 121-22
- Ophavsrettigheder*  
 udlæg i, 63-64
- Oplysningsbureauer*, 97-98
- Oplysningspligt*  
 under fogedforretning, 101-02, 111
- Oprykning*, 38-39
- Opsættende virkning*  
 ved administrativ rekurs, 176  
 ved anke af dom, 134  
 ved anke af fogedens afgørelse, 134, 208-09
- Ordre public*, 15 f
- Overøvrigheder*  
 udlæg i henhold til forlig for –, 21  
 gennemtvungelse af resolution vedrørende børn, 134-35, 175 f
- Pantebreve*  
 Eksegibilitet, 25 ff  
 indsigelser, 33-34
- Pantefoged*  
 udpantning ved, 111
- Panthaver*  
 stilling under konkurs, 35-36  
 skal respektere udtagelsesret, 60  
 kan modsætte sig auktion over løsøre, 145-46.
- Partialobligationer*, 27
- Partsforklaring*  
 i fogedsager, 102
- Patenter*  
 udlæg i –, 64

### *Penge*

udlæg i – tilhørende trediemand, 50-51

udlæg i –, 82-83

### *Pensionskasser, 75*

### *Personlige rettigheder*

udlæg i –, 62 ff (se indholdsfort.)

### *Personskade*

udlæg i erstatning for –, 65

### *Politiet*

fremstilling af rekvisitus, 101

umiddelbar gennemtvungelse af dom ved –, 131-32

auktion ved –, 156

gennemtvungelse af forbud ved –, 204

### *Prioritetsstilling*

fogeden afgør ikke – ved udlægget, 39-40, 109 note 18

mellem udlæg, 94-95

### *Privilegerede krav*

går forud også ved udlæg, 38, 146

fordelingsvanskeligheder ved auktion, 155 note 54

### *Præklauson*

af udlæg i løsøre, 95 note 235

### *Prøvelsesret*

fogedens – over for eksigible afgørelser, 16 ff

– – over for forlig, 23-25

– – over for pantebreve, 33-34

– – ved udpantning, 106-07

### *Påbegyndelse*

af fogedforretning, 99

*Påvisningsret*, 33, 58, 60, 61, 134, 173

### *Registrering*

af udlagte effekter, 88-90

ved udpantning, 108

### *Registrering i skibsregistret*

ved udlæg, 91

ved arrest, 121

### *Rente*

udeblivelse med – som grundlag for pantebrevsudlæg, 30-31

udlæg i – af båndlagt kapital, 81

### *Rentenydelseskapitaler*

udlæg i –, 66-67, 81

forældelse af udlæg i –, 68

### *Reservefondsandel*

udlæg i –, 67

### *Retskraft, 211-14*

### *Retstridighed*

som betingelse for forbud, 191 f

### *Retsvirkning*

af udlæg, 98-99

af udpantning, 108-09

af arrest, 119-23

### *Sagsomkostninger, se omkostninger*

*Sameje*, se også ægtefæller, 45-48

*Samkvemsret*, 135, 177

### *Sammenlagt ejendom*

auktion over –, 151

*Selvbåndlæggelse*, 80

*Selvtægt*, 171, 186, 213

### *Separation*

se Underholdsbidrag, Samkvemsret, Børn,

udsættelse af lejlighed, 168-69

indsættelse i løsøre, 168

### *Separatiststilling*

panthavers –, 35

udpantningshavers –, 109

### *Servitutter*

stilling under tvangsauktion, 149-51

### *Sikkerhedsstillelse*

til afværgelse af arrest, 115-16, 122, 125

som betingelse for arrest, 123-24

for opfyldelse af auktionsvilkår, 152-53

inkassators –, 154 med note 49

ved forkortet fuldbyrdelsesfrist, 182

- ved umiddelbar fogedforretning, 182-83
- til afværgelse af forbud, 201
- som betingelse for forbud, 203
- Sikringsakter*
  - ved udlæg, 90-98
  - ved udpantning, 108-09
  - ved arrest, 120-22
- Skadesløsbreve*, 34-35
- Skatter*
  - lønindeholdelse for –, 73-74
  - udpantning for –, 104-05, 110-11
- Skibe*
  - sikringsakt ved udlæg, 91
  - sikringsakt ved arrest, 121
- Skibsmandskab*
  - ejedele fritaget for udlæg, 80
- Slutning*
  - udtagelsesret skal gøres gældende inden forretningens –, 61-62
  - betingelse for appel, 208
- Sognefoged*
  - udlæg ved –, 99
  - udpantning ved –, 111
  - auktion ved –, 156
- Sparekasser*
  - udlæg på grundlag af pantebreve til –, 31-32
  - likvidation, 53
- Sparekassebøger*
  - sikringsakt ved udlæg, 97 note 241
  - fritaget for arrest, 119
- Straf*
  - for ikke at efterkomme dom, 136-37
  - for ikke at efterkomme forbud, 203
- Surrogater*
  - for pant, 33
- Suspensiv virkning*, se opsættende virkning
- Tab af forsørger*
  - udlæg i erstatning for –, 65
- Tilbageholdelsesret*
  - hindrer udtagelsesret, 60
  - hindrer udlevering til udlægshaver, 94
- Tilbagekaldelse*
  - af begæring om auktion, 149
- Tilbehør*
  - registrering af – til fast ejendom, 88-89
  - alternativt opråb, 143
- Tinglysning*
  - ved udlæg i fast ejendom, 91
  - ved arrest, 120-21, 123
  - ved tvangsauktion over fast ejendom, 159
  - på grundlag af umiddelbar fogedforretning, 172
- Tjenestemænd*
  - udlæg i løn, 72-73
  - udlæg i uniform m. v., 79-80
- Trangsbeneficium*, se udtagelsesret
- Trediemands tinglige ret* skal respekteres, 37 ff
  - stilling ved appel, 209-10
  - stilling ved omgørelse, 213-14
- Tvangsakkord*, 53
- Tvangsauktion*, se indholdsfort. kap. VI
- Tvangsauktionsklausuler*, 161-62
- Tvangsbøder*, 137
- »Tvivlsrisiko«, 44
- Udeblivelse*
  - fra udlægsforretning, 101
  - udpantningsforretning, 108
  - vilkårmøde, 149 note 27
- Udkast*, se Fordelingsudkast
- Udlandske domme*, 14
  - forlig, 25
  - voldgiftskendelser, 16
  - udlæg i udlandsk valuta, 82

- Udlæg*  
 se indholdsfort.
- Udlæg til ejendom*  
 i penge, 82-83  
 i fordringer på rekvirenten, 83-85  
 håndpanthavers ret til –, 85-86
- Udløsningsret*, 145
- Udpantning*, se indholdsfort.
- Udslettelse*, se Udækkede hæftelser
- Udtagelsesret*, 55 ff  
 ved udlæg efter arrest, 118  
 ingen – ved umiddelbar fogedforretning, 174
- Udsættelse*  
 af forretninger til udlevering af  
 børn, 134, 176, 178
- Udækkede hæftelser*, 160-61
- Uegentlig båndlæggelse*, se Rentenydelseskapitaler
- Ufyldestgjort panthaver*, 153-54
- Ulykkesforsikringsbeløb*  
 båndlæggelse, 82
- Umiddelbare fogedforretninger*, se indholdsfort. kap. VII.
- Underholdsbidrag*  
 udlæg i –, 49-50  
 lønindeholdelse for –, 73-74  
 udtagelsesret ved udpantning for –, 59  
 udpantning for –, 104-05, 110  
 afsoning, 128-29  
 gældsarrest, 128
- Underpant i løspøse*  
 viger for privilegerede kreditorer, 38
- Underretning*  
 til skyldnere ved udlæg i henhold til pantebreve, 32-33
- Undladelsesdomme*  
 gennemtvungelse af –, se indholdsfort. kap. V.
- Uniformer*  
 fritaget for udlæg, 79
- Valuta*  
 udlæg i udlandsk –, 82
- Vanhjemmel*  
 ved auktion, 158
- Varemærker*  
 udlæg i –, 64
- Ventendis arv*, se arv
- Vidner*, se også Fogedvidne, 137-38
- Vidneførsel*, se Bevisførelse
- Voldgiftskendelser*, 16
- Vurdering*  
 af udlagte effekter, 90  
 ved udpantning, 108  
 ved indsættelsesforretning, 187
- Værdipapirer*  
 sikringsakt ved udlæg, 96-97  
 sikringsakt ved arrest, 121-22
- Ægtefæller*, se også Husstand,  
 udlæg hos –, 43-45  
 udpantning for skat, 111  
 udleveringskrav m. v. ved samlivsophævelse, 168-69
- Ægteskab*  
 forbud mod –, 207